62. Tiistaina 14 päivänä kesäkuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset verotuksen muutoksenhakujärjestelmän uudistamista koskeviksi laeiksi 1788

Hallituksen esitys n:o 143/1993 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

2) Ehdotus laiksi alkoholijuomaverosta 1789

Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

3) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 96
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

4) Ehdotus laiksi kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä 1800

Hallituksen esitys n:o 84
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan talous- ja rahaliittoa sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan ed. Anderssonin ym. välikysymyksen n:o 3 käsittelyä 1805

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä asuntokauppaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14) 1919

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä laiksi valtion riskipääomatakuista annetun lain muuttamisesta (HE 64) ..... „

7) Talousvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laiksi kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta (HE 88) „

8) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi rakennuslain muuttamisesta (HE 112) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Heikkinen, Helle, Isohookana-Asunmaa, Jäätteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Lamminen, Mäki-Hakola, Paasio, Pietikäinen S., Ranta, Suhonen, Takala, Viinanen ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Helle, Ranta ja Viinanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Vuorensola, virkatehtävien vuoksi edustajat Isohookana-Asunmaa ja

Kemppainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kanerva ja Takala.

Eduskunnan tietoon saatettu asetus

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain 2 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 3 päivänä kesäkuuta 1994 annettu

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Etelä-Afrikkaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta.

Tämä asetus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Eduskunnan tietoon saatettu valtioneuvoston päätös

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että siinä tarkoituksessa kuin kustannustason nousun ehkäisemisestä eräissä tapauksissa 5 päivänä huhtikuuta 1974 annetun lain 3 §:ssä on säädetty, on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut 2 päivänä kesäkuuta 1994 annettu

Valtioneuvoston päätös raakasokerin tullin väliaikaisesta alentamisesta.

Tämä valtioneuvoston päätös on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

ETA-yhdentymisasiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 9.6.1994 päivätyllä kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitettu yhdentymisasia n:o 17.

Yhdentymisasian n:o 17 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että puhemies on tänään toimittanut saapuneeksi ilmoitetun yhdentymisasian n:o 17 eli ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi pakkauksista ja pakkausjätteistä, sellaisena kuin se on muutettuna komission 9.9.1993 tekemässä ehdotuksessa, ennakollisesti käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Kirjallinen kysymys

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut vastaus kirjalliseen kysymykseen n:o 326. Tämä kysymys vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ja varajäsenille ilmoitetaan, että valiokunta kokoontuu torstaina kello 9.30 käsittelemään täysistunnossa suureen valiokuntaan lähetettyä rikoslain muutosta koskevaa asiaa.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Ehdotukset verotuksen muutoksenhakujärjestelmän uudistamista koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 143/1993 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät 1.—9., 11.—18. ja 20.—25. lakiehdotus sekä lakivaliokunnan ehdottamat 10., 26. ja 27. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvän 19. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi alkoholijuomaverosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 96
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa, että lannoiteverosta annettu laki kumottaisiin, ja perusteena käytetään EU-sopeutusta, siis EU-sopeutusta tilanteessa, jossa ei edes vielä tiedetä, mikä on hallituksen näkemys EU:hun menosta. Esityksen valtiontaloudellinen vaikutus on vuositasolla liki 500 miljoonaa markkaa ja tämänkin loppuvuoden osalta noin 210 miljoonaa markkaa. Tämä budjettivajaus rahoitetaan siis ottamalla lisää velkaa entisen päälle.

Jo pitkään on tiedetty, että maatalous on Suomessa suurempi vesistöjen saastuttaja kuin teollisuus. Syynä on lannoittaminen ja nimenomaan ylilannoittaminen. Vaikka lannoitteiden käyttö on viime aikoina vähentynyt, lannoitteita silti käytetään enemmän kuin maa ja kasvit pystyvät käyttämään niitä hyväkseen. Valtaosa typpi-, fosfori- ja kaliumlannoitteista jää saasteeksi luontoon kasvien ulkopuolelle.

Tällä seikalla on myös vaihtotaseellisia vaikutuksia, sillä Suomeen tuodaan vuosittain noin 320 000 tonnia öljyä typpilannoitteiden valmistamista varten. Ympäristökuormituksen kevenemisen lisäksi lannoitteiden käytön vähentäminen alentaisi myös viljelykustannuksia. Suomessahan väkilannoitteita käytetään verraten heikolla hyötysuhteella. Hehtaaria kohden laskettuna lannoitteiden käyttö on meillä alhaisempaa kuin Keski-Euroopassa, mutta satokiloa kohden laskettuna se on kansainvälisellä tasolla.

Neuvonnalla, tilakohtaisilla ympäristöohjelmilla, suojakaistoilla ja lantalaremonteilla toki voidaan osaltaan vaikuttaa päästöihin, mutta ilman taloudellisia ohjauskeinoja päästöjä ei voida vähentää tuntuvasti. Lannoitevero, jos mikä, olisi juuri paras taloudellinen ohjauskeino tähän tarkoitukseen. Se ohjaisi lannoitteiden valmistusta ja kulutusta ympäristöystävällisempään suuntaan ja näin myös supistaisi lannoitteiden käyttöä.

EU:n päätökset ja direktiivit eivät edellytä lannoiteveron poistamista. Tältä osin veroa ei tarvitsisi kumota eikä poistaa, vaikka EU:hun mentäisiinkin. Päinvastoin EU:ssa on mahdollista pitää lannoitevero nimenomaan ympäristösyistä. Samaa mieltä ovat olleet Suomen luonnonsuojeluliitto ja arvostamani asiantuntija Erkki Lähde.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Lannoitevero on hyvä vero, koska se on haittavero. Tämä vuodesta 1976 voimassa ollut laki muutettiin muutama vuosi sitten nimenomaan haittaveroksi korostaen sen ympäristönsuojelullista merkitystä. Kun tällä lailla on kuitenkin rahoitettu maataloustulolakiin liittyen suurelta osin maatalouden omaa osuutta vientikustannuksista, on tämä laki käytännössä liittynyt enemmänkin maatalouspolitiikkaan kuin ympäristöpolitiikkaan tai veropolitiikkaan. Tässä mielessä tämä ei ole ollut puhtaasti haittavero.

Sosialidemokraatit ovat jo aiemmin tämän lain käsittelyn yhteydessä, esimerkiksi pari vuotta sitten, selkeästi vaatineet, että haittaverona lannoiteveron on oltava selkeästi ympäristöpoliittinen vero ja kytkentä maataloustulolakiin on tältä osin purettava. Nyt hallitus perustelee EU-sopeutuksella koko tämän veron poistamista. On kuitenkin huomattava, että maatalouden ympäristöhaitat eivät tule vähenemään käytännöllisesti katsoen ollenkaan EU-sopeutuksesta johtuen. Ainut, mikä ympäristöhaittoja voi vähentää, on lannoitteiden käytön väheneminen. Se tietysti voi tapahtua sitä kautta, että maataloustuotanto kokonaisuudessaan tulee pienenemään, mutta

jos lannoitevero poistetaan nyt esitetyllä tavalla, se toisaalta tulee tarkoittamaan varmasti nykyistä suurempaa lannoitteiden käyttämistä.

EU-jäsenyys ei missään muodossa edellytä tämän veron poistamista, ja kun pikemminkin EU tulee antamaan tukea suomalaiselle maataloudelle myös ympäristönsuojeluinvestointeihin, olisi paikallaan, että Suomi oma-aloitteisesti toimii vastaavalla tavalla ja omassa verolainsäädännössään huomioi myös ympäristöpoliittiset tavoitteet. Tältä osin sosialidemokraatit kannattavat edelleenkin tämän veron säilyttämistä ja kannatamme nimenomaan sen säilyttämistä haittaverona.

Kun tämä lakiesitys on tehty aikataulullisesti ennen varsinaista EU-ratkaisua, on syytä todeta, että vastaavanlaisia maataloudelle annettavia helpotuksia on jo tästä salista mennyt useamman sadan miljoonan markan edestä. Tämä omalta osaltaan tulee vielä antamaan vuositasolla lähes 500 miljoonan markan helpotuksen maatalouden kustannuksiin. Tässä mielessä oikea järjestys olisi ensin käsitellä itse EU-ratkaisu ja sen jälkeen tehdä vasta tarvittavat sopeuttamistoimet.

Kun tässä yhteydessä on luvattu, että tämä 210 miljoonaa markkaa, joka tulee aukkoa valtion budjettiin, tullaan kattamaan maatalouden sisältä vähentämällä muita menoja, niin tämän kattamisen olisi tullut tapahtua tässä samassa yhteydessä eikä siten, että nyt turvaudutaan lisävelkaan ja lupausten varaisesti joskus syksyllä vasta puututaan maatalouden muihin menoihin. Kaiken kaikkiaan kansallisen tukipaketin lisäksi sen ulkopuolisia eriä on yhteenlaskien noin miljardi markkaa, joilla annetaan EU-ratkaisuun liittyen maataloudelle joko verohelpotuksia tai suoraa tukea. Mielestäni nämä noin miljardi markkaa tulisi lukea osaksi kansallista tukipakettia, ei ylimääräisenä tukena sen lisäksi.

Kun tämä 210 miljoonaa markkaa on joidenkin edustajien mielestä niin pieni raha, että tällaisia eriä voidaan hyvin nopealla aikataululla hyvin kevyesti täältä irrottaa, on syytä muistaa, että paljon puhutussa perhetukipaketissa liikuteltiin suurin piirtein saman suuruista markkamäärää. Tuolloin otettiin lapsiperheiltä lähes 200 miljoonaa markkaa nykyistä tukea pois ja nyt vastaava 200 miljoonaa annetaan maataloudelle lisätukena. Tässä mielessä toivoisin hallituspuolueitten edustajilta selkeää talouspoliittista linjaa joko siten, että säästetään ja ne säästöt tehdään kaikilla sektoreilla, myös maataloudessa, tai sitten selkeästi valitaan painopistealueita, joihin on varaa pistää lisää valtion tukea. Mielestäni maatalous ei tällainen sektori ole. Meillä on parhaillaan käsittelyssä verojaostossa isojen sikaloiden ja kanaloiden lisätuki, 10 miljoonaa markkaa, ja uskoisin, ettei sekään jää viimeiseksi vastaavanlaiseksi verotueksi maataloudelle.

Kannatan ed. Luukkaisen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen lakiesitys on hyvin luonteva ja olennainen osa, jotta voidaan varmistaa se, että lannoitekauppa ja -markkinat voivat toimia ja näin ne ihmiset, jotka ovat työssä lannoiteteollisuudessa, voivat työtään jatkaa. Mikäli toimittaisiin siten, kuin ed. Luukkainen ja ed. Backman esittävät, se tietäisi sitä, että Kemiran laitokset jouduttaisiin pysäyttämään ja lannoitekauppa pysähtyisi.

Kemirassa viime vuosina varsin hyvin on voitu saada aikaan uusia lannoitteita, joiden liukenemista veteen on voitu vähentää ja hyvin paljon estää, eli tämän suuntainen kehitys on ollut positiivista ja edelleen samaan suuntaan on tarkoitus jatkaa. Eli tämä lakiesitys on yksi oleellinen osa EU-sopeutusta.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kalli selvitti, mistä tässä on kysymys. Kysymys on todella siitä, että lannoitemarkkinat voisivat tänä murrosaikanakin jollakin tavalla toimia. Edustajien Backman ja Luukkainen ajama linja tarkoittaa sitä, että Uudenkaupungin tehdas, jossa Suomessa nyt pääasiassa tuotanto tapahtuu, joutuisi seisomaan ja Uudenkaupungin katastrofaalinen tilanne entisestään huonontuisi työttömyyden ja muun suhteen.

Mitä tulee ympäristökysymyksiin ja siihen tilanteeseen, että Suomi menisi EU:n jäseneksi, niin siitä voisi todeta sen verran, että ensinnäkin lannoitevero on ollut pääasiassa vientivastuuta. Sehän siirtyisi EU:n rahoitettavaksi. Jos toisaalta EU:n jäsenyydessä siirrymme laajaperäisempään maataloustuotantoon, kun tulot eivät olisi tuotantomäärään sidottuja, se olisi ympäristöystävällisempää. Toisaalta EU:n ympäristötuki edellyttää maatilakohtaisia viiden vuoden ympäristöohjelmia. Uskon, että sitä kautta nimenomaan ympäristökysymykset nousevat erittäin vahvasti esille. Mahdollisessa EU-jäsenyydessä meidän ainoa vahvuutemme olisikin ympäristössä. Ihmettelen, että SDP:n maaseutuvammaisuus menee niin pitkälle, ettei mitään voida hyväksyä mahdolliseen EU-jäsenyyteenkään liittyen eikä

esimerkiksi Uudenkaupungin työllisyystilanteesta kanneta mitään vastuuta.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun eilen täällä keskusteltiin elintarviketalouden kansallisesta sopeutumispaketista, sosialidemokraatit korostivat monessa puheenvuorossa, että maatalouden sopeutuminen tulee hoitaa kustannuksia alentamalla, tuotantopanoksia alentamalla. Tästähän on juuri tässä lakiehdotuksessa kysymys, alennetaan kustannuksia, jolloin maatalouden selviytymiskyky, kilpailukyky, paranee ja tukea tarvitaan tosiasiallisesti jatkossa vähemmän. Näin ollen esitys on nimenomaisesti sosialidemokraattien vaihtoehtoisen sopeutuspaketin sisällön mukainen. Sitten kun tuodaan ensimmäinen konkreettinen kustannuksia alentava lakiesitys saliin, niin yhdessä kuorossa sosialidemokraatit ovat sitä vastustamassa — hyvin epäjohdonmukaista ja sisäisesti ristiriitaista toimintaa.

Minusta on hyvin merkittävästä tuotantopanosten ja kustannusten alentamisesta nyt kysymys. Pelkästään lannoitteiden hintojen alentaminen tuo merkittävällä tavalla maatiloille kilpailukykyä alentamalla tuottajahintoja. Tämä on konkreettinen esimerkki, joka toteutettuna tulee pitkän päälle todellakin vähentämään myös yhteiskunnan tuen tarvetta.

Ed. Helle merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backman oli oikeassa siinä, että näissä asioissa Ahon hallitus on tukka putkella menossa EU:hun. Nimenomaan maataloustulolaki markkinointijärjestelmän uudistamisen nimissä kumottiin kesken kaiken. Sillä tuottajat siirsivät ylituotannon vastuuta veronmaksajille. Sianlihan tuottajien markkinoimismaksut vapautettiin EU:lla perustellen ja nyt lannoitevero myös EU:lla perustellen. Eli kyllä Ahon hallitus on ilmeisesti erittäin vahvasti menossa EU:hun, koska se tekee näin nopeita toimenpiteitä jo puoli vuotta ennen jäsenyyden alkua.

Minusta on erittäin tärkeätä nähdä tässä myös monenlaisia vaikuttavia osia. Yksi on nimenomaan maatalouspoliittinen osa. Tämä on ollut ylituotantoon osallistumisen tapa keskeisesti. Nyt, ed. Ala-Nissilä, nimenomaan kun poistetaan jo tänä vuonna keskeistä ylituotantoon osallistumisvastuuta, jota tänä vuonna siirretään Valtion viljavaraston kautta veronmaksajien maksettavaksi 500—1 000 miljoonaa markkaa, tuottajien on jollakin muulla tavalla osallistuttava veronmaksajille tulevaan aikamoiseen miljardipottiin. Tämä liittyy tähän hyvin olennaisesti. Tätä ei voida yksittäisenä asiana tarkastella.

Toinen asia on se, että lannoiteteollisuuden kannalta kieltämättä on totta se, että jos nyt ei tehdä joitakin toimenpiteitä, niin lannoiteteollisuudelle tulee vaikeuksia, seisokkeja ja pakkolomautuksia. Tässä on monta elementtiä, joita kaikkia täytyisi tarkastella ennen kaikkea sillä tavalla, ettei tehtäisi vahinkoa. Mutta maatalous ei voi vain vapauttaa omia tuotantopanoksiaan ja kustannuksiaan viemällä niitä alas ja ottamalla täyden hinnan 160 penniä rehuviljarahastuksella, jonka veronmaksajat hoitavat. Kysymys on puolesta miljardista miljardiin olevasta potista, ed. Ala-Nissilä, kuten itse tunnustitte.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallin äskeinen selitys osoittaa, että kyseessä on paitsi veronalennus tuottajille, myös tukea agribisnekselle. Hallitus on antanut muissa yhteyksissä ymmärtää, että se edellyttää yritysten tulevan omillaan toimeen, mutta maatalouden eurosopeutuksen nimessä satoja miljoonia markkoja ollaan ohjaamassa niin Kemiralle kuin LSO:llekin.

Maatalouden kustannuksia, ed. M. Laukkanen, on tietenkin alennettava, tuotantoa on tehostettava, mutta tässä tapauksessa ei olekaan kysymys kustannusten alentamisesta vaan suorasta tuesta maataloustuottajille ympäristön kustannuksella, ja se vain naamioidaan veronalennuksiksi. Tosiasiassa valtion verotulojen menetys joudutaan jo nyt lisäbudjetissa kattamaan uudella lainanotolla, jota ymmärtääkseni ed. Laukkanen on tähän mennessä paheksunut. Lainanoton lisääntyminen tulee veronmaksajien maksettavaksi tulevina vuosina heidän laskujansa lisäten.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suorastaan ihmetyttää se, miten ed. Ala-Nissilästäkin on tullut EU-intoilija, kun hän on valmis tekemään tällaisia ratkaisuja siltä varalta, että Suomi on EU:n jäsen ensi vuoden alusta, kun hän on tähän asti esiintynyt aivan toisella tavalla. Ajatellaanpa, että Suomi ei olisikaan EU:n jäsen ensi vuoden alusta ja nyt poistetaan lannoitevero sillä varolla, että myös Kemiran työpaikat säilyvät. Entäs sitten jos Suomi ei ole ensi vuonna EU:n jäsen? Viljelijät tietysti

ostavat tänä vuonna parin vuoden lannoitteet varastoon ja ensi vuoden alusta joudutaan taatusti perimään lannoiteveroa korotettunakin, kun siitä tältä vuodelta kerran vapautetaan. Missäs tilassa silloin on lannoiteteollisuus ja lannoitekauppa? Minä luulen, että silloin on paljon suurempia vaikeuksia. Jos ed. Ala-Nissilä on yhtä kriittinen kuin oli vielä muutama viikko tai kuukausi sitten EU-kysymyksessä, niin hän kyllä ajattelisi vakavasti sitä, mikä vaikeus on sitten lannoitekaupalla ja Kemiralla ensi vuonna, kun ei mennäkään EU:hun.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Laukkanen väitti, että sosialidemokraattien veropolitiikan ja EU-politiikan välillä olisi ristiriitaa. Me korostamme EU-tavoitteissamme ympäristöpoliittista linjaa sekä maatalouden verotuksen osalta että ennen kaikkea ympäristötuen osalta. Keskusta taas haluaa kaikki rahat koota puhtaaseen maataloustukeen säilyttääkseen rakenteet nykyisellään ja unohtaa kokonaan ympäristöpoliittiset tarpeet, joita voidaan sekä verojärjestelmän puolella että EU-tuen osalta hoitaa, jos viisaasti menetellään.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Kalli ja Markku Laukkanen puheenvuorojen jälkeen sopii sananlasku, jonka toivoisin myös satakuntalaisen edustajan muistavan: "Älkää menkö syyhyttä saunaan." Minä olen ainakin ymmärtänyt, että ed. Kalli on hyvin EU-vastainen. Kun hallitus perustelee, että ollaan EU:n jäseniä ensi vuoden alusta, niin hänen sanomansa ontuu hyvin paljon. Me ainakin SMP:n eduskuntaryhmässä lähdemme siitä, että me emme ole EU:n jäseniä ensi vuoden alusta ja me tulemme hylkäämään tämän laatuiset lakiesitykset, jotka tähtäävät EU-asioihin. Eli jonkinlaista johdonmukaisuutta pitäisi olla, kun käsitellään näitä lakeja, ovat ne maataloutta tai muuta alaa.

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa yleensä keskustan edustajat ovat pitäneet tällä hetkellä suurimpana ongelmana kovaa velkaantumisvauhtia ja pyrkineet syyttämään oppositiota siitä, että meillä ei ole valmiutta tehdä riittäviä säästöjä. Nyt kuitenkin löytyy vuositasolla noin 500 miljoonaa markkaa pistettäväksi rahaa noin vain ja se on kaikki velkarahaa, koska samainen hallitus, joka esittää tästä verosta luopumista, esittää samalla, että tulojen vajaus katetaan lisälainanotolla.

En ymmärrä ed. Kallin näkemystä siitä, että lannoitteet eivät olisi enää ympäristöuhka. Vesistöjen varrella asuvana tiedän tarkalleen, että monet järvet ja muut vesistöt ovat saastuneet nimenomaan lannoitteiden takia, eivät teollisuuden saastepäästöjen takia. Tässä mielessä tutkijoiden mukaan edelleenkin on huomattavaa tarvetta vähentää lannoitteiden määrää.

Sosialidemokraateille tämä asia ei ole pelkkä maatalouspoliittinen eikä pelkkä veropoliittinen kysymys, vaan kuten korostin, hyvin pitkälti ympäristöpoliittinen kysymys. Tältä osin toivoisin, että keskustan edustajat eivät näin suorasukaisesti täällä nyt tunnusta sitä, että lannoitevero ei ole ollut alkuunkaan haittavero, ei ympäristövero, vaan puhtaasti osa maatalouden omaa sisäistä rahanjakoa, jossa lannoiteverolla on peritty osa vientikustannusosuudesta ja sen jälkeen se on maatalouden harjoittajille toista kautta maksettu takaisin. Tällä tavalla itse asiassa tämän veron teho aiemmin ei ole ollut edes riittävän hyvä.

Ed. Ranta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kaikkea hullua se EU-sopeuttaminen hallituksella teetättää, niin kuin tämän laatuisiakin lakiesityksiä. Olen täsmälleen samaa mieltä kuin edustajat Luukkainen ja Backman siitä, että esitys tulee hylätä.

On syytä palauttaa mieleen se, mitä tällä lannoitelohkolla oikein on vuosien varrella tapahtunut. Tämä on mainio esimerkki siitä, kuinka neuvonta ei ole tuottanut sitä tulosta, joka on haluttu sillä saavuttaa. (Ed. Rinne: Hyvän vaalituloksen kepulle kyllä!) — Ed. Rinne käyttää puheenvuoron minun puheenvuoroni jälkeen ja käy nämä vaalipoliittiset näkökohdat sitten läpi.

Tässä taustalla ovat Maatalouden tutkimuskeskuksen hyvin pitkäaikaiset tutkimukset pellon maaperän fosfori- ja typpipitoisuuksista. Eräs hyvin laaja tutkimus osoitti sen, että fosforia on niin paljon pelloillamme, että kolmasosalla pelloista sitä fosforia ei tarvitsisi lisätä yli kymmeneen vuoteen hitustakaan, kolmasosalla viiden vuoden kuluttua voitaisiin laittaa hiven lisää ja loppuosalle voi sitä laittaa tuollaisen kohtuullisen satotason saavuttamiseksi. Typen osalta tilanne ei ole ihan samanlainen, mutta vähän sinnepäin.

Tämä on saatettu erittäin hyvin viljelijöitten tietoon. Muun muassa Maaseudun Tulevaisuudessa on ollut pääkirjoitussivulla vuosien varrella erittäin lukuisia artikkeleita, joissa alan professorit ovat selvittäneet tätä asiaa, mutta viesti ei ole mennyt perille. Kun viesti ei mene perille, siitä seuraa automaattisesti se, että tarvitaan, niin kuin ed. Backman totesi, haittaveroja, tarvitaan säätelyjärjestelmä. Ollaanko menossa EU:hun, ÖY:hyn tai mihinkä tahansa, niin tämä realiteetti ei häivy mihinkään, koska haitat ovat ja siihen tarvitaan säätelyjärjestelmä. Siinä mielessä on aivan mieletöntä, että lähdetään ikään kuin laskemaan talvella housuihin. Ensin tulee vähän lämmin ja sitten jumalattoman kylmä, kun housut jäätyvät persuukseen kiinni. Tässä lainsäädäntöoperaatiossa on juuri tästä kysymys. Sen takia tämän laatuiset hömpötykset pitää jättää EU-sopeutumisen varjolla pois laskuista, kun niihin liittyy vielä niitäkin näkökohtia, jotka äskeisessä vastauspuheenvuorosirkuksessa kävivät hyvin selville. Toisin sanoen: järki kerjätessäkin!

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että joissakin asioissa EU-kysymystä tuntuu jarruteltavan ja asetettavan kovasti erilaisia ehtoja sille, mutta silloin kun on maatalouden markkinoimismaksuista kyse, tuntuu kyllä pidettävän erittäin kovaa kiirettä. Nytkin tarkoitus on, että lannoitevero poistetaan jo 15.6. alkaen, vaikka mitään varmuutta EU-jäsenyydestä tällä hetkellä ei ole tiedossa. Oikeastaan vasta huomenna saamme nähdä sen, millä tavalla eduskunta suhtautuu EU-jäsenyyteen.

Myös huolestuttavaa on se, että mielestäni, kun kuitenkin maatalous on ainakin henkisesti sitoutunut vastaamaan markkinoinnin kustannuksista omalta osaltaan, riittävää selvyyttä ei ole maataloudelta saatu, miten tuo tapahtuu. Valiokunta yritti vaatia ministeriötä ottamaan kantaa ja täyttämään vajeen, joka lisäbudjettiin syntyy näillä erityisillä keinoilla. Todennäköistä onkin se, että maatalouden tulotukea tullaan käyttämään siten, että sitä tullaan vähentämään ensi syksyn aikana 300 miljoonalla markalla. Mutta ongelmaksi muodostuu se, että kun syksylläkin joudutaan viemään lisää viljaa, ilmeisesti katettava määrä on kokonaista puoli miljardia markkaa. Ihmettelen vain, mistä loppujen lopuksi kate koko tälle summalle syntyy. Tässä joudun kyllä kovasti vetoamaan valtiovarainministeriöön, että siellä hyvin huolellisesti perehdyttäisiin tähän asiaan ja pidetään riittävän tiukasti kiinni siitä, että maatalous joutuu kokonaisuutenakin katsoen vastaamaan oman markkinointivastuunsa viennistä.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turhaan ed. Sasi nyt hurskastelee, kun hän tulee kuitenkin äänestämään esityksen puolesta. Olisi edes iloinen siitä, että kokoomuksen suuriäänisesti vaatimat veronalennukset jo heinäkuusta alkaen ovat toteutumassa edes siltä osin, että lannoitevero poistuu teidän toimintanne ansiosta ylihuomenna.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella uskomatonta kokoomuksen ja ed. Sasin esiintyminen, kun he hallituksessa ovat systemaattisesti MTK-johtoisen hallituksen pillipiipareina toimineet näissä asioissa. Nyt alennetaan tuotantopanoksien hintaa tuottajille, joille käytännössä maksetaan lähes sama tavoitehinta kuin edellisenä vuonna. Tämä on kansallisesti hoidettava, juuri niin kuin ed. Sasi sanoi, ehkä puolen miljardin markan pottina syksyllä. Me joudumme viemään, koska valtion viljavarastot pitäisi saada ennen satokautta miljardin kilon tasolle. Kauran maailmanmarkkinahinta on 43 penniä kilo ja ohran 35 penniä kilo. Me maksamme 160 penniä kilo. Ei tällä foinikialaisella viisaudella Suomi kovin pitkälle pötki.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki ne seikat, jotka ed. Sasi äsken puheenvuorossaan mainitsi, ovat nimenomaan perusteita sille, että laki pitäisi kumota. Odotan siis, että ed. Sasi painaa punaista, kun asiasta äänestämme. Muuten puheenne ja tekonne ovat täydellisesti ristiriidassa keskenään.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä siihen, mitä edustajat Tuomioja ja Rajamäki jo ennättivät ed. Sasille sanoa. Mutta tietysti onhan lannoiteverokysymyksessä monia muitakin puolia, joita ainakin omalta osaltani haluaisin tuoda yhden esille, joka ehkä on hiukan ymmärtäväisempi koko tälle kysymykselle. Se johtuu tietysti siitä, että mikäli lannoitevero on vuoden loppuun saakka voimassa, silloin lannoitekauppa ei käy. Kun mietitään, milloin lannoitteita käytetään, niitä ei käytetä joulukuussa vaan niitä käytetään juuri satokaudella. Siinä mielessä tietysti kesäkuu on perusteltu ajankohta, jos ollaan itse asiasta sitä mieltä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta sen, että valtiovarainvaliokunnan verojaostossa pyrittiin ratkaisuun, jossa lisäbudjetin kate olisi löydetty jo tässä yhteydessä ja maatalouden vastuu olisi katettu. Valtiovarainministeri kuitenkin totesi, että neuvottelut jatkuvat ja että katetta ei tässä vaiheessa voida vielä esittää. Kuitenkin lausunnossa totesimme sen, että tarkoituksenmukaista ja välttämätöntä on se, että vastuu joka tapauksessa täytetään.

Haluan korostaa myös sitä, että vaikeudet, jotka syntyvät, kun päätös tehdään vasta loppusyksystä, kohdistuvat maataloudelle itselleen. Varsinkin korostan sitä, että on tärkeätä, että pidetään huolta siitä, että maatalous joutuu vastaamaan omasta vientivastuustaan täysimääräisesti.

Mitä tulee ympäristönäkemyksiin, haluan korostaa sitä, että on todella ongelma se, että kun lannoitevero poistetaan, se merkitsee myös sitä, että ympäristöpoliittisesti ratkaisu ei ollut kovinkaan hyvä. Haluan kuitenkin korostaa sitä, että EU-ratkaisussa voidaan maataloudelle antaa ympäristötukea. Toivon, että sitä tultaisiin käyttämään hieman paremmin ja myös sillä tavalla, että se auttaisi siinä suhteessa, että ei käytettäisi siinä määrin lannoitteita kuin tällä hetkellä ja lannoitteiden koostumuskin voisi olla paremman sisältöinen.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkeen siihen, mitä ed. Sasi äsken sanoi, haluaisin vielä lisäksi todeta, että ed. Sasi nyt ilmeisesti kuitenkin hyväksymällä lannoiteveron poistamisen tulee olemaan se kokoomuslainen, joka lopulta saa veronalennuksen läpi. Jos ei se nyt sitten kohdistukaan palkansaajain tuloveroasteikkoihin, tuleepahan edes tuottajien lannoiteverot poistettua.

Ed. O l l i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on kysymys, kuten ed. Sasi totesi, siitä että maatalouden markkinointivastuuta siirtyy maatalouden sisällä.

Sen sijaan ed. Rajamäen puheenvuoroa täytyy hämmästellä, kun olen itse ollut kuuntelemassa niitä vaikeuksia, joita on ollut pakkotilanteessa, kun Kemira on joutunut sulkemaan lannoitetehtaita alentuneen kulutuksen johdosta. Tämän ratkaisun hylkääminen merkitsisi sitä, että tehtaat olisivat juhannuksesta saakka kiinni. Ed. Rajamäki kytkiessään asian ohran ja kauran hintoihin sekoittaa asioita tavalla, jossa ei ollut minkään näköistä tolkkua.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi äsken ilmoitti, että ratkaisu ei ole ympäristöpoliittisesti kovinkaan hyvä. Saisinko täsmällisemmän ilmaisun, mitä te tarkoitatte? Mikä on sitten ympäristöpoliittisesti hyvä?

On äärimmäisen vaarallista puhua, että vedotaan tehtaiden kiinni laittamiseen tällaisessa yhteydessä. Oletteko te todellakin sitä mieltä, että maataloudella on tässä tilanteessa varaa ostaa kalliita lannoitteita ja pistää niitä vesistöihin ja sillä tavalla pitää tehtaat käynnissä? Kyllä on liiketaloudellisesti pösilöksi mennyt nyt hallituspuolueiden linja.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasin viime puheenvuoro oli erittäin mielenkiintoinen siitä syystä, että kun lannoitevero poistetaan ja syntyy ympäristöongelmia, hän totesi, että anotaan sitten Euroopan unionilta rahaa, että voisimme poistaa nämä ympäristöongelmat. Mitähän siitä anomuksesta Euroopan unioni mahtaa sanoa?

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ollilalla oli varmasti pakottavat tarpeet olla poissa salista keskustelun alkuosa. Totesin nimenomaan silloin käyttämässäni puheenvuorossani sen, että ensinnäkään maatalouden omien tuotantokustannusten alentaminen ei poista vaan päinvastoin lisää muille ylituotannon aiheuttamaa kustannusta, mm. veronmaksajille, ja tulisi selvittää maatalouden ja viljanviljelijöiden osallistumisvastuut ylituotantoon tämän vuoden osalta.

Toinen asia, johon kiinnitin myös huomiota, oli nimenomaan se, että osoitin ymmärtämystä sille, että tässä tilanteessa lannoitekauppa pysähtyy, jos tätä asiaa ei myös erikseen selvitetä. Se aiheuttaa — käytin sitä sanaa — mm. pakkolomia.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, ed. Pulliainen, että tietysti lannoitteiden käyttö on sinänsä ongelmallista. Jos niitä käytetään varsin paljon, se muodostaa ongelman. Tietysti sitten koostumus, fosfori ja typpi, saattaa sisältönsä vuoksi muodostaa ongelman. Tältä osin haluan vain todeta sen, että kun hallitus kävi yöllisiä neuvotteluja ja sopi kansallisesta maatalouspaketista, yksi kokoomuksen saavutuksia näissä neuvotteluissa oli se, että luomutuotannon tukea Etelä-Suomessa lisättiin. Tietysti tämähän merkitsee sitä, että pel-

toja ei lannoiteta lainkaan. Tältä osin voidaan todeta, että on kuitenkin päästy myös eteenpäin EU-tuessa.

Mitä tulee hallituksen esityksen hylkäämiseen, haluan vain todeta sen, että kyseessä on sopeutuminen EU-ratkaisuun. Hylkääminen ei sinänsä ole ongelma, vaan kyse on siitä, millä tavalla vajeet katetaan. Olennaista on juuri se, että maatalous joutuu sisäisesti kattamaan, mutta olisi ollut oikeata ja rehellistä se, että kattamisvastuu olisi tuotu esille jo tässä yhteydessä, kun lakiesitys hyväksytään.

Ed. Ollila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU-tilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista se, että Suomen maataloudella on esimerkiksi verotuksellisin keinoin korkeammat kustannukset kuin muilla EU-mailla, joiden kanssa me kilpailemme samoilla markkinoilla. Sen, että alennus on syytä tehdä jo nyt, perusta on se, että tuotanto pysyy tasaisena. Tämän satokauden lannoitteet ovat jo pellossa. Siinä mielessä sillä ei ole merkitystä, tehdäänkö tämä alennus tai veron poisto nyt vai vuodenvaihteessa. Ei se vaikuta lannoitteiden käyttöä muuttavasti, joten ed. Pulliaisen huoli siitä, että näitä nyt sitten kipattaisiin vesistöön, ei ole aiheellinen.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee ed. Sasin puheenvuoroa, kokoomuksen saavutukset hallituksessa tulevat vielä kauhistuttavampaan valoon. Todellakin tukipolitiikkaa ja budjettialijäämän lisäystä on kaikki, mitä olette saaneet aikaan. Toivoisin, että perehtyisitte myös niitten luomuviljelijöitten käsityksiin, jotka ovat sitä mieltä, että luomutuotanto voi sinänsä ilman tukiakin olla kannattavaa ja tervettä toimintaa suomalaisessa maataloudessa.

Ed. Laaksonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunnellessani ed. Sasin puheenvuoroa tuli mieleen, että tämä saattaa olla ed. Sasin ja hallituksen kosto Viinaselle, kun valtio menettää verotuloja tänä vuonna 210 miljoonaa markkaa ja ensi vuonna 470 miljoonaa markkaa. Ilmeisesti valtiovarainministeri Viinanen on näiltä kohdin nukahtanut, kun on tunnettua verokeskustelua käyty. Nythän käy niin, että todella lannoitteet ovat ongelma mutta myös niitten vaikutukset, jotka tällä tavalla tulevat toista tietä veronmaksajien maksettavaksi.

Ed. Apukka: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin täytyy ihmetellä ed. Sasin käyttäytymistä, kun hän hurskastelee ja on niin tekopyhä, aivan niin kuin joku sivullinen ihminen. Hän on kuitenkin verojaoston puheenjohtajana ollut nytkin käsiteltävää esitystä viemässä voimallisesti lävitse. Nyt tuntuu siltä, kuin hän ei tietäisi oikein, missä tällaisia kauheuksia on tehty.

Hän tosiaan äsken muutamassa vastauspuheenvuorossaan kertoi, että valiokunnan verojaosto suunnilleen kerjäsi ministeriöstä sellaisia kannanottoja, että tälle olisi jotakin voitu tehdä, mutta me verojaoston jäsenet muistamme, että ed. Sasi on osannut tehdä paljon merkittävämpiä, suurempia ja vieläkin tyhmempiä ratkaisuja siellä vastoin asiantuntijoitten kommentteja. Oli turhaa mielestäni ainakin piiloutua asiantuntijoitten selän taakse.

Kaiken kaikkiaan meidän maatalouden ylituotannon hoitamisemme tuntuu vähän kummalliselta. Kun ollaan niin vauhdilla menossa EU:hun ja tiedetään, että meillä on ylituotantoa, nyt sitä pitäisi kiireen vilkkaa saada lisää. Sitten ollaan tässä uskossa poistamassa lannoiteveroja ja vientikustannusmaksuja; mm. sianlihalta, niin kuin tiedämme, painorajoitukset on poistettu. Nyt on jaostossa yksi samanlainen laki suurten sikaloitten, tehdassikaloitten, helpotusten osalta jne. Meillä tuntuu siltä, että pitäisi nyt kiireesti saada ylituotantoa jollakin tavalla lisää. Se on aika merkillinen käsitys, kun meidän mielestämme pitäisi olla jonkinlainen kohtuus siinä, että pyrittäisiin ylituotantoa rajoittamaan.

Siitä ei päästä mihinkään, että tämäkin tietää muutamaa sataa miljoonaa markkaa veronmaksajille lisää. Otetaan lainaa valtion budjettiin.

Silloin tällöin puhutaan, että on maatalouden sisäinen asia, miten tämä jaetaan. On hyvä palauttaa mieliin se, että viikko lisäbudjetin antamisen jälkeen tulotukeen on merkitty 300 miljoonaa markkaa lisää rahaa, eli jos sanotaan, että otetaan sitten tarvittaessa vaikka tulotuesta, sitä on annettu tämän budjetin antamisen jälkeen 300 miljoonaa markkaa lisää. Sieltä on silloin hyvä ottaa ja puhua siitä, että tämä on maataloustuottajien sisäistä jakoa. Ei se aivan sitä ole, jos siihen tarkoitukseen on juuri rahaa annettu.

Kaiken kaikkiaan lannoitevero on, niin kuin on monessa yhteydessä tullut esille, erittäin hyvä ympäristösyistä. Tällä pyritään liikalannoittamista rajoittamaan. Ei sitä toki voi unohtaa. Toisaalta tämä on myös ollut erittäin hyvä maatalouden rahoituksessa ratkaisuna, ja kaikki nämä aspektit nyt halutaan unohtaa.

Mielestäni ei ainakaan ole oikein pitävä hallituksen esityksessä kerrottu peruste ympäristöpoliittisten vaikutusten osalta, kun täällä todetaan näin: "Lannoiteveron ympäristöpoliittiset tavoitteet voidaan saavuttaa EU:n jäsenenä sillä, että viljan hinta alenee, mikä puolestaan alentaa lannoitteiden edullisinta käyttömäärää hehtaaria kohti." Mielestäni tästä aivan yhtä hyvin voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että jos ollaan EU:n jäseniä ja lannoitteitten hinnat alenevat ja kun samalla todetaan, että viljelijöitten tulo vähenee, silloinhan päinvastoin tulee houkutus käyttää entistä enemmän halpaa lannoitetta, että saisi vähän enemmän tuotantoa, aivan päinvastoin kuin hallituksen esityksessä on perusteltu.

Edelleen ed. Ollila puuttui äsken siihen, miten esityksellä voidaan saattaa lannoitetehtaat ja -myyjät vaikeuksiin. Mielestäni, niin kuin äsken yhdessä vastauspuheenvuorossani sanoin, siinä tapauksessa, että ei oltaisi EU:n jäseniä ensi vuoden alusta; saavutettaisiin todellisia vaikeuksia sillä rintamalla. Kaikki viljelijät ovat tietysti sen verran viisaita, että jos nyt poistetaan lannoitevero, he ostavat varmasti kaikilla mahdollisilla ylimääräisillä ja lainatuillakin rahoilla lannoitteita siinä pelossa, että jos ei ollakaan EU:n jäseniä ensi vuoden alusta. Siloin lannoitevero on tämän tasoinen plus sitten vielä korotettu sillä määrällä lannoiteveroa, joka tänä vuonna jätetään perimättä, jolloin lannoitteet ovat huomattavasti nykyistä kalliimpia, joten kannattaa ostaa niitä kasoon. Kukas silloin ostaa Kemiran lannoitteet, ja mitäs silloin lannoitekauppa tekee? Silloin ne todelliset vaikeudet vasta tulevat.

Arvoisa puhemies! Tässä on niin paljon puhuttu, että sen kummemmitta perusteluitta ilmoitan, että myös vasemmistoliitto on tämän esityksen hylkäämisen kannalla.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukan puheenvuorossa oli muutama epäjohdonmukaisuus, kun hän sanoi, että jos Suomi liittyy EU:n jäseneksi ja viljelijät saavat halvalla lannoitetta, niin he lisäävät sen käyttämistä. Hän unohti, että silloin jos me liitymme EU:n jäseneksi, viljelijöitten tuotteitten hinnat oleellisesti putoavat, ja kaiken järjen mukaan sen täytyy vaikuttaa niin, että panostusta pienennetään, koska tuotteitten hinnat eivät kaikissa tapauksissa kata edes tuotantokustannuksia.

Toinen asia, jossa minusta ed. Apukka ei oikein tuntenut tilannetta, on se, että viljelijät ovat tällä hetkellä niin suuren epävarmuuden tilassa, että tuskin kukaan heistä ostaa lannoitteita varastoon. On ollut näköpiirissä jo jonkin aikaa, että aikaisemmin varastoon vuodeksi lannoitteita ostaneet ovat jo nyt siirtyneet hankkimaan lannoitteet vasta juuri ennen käyttöä.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Apukalle on kyllä välttämättä sanottava — hän taisi poistuakin — että hänen puheenvuoronsa oli poikkeuksellisen ennakkoluuloinen. Sanoisin, että jos tässä salissa on erityistä halua haukkua hallitusta, siihen löytyy paljon parempia alueita kuin tämä, sillä tosiasia on se, että lannoitevero on vanha järjestelmä, joka on luotu jo aikana, jolloin oppositio ei ollut oppositiossa, vaan oli osana valtajärjestelmää rakentamassa sellaista kustannusten täyskompensaatioon perustuvaa maatalousjärjestelmää, jota toisaalta rokotettiin ikään kuin omaatuntoa hieman parantaen lannoiteverolla, minkä seurauksena tuotantokustannukset karkasivat huimaaviin korkeuksiin. On aivan naurettavaa ryhtyä nyt ottamaan maaliksi tällaista bagatellia yksityiskohtaa.

Kerron sitä paitsi teille, että jos luette Maaseudun Tulevaisuutta, joka on mielenkiintoinen lehti, niin siellä tarjotaan nyt lannoitteita alennuksella, niin että siitä vain ostelemaan. Mutta mehän voimme kiihdyttää markkinointia vielä puhumalla tästä asiasta täällä erityisen paljon lisää. Kaikille lukutaitoisille on käynyt selville, että tämä on tarkoitus kompensoida toisella tavalla.

Ympäristökysymysten sijoittaminen lannoiteveron yhteyteen on erinomaista humpuukia sekin. Meidän on ympäristöasioistamme huolehdittava muulla tavalla kuin asettamalla ne tämän kaltaiseen viitekehykseen. Järjetöntä puhetta!

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella niin, että rahoitus tapahtuu maatalouden sisäisesti eikä veronmaksajien varoilla. Sinällään vain on jollain tavalla surullista kuulla, että vasemmistoliiton Lapin edustajallakin on näin syvällä tuo maaseutuvamma, että ei voida nähdä kokonaisuutena, mistä tässä on kysymys. Sitä valitan.

Toinen näkökulma, mikä liittyy mahdolliseen EU-jäsenyyteen, jos siitä puhutaan, on, että on aivan varmaa, että lannoitteiden käyttö mahdollisessa EU-jäsenyydessä tulee vähenemään. Se johtuu todellakin siitä, mihin ed. Saari viittasi, että tuotantoon sidotut tulot eivät kata pääsääntöisesti tuotantokustannuksia, ja toinen syy on se, että ympäristötuki vaatii tiloilta viiden vuo-

den ympäristöohjelmat ja niissä on lannoitteiden vähentäminen hyvin keskeistä.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saari totesi, etteivät tuottajat tule ostamaan lannoitteita varastoon. No, minkä ihmeen takia tätä lakia sitten tarvitaan? Silloin on tuomittu tehtaat seisomaan joka tapauksessa. Tämän kevään osalta, niin kuin tässä on todettu, kasvukausi on alussa ja lannoitteet ja kaikki ravinteet ovat maassa jo.

Sitten, ed. Saario, kyllä me todella olemme syvällisesti erimielisiä siitä, tarvitaanko haittaveroja säätelyyn vai ei. Hän sanoi, että ne ovat humpuukia. Tämän me tulemme Etelä-Hämeen kaikille kansalaisille saattamaan tulevia vaaleja varten erittäin tarkoin tietoon, että keskustelua käydään myös tästä ympäristöulottuvuudesta, kun ennenaikaiset eduskuntavaalit ovat syys — lokakuun tienoilla, kun hallitus kaatuu huomenna.

Lopuksi tämä keskustelu osoittaa, kuinka mahdoton EU-jäsenyys on. Sen se osoittaa tiukasti ja tismallisesti.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarelle sanoisin aivan kuten ed. Pulliainenkin, että jos viljelijöiden tilanne on niin epävarma, että he eivät uskalla ostaa lannoitteita ollenkaan, niin mikäs hätä meillä sitten on EU:n voimaantuloa ennen tätä lannoiteveroa poistaa, jos ei niitä kerran osteta nyt.

Toisaalta sanoisin ed. Saarelle vielä, että kyllä maataloustuottajien tulo muodostuu myös määrästä eikä pelkästään hinnasta. Jos tuotteista saa vähemmän tuloa, niin totta kai tulee mieleen, että sitä pitäisi saada määrällisesti enemmän, ja silloin jos lannoitteet ovat halvempia, niin kyllä saattaa herätä houkutus myös lisätä lannoitetta.

Ed. Saariolle sanoisin — pitäköön hän niin naurettavana äskeistä esitystäni kuin haluaa — että kumminkin lannoiteveroa on pidetty sekä ympäristösyistä että maatalouden ylituotannon rahoittamissyistä erittäin hyvänä ja parhaimpana keruumuotona. Jos se ed. Saarion mielestä tuntuu naurettavalta, niin tuntukoon.

Ed. Ala-Nissilälle vielä voisin sanoa, että ei minulla ole mitään maatalousvammaa, mutta jos me alamme kaiken suursikaloiden tuotannon vapaan nousemisen rahoittaa tulotuesta ja sieltä, mistä pitäisi saada juuri vaikeimmille alueille vähän tukea, sinne missä on todella suurissa vaikeuksissa olevia pieniä maidontuottajia ja muita pienviljelijöitä. Jos me kaikki nämä rahat käytämme joidenkin todella suurten sikaloiden ylläpitämiseen, kyllä tässä minun mielestäni on ristiriita. Ilmeisesti ed. Ala-Nissilällä on jokin vamma eikä minulla.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tuntuu nyt olevan maatalouden asiantuntijoita, joita minä en kyllä oikein noteeraa siinä asiassa asiantuntijoiksi. Nimittäin jokainen, joka tuntee maataloutta, tietää, että tuorerehun tuottajat pyrkivät saamaan kolme satoa vuodessa tai ainakin kaksi ja ensimmäinen sato tehdään juhannuksen tietämillä ja sen jälkeen lannoitetaan pelto uudestaan. Tietenkin tuorerehun tuottajat eli lähinnä maidontuottajat tarvitsevat lannoitteita koko kesän. Eivät he varmaan osta niitä ensi kesäksi vaan tämän kesän käyttöön.

Ed. L o u e k o s k i : Rouva puhemies! Minun täytyy nyt kyllä ed. Saaren puheenvuoron jälkeen tunnustaa, että en ole erityinen lantaasiantuntija. Mutta tässä kysymyksessä, jota nyt käsitellään, ympäristönsuojelulla on aivan oleellinen merkitys lain läpimenossa. Jos haluamme ympäristöä suojella, niin meidän täytyy epäilemättä maatalouden lannoitteiden käyttöön kiinnittää huomiota, saada sitä alemmaksi.

Toinen kysymys, jota olen joutunut ihmettelemään, on se talouspoliittinen logiikka, joka erityisesti ed. Sasin puheenvuorossa tuli esille. Hän todisteli, että tämä veronmaksajille varsin kalliiksi tuleva järjestelmä on perusteltavissa sillä tavalla, että kun nyt myönnettäisiin lisää tukea parisataa miljoonaa tänä vuonna ja ensi vuonna nelisensataa miljoonaa tai vähän yli — niinhän siinä aina käy, että enemmän menee kuin on suunniteltu — niin lohdutetaan meitä muita, että vastaavasti lisätään luomutuotannon tukea. Tähän logiikkaan olisi mielenkiintoista kuulla mm. ministeri Viinasen kommentti. Hän ei nyt valitettavasti ole paikalla.

Halusin vielä kysyä hallitusryhmien edustajilta, kuuluuko tämä nyt siihen kuuluisaan EU-tukipakettiin, joka maataloudelle aivan erikseen on sorvattu. Jos ei kuulu, niin mitä kaikkea yöneuvottelussa, johon ed. Sasi viittasi, vielä tukipaketin lisäksi on sovittu? Tämä laki tuntuu olevan yksi, luomutuotannon lisätuki on toinen. Mitä muuta siihen kuuluu?

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hallitusryhmien edustajat eivät vaivaudu vastaamaan, niin ed. Louekos-

kelle ja muillekin haluan saattaa tiedoksi, että sen mukaan, mikä valtiovarainvaliokunnan verojaostolle asiasta kerrottiin, ymmärsimme, että tässä oli nyt juuri kysymys samasta, mistä ministeri Pesälä täällä taannoin maataloustukipaketin yhteydessä kertoi: Epäillään, että maapallon sisällä on toinen suuri pallo. Tämä on nyt se toinen pallo, ed. Louekoski, maataloustukipaketin lisäksi, joka ei jää tähän.

Nyt jo tiedetään, että noin miljardin verran on tätä toista palloa kasassa. Siihen liittyvät sikojen painorajoitusten poistaminen, erilaisten vientikustannusmaksujen alentaminen ja lannoiteveron poisto. Syksyllä tulemme saamaan lisälaskuja mm. viljan vientitarpeesta, joka täytyy vielä tänä vuonna kattaa, jotta taas valmistaudumme eurosopeutusta varten. Myös viljan vientikustannuksia varten joudumme budjettialijäämää kasvattamaan ja saman tien valtion velkaa lisäämään.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louekoskelle totean, että silloin, jos Suomi on EU:n jäsen, maataloutemme ylituotannosta ei enää huolehdi Suomi, vaan EU. (Ed. Louekoski: Vai niin!) Kyllä tässä on selvä logiikka, koska tuorerehulla, jota tänä kesänä tehdään, tuotetaan maitoa ensi vuoden puolella huomattavasti alemmalla hinnalla kuin maidon hinta on tällä hetkellä, jos oletetaan, että olemme EU:n jäsen. On aivan kohtuullista ja loogista silloin, että voitaisiin myös alentaa maidon tuotantokustannusta jo rehuntekovaiheessa.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä keskustelu nyt paljastaa, ed. Louekoski, että te ette todella ole perehtynyt EU:n maatalouspolitiikkaan, kun ihmettelette, minkä vuoksi näitä asioita nyt täällä harmonisoidaan: juuri siitä syystä, että te olette ollut päälobbarina sen eteen, että kertarysäykseen hinnoissa mennään, ettei menty asteittaiseen siirtymävaiheeseen. Tästä johtuen nyt joudutaan myös hyvin nopealla aikataululla erilaiset verot ja maksut täällä purkamaan. Tämä on suora seuraus EU:n maatalouspoliittisesta järjestelmästä.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Niinpä niin, edustajat Saari ja S-L. Anttila. Teillä on toisin sanoen sellainen käsitys Euroopan maatalouspolitiikasta, että Suomi tuottaa omilla ehdoillaan, mitä haluaa ja kuinka paljon haluaa, ja vyöryttää tuotannon kustannukset veronmaksajien niskoille kotimaassa, lisää vielä tuotantoa esimerkiksi luomuviljelijöille, kuten on kuultu, täysin piittaamatta siitä, mitkä vaatimukset kohdistuvat suomalaiseen maatalouteen erityisesti rakennepolitiikan osalta. Te väitätte, että me ikään kuin tuotamme vain ja sitten EU hoitaa markkinoinnin. (Ed. Saari: Kyllä!) Ed. Saari sanoi, että me tuotamme sinne niin paljon kuin haluamme täällä ihan itse ja Euroopan unioni hoitaa markkinoinnin. Näin se ei ole, ed. Saari, te tiedätte sen oikein hyvin.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lannoiteverokeskustelu osoittaa mielestäni sen, että tällainen monella tuolilla istuminen aiheuttaa hyvin suurta epäluuloa. Sen vuoksi tavallaan keskustelu saa hyvin epärationaalisia piirteitä.

Nimittäin jos lähdetään siitä, kuten nyt pitäisi kai lähteä, että Suomi tulee liittymään EU:hun ja Suomen maatalous sopeutuu EU:n maatalouspolitiikkaan, niin tietenkin silloin lannoiteveron poistamiselle on kaikki edellytykset. Mutta nyt ongelmahan onkin juuri se, että keskusta haluaa sopeuttaa tavallaan maatalouttaan EU-oloihin ja poistaa lannoiteveron, mutta toisaalta ei haluakaan liittyä EU:n jäseneksi. Kun ei ole kaikkia muita ratkaisuja pelissä eikä tietoa siitä, miten maatalouden sisällä yleisesti ottaen muutoin suhtaudutaan asioihin, niin tulee epäilyksiä siitä, että löytyy pallon sisältä toinen pallo.

Kuten sanoin, mielestäni tässä voi menetellä sillä tavoin, että lannoitevero poistetaan, jos lähdetään siitä, että EU:hun mennään. Minun mielestäni pitää mennä. EU:ssa ei lannoiteveroa ole. Silloin on kohtuullista, että maatalous sopeuttaa myös kustannuksiansa tältä osin ja tämä lisärasitus poistuu. Tällä on myös merkitystä tietysti lannoiteteollisuudelle. On ihan selvä asia, ettei tätä lahjaksi pidä maataloudelle antaa eikä missään tapauksessa lähteä siitä, että lannoitteiden käyttöön jotenkin tätä kautta tulisi rajoittamattomuuksia, vaan päinvastoin monista muista, kuten ympäristösyistä, lannoitteiden käyttöä on hillittävä.

Nämä puolet tästä keskustelusta puuttuvat sen vuoksi, että täällä asiat tulevat esiin aina pala palalta ja koskaan emme puhu kokonaisuudesta emmekä avoimin kortein siitä, mitä todella halutaan ja mikä on päämäärä.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Demokratiassahan vähemmistö ei voi johtaa enemmistöä. Tästä lähtee

asetelma, että täällä edelleen se juna etenee, että EU-jäsenyys toteutuisi. Siitä syystä totta kai pitää varautua myös seurauksiin, kun kerran neuvottelutuloksessa on päädytty kertarysäykseen. Minusta on aivan oikein, että hallitus poistaa erilaisia veroja ja maksuja olettaen, että EU-jäsenyys toteutuu. Mutta sehän viime kädessä kansanäänestyksen jälkeen tässä salissa päätetään.

Mutta kun kysymys on siitä, minkä määrän me tuotamme, eivätkö sosialidemokraatit ole lukeneet neuvottelutulosta? Siinä on määritelty tarkoin maitokiintiöt, sokerikiintiöt ja kerrottu hyvin selkein sanoin, minkälainen määrä erilaista kotieläintuotantoa täällä on mahdollisuus tuottaa. Siis sillä keskustelulla, mitä täällä käydään, on aika vähän yhteyttä reaalielämän kanssa. Eikä suinkaan ole ihme, että suomalaiset ovat täysin ihmeissään tästä poliittisesta järjestelmästä, joka tekee kaikkensa sekoittaakseen kotimaisen paketin. Sosialidemokraatit, te luulette, että te otatte siitä irtopisteet. Katsotaan nyt sitten, kuka viimeksi nauraa.

Ed. S a v e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en tiedä, luenko väärin lakiesityksen, kun tässä sanotaan, että sitten jätetään toiselta puolen maksamatta maataloudelle tiettyjä tukia, niin että valtiontaloudellisia vaikutuksia ei olisi. Ei kai tässä lahjasta ole kysymys, vaan järjestelystä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai EU:ssa on kustannukset vietävä EU-tasolle ja muutoinkin Suomessa on pyrittävä kustannuksien kaikenlaiseen alentamiseen ja tuottavuuden nostoon ja uusiin erikoistuoteisiin ym. Mutta ongelmallista tässä on juuri se, että kiivaimmat EU:n vastustajat perustelevat EU:lla, että on tehtävä äkkiä näitä järjestelyjä.

Ed. Louekoskelle voin vastata, että tässä on pitkään tehty jo maatalouden esipakettia. Siihen liittyy pääomaverotuksen erityiskohtelu, maatalousyrittäjien poikkeukselliset velkasaneerausjärjestelyt, kansainvälisesti huippuerikoinen metsäverotus, maataloustulolain katkaisu kesken kaiken, koska se olisi miljardi markkaa tuonut tuottajille ylituotannon lisälaskua viimeisenä vuonna. Se siirrettiin veronmaksajille tuontimaksuilla. Lannoitevero on yksi osa ja sitten ed. Sirkka-Liisa Anttilalle läheinen asia eli sianlihan markkinointimaksujen poisto kesken kaiken perusteenä teurastamo- ja elintarvikealan lakko ja työsulku. Tässä on pitkään tehty tätä asiaa.

Mutta ongelma ei ole maitokiintiöt vaan se, että viljalla rahastetaan nimenomaan koko ajan. Ja se ei ole ongelmatonta. Ed. Saari viittasi siihen, että EU hoitaa asian, mutta kaura ei ole interventiolistalla. Samoin ohran osalta on tällä hetkellä tietyt laatuvaatimukset. Meillä on ongelmia, joita ei ole edes EU:n kanssa selvitetty. Tällä hetkellä, jos EU:n normeilla mennään, kolmasosa ohrasadosta ja -varastoista täyttäisi EU:n interventiohintaan liittyvät vaatimukset. Eli kyllä tässä rahastetaan palkansaajia. EU:lta ei päästä kovin paljon rahastamaan.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! (Ed. Tuomioja: Tämänkin alan asiantuntija!) — On ihan totta, että jonkin verran, ed. Tuomioja, tätä aihepiiriä tunnen. Olen verojaostossa kymmenen vuotta ollut näitä käsittelemässä, joten jonkin verran näitä tunnen. — Mutta itse asiaan.

Minun piti oikein kaksi kertaa lukea sosialidemokraattien tähän asiaan liittyvä vastalause läpi. Onko aivan totta, että jos asia on käytännössä aivan välttämättömyys joka tapauksessa siinä tilanteessa, jos Suomi tulee Euroopan unionin jäseneksi, niin sellaista lainsäädäntöä ja asioiden ennalta käsittelyä yksinkertaisesti sosialidemokraattinen puolue täällä vastustaa? Me olemme olleet joukon muitakin sellaisia lakeja yhteisesti, osaan niistä sosialidemokraattisen puolueen yhtyessä, viemässä täällä eteenpäin, jotka tekevät latua sille jäsenyysratkaisulle, mitä yhteisesti tässä ollaan hakemassa. Kyllä niille, joiden luottamus riittävään kansalliseen yhteisymmärrykseen näissä asioissa horjuu, teidän kantanne mm. tässä kysymyksessä on kyllä sellaista polttoainetta, että ette välttämättä vielä sitä arvaakaan.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Savela totesi, että maataloushan itse maksaa tämän asian jossakin toisaalla. Niin varmasti maksaa, mutta käsitys siitä, että tämä otetaan sen tulotuesta, on kyllä harhainen. Okei, se otetaan tulotuesta, mutta tulotukeen on jo valmiiksi lisätty 300 miljoonaa markkaa sitä varten, että siellä olisi enemmän, mitä ottaa. Eli lopulta kuitenkin käy niin, että koko lasku pistetään veronmaksajien piikkiin ja rahat otetaan veronmaksajien taskusta. Tämä on juuri sitä pelleilyä, että käsitteillä hämätään ja valmiiksi lisätään momentille rahaa sitä varten, että ikään kuin maanviljelijät itse sen maksaisivat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Karhunen, Kauppinen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korteniemi, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mölsä, Niinistö, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Piha, Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Renko, Renlund, Riihijärvi, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Väistö, Väyrynen, Westerlund, Zyskowicz ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos T., Räty, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Donner, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jäätteenmäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kemppainen, Lamminen, Laukkanen V., Lehtinen, Morri, Mäki-Hakola, Nordman, Paasio, Pietikäinen S., Ranta, Roos J., Rönnholm, Suhonen, Takala, Urpilainen, Viinanen ja Vuorensola.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 25. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 84
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Ensin tehdään päätös siitä hallintovaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus kiireelliseksi julistamisesta hylätään, tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tässä on nyt tulossa hyväksyttäväksi lakiesitys, jonka tarkoituksena on panna järjestys sellaiseen kuntaan, jossa kerta kaikkiaan kyky toimintaan on romahtanut. Seurauksena on palveluiden vähe-

neminen ja kunnallisveron nousu mielettömällä kierteellä. Niin kuin hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan, tässä on kysymys eräänlaisesta viimeisestä keinosta, jolla kunnan talous saadaan kuntoon.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti tämä esitetään käsiteltäväksi nopeutetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä. Säätämisjärjestystä koskeva kannanotto antaa aiheen, arvoisa puhemies, muutamaan pohdintaan. Niin kuin näkyy, perustuslakivaliokunnan lausunnossa on valiokunnan puheenjohtajan ja allekirjoittaneen vastalause, jossa jo aloitetaan tätä kritiikkiä. Valiokunnan käsittely oli aika kiivastahtinen, eikä asiasta ehditty käydä perusteellista keskustelua, niin kuin olisi ollut paikallaan, minkä vuoksi ajattelin, että tässä istunnossa ennen lakiesityksen hyväksymistä siinä järjestyksessä kuin nyt esitetään — kannatan sitä sinänsä — vähän pohdittaisiin tätä tilannetta.

Jos yksityinen ihminen saattaa asiansa siihen tilaan kuin kunta, johon tämä lainsäädäntö voi kohdistua, jos hän käyttäytyy tällä tavoin itsetuhoisesti, niin kuin sanomme puheenjohtaja Niinistön kanssa vastalauseessa, kyllä yhteiskunnalta keinoja löytyy. Holhouksen alaiseksi julistaminen ja pakkohoito ovat tyypilliset asiat. Ja nämä ovat säädetyt tavallisella lailla yksinkertaisella enemmistön päätöksellä siitä huolimatta, että hallitusmuodon 6 §:ssä turvataan jokaisen Suomen kansalaisen oikeus vapauteen — "lain mukaan", kuten sanotaan. Tämä ei ole estänyt lainsäätäjää säätämästä sellaista — sinänsä pidän tietenkin tarpeellisena, että ihmistä suojataan myös itseltään — lainsäädäntöä, joka oikeuttaa hyvin voimakkaat, hyvin syvälle menevät pakkotoimenpiteet periaatteessa pysyvästi.

Kun katsotaan tätä kuntaa koskevaa lainsäädäntöä, se tarkoittaa kuntaa samantapaisessa tilanteessa: ei kykene kerta kaikkiaan hoitamaan tilannettaan, asioitaan. Kunnallisesta itsehallinnosta sanotaan hallitusmuodon 51 §:ssä, että se perustuu kansalaisten itsehallintoon erityisten lakien mukaan. Siis yksilön vapaus ja kunnan oikeus itsehallintoon on perustuslaissa säädetty jotakuinkin samanlaisin säännöksin. Kuntaahan ei saada pakkohoitoon, vaikka tarve on täysin ilmeinen, muuten kuin kiertämällä kaikkein vaikeimman perustuslain säätämisjärjestyksen kautta.

Arvoisa puhemies! Tämä surullisella tavalla todistaa, että suomalaisessa yhteiskunnassa organisaatio nauttii korkeampaa suojaa kuin ihminen. Mikäli se minusta ja vihreistä on kiinni, näin ei tule jatkumaan, kun perustuslaki on uudistettu. Kyllä ihmiselle taatut vapausoikeudet ovat aina ensisijaisia ja organisaatiolle tulevat toissijaiset — pidän niitä arvossa ja kunnioitan kunnallista itsehallintoa, johon sisältyy, niin kuin hyvin tiedetään, oikeus tehdä myös tyhmyyksiä. Mutta kun niitä tarpeeksi pitkälle tehdään, niin silloin se loppuu. Minusta on olemassa sellaiset lainsäädännölliset ratkaisut, jolloin se voidaan tehdä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Arvoisa puhemies! En halua väittää, että tämän lakiesityksen nojalla pystyään niin riidattomasti toteamaan kunnan kyvyttömyys hoitaa asioitaan, että kunnallisen itsehallinnon perustuslain suojaa voitaisiin murtaa, mutta aika pienellä työllä, näin voisi kuvitella, tämä olisi saatu tavalliseksi laiksi.

Arvoisa puhemies! Kun mietitään, miksi Suomessa organisaation suoja on korkeampi kuin yksityisen ihmisen suoja ja erityisesti kuntien osalta, viittaan lopuksi siihen tosiasiaan, että eduskunnan suurin piilopuolue on aina ollut kunnallismiesten ja kunnallisnaisten puolue. Se on yhdistänyt loppujen lopuksi intressit sanattomin sopimuksin pitämään kunnallisen itsehallinnon suojaa niin korkeana, että se ei ole missään suhteessa siihen, mitä tavallisille ihmisille turvataan ja mikä oikeastaan tavallisen ihmisten kannalta on tarpeen; tästä huolehtiminen on kuitenkin kunnallisen itsehallinnon perustehtävä.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikula on varmasti oikeassa siinä, että tietyillä muutoksilla laki olisi voitu säätää tavallisena lakina. Mutta ainakin minä uskoin kollegojani ja asiantuntijoita siinä suhteessa, että ne muutokset olisivat olleet niin oleellisia, että silloin ei olisi pystytty sellaista kuntaa, joka yksinkertaisesti panee kaikessa hanttiin, saamaan "holhouksen alaiseksi" lainsäädännön avulla. Jotta toimivaltaa on riittävästi, jotta saadaan kuntaselvittelijä huonosti toimivaan kuntaan ja jotta kunta voidaan asettaa sisäministeriön holhouksen alaiseksi, tarvitaan lain 14 ja 15 §. Jos niitä olisi remontoitu, lailta olisi mennyt se, mitä varten laki ylipäätään säädetään. Tämä on pienenä excusina, selityksenä ed. Nikulalle, kun olen ollut hallintovaliokunnassa käsittelemässä tätä asiaa. Se varmasti pitää paikkansa, että jotakin täytyy tehdä sille, että organisaatiolla on suurempi lain suoja kuin ihmisillä.

Ed. V a r p a s u o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä hämmästelen ed. Nikulan

logiikan pettämistä nyt tässä erittäin pahasti. Ei kunta ole mikään organisaatio. Kunta on ihmiset, kuntalaiset. Nyt tällä lailla viedään lähes kymmeneltätuhannelta ihmiseltä kunnallinen itsehallinto tiettyyn rajaan saakka. Kunnallisen itsehallinnon määritelmä on se, että sitä käyttävät ne, joiden hyväksi palvelut on järjestetty, eli lähes kymmenentuhatta ihmistä tässä kriisikunnassa, jonka nimen jätän nyt mainitsematta. Heidän oikeuksiaan rajoitetaan, ei edes hetkellisesti vaan todennäköisesti jopa 15—18 vuodeksi. Jos ei tätä lakia säädetä perustuslain säätämisjärjestyksessä, niin mikä sitten?

Minusta tämä oli aivan erikoinen päätelmä ed. Nikulalta tilanteessa, jossa ihmisiltä viedään oikeus käyttää kunnallista itsehallintoa. Onko kymmenetuhatta vähemmän kuin yksi? Kyllä nyt kymmenentuhatta on enemmän kuin yksi. Kunnallinen itsehallinto on nimenomaan kuntalaisten itsehallintoa, ja kunnassa on kysymys kuntalaisista ja ihmisistä eikä mistään kummallisesta organisaatiosta. Ihmisiltä viedään oikeudet.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä siinä ed. Nikulan kanssa, että kansalaisten ja yksilöiden perusoikeudet täytyy suojata erityisen hyvin ja niitten täytyy olla ensimmäisinä, kun mietitään organisaatioiden, ihmisten tai muiden tahojen suhteita. Siitä huolimatta olen ollut perustuslakivaliokunnassa sitä mieltä, että tämä laki on säädettävä perustuslain säätämisjärjestyksessä, ja nyt kiinnitän siihen huomiota, että kuntahan käytännössä kuitenkin kantaa vastuun myös yksilöistä ja ihmisistä, yksilöiden asumisesta, yksilöiden liikkumisesta ja heidän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluistaan. Kun tällä lailla puututaan siihen, miten kunta voi näitä asioita järjestää, minkälaiset luottamuselimet se voi valita näiden ratkaisemiseksi, ja kun sisäasiainministeriöllä on paljon valtuuksia puuttua siihen, mitä kunnassa yksilöt ovat pitäneet itsensä kannalta parhaimpana, on järkevää, että tämä laki säädetään perustuslain säätämisjärjestyksessä. Silloin myös todella suojataan yksilöiden suojaa.

Siinä mielessä olen kyllä ed. Nikulan kanssa samaa mieltä, että mikäli vain minusta ja sosialidemokraattisesta ryhmästä riippuu, niin kyllä perusoikeuksia tällä vaalikaudella tullaan vahvistamaan ja hyvä olisi myös, että yksilöiden oikeuksista omaisuuden suojan bunkkeria pystyttäisiin vähän muuttamaan niin, että me pääsisimme vähän modernimmalle tasolle.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi yhtyä ed. Nikulan näkemykseen siinä, että tämän lain säätäminen tulisi toteuttaa normaalina lakia. Mielestäni tässä puututaan hyvin olennaisesti siihen kuntalaisten itsehallintoon, jota meillä on pidetty arvossa ja minun mielestäni tulee pitää arvossa. Sekä perustuslakivaliokunnan että myös hallintovaliokunnan työssä on pohdittu sitä, miten 3 luvun säännöksiä, jotka kuntaselvityksen osalta ovat perustuslain säätämisjärjestystä ajatellen keskeiset, tulisi muuttaa, että laki voitaisiin säätää tavallisena lakia.

Todettiin kuitenkin, että kun kyse on erittäin poikkeuksellisesta ja erittäin järeästä toimenpiteestä, on tärkeää, että tämä toimenpide viedään päätökseen siinä muodossa, että sillä on todella myös vaikutusta sen olennaisen kysymyksen eli kunnan talouden tervehdyttämisen ja tätä kautta kuntalaisten palvelujen turvaamisen kannalta. Valtuuksien siirtäminen on varsin mittavaa. Sehän koskee niin talousarviota kuin sen perusteita veroäyrin hintaa myöten, ja näin ollen kunnallinen päätösvalta siirtyy suurelta osin, käytännössä varsin rajoituksetta, valtion viranomaisen käyttöön.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän toisaalta ed. Nikulan puheenvuoron. Mutta siihen viitaten, mitä ed. Väistö totesi, itse ymmärsin ed. Nikulan puheenvuoron sillä tavoin, että pykäliä muuttamalla olisi voitu lähestyä normaalia säätämisjärjestystä. Mutta oma käsitykseni on se, että tämän lain tarkoitusperät nimenomaan 14 ja 15 §:n osalta olisivat romuttuneet merkittävässä määrin ja se tarkoitusperä, joka lailla alun perin on ollut, olisi vesittynyt. Sen johdosta, että päästäisiin tästä ylimenovaiheesta ja kunnioitettaisiin myös kunnan itsemääräämisoikeutta, ne on säädettävä vaikeutetussa säätämisjärjestyksessä. Tämä on minun mielestäni se peruste, minkä takia perustuslakivaliokunnan enemmistö päätyi VJ:n 67 §:ään eli siihen, että pykälät olisivat riittävän tiukkoja ja kunta huomaisi, mihin tilanteeseen se on ajautunut, mutta toisaalta niin, että eduskunta kunnioittaa kuntien itsemääräämisoikeutta.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin puhujat, jotka sanovat, että jos olisi vain poistettu nuo valtuudet, tämä olisi mennyt tavallisena lakina, mutta se olisi liian heikko. Mutta olen vakuuttunut siitä, että näiden valtuuksien antaminenkin olisi

voitu järjestää sillä tavoin, että on riidatonta, että kysymyksessä on todella viimeinen keino kunnan suojelemiseksi, huomautan: kunnan suojelemiseksi omia kyvyttömiä hallintoelimiään vastaan eikä suinkaan kuntalaisilta suojaamiseksi. Tämä on toinen perusasia.

Tavallisen kunnan jäsenen, ihmisen, kannalta itsehallinnon olennainen asia on, että saa äänestää kunnallisissa vaaleissa, on oikeus tulla kuulluksi, oikeus saada tietoa kunnan viranomaisilta, yleensä oikeus saada koko se palveluvarustus, joka kunnan tulee antaa. Tämä on tavallisen ihmisen kannalta kunnallisen itsehallinnon ydin, eikä siitä nyt tässä ole kysymys. Ei sitä loukata, vaan loukataan ainoastaan sillä, että kunnallinen toimielin, joka ei enää pysty tehtäväänsä täyttämään, korvataan toisella. Tämä on juuri meidän perustuslakimme puute, ja myönnän, että se johtuu pykälästä, jolla ei suojata kunnan jäsenten oikeutta osallistua tai vaikuttaa kunnan hallintoon, vaan nimenomaan suojataan kuntain hallintoa. Tämä johtaa tällaiseen absurdiin tilanteeseen, jossa, arvoisa puhemies, muoto saa sisältöä ja henkeä tärkeämmän ja arvokkaamman suojan.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olisin ed. Nikulalle huomauttanut siitä, että hallitusmuodon 51 §:n 2 momentissa nimenomaan annetaan kansalaisille tämä oikeus. Se on kansalaisten perusoikeuksia, kun he toimivat omassa kunnassaan: "Kuntain hallinnon tulee perustua kansalaisten itsehallintoon - -." Edelleen sanotaan. "Lailla säädetään myöskin, millä tavoin ja kuinka laajalti kansalaisten itsehallintoa on sovitettava kuntia suurempiin hallintoalueisiin." Eli se on nimenomaan yksilölle annettu oikeus.

Mitä tulee muuten tähän asiaan, niin yksityinen yritys, osakeyhtiö ym., pannaan konkurssisäännön pohjalta konkurssiin ja halutaan, että markkinoilta häipyy sellainen epäkelpo yritys. Tämä laki, mikä koskee kuntia ja on tavallaan kuntien konkurssisääntö, nimenomaan pyrkii siihen, että kunta pysyy muiden kuntien joukossa ja ehkä vielä pärjääkin joskus sen 18 vuoden oppikoulun jälkeen. Tavallinen ihminen, yksityinen ihminen, julistetaan holhouksen alaiseksi, jos hän hävittää omaisuuttaan, eli häntä ei silloin haluta oikeustoimikelpoisten ihmisten joukkoon, koska hän hoitaa omaisuuttaan niin huonosti.

Ed. V a r p a s u o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran ed. Nikulalle kansalaisten perusoikeuksien rajoittamisesta: Oikeuksiin kuuluu valita vaaleilla valtuusto. Jos nyt sitten kansalaisten oikeus menee mitättömäksi ja valtuuston yli kävellään eli kansalaisten vaaleissa ilmaisema tahto mitätöidään, totta kai sen tyyppinen laki pitää säätää perustuslain säätämisjärjestyksessä, kun valtuuston tahto ei enää tulekaan kunnan tahdoksi, vaan sen yli voi sisäministeriö kävellä selvittäjän esityksestä. Kyllä tämä on ihmisten perusoikeuksien loukkaus mitä suurimmassa määrin ja sen takia säädettävä perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Koska en ennättänyt toisen käsittelyn yhteydessä puhua tästä laista, haluan nyt kuitenkin kolmannen käsittelyn yhteydessä ilmoittaa, että pidän tätä hyvin hankalana lakina. Ellei kysymyksessä olisi yksi ainut kriisikunta, jonka vuoksi tämä nyt on pakko saada läpi, tällaista lainsäädäntöä en olisi valiokunnassa hyväksynyt.

Otin moneen kertaan esille toivomuksen valiokunnassa, minkä vuoksi ei laadita lakia pelkästään tätä yhtä kriisikuntaa varten. Minulle vastattiin, että ei enää ennätetä, koska tilanne tässä yhdessä nimenomaisessa kunnassa kaatuu niin nopeasti päälle, että laki on saatava ja uutta valmistelua ei sen takia voida käynnistää. Se, että valmistelua ei käynnistetty, ei ole tietenkään kansanedustajien vika. On kyllä törkeää tai sanotaanko käsittämätöntä, että lain valmistelijat ajavat kansanedustajat tämmöiseen pakkorakoon.

Se, mikä mielestäni tässä on vaarana, on se, että kaikesta tiukkuudesta huolimatta tämä antaa mahdollisuuden tietyllä tavalla heittää lössiksi kunnissa. Kukaan ei välitä, miten talousasioita hoidetaan tai miten päätöksiä pannaan toimeen vai pannaanko toimeen, koska on kuitenkin olemassa laki, jonka turvin pääsee valtion rahapussille. Onneksi laki on kuitenkin kaksivuotinen, ja sen jälkeen eduskunta toivottavasti ei tämmöistä lakia enää missään nimessä hyväksy eikä jatka.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä laki ei missään mielessä anna osviittaa siihen, että kunnissa pannaan asiat lössiksi, kuten ed. Ukkola totesi. Minusta tämä on niin tiukka laki kuntia ajatellen, myös niiden taloutta ja taloudenpitoa ajatellen, että tulee kyllä hyvin kalliiksi antautua tämän lain varassa hoitamaan talouttaan. Samallahan nämä kunnat menettävät myös itsenäisen päätäntävaltansa omissa asioissaan.

Toisaalta se, minkä takia laki on nyt nähty tarpeelliseksi yleisenä, liittyy juuri siihen, että meidän tulee suojata myös se erittäin hyvä kuntien ja kuntakentän luototuskelpoisuus, rahoituskelpoisuus, mikä niillä tällä hetkellä on. On katsottu, että laki liittyy olennaisesti myös valtion luototuskelpoisuuteen, kokonaisuudessaan julkiseen sektoriin. Sen takia on pidetty tarpeellisena yleistä lakia.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta toteaisin, että hänen alkukommenttinsa siitä, että ehkä olisi riittänyt yhtä kaupunkia koskeva laki, pitkälle yhdyn. Mutta sen jälkeen hän totesi, että laki antaa kunnille mahdollisuuden heittää lössiksi, siis antaa taloutensa mennä rappiolle, jos mieli tekee. Ei tämä laki minun mielestäni sellaista mahdollisuutta kunnille anna. Tässä on voimakkaat järjestelyt siinä, että pääsee osalliseksi vakautuslainasta taikka korkotuesta. Se järjestelmä on monen mutkan takana. Jos kunta todella on niin suurissa vaikeuksissa, ettei enää tämäkään riitä, se häpeä, että joutuu valtion holhoukseen ja kunnalle asetetaan selvitysmies, on niin suuri, että mikään kunta ei sitä vapaaehtoisesti itselleen ota. En usko, että tällä lailla ollaan viemässä kuntia siihen, että taloudenpito höltyy.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ed. Metsämäki totesi, voi hyvin pitkälle yhtyä niihin näkemyksiin. En tiedä, kun itse en ole ollut erikoisvaliokunnassa, millä tavoin tähän yhden kunnan osalta olevaan lakiesitykseen mahdollisesti siellä on suhtauduttu, mutta ainakin perustuslakivaliokunnassa ymmärsin asiantuntijakuulemisen yhteydessä, että meillä on muutamia kuntia, joiden kohdalla tällainen kriittinen tila saattaa aktualisoitua hyvinkin nopeasti. Sen johdosta ainakin itse näkisin, että on tarpeellista, että meillä on yleislaki, ettei aina jokaista kuntaa kohden tarvitse tehdä omaa lakia. Kuten täällä todettiin, kyllä varmasti kunnan päättäjillä on tiedossa se häpeä, mikä siitä tulee, jos he oikein huonosti taloudellisesti hoitavat kunnan asioita.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos toisia kriisikuntia olisi tulossa, niitä varten toki olisi voitu tehdä oma laki, eli yhden kunnan laki ei tässä suhteessa olisi mitään muuttanut. Kysymys oli vain siitä tyylistä, millä asiaa hoidettiin. Kyllä se, että eduskunta olisi joutunut käsittelemään jokaista kriisikuntaa omana lakinaan, olisi tietyllä tavalla ihan samoin ollut semmoinen häpeä kuin nyt se, että joutuu valtion holhoukseen.

Koska en ole kunnallispäättäjä — kunnallinen luottamusmies, kunnanjohtaja tai muukaan virkamies — toivon, että kuntia tuntevat ihmiset ovat oikeassa siinä, että laki todella toimii, niin kuin on tarkoitettu ja niin kuin on haluttu ja tässä suhteessa epäilykseni niin valiokunnassa kuin täällä suuressa salissakin osoittautuvat vääriksi. Tätä minä toivon todella.

Ed. Väistö sanoi yhden tärkeimmistä syistä, minkä vuoksi yleislakiin oli päädytty ja minkä minä puheenvuorossani unohdin, eli sen, että kunnallinen luottokelpoisuus häiriintyy, jos ei nopeasti saada yleislakia aikaan.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa rouva puhemies! Laki on tarpeellinen ja välttämätön ja määräaikaisena pitkin hampain hyväksyttävissä, kun ajatellaan sitä tilannetta, että kyseisenkin kunnan takana ovat nimenomaan ihmiset ja kuntien asukkaiden peruspalveluiden turvaaminen.

Itse laki on tiukka, mutta periaate uuden tukimuodon avaamisesta on mielestäni mittava ja merkittävä. Periaatteen avaaminen tässä yhteydessä yleislain muotoisena on hyvin löyhä ratkaisu. Pitkin hampain tällaisen yleislain olen hyväksymässä. Kritisoin myös sitä, että kyseisen kunnan plus niiden kymmenkunnan kunnan tilanne, jotka ovat odottamassa mahdollista tuen piiriin pääsemistä, on ollut tiedossa kauan aikaa. Tässä vaiheessa on vaikea esittää lakiesitystä hylättäväksi pelkästään nimikkeen muuttamiseksi koskemaan yhtä kuntaa. Laki olisi voitu riittävän ajoissa myös eduskuntaan saattaa, jolloin ei olisi kiireellisyyssyistä tarvinnut tehdä tästä yleislakia.

Häpeä, joka kunnalle varmasti syntyy, on tosiasia, mutta kyllä se porkkana monesti kunnille, jotka kuitenkin kollektiivisesti päätöksiä tekevät, maistuu hyvin paljon makeammalta kuin ne säästö- ja saneeraustoimenpiteet, joihin kunnat väistämättä ovat joutuneet ja joita ne tämän lain piiriin joutuessaan joutuisivat tiukentamaan.

Ed. Metsämäki: Arvoisa puhemies! Vielä ed. Kaarilahdelle siitä, että tämä olisi jonkin näköinen porkkanalaki: Se on kyllä täydellinen väärinkäsitys. Ei minun täällä tarvitsisi puolustella hallituksen esityksä, kun en itsekään siitä pitänyt, mutta mikään porkkanalaki tämä ei ole. Jokainen penni korkoineen on maksettava takai-

sin, ja niin kauan kuin yksikin penni on maksamatta, on kunta valtion ja tässä asiassa sisäasiainministeriön erityisessä tarkkailussa. Se on kyllä niin kova asia kunnalle ja kunnalliselle itsehallinnolle, etteivät kunnat siihen lähde mielellään. Se on vähän sama, kun ennen vanhaan rangaistiin ihmisiä pistämällä kirkon eteiseen jalkapuuhun. Se on kunnille jalkapuulaki.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa puhemies! Ed. Metsämäelle toteaisin, että hän ei kuunnellut puheenvuoroani tarkkaan. Sanoin, että tämä laki on tiukka enkä tarkoittanut, että tämä laki on porkkanan kaltainen luonteeltaan. Tarkoitin periaatepuolta eli uuden tukimuodon avaamista. Se mielestäni sisältää enemmän porkkanan luonteisen piirteen kuin sanktiofunktiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Anderssonin ym. välikysymys talous- ja rahaliitosta sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta käytävän keskustelun käynnistämisestä

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan viime istunnossa keskeytettyä, talous- ja rahaliittoa sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta käytävän keskustelun käynnistämistä koskevan ed. Anderssonin ym. välikysymyksen n:o 3 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Pidän Suomen integraatiopolitiikan kannalta tilannetta niin vakavana ja huolestuttavana, että mielestäni jokaisen vastuullisen poliitikon on ilmaistava käsityksensä siitä, missä nyt mennään.

Itävallan kansa antoi erittäin voimakkaan tukensa Itävallan EU-jäsenyyden puolesta. Kun tätä tulosta on myöhemmin analysoitu, on paitsi voitu todeta, että äänestys oli siinä mielessä yllätyksellinen, että kyllä-kanta sai enemmän tukea ja kannatusta kuin ennakolta odotettiin, niin myös on käynyt ilmi, että yllätys tapahtui siksi, että epävarmat kansalaiset tulivat keskustelun aikana ja lähinnä johtavien poliitikkojen johdonmukaisen toiminnan kautta — korostan: johtavien poliitikkojen johdonmukaisen toiminnan seurauksena — vakuuttuneiksi siitä, että kyllä-ratkaisu on Itävallan etujen mukainen.

Tämän vuoksi on välttämätöntä tältä paikalta Suomen hallituksen ministerinä sanoa täysin selkeästi, että tämä ratkaisu eli Suomen EU-jäsenyys on tämän kansan perusetujen mukainen ja että sitä tulee kaikin tavoin ja kaikella voimalla edistää.

Olen tänään keskustellut tasavallan presidentin kanssa näistä kysymyksistä ja siinä yhteydessä on käynyt ilmi, että hallitus saa allekirjoitusvaltuudet sopimuksen allekirjoittamiseksi Korfulla ensi maanantaina. (Ed. Hämäläinen: Jos olette vielä pystyssä!) Tämän jälkeen on sitten vuorossa Korfun kokous ja sopimuksen allekirjoittaminen.

Minusta hieman tuntuu, että vieläkään ei ole riittävästi tiedostettu, mitä se käytännössä merkitsee. Se merkitsee käytännössä sitä, että Suomen hallituksen edustajat sen jälkeen toimivat oikeastaan kaikessa muussa suhteessa kuin EU:n täysjäsenet, paitsi että eivät osallistu varsinaiseen päätöksentekoon. Jokainen erityisalojen ministeri osallistuu tämän jälkeen lukuisiin EU:n ministerikokouksiin, kaikkeen virkamiesvalmisteluun tullaan osallistumaan. Suomi on Korfun allekirjoituksen jälkeen käytännöllisesti katsoen kuin täysjäsen EU:n toiminnassa, sitä pientä mutta välttämätöntä ja tärkeätä seikkaa lukuun ottamatta, että emme osallistu vielä itse päätöksiin. (Ed. O. Ojala: Se on ratkaiseva eikä pieni!) — Se on ratkaisevaa, jos niin halutaan sanoa.

Huomenna siis tässä salissa päätetään siitä, vaarantuuko tämä tärkeä prosessi ja tämä tärkeä tapahtuma. Oma käsitykseni on se, että tämän hallituksen jatkaminen, oltakoonpa sen saavutuksista oppositiossa tai hallituksessa mitä mieltä tahansa, tässä historiallisessa tilanteessa on varmin tae sille, että Suomi voi edetä tällä polulla, joka nyt on meidän edessämme. Jos hallitus huomenna kaatuu, pelkään, että se voi monin tavoin vaarantaa jäsenyyden toteuttamista. (Ed. Rinne: Viivyttää!) Se voisi johtaa myös ennennäkemättömään taloudelliseen epävarmuuteen tässä maassa sitä kautta, että ulkopuoliset rahoittajat menettäisivät uskonsa meihin. Mikä olisi sen heijastus korkoihin, mikä olisi sen heijastus meidän

kokonaistaloudelliseen tilanteeseemme sekä Suomeen uskottavana investointikohteena? (Ed. Louekoski: Miten?) — Pelkästään sen vuoksi, jos hallitus huomenna kaatuu, tämä epävarmuus on väistämättä edessä.

Kaiken kaikkiaan herää kysymyksiä siitä, mikä on Suomen asema Euroopassa tämän tapahtuman jälkeen, jos näin onnettomasti kävisi. Monet tulevat siitäkin huolimatta, että hallitus saa huomenna luottamuslauseen, laskemaan yhteen hallituksen saamat ja sosialidemokraattien äänet ja tarkastelemaan tilannetta siinä valossa, mitä tulee tapahtumaan kansanäänestyksen jälkeen, kun tämä eduskunta päättää Suomen tulevasta EU-jäsenyydestä. (Ed. Rinne: Aho on kirjoittanut puheen, valitettavasti! — Ed. Vähänäkki: Niin kuin ennenkin!)

Mitä tulee nykyiseen tilanteeseen, niin meidän on todettava, että se kauppapoliittinen viitekehys, joka meillä on, tulee murenemaan. Eta tulee jo murenemaan Itävallan osalta, samoin Efta. Sveitsi on jo aikaisemmin jäänyt Etan ulkopuolelle kansanäänestyksen seurauksena.

Toisin sanoen se kauppapoliittinen viitekehys, jossa me olemme tähän asti toimineet, on mitä suurimmassa epävarmuuden tilassa. Ensi viikolla, kun toimin täällä Helsingissä Eftan ministerineuvoston puheenjohtajana, tulemme jo käynnistämään keskustelua siitä, millä tavalla ajetaan alas sekä Eftaa että Etaa ennen pitkää.

Olen ihmetellyt suomalaisessa keskustelussa sitä, että monessa kysymyksessä, jotka ovat keskeisiä Euroopan tulevaisuuden kannalta, on nähty jonkinlaista salaliittoa kansalaisia vastaan. Erityisen selvästi tämän kaltainen piirre on liittynyt siihen keskusteluun, jota on käyty ns. Emu-ratkaisun ympärillä. Eiväthän tuota ratkaisua eurooppalaiset kansat ole pahantahtoisuuttaan lähteneet hakemaan, vaan sen vuoksi, että eurooppalaiset taloudet ovat olleet järkytettävissä milloin kansainvälisten spekulanttien, milloin monien sisäpoliittisten vaikeuksiensa johdosta. Luulisi, että meillä suomalaisilla, joilla on kokemusta sellaisesta talouspolitiikasta, jossa devalvaatio on tehty kerran kymmenessä vuodessa, olisi ennen kaikkea toivomus siitä, että Eurooppaan saataisiin luoduksi vakaammat raha- ja talousolot, jotka muodostaisivat vakavamman ja vakaamman pohjan järkevälle talouspolitiikalle.

Kysymys ei siis Emussa ole mistään salaliitosta kansalaisia vastaan, vaan siitä, että pyrittäisiin takaamaan turvallisempi ja vakaampi talouden viitekehys kaikkien eurooppalaisten kansojen elämälle. Onnistutaanko siinä, on kokonaan toinen asia. Monet hyvät hankkeet ovat olleet suurissa vaikeuksissa. Voidaan kysyä, onnistutaanko siinä, mutta älkäämme asettako sitä tavoitetta moraalisesti kyseenalaiseksi.

Sen sijaan että me keskustelemme täällä kansallisesti erittäin epäyhtenäisesti tästä kysymyksestä, meidän tulisi keskustella jo paljon enemmän siitä, mikä on meidän roolimme ja valmistautumisemme tulevaan Eurooppaan, toisin sanoen, mikä on meidän kansallinen talous- ja muu strategiamme, kun liitymme Euroopan unioniin.

Monet väittävät, ettei sillä ole mitään merkitystä, mitä Suomi sanoo, eihän Suomella ole kuin muutama ääni Euroopan parlamentissa ja koko päätöksentekokoneistossa. Tämä on täysin naurettava väite, täysin naurettava väite. Sehän perustuu sellaiseen ajatteluun, että Suomi olisi jokaisen ajatuksensa kanssa yksin Euroopan unionissa.

Näinhän ei tietenkään ole asianlaita. On päivänselvää, että meillä tulee olemaan unionissa paljon liittolaisia, paljon samalla tavalla ajattelevia pieniä kansakuntia, entisiä Efta-partnereitamme ja muita nykyisiä Euroopan unionin jäseniä. Emme me siellä ole yksin. Päinvastoin me olemme sellaisessa tilanteessa, josta irlantilaiset sanovat esimerkiksi, että he ensimmäistä kertaa kokevat voivansa todella vaikuttaa sekä oman maansa että Euroopan laajempiin kohtaloihin. Kysymyshän on vain siitä, kuinka päteviä ihmisiä me pystymme lähettämään noita tehtäviä suorittamaan.

On todennäköistä, että Euroopasta ei tule mitään à la carte -Eurooppaa. Jokainen maa ei voi saada omaa räätälöityä ratkaisuansa. Mutta on kyllä hyvin todennäköistä, että Euroopasta tulee sittenkin monen nopeuden Eurooppa, ja se tarkoittaa sitä, että kaikki valtiot pyrkivät vain aikajana huomioiden suurin piirtein samaan ratkaisuun. Kun Saksasta nyt tulee seuraavalle kaudelle Euroopan unionin puheenjohtajamaa, se tulee erityisesti kiinnittämään huomiota Euroopan turvallisuuspolitiikkaan, Itä-Euroopan tilanteeseen ja siihen, että Eurooppaan saadaan kokonaisvaltaisesti luoduksi stabiilimpi ja vakaampi turvallisuuspoliittinen viitekehys.

Kun täällä on puhuttu paljon turvallisuuspolitiikasta ja siitä on kyseltykin, siinäkin suhteessa täytyy nostaa sama asia esille kuin Emun osalta. Ei kysymyksessä ole mikään salaliitto Euroopan kansoja vastaan, vaan kysymys on siitä, onko Euroopan tilanne ylipäätään hallittavissa vai ottaako esimerkiksi nationalismi tai äärioikeistolaisuus tai kenties joku muu absurdi ääriliike

valtaa eri maissa, mistä eräitä oireita on jo olemassa. Tällaista typerää nationalismia vastaan, jota alkaa esiintyä eri puolilla Eurooppaa, paras lääke on, että luodaan laaja eurooppalainen turvallisuusjärjestelmä. Se tarkoittaa myös sitä, että Itä-Euroopan maat, myös Venäjä ja muut entisen Neuvostoliiton valtiot, saadaan läheiseen yhteistyöhön tämän järjestelmän kanssa. Siitä eräänä mielenkiintoisena osoituksena on se, että Venäjä tulee mitä ilmeisimmin tekemään sopimuksen myös Euroopan unionin kanssa ensi viikolla.

Kysymys on siis paljon laajemmasta asiasta kuin yksittäisten kansojen ratkaisuista. Kysymys on laajasta eurooppalaisesta viitekehyksestä, laajasta eurooppalaisesta turvallisuusjärjestelmästä, laajasta eurooppalaisesta talousjärjestelmästä, jossa Suomen on oltava mukana aktiivisena osallistujana ja myötäpäättäjänä.

Kuvaavaa sille, miten avoin tilanne turvallisuuspolitiikassa on, on mm. se, että ollessaan ulkoministerinä Paavo Väyrynen totesi, ettei voida sulkea ulkopuolelle sitäkään mahdollisuutta, että Suomi olisi tulevaisuudessa Naton jäsen. Tämä vain kuvaa sitä, kuinka suuressa muutoksessa Eurooppa tällä hetkellä on. Nato ei ole entisensä. Kuka olisi voinut kuvitella 5—6 vuotta sitten, että Suomi esimerkiksi tekee partnership for peace -sopimuksen? Ei kukaan. Toisin sanoen tämän kaltainen ennustaminen tällä hetkellä on täysin mieletöntä. Sen vuoksi täytyy tilanne jättää erittäin avoimeksi ja piiruttaa omia näkemyksiä niin pitkälle, kuin se tässä tilanteessa on mahdollista, mutta ei kuvitella mahdottomia.

Hyvät ystävät, en halua esiintyä tässä keskustelussa maatalouden asiantuntijana enkä sitä olekaan. Seurattuani keskustelua monissa yhteyksissä voin sanoa, että ilmeisesti sellaiset asiantuntijat maassamme ovatkin äärettömän vähissä, jos heitä on lainkaan. Tätä ns. maatalousmatematiikkaa ei tunnu kiistattomasti hallitsevan oikein kukaan maassamme. Tällöin puhun sillä rintaäänellä, jonka antaa näiden asioiden varsin läheinen seuraaminen viime kuukausien aikana. Tahdon siis sanoa, etten halua esiintyä tässä keskustelussa maatalouden suurena asiantuntijana, mutta haluan katsoa sitä lyhyesti poliittisena kysymyksenä.

Se seikka, että Suomi siirtyy ensi vuoden alusta suoraan hintasopeutukseen, on suurin mullistus, mitä maamme maatalouspolitiikassa on milloinkaan tapahtunut, myös kuluttajien kannalta suurin mullistus, mitä milloinkaan on kertaheitolla tapahtunut. Euroopan unionissa tämän kaltaiseen muutokseen monet maat ovat tarvinneet 5—10 vuotta.

Minua on suuresti hämmästyttänyt tässä keskustelussa, että on annettu kuva, kuin Suomen maatalous olisi tähän asti ollut jotenkin halpaa ja nyt se vasta jotain maksaa. Hyvät sosialidemokraattiset ystävät, kun olimme edellisessä hallituksessa, varmaan muistatte, kun viisivuotista maataloustulolakia säädettiin, mikä oli Suomen maatalouden hinta ja mikä se on ollut. Rajasuojamme on maksanut lähes 20 miljardia markkaa niinä aikoina vuodessa.

Suomalainen maatalous on tullut erittäin kalliiksi tähän asti. Nyt se on suuren muutoksen edessä. Suora hintasopeutus on todella jättiläismäinen mullistus, kun yhdessä yössä laivat voivat seistä redillä Helsingin sataman edustalla ja kun uudenvuoden raketit ammutaan, ne voivat tulla satamaan täynnä ulkomaisia elintarvikkeita, EU-hintatasoisia elintarvikkeita. Tämä on tavattoman suuri muutos. Se on suurin rakenteellinen muutos, mitä suomalaisessa maatalouspolitiikassa ja elintarviketaloudessa on milloinkaan tapahtunut.

Minun näkemykseni on, että parin vuoden aikana tulee jonkin verran lisäkustannuksia siitä, että on sopeuduttava EU:n hintatasoon kertarysäyksellä, siis ns. vanhan laskun päälle, kun joudutaan siirtymään EU:n hintatasoon. Varastot mm. tuona samana hetkenä tulevat EU-hintatasoisiksi nykytasoltaan, jopa noin 40 prosentin hintakorjaus. Sen lisäksi tapahtuu se, että kuluttajahinnat alenevat noin 10 prosentilla samalla hetkellä.

Kahden vuoden kuluttua, kun sopeutuksen vaikein vaihe on ohi, olen henkilökohtaisesti täysin vakuuttunut siitä, että maassamme on maatalous, joka maksaa veronmaksajille huomattavasti vähemmän kuin tällä hetkellä, ja elintarvikeketjun kaikki hinnat ovat selkeästi alempia kuin tällä hetkellä.

Mitä jatkoon tulee, sen osalta, totta kai, me voimme tehdä omia kaavailuja, mutta kaikesta jatkosta meidän on vielä neuvoteltava Euroopan unionin kanssa. Meillä ei ole kenties riittävästi huomattu, että meillä on edessä uusi neuvottelukierros tämän kansallisen paketin ja sen yksityiskohtien osalta Euroopan unionin kanssa. Emmekä vielä tiedä täsmällisesti, miten he tulevat siihen suhtautumaan, mutta oma arvioni on, että me voimme varautua myös jonkin tasoisiin yllätyksiin tässä neuvotteluprosessissa.

En halua suinkaan sanoa, että Euroopan unionin jäsenyys olisi Suomelle minkäänlainen

paratiisi. Sitä se varmasti ei ole. Se tulee olemaan erittäin haasteellinen vaihtoehto tälle kansakunnalle ja tulee asettamaan meidän ponnistuksemme ja voimavaramme äärimmäiselle koetukselle. Mutta tilannetta voisi kuvata ehkä sillä tavalla, että se on kuin yleisurheilukilpailuissa, juoksukilpailuissa juoksuradan varaaminen itselle. Suomella on oma juoksurata, jota se voi juosta vapaasti, näyttää voimansa ja kuntonsa muitten juoksijoitten seurassa. Sen helpompaa tai vaikeampaa jäsenyys ei tule olemaan. Mutta kunnon täytyy olla hyvä ja omalla radalla täytyy pystyä juoksemaan. Se ei ole mitään automaattista menestystä. Tämän vuoksi me tarvitsemme ehdottomasti strategian, sellaisen strategian, joka ottaa huomioon meidän vahvuustekijämme.

Kun vuonna 1985 Euroopan unioni teki päätöksen ns. 1992-ohjelmasta, se teki sen europessimismin ja euroskleroosin vallassa. Ei tiedetty, tuleeko Eurooppa pärjäämään Kaakkois-Aasian tiikereille, Yhdysvalloille ja Japanille. Uskallan sanoa, ettei sitä sitä tänäkään päivänä varmasti tiedetä. En minä ole lainkaan vakuuttunut siitä, että Euroopan unioni olisi jo ylittänyt menestyksen kynnyksen. Tässä globaalisessa regionaalisessa kilpailussa, niin kuin sitä hienosti nimitetään, Eurooppa on menettänyt hyvin monia tuotannonaloja, tekstiilejä, jalkineita, autoteollisuutta ja monia muita, kulutuselektroniikan melkein kaikki. Ei ole mitenkään selvää, että Eurooppa on jo tavallaan menestystiensä alussa. Päinvastoin voi sanoa, että tämä 1992-ohjelma antoi tavallaan pitkitystä ja nyt Eurooppa on vasta kovimman haasteensa edessä. Yhdysvalloissa on kasvua, Kaakkois-Aasia ja Tyynenmeren alue repeää kasvusta. Siellä on dynamiikkaa. Ei Euroopan asia ole vielä voitettu tässä globaalisessa taloudellisessa kilpailussa.

Hyvät ystävät! Huomenna siis me päätämme hyvin tärkeistä asioista eli siitä, varmistammeko sen, että me voimme lähiaikoina edetä tällä tiellä, joka on tälle kansakunnalle täysin välttämätön. Oma näkemykseni on se, että ellei hallitus huomenna saa luottamuslausetta, tämä prosessi erittäin vakavalla tavalla vaarantuu, mikä mielestäni pitää ottaa huomioon niin oppositiossa kuin myös hallituksen piirissä.

Ed. Viinanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleisenä arviointina kommentoisin ministeri Salolaisen puheenvuoroa hyvin myönteisesti. Siinä oli paljon hyvää ja paljon varteenotettavaa. Olisi toivonut tietysti, että kokoomuksesta olisi ollut enemmän paikalla kuulijoita. Se olisi ehkä kaikkein terveellisintä puhetta kokoomuspuolueelle, mutta ehkä ajatukset siellä ovat jo tunnettuja. Tällaisia puheita johtavien poliitikkojen pitää silloin tällöin pitää hallituspuolueiden ryhmissä, se on ihan perusteltua.

Haluaisin kommentoida ministeri Salolaisen pelkoa, että hallitus huomenna kaatuu, siten, että oppositio on aina kaatamassa hallitusta. Se ei ole mitään uutta, ja jos nyt tämä kaatumisen vaihtoehto tuntuu "ikenissä", niin kuin sanotaan, hallituksen jäsenillä, tietysti silloin katseet kääntyvät omiin eduskuntaryhmiin ja on puhuttava ja katsottava, mikä roti siellä on seistä näiden ratkaisujen takana.

EU-jäsenyys ei ole loppujen lopuksi se, mikä näyttäisi hallitustyötä rämettävän. Muistutan, ministeri Salolainen, että Suomen poliittinen historia kyllä osoittaa, että ani harvoin oppositio on onnistunut kaatamaan hallituksen. Hallitus on tehnyt sen aina itse, ja sitä on nyt tässä alkaneen 24 tunnin aikana tietysti hallituspuolueissa syytä tarkoin miettiä.

Hallitus ei kuitenkaan pystynyt tekemään niin jäntevää ja kestävää kotimaista tukipakettia, että hallituskriisin uhka olisi lopullisesti väistynyt. Siitähän kaikessa on kysymys. Jos ministeri Salolainen on sitä mieltä, että maataloudessa ei ole matematiikkaa, tämä olisi tietysti ollut syytä saattaa jo hyvin laajojen piirien tietoon. Olen arvostellut hallitusta siitä, että se käpertyi omaan itseensä sosialidemokraattien vetäydyttyä kotimaisen paketin rakentamisesta. Vihreät ilmoittautuivat siihen valmiiksi. Ymmärsin, että vasemmistoliitto oli valmis. Hallitus oli kiinnostunut ainoastaan sosialidemokraateista, ja kun heitä ei saatu mukaan, niin sitten kaikki meni sekaisin.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä arvostan sitä, että ministeri Salolainen on tullut saliin toisin kuin pää-

ministeri Aho. En tiedä, onko hän tänään tulossa. On varsin merkillistä, minusta suorastaan parlamentarismin halveksuntaa ja oppositiopuolueiden puheenjohtajienkin halveksuntaa, että pääministeri ei ole ilmoittanut, milloin hän saapuu. Olisi olettanut, että hän kertoo edes ajan, milloin hän tulee. Mutta kuten sanottu, on hienoa, että ministeri Salolainen on paikalla. Kommentoisin hänen puheenvuoroaan kahdelta osin.

Totesitte, ministeri Salolainen, että Korfun allekirjoitustilaisuuden jälkeen Suomi on pientä yksityiskohtaa lukuun ottamatta melkein täysjäsen EU:ssa. Kommentoin huutamalla myös, että ratkaisevaa yksityiskohtaa lukuun ottamatta. Ministeri Salolainen, te mielestäni olette aika ylimielinen ja väheksytte niin kansanäänestystä kuin myös eduskunnan lopullista kannanottoa. Minusta nyt ei ole varaa ylimielisyyteen, nyt täytyy todella toimia sillä tavoin, että jos te haluatte viedä Suomea EU:hun, älkää ihmeessä olko noin ylimielinen, se voi nimittäin kostautua. Eilen totesin, että kansalaiset saattavat huomata tämän ylimielisyyden ja se voi tulla hallituksen nilkkaan.

Toinen asia: Kun totesitte, että kansalaisia yritetään kääntää nimenomaan Emua vastaan jonkinlaisella salaliittokeskustelulla, emmehän me sitä ole kuulleet. Emu-kriteerit voisivat olla oikein hyvät, jos Suomen talous olisi kunnossa ja meillä ei olisi ollenkaan työttömyyttä tai työttömyys olisi muutaman prosentin tasossa ja valtion velka pieni, niin kuin meillä yleensä on ollut. Mutta juuri nykyisessä tilanteessa vasemmistoliiton puolelta me olemme kritisoineet ja todenneet, että kun Suomea sopeutetaan jatkossa Emu-kriteereiden osalta Emun kolmanteen vaiheeseen mukaan, se merkitsee yhä kasvavaa työttömyyttä ja erittäin korkeaa pitkäaikaistyöttömyyttä, niin kuin hyvin tiedätte. Juuri teidän hallituksenne harjoittama talouspolitiikka on osaltaan ollut johtamassa tähän valtavaan työttömyyteen juuri siitä syystä, että te olette pyrkineet noudattamaan Emu-kriteereitä jo aikaisemmin, vaikkakin siinä tähän asti epäonnistuneet.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen sanoi, että epävarmojen itävaltalaisten saaminen muuttamaan kantansa positiiviseksi, myönteiseksi, oli pitkälti sikäläisten päättäjien loogisen ja johdonmukaisen politiikan ansiota. Jäin kysymään, tämäkö oli se puhe, jolla suomalaiset piti vakuuttaa. Jos kysymys olisi todellakin ollut, niin kuin ed. Nikula sanoi, hallituksen kokouksesta tai kokoomuksen ryhmäkokouksesta, olisin käsittänyt tämän puheenvuoron, mutta nyt on kysymys eduskunnan täysistuntosalissa tapahtuvasta EU-käsittelystä.

Hallituksen kaataminen ei ole riski Suomen EU-jäsenyydelle eikä myöskään Suomen taloudelliselle kehitykselle. Jos ministeri Salolainen olisi ollut paikalla eilen illalla seuraamassa, miten hallituksen niin nykyiset kuin entiset jäsenet käyttivät puheenvuoroja asiassa, hän tietäisi, että tämän hallituksen jatkaminen on pikemminkin riski sekä EU-jäsenyydelle että luotettavalle talouspoliittiselle kehitykselle.

Maatalouden piti olla ja se olikin varsin keskeinen osa Suomen EU-neuvotteluja, mutta kansallinen vastaus, on se paketti taikka ei, vaadittaisiin moneen muuhunkin asiaan. Muun muassa Emu-kriteerit tulevat olemaan lyhyellä tähtäyksellä hyvin vaikeat ns. hyvinvointivaltioajattelulle, mutta yhtä lailla voimme sanoa, että valuuttayhteistyö ja yhteinen rahapolitiikka on edellytyksenä pitkäaikaiselle terveelle talouspoliittiselle kehitykselle, joka on hyvinvointivaltion yksi kulmakivi. Näin ollen, missä on vastauksenne näihin osiin, missä ovat kansalliset valmistelut kaikilta muilta osin kuin maatalouden osalta?

Näin ollen, arvoisa puhemies, minä sanon omalta puoleltani, että tulen painamaan tyynellä mielin ja toiveikkasti epäluottamusta tälle hallitukselle huomenna.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en ymmärrä enää yhtään mitään tästä keskustelusta. Jos huomenna hallituksen kaatuminen ei ole riski EU-jäsenyydelle, mikä sitten on? Esimerkiksi millä valtuuksilla presidentti voi valtuuttaa toimitusministeristön ministerin menemään allekirjoittamaan Korfulle Suomen neuvottelutuloksen? Jos kerran eduskunta on äänestänyt "ei" EU:lle antamalla hallitukselle epäluottamuslauseen, silloin on presidentin poliittisesti mahdotonta antaa neuvottelutuloksen allekirjoitusvaltuutusta.

On myös poliittisesti mahdotonta, että hän itse menee allekirjoittamaan, sen takia että tälle ei ole kansalaisten eikä eduskunnan hyväksyntää. Siitä huolimatta, sanokoon presidentin kabinetin ulko- tai sisäministeri mitä haluaa, tälle tehtävälle ei ole poliittista oikeutusta, jos huomenna hallitus kaatuu.

Vaikka hallitusmuoto toisin määrää, lopulta kuitenkin kansa ratkaisee. Jos kansanedustajat sen huomenna hylkäävät, ei presidentti voi sellaista lupaa antaa eikä itse allekirjoittaa. Tämän

minun käsittääkseni pitäisi olla itsestäänselvää. Mutta jos te kannatatte EU:ta, minä en teidän uhoanne ymmärrä. Mikä teitä on vaivannut koko sen kolmen vuoden ajan, kun eduskunnassa olette olleet oppositiossa?

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomisessa äänestyksessä ei ratkaista Suomen liittymistä tai ei-liittymistä EU:hun. Niiden tietojen mukaan, jotka itse olen saanut huomisesta järjestyksestä, millä päiväjärjestykseen siirtymisestä huomenna äänestetään, se on jälleen kerran rakennettu sillä tavoin, että viimeisessä äänestyksessä on kaksi kyllä-esitystä. (Välihuutoja) — Kyllä se niin aika pitkälle on. (Välihuutoja) — Mikäli menee viimeiseksi, mutta ainakin ne kaavailut, jotka itse olen tänään nähnyt, perustuvat nimenomaan siihen järjestykseen ja ryhmäkuriin, jolla viimeisessä äänestyksessä on kaksi EU-myönteistä kantaa, koska ed. Hautalan esityksessä sanotaan nimenomaan, että "pyrkii EU:ssa". Mielestäni tämä on ongelma. Pitäisi järjestystä muuttaa sillä tavoin, että voitaisiin huomenna nähdä, ketkä kansanedustajat ovat todella EU:ta vastaan taikka myönteisesti suhtautuvat siihen. Se olisi ratkaisu. Silloin voitaisiin puhua todella siitä eduskunnan tahdosta, jolla annetaan valtuus allekirjoittaa neuvottelusopimus Korfulla.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy korjata ed. Ukkolaa siltä osin, että kyllähän hallitusmuodon mukaan Suomen suhteista ulkovaltoihin määrää presidentti. Aikanaan eduskunta tulee käsittelemään Korfulla allekirjoitetun liittymissopimuksen niin, että se hyväksyy sen tai ei hyväksy. Se on eduskunnan täysivaltainen oikeus, eikä sillä ole tämän asian kanssa mitään tekemistä. Korfulle voidaan mennä, vaikka huomenna sosialidemokraattien muotoilema päiväjärjestyksen päätösehdotus tulisikin voimaan. Sillä olisi, ministeri Salolainen, erittäin suuria merkityksiä, mikäli näin tapahtuisi. Se olisi ensinnäkin selkeä viesti siitä, että Suomen tulee liittyä Euroopan unioniin, ja sillä olisi selkeydellänsä ilman muuta myös markkinoita rauhoittava vaikutus, kun ministeri Salolainenkin niihin viittasi. Nimittäin tällä hetkellä hallituksen sisäinen työskentelyilmapiiri on sellainen, että se herättää levottomuutta. Sehän näkyy mm. korkopiikeissä, joiden pitäisi tietysti huolestuttaa kovasti hallitusta.

Mutta ennen kaikkea huomenna hyväksyttävällä sosialidemokraattien epäluottamusponnella olisi erittäin suuri merkitys kansalaisten luottamuksen palauttamisessa poliittisen järjestelmän toimintakykyyn. Se merkitsisi sitä mahdollisuutta, että uusien eduskuntavaalien kautta uudella hallituksella on mahdollisuus tarkastella vielä kerran uudelleen kansallista maatalouspakettia ja tehdä siitä sellainen, että kansalaiset voivat sen hyväksyä. Nimittäin myös meidän puoleltamme on koko ajan korostettu sitä, että maatalouden kohdalla todella kysymys on niin suuresta muutoksesta kuin oli aikoinaan torpparilain tai karjalaisten asuttamisen osalta ja että selvästi vastaantuloa tarvitaan. Mutta olemme olleet koko ajan sitä mieltä, että kysymys on ollut kohtuuttomasta rahastamisesta. Emme tarvitse kansalliseen tukipakettiin mitään sellaisia osia, jotka kuuluvat sosiaalipolitiikan puolelle tai veropolitiikan puolelle. Myös täytyy tietysti lähteä siitä, että kun yhteismarkkinoihin siirrytään, ei ole myöskään mitään järkeä ylläpitää tällaista ylituotantoa eikä edes tällaisia omavaraisuuden tavoitteita, joita tällä hetkellä on maatalouspuolella pidetty yllä. Tästä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edellä käytiin myös perustuslaillista keskustelua, niin minä haluan todeta, että asetelma minusta nyt on sellainen, että me äänestämme oppositiossa hallituksen luottamuksesta tai ei-luottamuksesta ja piste.

Haluan myös ministeri Salolaiselle todeta sen, että te hallituksen sisällä teitte nimenomaan poliittisen virhearvion ja te mahdollistitte tällä virhearviollanne sen, että kansallinen tukipaketti kytkettiin EU:n täysjäsenyyteen. Näin kaksi kansallisesti tehtävää päätöstä, eli mitä tulee tukipakettiin ja taas EU:n täysjäsenyyteen, josta viime kädessä kansanäänestyksen perusteella eduskunta päättää, olisi kaiken järjen mukaan pitänyt pitää erillään. Olemme myös ilmoittaneet jo useissa yhteyksissä sen, että me olemme puolueena EU:n täysjäsenyyden kannalla. Mutta me emme hyväksy näiden kahden toisiinsa kuulumattoman asian kytkemistä tavalla, jolla se hallituksen sisällä on tehty.

Toivon mukaan myös, ministeri Salolainen, puheenne jyrisevä osa oli suunnattu nimenomaan hallituspuolueiden epäileville kansanedustajille, joiden huominen äänestyskäyttäyty-

minen ratkaisee sen, mikä tulee hallituksen tuleva kohtalo olemaan. Meitä oppositiossa on turha opettaa sieltä käsin.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Salolainen kauhisteli nationalismia. Voisin täsmentää, että nationalismin vastakohta on internationalismi ja sitten on sellainen laulu kuin Internationale. Paikalla on varmaan paljon porvareita, jotka eivät tiedä, että siinä laulussa on "tää on viimeinen taisto", mm. sellainen kertosäe. Tämä voisi olla tietysti tällaisen internationalistisen ajattelun laulu, jolla olisi voitu hyvin aloittaa ministeri Salolaisen puheenvuoro. Nyt on rankasta kiristyksestä kysymys. Tulevat mieleen ne sota-ajat, jolloin talolliset trokasivat ja kiristivät ja sotaorvot ja sotalesket näkivät nälkää kaupungissa. On aika törkeätä touhua mennä tällä tavalla hallituksessa menettelemään, kytkemään maatalouspaketti ja Euroopan unionin asia. Tekisi mieleni sanoa, mutta en sano kuitenkaan, että kun ei olisi vain Kannuksen Goebbelsin käsialaa.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Luulin, että pääministeri Aho oli lähettänyt varapääministerin vastaamaan ryhmäpuheenvuoroihin ja arvioimaan käytyä keskustelua, mutta näin ei tapahtunut. Sen sijaan te, ministeri Salolainen, sanoitte äsken, että ei vielä tiedetä, mitä EU ja Korfun allekirjoitus merkitsevät. Siinä olette varmasti oikeassa. Ei vielä kaikkea tiedetä, mutta ei teidän puheenvuoronne lainkaan tuonut mitään uutta valaisua tähän puoleen. Mielestäni olette itse myös syyllinen siihen, että kaikkea ei tiedetä. Ettehän te ole kertonut esimerkiksi EU:ssa meneillään olevasta perustuslakiuudistushankkeesta suomalaisille ja suomen kielellä vielä yhtään mitään.

Minusta te, ministeri Salolainen, nyt epäonnistuitte, kun te yrititte äskeisellä puheenvuorollanne tavallaan painostaa kansanedustajia käyttäytymään haluamallanne tavalla huomenna tapahtuvassa äänestyksessä. En minä usko, että tuo oikein onnistuu ja oikein on ministerille sopiva tapa.

Vielä käytitte sellaisia kummituksia apuna kuin salaliittopuheista. En minä ole kuullut kenenkään väittävän, että EU:ssa jostakin salaliitosta on ollut kysymys. Se on teidän keksintöänne.

Totean lopuksi, että te nyt aika lailla kaunistelitte tätä Emu-asiaa ja myös ulko- ja turvallisuuspoliittista kysymystä, jota selvititte.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laineen tapaan arvostelen myös ministeri Salolaisen puheenvuoroa, vaikka substanssista olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä: EU:hun niin pian kuin sinne päästään. Minä pidin huonona sitä, että hän aliarvioi kansanedustajien mielipiteenmuodostamiskykyä, aivan niin kuin me olisimme jonkun maallikkosaarnaajan tai kansankoulunopettajan tai komppanianvääpelin johdettavissa, että tuon puheenvuoron perusteella muodostettaisiin kantaa isänmaalle ehkä tärkeimpään asiaan, mistä on koskaan päätettävä.

Sen sijaan kaipasin jotakin, mikä tietysti puheenvuorosta puuttui, sitä että ministeri Salolainen olisi lausunut kantansa kokoomuksen ryhmäpuheenjohtajan ed. Zyskowiczin eilisessä puheenvuorossaan esittämiin muutamiin näkökulmiin, esimerkiksi siitä asiasta, jossa olin ed. Zyskowiczin kanssa aika pitkälti samaa mieltä — ihme kyllä, kun yleensä en hänen kanssaan ole yhteistä linjaa löytänyt. Hän puhui kansallisesta tuesta ja siitä, millä tavalla paketti sitoo tulevia eduskuntia. Uskon, että ministeri Salolainen on puheen lukenut, vaikka täällä hän ei ollut kunnioittamassa läsnäolollaan tilaisuutta. Pääministeri on sitä arvostellut hyvinkin kitkerin sanoin eräässä keltaiseen lehdistöön kuuluvassa lehdessä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit vastaavat "kyllä" EU:lle. Hallitus itse kytki välikysymyskeskustelun, siis oman luottamuksensa, EU-selontekoonsa ja maatalouspakettiin. Hallitus ryhtyi pelaamaan tällä kytkennällä. Se on pelannut myös eduskunnan ponsilla. Se on ottanut itse riskin oman luottamuksensa joutumisesta puntariin. Hallitus joutuu nyt katsomaan pelin loppuun saakka. Hallituksen kohtalo on kuitenkin ennen kaikkea hallituspuolueiden käsissä. Ministeri Salolainen voisi ihan aluksi vedota vaikkapa oman ryhmänsä kapinallisiin ja verrata vaikkapa äskeistä puheenvuoroaan eiliseen ed. Zyskowiczin puheenvuoroon.

Oppositiosta taas ei kannata pelotella ennennäkemättömällä taloudellisella epävarmuudella. Sehän meillä, ministeri Salolainen, on jo. Markkinat todistavat sen. Eikä ministerin kannata haikailla korkeilla koroilla, jos hallituksen talouspolitiikka on niin hapuilevaa ja epäuskottavaa ja korot niin korkealla kuin ne nyt ovat.

Epävarmuus sen sijaan vähenee ja korkospekulaatioitakin voidaan hillitä, jos hallitus saa

omat rivinsä järjestykseen ja ryhtyy johdonmukaisesti, niin kuin ministeri Salolainen kuulutti, liputtamaan EU:n puolesta. Mutta valitettavasti vielä eilen illalla täällä eduskunnassa keskustelussa kuulimme hallituksen riveistä ja hallituspuolueiden riveistä lähinnä EU-kielteisiä puheenvuoroja. Hallitus jätti reviirinsä puolustamisen eilen illallakin ministeri Kankaanniemen hoteisiin.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen toi puheenvuorossaan esille sen, että hallitus on valmis kuuntelemaan Euroopan unionia kansallisesta tukipaketistamme tai joutuu kuuntelemaan ja mahdollisesti muuttamaan sen sisältöä. Erikoista on kuitenkin se, että hallitus ei ollut valmis todellisiin neuvotteluihin kansallisella tasolla tukipaketista opposition kanssa — painotan: todellisiin neuvotteluihin.

EU-keskustelu on kiteytynyt hallituksen tahdosta kansallisen tukipaketin sisältöön, vaikkei koko paketin sisältö edes ole vielä ajankohtainen. EU:hun liittymisratkaisu on maamme kannalta monella tavalla merkittävä. Niinpä olisin nähnyt tärkeäksi, että myös ministerit olisivat täällä salissa puheenvuoroissaan ottaneet kantaa ja tuoneet esille näkökantojaan esimerkiksi turvallisuuspolitiikkaan, Euroopan unionin vaikutukseen meidän sosiaalipolitiikkaamme, tasa-arvoon ja muihin tämän laatuisiin kysymyksiin. Näyttää siltä, että ainoastaan kansallinen tukipaketti ja maatalouteen liittyvät asiat pyörivät hallituksen ja ministereiden ajatuksissa EU-kysymyksestä.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen totesi, että maatalouden matematiikkaa ei hallitse kukaan. Mielestäni ei tarvita kummoistakaan asiantuntemusta, kun luetaan kuluvan vuoden budjettia, josta nähdään, että 18,3 miljardia tulonsiirtona siirretään maataloudelle veronmaksajilta erilaisina maatalouden tukina, sosiaalitukina ja verotukina. Tämä kertoo jo siitä, että maataloudessamme tarvitaan rakenneuudistamista, olimme sitten EU:n jäseniä tai emme. Tukipolitiikka on kuitenkin jo nyt tullut tiensä päähän ja valtio vain velkaantuu ja veronmaksajien kantokyky loppuu, kuten te varmasti tiedättekin.

Ministeri Salolainen, te puhuitte siirtymäajasta, parista vuodesta, mikä tuntuu yleisemminkin olevan kokoomuksen näkemys hallituksen esityksestä. Sillä ikään kuin pyritään vähättelemään paketin suuruutta. Toinen hallituskumppani keskusta kuitenkin puolestaan esittää pidemmän aikavälin siirtymäkauden laskua ikään kuin sementoiden tätä pakettia jopa viidelle vuodelle. Kuka tässä oikein pettää ja ketä? Viittaako ministeri Salolainen edelleen puheenvuorossaan siihen, että neuvottelujen jatkuessa EU ei hyväksyisikään kaikkea sitä kansallista tukipakettia, minkä tämän maan agraaripuolue on kokoomuksen tuella rakentanut eteemme?

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkin käsitykseen vääpelin ja maallikkosaarnaajan johdatuksessa kulkemisesta voin yhtyä. Sen sijaan muistuttaisin kuitenkin entisenä kansakoulunopettajana sattuneesta syystä, että näinä aikoina kansakoulunopettajan, entisenkään, johdatuksessa kulkeminen ei mitenkään pahalta tunnu.

Sitten pääasiaan. Ministeri Salolainen puhui aluksi pitkään — ja puheensa lopussa siihen vielä palasi — EU:n tärkeydestä ja sen hankkeen kaatumisen ja kaatamisen riskeistä. Ministeri viihtyi tämän asian parissa tosiaan niin pitkään, että pakko tässä on kuulijankin sen asian tärkeys uskoa.

Ministeri tuntui pelkäävän hallituksen kaatumista. Hän sanoi sen moneen kertaan. Näillä voimasuhteilla tässä talossa ei nykyinen oppositio monista hyvistä yrityksistä huolimatta vielä ole hallitusta saanut kaatumaan. Kenelle ministeri Salolainen nämä vakavat varoituksen sanansa itse asiassa esitti? Vastausta tähän tämä sali odottaa samoin kuin siihenkin, narautettiinko nyt lopulta hallituksen takaovea kristillisille.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Salissa tuntuu nyt olevan monenlaista käsitystä siitä, mistä huomenna äänestetään. Ministeri Salolaisen mukaan äänestetään EU-jäsenyydestä. Eräät sosialidemokraatit sanovat, että huomenna äänestetään hallituksen luottamuksesta. Ehkä osa ajattelee, että äänestetään sekä että -kysymyksestä. Toivoisin, että ministeri Salolainen vielä täsmentäisi huomisen äänestyksen tulkinnan, mikäli se on virallinen hallituksen kanta.

Olisin toivonut, että kun edellinen asia liittyi kunnalliseen itsehallintoon, ministeri Salolainen olisi hieman käsitellyt Euroopan unionin päätösprosessia ja sitä virkavaltaisuutta ja osin salamyhkäisyyttä, mikä siihen järjestöön liittyy tavallisen kansalaisen kannalta. Se olisi sopinut

hyvin tuon kunnallisen itsehallintokysymyksen jälkeiseksi asiaksi.

Nähdäkseni myös ministeri Salolainen hieman vähätteli Emu-seurauksia Suomen kansantalouden kannalta. Koska olemme osin omista ja osin ulkoisista syistä joutuneet hyvin vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen, saattaa edessä olla sellainen ratkaisu, että jos Suomi on unionin jäsenenä, Suomi kyllä otetaan tietyillä ehdoilla mukaan Emuun, kunhan poliittisesti vaikenemme tietyissä päätöksissä, joissa meidän kenties pitäisi olla hieman toista mieltä, koska meillä on pitkä yhteinen itäraja suurvalta Venäjän kanssa.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minustakin on surullista se, että näinkin hyvä asia, jota ministeri täällä hyvin toi esille, on hoidettu Suomessa näin huonosti. Erityisesti se on hoidettu huonosti hallituksessa, josta en oikein tiedä, mikä enemmistö siellä EU:n suhteen tällä hetkellä on. Se on rakentanut myös sisäpolitiikan osalta paketin, jonka pysyvyys on kiinni ihan siitä — ovat vaalit syksyllä tai ensi keväänä — että ihan samalla tavalla kuin palkansaajien tai eläkeläisten etuja tässä talossa on leikattu monta kertaa vuodessa, tämä paketti voidaan miljardi miljardilta purkaa koska tahansa. Laki voidaan säätää Suomessa viikossa, ja varmasti kansan tahto tulee olemaan tässä se, että tähän pakettiin puututaan. Lainsäädännölliset mallit ovat palkansaajilta kyllä noudettavissa, miten tämä tapahtuu, ilman että perustuslakivaliokunta voi siihen käytännössä puuttua.

Näyttää siltä, että ministeri Salolainenkin tahtomattaan on luomassa Suomeen sellaista ilmapiiriä, jossa on Paavo Väyrysen poliittinen moraali, ja muutoinkin EU-vastaisuus on Suomessa vain lisääntynyt. Asia on hoidettu erittäin huonosti ja tässä mielessä, ihan niin kuin muutkin puhujat, ministeri Salolaisen olisi pitänyt kiinnittää huomiota EU:n lisäksi myös siihen, että hän on Suomen hallituksen varapääministeri, hänen pitää olla siinä keskeisesti mukana vaikuttamassa edes ministereitten päätöksiin niin, että joku RKP:n puheenjohtaja ei johda kokousta, missä ei tule päätöstä asiasta ollenkaan, kristillisen liiton puheenjohtaja on tämän asian takia eroamassa ja keskusta valmistautuu vain omaan puoluekokoukseensa eikä pysty käytännössä päättämään, mitä tälle asialle pitäisi tehdä. Tämä on erittäin huonosti hoidettu asia. Neljä tulisi koulussa tästä työstä.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä on asiantuntijaministeri paikalla keskustelemassa, mikä on erittäin hyvä, ja kun nyt kansalle pitäisi kertoa hyvät ja huonot puolet Euroopan unionista, haluaisin tarkistaa arvoisalta ministeriltä, koska olette monta vuotta tämän asian ympärillä ollut Brysselin suunnalla, mitä sivulla 642 tarkoitetaan 3 artiklan 1) kohdassa: "Henkilöllä ei ole äänioikeutta jäsenyyttä hakeneessa valtiossa, jos hän vuoden 1994 vaaleissa äänesti jossakin jäsenvaltiossa." Suomalaisia on myös eurokansalaisina tällä hetkellä, ja jos he muuttavat ensi vuoden puolella, kun me olemme Euroopan unionin jäseniä, jos olemme, niin heillä ei enää ole äänioikeutta jäsenyyttä hakeneessa valtiossa. Tarkoitetaanko tällä sitä, että osalta Euroopan unionin jäseniä estetään vaalikelpoisuus tai äänioikeus? Tämä on pikku yksityiskohta, mutta näitä tulee tästä kirjasta ulos jatkuvasti, ja meidän pitäisi kertoa myös kansalaisille, kun he kysyvät, mitä oikeuksia heille tulee.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua erityisesti pitkittää keskustelua, kun täällä on viitisenkymmentä puheenvuoroa, mutta toteaisin ministeri Salolaiselle ihan vakavasti, että jos asia on niin kuin kuvan on saanut, että pidätte henkilökohtaisesti tätä äärimmäisen tärkeänä asiana ja, kuten äsken sanoitte, suorastaan kuolemanvakavana asiana Suomelle ja sen tulevaisuudelle, miten ihmeessä te olette eilen ollut täältä kokonaan poissa keskustelusta ettekä ole ollut seuraamassa, mitä argumentointia täällä on käyty, ja puolustamassa näkökulmianne, niin että te voisitte nähdä, miten maa makaa tässä salissa näissä asioissa. Sama koskee tätä päivää. Minä tarkkaavaisesti seuraan teidän käyttäytymistänne jatkossa. Kun tällä tavalla suhtaudutte tähän asiaan, minusta te annatte periksi meille, jotka vastustamme. Te annatte näytön siitä, että me olemme oikeassa, ja te ylenkatsotte koko tätä asiaa. On ihan hyvä, että tällä tavalla dementoitte itsenne pois koko hommasta.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alholle olisin sanonut, että totta kai hän on aivan oikeassa, ja omassa puheenvuorossani toinkin esille sen, että hallitusmuodon mukaan presidentillä on kaikki valtuudet allekirjoittaa neuvottelutulos. Mutta miltä se näyttää, jos maassa ei ole toimivaa hallitusta ja eduskunta on menossa ennenaikaisiin vaaleihin

EU:n takia? Sehän on aivan katastrofaalinen tilanne esimerkiksi ulkomaita kohtaan tai se on myös katastrofaalinen tilanne kansalaisia kohtaan.

Minä sanon, että jos hallitus on hasardia pelannut, kun on kytkenyt nämä asiat toisiinsa ota tai jätä -tilanteeksi ja jättänyt kaiken yhden kortin varaan, niin kyllä sitä teette tekin. Ajatelkaa, jos hallitus kaatuu! Kaikki räsähtää teidän päällenne. Toinen asia on se, että tulee EU-vaalit ja sen jälkeen ei kyllä mennä EU:n jäseneksi. Haluatteko, että Suomi menee EU:n jäseneksi vai ei? Tästähän tässä on kysymys.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun saan nyt esittää viimeisenä kysymyksen ennen ministeri Salolaisen vastausta, niin on toiveita, että ministeri Salolainen muistaa tämän kysymyksen. Minä kysyisin, (Ed. Halonen: Vastauspuheenvuorossa ei saa kysyä!) — kyllä nykyisin saa kysyä — ministeri Salolaiselta: Mikä on teidän käsityksenne siitä, minkä tähden keskieurooppalaiset haluavat Suomen mukaan Euroopan unioniin. Tässä on aika usein tullut sellainen mielikuva, että jotkut suomalaiset, mahdollisesti te itse näiden mukana, kuvittelevat, että keskieurooppalaiset haluavat Suomen Euroopan unioniin sen takia, että suomalaiset ovat niin mukavia ihmisiä. Ja jos näin ajatellaan, se on nähdäkseni melko naiivia.

Minun käsitykseni mukaan keskieurooppalaiset haluavat Suomen mukaan siitä syystä, että tämä on raaka-ainevarasto Keski-Euroopalle. Täällä on tilaa, täällä on metsää, puutavaraa, puhdasta vettä, kauniita maisemia heidän lomanviettoonsa jne. Onko tämä teidän käsityksenne myös vai onko teillä joku muu käsitys siitä, minkä takia nimenomaan vastapuoli haluaa tehdä sopimuksen Suomen kanssa, haluaa, että Suomi liittyisi EU:hun?

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Kyllä näyttää olevan niin, että täällä kannattaa käyttää kuivien paperipuheiden asemesta ihan kunnollisia debattipuheenvuoroja. Kyllä se näköjään virkistää salia ihan kummasti. Tämä on ollut siinä mielessä oikein virkistävä kokemus.

Pari kommenttia tässä heti kärkeen, kun on tuoreimpana muistissa ed. Paloheimon kysymys. En minä ole erityisemmin havainnut, että keskieurooppalaiset olisivat Suomea himoitsemassa EU-jäseneksi. Kyllähän tässä tosiasia on, että Suomi haluaa Euroopan unionin jäseneksi ja tässä tarkoituksessa neuvotellaan. Se haluaminen on ollut kyllä tämän suuntaista enemmän, kuin että keskieurooppalaiset intomielisesti meitä haluaisivat mukaan. En ole havainnut, että kukaan meitä intomielisesti haluaisi erityisemmin mukaan.

Mutta sitten muutamia muita kommentteja. On aika erikoista, että sitten kun todella haluaa avoimesti lähteä debatoimaan ja keskustelemaan, sekin on pahasta, niin kuin ed. Pulliainen totesi, että tässä on näköjään suuri syyllinen, kun osallistuu tähän keskusteluun. Pitäisi ilmeisesti noudattaa jotain toista menettelyä.

Pari hyvin tärkeätä vastausta sitten ed. O. Ojalalle, joka ei juuri ole paikalla, mutta ymmärrän, että hänellä on kiireitä. Hän tulkitsi, että olisin puhunut ylimielisesti, kun sanoin, että on pieni yksityiskohta, että emme osallistu päätöksentekoon Korfun kokouksen jälkeen. Kysymyshän oli nimenomaan sarkasmista, mutta se on näköjään vaarallinen tyylilaji tässä salissa, niin että ei kannata mennä mihinkään erikoisiin tyylilajeihin, pitää vain tolkuttaa semmoista, mikä on pelkkää yksinkertaista tekstiä. Ei tätä sarkasmia kannata paljon viljellä. Ehkä kuuluu helsinkiläiseen, stadilaiseen, tyyliin, että voi tällä tavalla keskustella.

Toinen seikka on se, että en ole todella missään vaiheessa uskonut, että sosialidemokraatit nyt lähtisivät tätä hallitusta pelastamaan tai tukemaan huomenna. Älkää nyt sellaista kuvitelko! En ole missään vaiheessa niin kuvitellut. Esitin vain hyvin selkeästi, niin kuin tapanani on, oman näkemykseni siitä, että jos tämä hallitus huomenna kaatuu, siitä seuraa hyvin monenlaisia ongelmia ja riskejä myös tämän EU-asian hoitamiselle ja myös Suomen yleiselle taloudelliselle uskottavuudelle ja tilanteelle. Tämä oli pelkistetysti se sanoma. Ei siinä ollut mitään uhkauksia eikä uskoa siihen, että sosialidemokraatit lähtisivät tätä hallitusta pelastamaan.

Sitten tämä kytkös. Ei ole mitään juridista kytköstä siinä, että on Korfulla allekirjoitettava sopimus ja siihen sitoen tehtävä kansallinen ratkaisu. Mutta onhan siinä nyt selvä poliittinen kytkös, koska nimenomaan Korfun sopimushan toteaa ja mahdollistaa sen, että Suomi tekee kansallisen ratkaisunsa eli kansallisen pakettinsa. Jos joku sanoo, että siinä ei ole mitään poliittista kytköstä, niin olen tästä asiasta jyrkästi eri mieltä. Poliittinen kytkös on olemassa, sillä sehän on osa sitä ratkaisua, joka astuu voimaan Suomessa ensi vuoden alussa. Eli on nämä kansainväliset sitoumukset ja sitten se kansallinen ratkaisu, jon-

ka rakennamme sen päälle ja josta me olemme neuvotelleet, että me saamme sen tehdä. Ei välttämättä jokainen asia, joka kansallisessa paketissa on, ole välttämätön Korfun sopimuksen pohjalta, mutta poliittinen paketti siinä on se kokonaisuus.

Ehkä tässä ovat keskeiset vastaukset täällä esitettyihin kysymyksiin. Eräs väärinkäsitys täällä vielä oli. Se oli se, että olisin sanonut, että maatalousratkaisu olisi vain pari vuotta ja sitten ei mitään. Tarkoitan sitä, että kun tämä maatalousratkaisu pitää sisällään kaksi elementtiä: pysyvän tuen ja siirtymäkauden tuen, niin kahden vuoden jälkeen siirtymäkauden tuki on mennyt niin alas, että sillä ei ole mitään ratkaisevan oleellista merkitystä. Se on vain tämän parin vuoden aikana merkittävää, ensimmäisenä vuonna kaikkein suurinta, koska siinä on näitä erilaisia siirtymäkauden toimia.

Mutta kahden vuoden jälkeen tämä lähestyy normaalitilannetta, ja me emme vielä tiedä, miten EU tulee suhtautumaan siihen. Me emme tiedä, miten EU tulee suhtautumaan esimerkiksi siihen pysyvään pakettiin. Sekin on vielä hieman auki, kuinka he tulevat sitä tarkastelemaan. Mutta parin vuoden siirtymäkauden jälkeen, joka on tämä vaikein murroskohta ja taitekohta, pitää paikkansa se väittämäni, että suomalainen elintarvikeketju tulee halvemmaksi veronmaksajille ja kuluttajille, ja se on erittäin merkittävä näkökohta. Se on suurin reformi, mitä täällä elintarvikeketjun puolella tulee tapahtumaan, ja se tapahtuu todellakin hyvin yhtäkkiä verrattuna moniin muihin, jotka Euroopassa ovat joutuneet tähän sopeutumaan.

Ed. A u l a: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton välikysymyksessä on moitittu käydyn EU-keskustelun yksipuolisuutta. Totta onkin, että viime kuukausina on maatalouden välttämätön ratkaisu saanut aivan liian suuret mittasuhteet keskustelussa ja muut EU-jäsenyyteen liittyvät kysymykset ovat jääneet pimentoon. Tosin en pitäisi oppositiota aivan osattomana tähän keskustelun vääristymään ottaen huomioon tänäänkin käyty keskustelu täällä eduskunnassa.

Erittäin harmillisena pidän sitä, että maahan on erityisesti sosialidemokraattien ansiosta lietsottu uskomaton maaseudun ja kaupunkien vastakkainasettelu. Niin suuren kansallisen kysymyksen edessä kuin EU-jäsenyys on, tällaista pitäisi välttää. En ymmärrä, kuka tästä vastakkainasettelusta hyötyy. Norjassa ja Itävallassa, joissa sosialidemokraatit ovat johtavissa asemissa, tällainen on kyetty välttämään.

Suhtaudun itse myönteisesti EU-jäsenyyteen. Näen EU-jäsenyyden ja lisääntyvän kansainvälisen yhteistyön, myönteisenä mahdollisuutena. EU ei ratkaise mitään ongelmia puolestamme, mutta antaa parempia keinoja vaikuttaa Euroopan valtioille yhteisiin ongelmiin.

Suurin puute Euroopan unionissa on se, että yhteisö on alun perin luotu Keski-Euroopan maiden lähtökohdista ja niiden olosuhteisiin. Vasta Pohjoismaiden jäsenyyden myötä unionin sisälle tulee pohjoinen näkökulma. On selvää, että jokaisen maan erityispiirteet tulee yhteistyössä ottaa huomioon. Juuri siksi neuvotteluissa on neuvoteltu ulkopolitiikan, elintarviketalouden ja aluepolitiikan aloilla. Näiltä osin tulos on mielestäni tyydyttävä. Tosin ennakoitua suuremman osan erityispiirteidemme vuoksi aiheutuvista kustannuksista elintarviketaloudessa joudumme maksamaan itse.

Kun kerran EU-jäsenyyden konkreettisimmat haitat koituvat juuri maaseudulle, on täysin loogista, että näitä koetetaan lievittää niin, että mahdollisimman moni suomalainen voisi tulla jäsenyyden kannalle. Siksi kansallinen paketti on välttämätön osa kokonaisuutta. Maataloustuotannon kilpailukyky vapailla EU-markkinoilla, joutuu joka tapauksessa kovalle koetukselle. Tilanne on kuvailtu erittäin selvästi hallituksen EU-hakemuksen jättämisen yhteydessä antamassa tiedonannossa eduskunnalle. Kukaan sen lukenut ei voi sanoa, että kotimainen paketti tuli hänelle yllätyksenä. Voihan tietysti olla, että edustajat eivät lue asiakirjoja, joita eduskunnassa käsitellään.

Miksi olen sitten päätynyt myönteiselle kannalle EU-jäsenyyteen? Ensinnäkin tähän vaikutti tietysti Euroopan murros 1990-luvun alussa. Entistä kylmän sodan Eurooppaa idän ja lännen blokkeineen ei enää ole olemassa. EU:n piirissä luodaan koko Euroopan uutta yhteistä turvallisuusjärjestelyä, joka ei perustu entisiin itä — länsi-asetelmiin. Vasemmistoliitolta voikin kysyä, miksi Suomen tulisi olla tämän kehityksen ulkopuolella?

Suurin turvallisuusuhka Suomen kannalta on Itä-Euroopan ja Venäjän epävakaa taloustilanne. Epävakaat olot ruokkivat ääriliikkeitä ja kansallismielisiä ryhmiä. Suomen varoilla Venäjän taloutta tai ympäristöongelmia ei nosteta raiteilleen. Siihen tarvitaan koko läntistä Eurooppaa ja myös Yhdysvaltoja. Suomen asiantuntemuksella Venäjän ja Baltian asioissa voi olla suu-

ri merkitys koko EU:n suuntautumiselle näissä kysymyksissä. Ulkopolitiikan perusratkaisujemme eli liittoutumattomuuden sekä itsenäisen puolustuksen muuttamiseen EU-jäsenenä ei silti ole tarvetta. Näinhän hallituksen vastauksessakin todettiin.

Toinen perusteluni liittyy kansallisen politiikan harjoittamisen muuttuneeseen toimintaympäristöön. Poliittisen päätöksenteon on kansainvälistyttävä, jos markkinavoimia ylipäätään halutaan jollakin tavalla hallita tässä maailmassa. Euroopan unioni on ainoa varteenotettava yhteisö, joka tarjoaa edes mahdollisuuden tähän. Kun talouselämä, tiede, teknologia ja viestintä ovat kansainvälistyneet, on kansallisvaltio menettänyt vaikutusvaltaansa. Suurempikaan kansantalous ei kykene yksin millään tavoin ohjaamaan pääomien virtoja. Suomalaisilla on tästä hyviä esimerkkejä viime vuosilta. Kun talous kansainvälistyy, mutta politiikka pysyy vain kansallisissa puitteissa, lamautuu kansallinen päätöksenteko. Sen elvyttämiseksi on kehitettävä valtioiden välistä poliittista yhteistyötä.

EU on siis mahdollisuus ottaa markkinoiden valtaa takaisin poliittisen päätöksenteon piiriin. Käytännössä vain EU:n piirissä voidaan yhteisesti asettaa rajoja ympäristö- tai sosiaalisin perustein tapahtuvalle polkumyynnille. Samoin työllisyyttä edistäviä työn verotuksen malleja on haettava yhteisesti, jotta kilpailuolosuhteet eivät muutu kenenkään tappioksi. Näiden tavoitteiden edistämisessä Suomen jäsenenä pitäisi olla aktiivinen.

Kolmanneksi EU:n jäsenenä saisimme paremmat vaikutusmahdollisuudet omiin asioihimme. Suomi on pieni maa, joka ei omilla toimillaan kykene maailmanpyörää kääntämään. Nyt tuo maailmanpyörä pyörii Euroopan unionin suuntaan. Se on realiteetti. Suomen etu on hakea sekä kansalaisilleen että päätöksentekijöilleen mahdollisimman hyvät mahdollisuudet vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Ajopuun asemaa ei ole syytä tavoitella.

EU:n jäsenet päättävät olennaisilta osin ensinnäkin Euroopan uusista turvallisuusjärjestelyistä. Jo Eta-sopimuksen kautta olemme mukana ympäristö- ja koulutusalan yhteistyössä, jossa vaikutusmahdollisuudet kuitenkin ovat kovin puutteelliset ja byrokraattiset. Jäsenenä voisimme vaikuttaa esimerkiksi niin, että EU:n tutkimusohjelmia suunnataan arktisen pohjoisen alueen kannalta tärkeisiin kohteisiin tai ympäristöteknologian kehittämiseen.

Eta-sopimus antaa Suomelle eräänlaisen äänettömän yhtiömiehen roolin. Se säilyttää päätösvallan Suomessa vain muodollisesti. Koska Suomi olosuhteiltaan poikkeaa Keski-Euroopasta, on meidän erikoisen tärkeä parantaa vaikutusmahdollisuuksiamme. Pelkkä sopeutuminen EU:n piirissä tehtyyn päätöksentekoon voi olla osaltamme kaikkein huonoin vaihtoehto.

Eräässä eduskunnalle toimitetussa EU-tutkimuksessa lisäksi huomautettiin, että Eta-sopimuksessa korostuvat korporaatioiden ja etujärjestöjen vaikutusmahdollisuudet eduskunnan ja poliittisen päätöksenteon kustannuksella. Poliittisella tasolla todelliset vaikutusmahdollisuudet antaa vasta EU-jäsenyys.

Jäsenyyden yhteydessä on pelätty itsenäisyyden menettämistä. Perinteisellä tavalla määritelty itsenäisyys tietysti väheneekin, mutta on myös kansallisvaltioiden toimintaympäristö muuttunut. Käytännössä itsenäisyys voi EU-jäsenenä jopa kasvaa. Yhteistyöllä voimme vaikuttaa niihin olosuhteisiin, joihin kuitenkin Eta-jäsenenä hyvin pitkälle tulisimme sopeutumaan.

Itsenäisyys onkin avoimessa maailmassa yhä enemmän henkistä vahvuutta, tietoisuutta kansallisesta kulttuurista ja oman yhteiskunnan parhaista puolista kiinnipitämistä. Näitä ovat sosiaaliturvamme kattavuus eli perusturvan takaaminen kaikille; samoin Suomen parhaita puolia ovat elävä maaseutu ja alueellinen tasa-arvo, samoin kuin naisten hyvä asema ja vähemmistöjen kunnioitus.

Jäsenyyteen sopeutuminen voikin olla kaikkein vaikeinta suomalaisten perinteisten ajattelutapojen kannalta. Itsenäisyys on ollut meille kautta aikojen ulkoisten vaikutusten torjuntaa, selviytymistä, ei niinkään onnistumista. Suomalaiset ovat määritelleet itsensä usein kielteisesti ei-ruotsalaisiksi tai ei-venäläisiksi. EU-jäsenyys edellyttää toisenlaista asennetta, mukaan menemistä, vaikuttamista ja itseluottamusta.

Tietysti myös Suomen vientikaupan edut puoltavat jäsenyyttä Euroopan yhteisössä. Olemme viimeisten vuosien aikana tulleet yhä riippuvaisemmiksi Länsi-Euroopan kanssa käytävästä kaupasta. Sitä on korostanut idänkaupan valitettava romahdus. Hyvinvointimme kannalta viennin merkitys on tullut viime vuosina kantapään kautta jokaisen tietoon. Vientiteollisuudellemme on syytä turvata erityisesti muiden Efta-maiden kanssa tasavertaiset asemat EU-markkinoilla.

Euroopan unioni ei ole mikään onnela. Elintarviketalouteen liittyvät riskit tulivat edellä jo esille. Toinen riskitekijä on EU:n byrokraatti-

suus ja virkavaltaisuus. EU-jäsenyys asettaa poliittisille päätöksentekijöille, myös meille kansanedustajille, erittäin suuren haasteen. Meidän on kyettävä kotimaisen politiikan kentän ohella hallitsemaan myös eurooppalainen politiikan teko. EU:sta ei pidä antaa tulla virkamiesten Eurooppaa. Jos näin käy, on vaarana, että kansalaiset kokevat päätöksenteon jälleen etääntyvän heistä liian kauas.

EU:n omassa virkakunnassa ei tällä hetkellä tunneta Suomen oloja läheskään tarpeeksi. Jäsenyyden alkuvaiheessa joutuisimme tekemään suuren työn erityisolosuhteidemme tekemisessä tunnetuksi. Koulutettua ja asiantuntevaa väkeä tarvitaan erilaisiin EU-tehtäviin jopa satoja.

Maataloudesta käyty repivä keskustelu ja pikkupoliittinen pisteiden keruu johtaa sekin kysymään, riittääkö meillä kansallista yksimielisyyttä ajaa asioitamme Euroopan unionissa. On aivan selvästi nähtävissä, että siellä yhteen hiileen puhaltavat kansakunnat menestyvät parhaiten. Oman kotiläänini Lapin kannalta vaikutukset EU-jäsenyydestä ovat kaksijakoisia. Voimakkaiden vientiteollisuusseutujen sekä matkailun kannalta vaikutukset ovat todennäköisesti myönteisiä. Jäsenyys parantaa Suomen asemaa sillanpäänä Kuolaan ja Barentsin alueelle. Euroopan unioni on jo ilmaissut kiinnostuksensa näiden pohjoisten alueiden kehittämiseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen. Mikäli kotimainen paketti hyväksytään, ovat jäsenyyden vaikutukset Lapin maatalouden kannalta aivan siedettäviä. Mutta ilman maatalouden kotimaisia toimenpiteitä maanviljely Lapista loppuu ja sitä kautta suljetaan myös meijerit ja teurastamot. Maaseutu ei elä pelkästään maatalouden varassa, mutta ei se elä myöskään ilman maataloutta, ei myöskään Lapissa. Siksi kokoomuksen ja sosialidemokraattien täällä esittämät puheenvuorot maaseudun asioista laittavat minutkin EU-jäsenyyden kannattajana aika ajoin pohtimaan, olemmeko sittenkään tähän jäsenyyteen kypsiä.

Maakuntien kannalta EU-jäsenyydellä voi olla eräs myönteinen vaikutus. Ohjelmaperusteinen ja kunnista lähtevä alueiden kehittäminen nostaa maakunnat uudella tavalla esille. Se voi parhaimmillaan edesauttaa maakunnan sisäisten yhteistyöverkostojen syntymistä. Tärkeää on, että kehitystyötä ei tehdä vain elinkeinotoimen näkökulmasta vaan niin, että myös kulttuuri, koulutus ja nuorisotyö ovat maakuntien liittojen esityslistalla mukana.

Maatalouden pakettia koskevassa keskustelussa ei ole veronmaksajienkaan kannalta nähty metsää puilta. Oppositiossa on tuijotettu silmät kipeiksi ensimmäisen siirtymävuoden kustannuksiin, jotka seuraavat nopeasta tuottajahintojen alenemisesta. Vain ensimmäisenä vuotena maatalousbudjetti on tästä syystä nykyistä maatalousbudjettia suurempi. Jo seuraavina vuosina se laskee. Ensimmäisenä vuonna ruoan hintojen alenemisesta kuluttajille tuleva hyöty on arvioitu noin 4—5 miljardiksi, eli se on saman suuruinen kuin maataloudelle samana vuonna menevä kompensaatio eli 4 miljardia. Seuraavina vuosina elintarvikkeiden verotus edelleen alenee ja maatalousbudjetti pienenee eli kuluttajien hyöty kasvaa kahta kautta.

Lopuksi, herra puhemies, olen ihmetellyt kansanäänestyksestä käytyä keskustelua. On spekuloitu kansanäänestyksen sitovuudella ja tulkinnalla ja jopa kyseenalaistettu koko kansanäänestyksen järjestämistä. Olisihan ollut varsinainen kummallisuus, jos kaikissa muissa jäsenyyttä hakeneissa maissa olisi äänestys järjestetty mutta Suomessa ei. Kyse on niin perustavasta asiasta, että kansan ääntä on kuultava. On jo arvo sinänsä, että jokaisen kansalaisen on omalta kohdaltaan pohdittava, minkä kannan tähän asiaan ottaa. Pidän äänestystä moraalisesti sitovana, muutoinhan sitä ei kannattaisi lainkaan järjestää.

Opposition puheenvuoroissa on täällä irvailtu kovasti sitä, että hallituspuolueissa on erilaisia kantoja EU-asiaan. Mitä ihmeellistä siinä on? EU-jäsenyys ei ole mustavalkoinen asia, ja lähes jokaisessa puolueessa on näkemyksiä puolesta ja vastaan. Ei kansalaisia voi ylhäältä päin sanellen saada käännettyä EU-myönteisiksi. Ruotsissa on tätä poliittista johtajuutta osoitettu ja myös tulokset näkyvät mielipidetutkimuksissa.

Pidän parhaana sitä, että seuraavaksi askeleeksi otetaan kansanäänestys hallituksen esittämällä tavalla. Jokainen kyllä- tai ei-kannalla oleva panostakoon kansanäänestystä edeltävään keskusteluun. Hallituksen hajottaminen tässä vaiheessa ei palvele EU-jäsenyyttä puoltavien etuja, mutta ei se palvele myöskään elintarviketalouden asiasta huolta kantavien etuja.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula syytti eritoten sosialidemokraatteja siitä, että me olisimme lietsoneet maataloustukiasian ympärillä käytävää hälyä ja keskustelua. Viime lauantaina jonkinlaisena kepun äänenkannattajana pidetty Maaseudun Tu-

levaisuus otti kantaa pääkirjoituksessaan mm. toteamalla, että itse asiassa viljelijäväestö ottaa takaisin vain itse maksamiaan kustannuksia erilaisilla tukiaisilla ja että pitäisikin puhua kuulemma syöntipalkkiosta, joka onkin ikään kuin rahaa, joka on tullut kuluttajien hyväksi. Samanaikaisesti veronmaksajat ovat joutuneet toteamaan sen, että veroja menee yhä enemmän ja enemmän, kuluttajat ovat joutuneet toteamaan sen, että suomalaisten elintarvikkeiden hinnat ovat sietämättömän kalliita. Kyllä väitän, että se on keskustan omasta keskuudesta lähtenyttä asiaa, minkä takia tämä on noussut esille näin voimakkaasti, sillä viimeinkin ihmiset ovat tajunneet, mitä tämä kaikki on tullut vuosikausia maksamaan.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei minua nyt sentään itketä mutta tunnen suurta surua siitä, miten ed. Aula niin äärettömän hurmahenkisesti puhuu Euroopan unionin kysymyksestä juuri itsenäisyyden kannalta, joka on kaikkein kipein asia. Minusta voisi jo hienotunteisuussyistä hieman vähemmän hurmahenkisesti puhua siitä kirpeästä tosiasiasta. Ed. Aula sanoi, että itsenäisyys voi jopa kasvaa, kun liitymme Euroopan unionin jäseneksi. Tämä on kerta kaikkiaan mieletön ajatus, että Suomen itsenäisyys voisi sillä kasvaa, että Suomi peruuttamattomalla tavalla tulisi Euroopan unionin jäseneksi ja hyvin monissa kysymyksissä ei yksinkertaisesti saisi enää päättää yksin asioistaan vaan olisi sidottu määräenemmistöpäätöksiin.

Toiseksi ed. Aula puhui siitä, kuinka on vaara, että päätöksenteko saattaisi etääntyä liian kauas Euroopan unionissa niillä ja niillä edellytyksillä. Ed. Aula, kyllähän tosiasia on se, että päätöksenteko on jo kauan sitten etääntynyt ihmisistä aivan liian pitkälle, kun se on keskitetty esimerkiksi eduskuntaan. Nyt jos se kaiken lisäksi siirtyy hyvin suurelta osin Brysseliin, niin on se ihmeellistä, jollei se sellaisenaan ole jo etääntynyt aivan liian kauaksi ottaen vaikkapa läheisyysperiaate huomioon. Ei kai etäisyys ole kaukaista vasta, jos päätökset tehtäisiin jossakin Kuussa, vaan pitäisi ymmärtää, että tämä on jo nyt edennyt sietämättömän pitkälle. Olisi todella katastrofaalista, jos päätöksiä tehtäisiin Suomen osalta Brysselissä.

Mitä tulee kansalliseen yksimielisyyteen, niin kyllä kai Euroopan unionissa Suomella olisi todella yksimielinen kanta, kun yksi ainoa henkilö edustaisi koko Suomea ministerineuvostossa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin toivonut, että ed. Aula olisi kriittisesti tarkastellut hallituksen propagandaväitettä, jonka mukaan kuluttajahinnat alenevat välittömästi jäsenyyden tuloksena 9—10 prosenttia. Ed. Aulahan oli muuttanut nämä prosentit miljardeiksi eli 4—5 miljardiksi.

Hallitushan väittää, että kuluttajahinnat alenevat: siksi että tuottajahinnat alenevat, siksi että arvonlisäveroprosentti on vain 17 eikä 22 ja siksi että kilpailu tehostuu. Kaikki nämä vaatisivat kriittistä tarkastelua.

Todettakoon tuottajahintojen alentumisen osalta vain se, että kaikissa EU-maissa tuottajahinnat ovat viime vuosien aikana alentuneet. Samanaikaisesti kaikissa EU-maissa kuluttajahinnat elintarvikkeiden osalta ovat kohonneet. Mitään automatiikkaa tuottajahintojen alentumisen ja toisaalta kuluttajahintojen alentumisen välillä ei ole.

Arvonlisäveron osalta olisi ollut syytä mainita se, että arvonlisäveroprosentin määrääminen 17:ksi merkitsee sitä, että ruoan verotus tulee kiristymään nykyisestä 2 miljardilla markalla vuodessa. Monien elintarvikkeiden hinnat tulevat nykyisestä nousemaan tämän prosentin seurauksena.

Olen myös huomannut, että ministerit, jotka puhuivat aikaisemmin, että elintarvikkeiden hinnat alenevat jopa neljänneksellä, ovat nyt paljon varovaisempia, kun EU-jäsenyyden ajankohta lähenee. Nyt laitetaan jossia eteen: jos kauppa ei kohota omia marginaalejaan, jos muut väliportaat eivät vedä välistä, jos kilpailu tehostuu ja eräitä muitakin jossia. Luulen, että sen väitteen kriittinen tarkastelu, että hinnat alenisivat, johtaa ainakin välittömästi siihen käsitykseen, että EU-vero eli arvonlisävero päinvastoin nostaa kaikkia hintoja eikä niitä alenna.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula on aivan oikeassa, että kaikissa puolueissa on niin EU-jäsenyyden kannattajia kuin vastustajiakin, jopa kokoomuksessa, joka täällä markkinoi itseään eduskunnan EU:hun myönteisimmin suhtautuvana puolueena. Tilanne on kaikissa puolueissa sama. Prosentit vaihtelevat, mutta turha sitä on kiistää. Tässä suhteessa ed. Aula on aivan oikeassa.

Mutta kun hän sanoi, että nyt tulisi hyväksyä hallituksen neuvottelema sopimus ja sen myötä myös kansallinen tukipaketti, niin kyllä minä ihmettelen, että ed. Aula ei muista ollenkaan erästä asiaa: Miten, ed. Aula, ajattelette, että

voitte tavallisille ihmisille selittää työttömille, velkaantuneille lapsiperheille, sairaille, joilta lääkekulut ovat nousseet jne. — että ykskaks Suomesta löytyykin lisää miljarditolkulla rahaa, jotta me voimme entistä enemmän tukea maataloustuottajia, antaa heille myös verohelpotuksia, heidän sosiaaliturvaansa parantaa. Samanaikaisesti me tiedämme, että syksyllä eduskuntaan on tulossa ensi vuoden talousarvio, jossa kaikilta muilta, suurimmalta osalta väestöä, ollaan jälleen ryöstämässä heidän sosiaaliturvaansa ja heikentämässä sitä. Jos te, ed. Aula, kun te olette EU-jäsenyyden kannattaja, olisitte tosissanne tätä mieltä, niin kyllä teidän täytyisi ymmärtää, että kansallisen tukipaketin tulee kattaa koko väestö. Minä olen vaatinut täällä eilen nimenomaan, että hallitus toisi kansallisen tukipaketin myös työllisyydestä ja hyvinvoinnista. Vain tätä kautta suomalaiset voisivat kenties edes harkita laajassa mittakaavassa, että ovat EU-jäsenyyden kannalla.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kautto totesi, että Suomessa on hirveän kalliit elintarvikkeet tällä hetkellä. Sen jälkeen, kun Suomen markka asettui oikealle tasolleen kansainvälisissä valuuttakursseissa, suomalaiset elintarvikkeet ovat erittäin edullisia. Ei tarvitse mennä kuin Keski-Euroopan maihin ja tilata siellä ruoka-annos tai ostaa ruokatarvikkeita, niin sen näkee varsin helposti. Suomalaiset elintarvikkeet tällä hetkellä ovat jopa halvempia kuin kyseisissä maissa.

Sen sijaan EU-paketin ansiosta eivät elintarvikkeiden hinnat tule Suomessa laskemaan. Se johtuu siitä, että elintarviketeollisuus ja väliportaat ovat jo ilmoittaneet, että heillä on 10 prosentin korotuspaineet valmiina odottamassa. Tämä menee aina niin kuin aikaisemminkin. Näihin portaisiin menee tämä vara, jolla voitaisiin elintarvikkeiden hintoja laskea. Mutta kuka saa syyn? Totta kai maajussi, maajussihan ne rahat on saanut. Todellisuudessa ne häipyvät tulevaisuudessakin elintarviketeollisuuden ja kaupan portaisiin.

Mitä tulee sosialidemokraattien maaseutuväestöön ja viljelijäväestöön kohdistamiin paineisiin, niin kyllä se on ollut hirvittävää. Minua suoraan sanoen kaupunkilaismiehenä säälittävät ne ihmiset, jotka ovat sontatalikkonsa kanssa teitten varsilla tekemässä työtään. Ei se voi olla vaikuttamatta heihin, se hirvittävä painostus, mikä on nimenomaan sosialidemokraattien taholta tullut. Uskon, että se on varmasti monen teidänkin mielestä kohtuutonta. Moni sosialidemokraatti on nähnyt asian niin, että on liiallista ja kohtuutonta painostaa yhtä ammattiryhmää tässä yhteiskunnassa.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maaseudun Tulevaisuus ei ole keskustan lehti, enkä ole ed. Kauton mainitsemaa kirjoitusta sieltä lukenut. Elintarvikkeiden hinnat ovat tämän hallituksen aikana koko ajan alentuneet, toisin kuin esimerkiksi edellisen hallituksen aikana kävi.

Ed. O. Ojalalle toteaisin, että kyse kotimaisessa paketissahan on nyt siitä, haluammeko me, että meillä on ylipäätään kotimaista elintarviketuotantoa vai olemmeko Euroopasta tuodun tehotuotetun, hyvin kestämättömällä tavalla tuotetun elintarviketuotannon varassa. Missään tapauksessa tämä ei tule lisäämään maanviljelijöiden tuloja vaan vähentää niitä noin 10—40 prosenttia. Vaikka kuinka pidän EU-jäsenyyttä tärkeänä ja hyvänä, niin en voi olla kannattamassa sellaista EU-jäsenyyttä, jossa Lapista, minun kotilääniistäni, elintarviketeollisuus, elintarvikkeitten jalostus, loppuu kokonaan. En voi puoltaa sellaista järjestelyä, joten katson, että tämä ratkaisu, jota hallitus esittää, on välttämätön.

Itsenäisyydestä totesin, että itsenäisyys perinteisellä tavalla ajateltuna väistämättä vähenee. Mutta maailma on muuttunut suuresti niin, että perinteinen itsenäisyys on aika tavalla näennäistä. Kyllä monissa ratkaisuissa meillä on hyvin pieni liikkumavara. Emme ole todellisuudessa kovin itsenäisiä monissa talouspoliittisissa ratkaisuissa. Eli sen kautta, että olemme vaikuttamassa näihin olosuhteisiin, joissa Euroopassa elämme, kykenemme sitä omaa itsenäisyyttämme ja toimintavapauttamme kasvattamaan. Sitä tarkoitin tällä puheenvuorollani.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En käy kiistelemään ed. Aulan kanssa siitä, onko Maaseudun Tulevaisuus kepun äänenkannattaja vai ei. Totean vain, että ei se taida ihan jokaisen kaupunkilaisen jokapäiväiseen lukemistoon kuulua. Suosittelin artikkeliin tutustumista ja halusin sillä korostaa nimenomaan sitä, että sillä lietsotaan vääriä käsityksiä. Ymmärrän, että vainovalkeita palaa ja keskustan kannattajien on vaikea ymmärtää, missä mennään lisätukiaisasiassa. Ymmärrän, miksi ihmiset reagoivat niin voimakkaasti, kun heille tiettyjen lehtien kautta, joita he itse lukevat, syötetään tämänlaista tietoa.

Minun mielestäni on ollut selkeästi ensimmäisen kerran julkisuudessa se, mitä maksavat tukiaiset vuositasolla. Ihmiset ovat sen kerrankin ymmärtäneet. Jos toisella puolella väitetään, että tukipaketti mukamas hyödyttää kuluttajaa, niin nämä kuluttajat kysyvät nyt, missä ne rahat ovat. Missä se näkyy hinnoissa? Siinä mielessä ihmisten on kerta kaikkiaan mahdotonta ymmärtää asetelmaa, joka liittyy nyt EU:hun, että sanotaan, että lisää ja lisää ja lisää tukea tarvitaan. Pelkään, että se johtaa todella siihen, että palkansaajaväestö, eläkeläisväestö, työttömät tulevat sanomaan jyrkästi "ei" EU:lle tämän teidän politikointinne takia.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aulalle toteaisin sen seikan, että miksi ihmeessä nyt on niin kova kiire EU:hun. Silloin kun hakemus päätettiin jättää, erikoisesti keskustan taholta, niin silloisen ulkoministeri Väyrysen kuin myös pääministerin ja monien muidenkin taholta, tuotiin esiin se, että yksi tärkeimpiä reunaehtoja Suomen EU-hakemuksessa on se, että saadaan mahdollisimman pitkät siirtymäajat, jotta suomalainen maatalous ja elintarviketeollisuus voivat sopeutua. Useiden useiden asiantuntijoiden toimesta tuotiin esiin se, että nämä kaksi ovat kaikkein suurimmassa vaaravyöhykkeessä siinä vaiheessa, kun EU:hun mennään. Nyt, kun sopeutumisaikaa ei saatu ja ollaan menossa tällä kertarysäyksellä, ollaan vaatimassa ja vaaditaan mahdottomia. Minä ymmärrän melko kohtuullisen tukipaketin ja tajuan sen, että elintarviketeollisuus ja maatalous tarvitsevat sopeutuakseen nyt näitä määrärahoja. Mutta en myöskään millään ymmärrä sitä, minkä vuoksi siellä pitää olla kaikenlaisia muita lisiä kuten vero-, sosiaaliturva-, eläke- ja muita etuuksia. Eivät ne kovin ratkaisevasti minun ymmärtääkseni voi muuttua siitä, kuinka nopeasti EU:hun ollaan menossa.

On todella totta se, että kansalaisten on hyvin vaikea ymmärtää sitä seikkaa, että tällaista mahdotonta rahoitusta tarvittaisiin, kun samanaikaisesti on suunnitelmia ja ihmisillä tiedossa se, että ollaan puuttumassa työttömyysturvaan, sosiaaliturvaan, koulutukseen, ihmisten jokapäiväisen elämän erilaisiin asioihin. Kuten ed. O. Ojala toi jo esiin, ensi vuoden budjetin osalta varmasti tulemme näitä leikkausesityksiä eduskunnassa näkemään.

Ed. L o u e k o s k i : Rouva puhemies! Keskustelu jo tähän mennessä on osoittanut, että välikysymys oli enemmän kuin tarpeen. Meillä EU:n ympärillä käydyssä keskustelussa puheenvuorot ovat aivan liiaksi painottuneet maatalouteen ja sen erilaisiin etuisuuksiin EU-sopeutuksen nimessä taikka varsinaiseen jäsenyyteen tähtäävän tukipaketin muodossa. Mutta tässä keskustelussa jo jonkin verran on tuotu esille EU-jäsenyyteen liittyviä turvallisuuspoliittisia, muita ulkopoliittisia ja talouspoliittisia näkökohtia, jotka kaiken kaikkiaan pitemmällä aikavälillä ovat sittenkin paljon tärkeämpi osa EU-jäsenyyttä kuin sinänsä hedelmällinen riidanaihe: maatalous.

Ihmetellä sopii kuitenkin, että keskustelussa hallituksen taholta näihin asioihin ei riittävästi ole huomiota kiinnitetty. Ainakin omasta puolestani olen kovasti kaivannut keskustelupaikalle pääministeriä, jonka pitäisi pystyä ottamaan kantaa keskeisiin kysymyksiin suorassa debatissa kansanedustajien kanssa. Huhu on kiirinyt, että hän saattaa saapua tänä iltana. On mahdollista, että hän silloin keskustelee asioista. Se ei kuitenkaan riitä. Tämä on sellainen kysymys, jossa pääministerin tulee kantaa keskeinen vastuu hallituksen linjauksista.

Epäillä kyllä sopii, että hänellä ei ole kovin paljon sanottavaa. Tämän johtopäätöksen saattaa tehdä hänen vastauspuheenvuoronsa loppuosasta, jossa hän tietoisesti välttelee selkeän kannan ottamista EU-jäsenyyteen. Hän sanoo vastauspuheenvuoronsa viimeisessä kappaleessa: "Hallituksen käsityksen mukaan näin menetellen Suomen jäsenyys Euroopan unionissa on mahdollinen ja myös Suomen kansallisten etujen mukainen." Hän sanoo, että jäsenyys on "mahdollinen". Hän ei sano, että Suomi tarvitsee jäsenyyttä turvallisuuspoliittisista, talouspoliittisista, sosiaalipoliittisista tai joistakin muista hyvinvointiyhteiskunnan kehittämiseen liittyvistä syistä tai maatalouspolitiikkaan liittyvistä syistä. (Ed. V. Laukkanen: Ei se tarvitsekaan!) — Niin, näin se saattaa olla. — Kuitenkin tänään keskustelun aluksi hallituksen varapääministeri, jos tällaista titteliä pääministerin ensimmäisestä sijaisesta sopii käyttää, kertoi pitävänsä hyvin tärkeänä, että EU-keskustelussa esiinnytään hallituksen taholta johdonmukaisesti. Se ei ole johdonmukaista, että me emme saa keskeisimpään kysymykseen hallituksen puheenjohtajan, pääministerin, selkeätä kannanottoa. Emme ole saaneet koko keväänä.

Julkisessa keskustelussa toisaalta pääministeri on kyllä ottanut kantaa asiaan varsin terävästi. Eräiden lehtitietojen mukaan hän on samalla ta-

valla kuin ministeri Salolainen täällä tänään kytkenyt koko EU-jäsenyyden mahdollisuuden nykyisen hallituksen toiminnan jatkumiseen. Erään johtavan aikakauslehden mukaan hän sanoo, että ota tai jätä, hallitus ja EU-jäsenyys tai sitten ei. Hän on tehnyt todella laajan paketin asiasta näin ja mielestäni hyvin edesvastuuttomalla tavalla hämärtänyt keskustelua erityisesti ydinkysymyksestä eli siitä, mistä EU-jäsenyydessä on kysymys.

Hänen esiintymisensä asiassa on johtanut siihen, että monet johtavat kolumnistit ja pääkirjoitusten laatijat ovat yhtyneet kuoroon ja toppuutelleet opposition esiintymistä sanomalla, että vastuullinen oppositio ottaa koko paketin, pitää tämän ns. hyvän hallituksen pystyssä ja sitä kautta turvaa Suomen EU-jäsenyyden.

Tämä on mielestäni varsin edesvastuutonta ja väistää itse pääasian, johon hallituksella näyttää olevan jonkinlainen kanta. En ole siitä ihan varma, mutta siltä näyttää, kun asiaa tarkastelee eduskunnalle annetun kansanäänestystä tarkoittavan lakiehdotuksen 3 §:n valossa. Täällä sanotaan, että "kansanäänestyksessä kansalaisille tullaan esittämään seuraava kysymys: Tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen mukaisesti?" Tosin laissa myöhemmin kerrotaan, että hallitus antaa tiedotteen, joka jaetaan kaikille, siitä, mitä tällä kysymyksellä ja mitä koko asialla itse asiassa tarkoitetaan. Tämä on aika erikoinen asetelma. Kysymys on selvä, mistä asiasta kansalaisten on vastauksensa annettava: "kyllä" tai "ei", se on aika selvä, mutta sitten varaudutaan siihen, että hallitus selittelee jossakin muualla, mistä itse asiassa on kysymys.

Eduskunnan tulee kansanäänestysesitystä käsitellessään kiinnittää mielestäni tähän seikkaan huomiota ja omasta puolestaan tehdä kysymyksenasettelu niin selväksi kuin se näissä oloissa ja tämän epäjohdonmukaisen hallituksen toiminnan valossa on mahdollista.

Meille on siis luotu julkisessa keskustelussa kuva, niin kuin Suomen EU-jäsenyys olisi tosiaankin kiinni nykyisen hallituksen jatkamisen mahdollisuuksista. Tämä kuva on väärä. Se on perin juurin väärä. Jos ajattelee esimerkiksi sosialidemokraattista ryhmää — en nyt puhu oppositiosta sen laajemmin — meidän ryhmässämme näyttää olevan jokseenkin yksiselitteisesti myönteinen kanta EU-jäsenyyteen nähden. Sama koskee laajemminkin sosialidemokraattista puolueväkeä. Taannoin pidetyssä puolueval-tuuston kokouksessa vain erikseen tilattu puhuja, joka ennalta tiedettiin EU-vastustajaksi, käytti jäsenyyttä vastustavan puheenvuoron. Koko muu puolueen ylimpään puoluekokousten välillä toimivaan kollegioon kuuluva puolueväki oli yksituumaisesti EU-jäsenyyden kannalla. (Ed. Laine: Voiko niin sanoa?) — Näin oli asianlaita siinä kokouksessa, jossa tehtiin virallinen päätös puolueen puolesta, ylimmässä puoluekokousten välillä kokoontuvassa elimessä. Tässä ei ole minkäänlaista epäselvyyttä. Se on johdonmukaista käyttäytymistä.

Samassa kokouksessa käydyn keskustelun sisältönä oli suurin piirtein sellainen ajattelutapa, joka nyt näkyy ed. Lipposen tekemässä ponsilausumaehdotuksessa: Ensinnäkin myönteinen kanta EU-jäsenyyteen. Toiseksi jäsenyyteen liittyvä turvallisuuspoliittinen tekijä, jossa edellytetään, että Suomi harjoittaa avointa, yhteistyöhön perustuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kolmanneksi paljon puhutusta maataloudesta sanotaan, että me emme hyväksy sellaista maatalouden tukipakettia, jonka hallitus on esitellyt periaatepäätöksen muodossa, mutta emme sanoudu irti sellaisesta maatalouden ns. äkkirysäystä pehmentävästä tuesta, jota tarvitaan, kun yhtäkkiä olosuhteet, niin kuin keskustelussa laajasti on kuvattu, muuttuvat.

Kysymys on siitä, että on jäänyt epäselväksi ja on vielä tänäänkin täysin epäselvää, mitä kaikkea hallituspuolueet ovat sopineet tukipakettiin liitettäväksi. Minä luulen, että oli ed. Sasilta jonkin asteinen lipsahdus lannoiteverokeskustelussa tänään täällä, kun hän kertoi, että kun toisaalta vähennetään maatalouden veronmaksuvelvollisuutta lannoitevero poistamalla, on hallituksessa sovittu eräissä yöllisissä neuvotteluissa, että lisätään luomutuotannon tukea. Näin ilmeisesti on asianlaita. Hänen puheenvuorostaan pääsin siihen käsitykseen, ettei tämä suinkaan ole kaikki.

Meillä on toisin sanoen maataloudessa laajahko EU:n sopeutustukipaketti, jonka sisällöstä emme tiedä, ja sitten on periaatepäätökseen liittyvä ns. virallinen tukipaketti, josta tullaan käymään keskustelut vielä erikseen sen jälkeen, kun Suomi on EU:n jäsen, komission edustajien kanssa. Ne keskusteluthan käydään ilmeisestikin vasta ensi vuoden alussa siitä muodosta, jonka tuki lopullisesti saa. Siinä tarvitaan EU-komission hyväksyntä. Mitään pysyviä tukijärjestelmiä ei tule. Samassa yhteydessä ilmeisesti sovitaan vielä tarkemmin sekin, kuinka pitkä siirtymäaika tukijärjestelyissä loppujen lopuksi voi olla. Eräät ulkomaankauppaa tuntevat asiantuntijat ovat minulle kertoneet, että tuo siirtymäaika voi olla

enintään kolme vuotta, mutta sehän tulee sitten nähtäväksi. Suomalaiset ovat joka tapauksessa tähdänneet pitempään siirtymäaikaan.

Tässä välikysymyskeskustelussa on jo tuotu esille turvallisuuspoliittisia näkökohtia, Suomen itsenäisen ulkopolitiikan harjoittamisen mahdollisuuksia, ja näyttää siltä, että tämä itsenäisyyskysymys askarruttaa erityisesti vasemmistoliittoa, monia muitakin, koko lailla. Käsitykseni on se, että turvallisuuspoliittinen itsenäisyys, aivan niin kuin ed. Aula äskeisessä puheenvuorossa sanoi, lisääntyy jäsenyyden aikana pikemminkin kuin kapenee. Jos me olemme ulkopuolisia, monet käyttävät päätösvaltaa meitä erittäin keskeisesti koskevissa asioissa ilman, että me olemme mukana. Jos me olemme eurooppalaisessa yhteistyöhön perustuvassa avoimessa järjestelmässä itse päättämässä turvallisuusratkaisusta, meidän vaikutusmahdollisuutemme ovat paremmat kuin ulkopuolelle jättäytymällä. Tämä on käsitykseni, ja tiedän, että tästä varmasti salissa ollaan eri mieltä.

Eilisessä keskustelussa nousi mielenkiintoisella tavalla ikään kuin sairaskertomuksen asteelle Emu-kriteereitten käsittely ja niitten vaikutus Suomen EU-jäsenyyden yhtenä osana. Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että ns. Emu-kriteereitten noudattaminen talouspolitiikassa on ensisijaisesti Suomen kansallisten etujen mukaista ilman, että niitä tarvitsee kytkeä laajempiin kansainvälisiin kytkentöihin.

Meillä tarvitaan matalaa inflaatiota, alhaista korkotasoa, joka mahdollistaa investointitoiminnan ja sitä kautta paremman työllisyyden. Me emme voi kovin pitkälle hoitaa kansantaloutta sillä tavalla, että me jatkuvasti lisää velkaannumme. Julkinen talous ei sen takia voi jatkaa jatkuvasti ja kasvavasti alijäämäisenä. Kehitys on pystyttävä kääntämään. Myös valuuttapolitiikkaan tarvitaan vakautta. Se on aikaansaatavissa pitkäjänteisellä talouspolitiikalla, joka rauhoittaa tilannetta ja josta seuraavat alhaiset korot, alhainen inflaatio, velkaantumisen pysähtyminen jnp. Ei tässä ole mitään ihmeellistä.

Täällä kyseltiin jo sen perään, että jos Suomi joutuu EU-jäsenenä noudattamaan talouspolitiikkaa, joka täyttää näitä tunnusmerkkejä, se on ikään kuin Emu-positiivinen, on ikään kuin saastunut jollakin kansainvälisellä, talouspolitiikassa hyväksi havaitulla myrkyllä, lääkkeellä, niin että on menettänyt mahdollisuuden hoitaa itse omaehtoisesti talouttaan terveellä tavalla. Minä en voi tällaista ajatuksenjuoksua lainkaan ymmärtää.

On aivan eri asia, että meillä tällä hetkellä tilanne on se, että me emme näitä kriteereitä täytä. Ja on aivan eri asia, että nykyisen hallituksen tempoilevalla politiikalla vain loittonemme näistä kriteereistä. Nyt on aika saada maahan sellainen hallitus, joka talouspolitiikassaan pystyy pitkäjänteisyyteen, pystyy sellaiseen kansalaisten luottamusta nauttivaan politiikan harjoittamistapaan, johon voidaan luottaa paitsi kansallisesti myös kansainvälisesti.

Silloin kun hallitus vastaa välikysymykseen kytkemällä varsinaiseen jäsenyysasiaan siihen kuulumattomia elementtejä, hallitus tekee itse parhaansa hämärtääkseen tilannetta. Minä tiedän, että hallitusryhmien piirissä on laajasti tämän kaltainen ajattelu vallalla, vaikka samoissa ryhmissä tunnetaan ikään kuin velvollisuudeksi tukea hallitusta tässä vaiheessa melkeinpä ehdoista riippumatta.

Tässä suhteessa toivoisi, että hallitusryhmien kansanedustajat katsovat tätä asiaa avoimesti ja vastaavat "kyllä" EU-jäsenyydelle, "kyllä" yhteistyöhön perustuvalle avoimelle turvallisuuspolitiikalle Euroopassa ja "ei" sellaiselle maatalouden erityistukijärjestelylle, josta vasta pintaa on täällä raapaistu. Sosialidemokraatit pitävät nämä asiat hyvin selkeästi erillään, ja oikeastaan näissä kolmessa kysymyksessä, joita jo käsittelin, meidän antamamme vastaukset ovat hyvin selkeitä ja johdonmukaisia.

Ajatusta voi kehitellä vielä niinkin, vaikka aika ei sitä paljon sallisi, että voiko joku kuvitella epävarmempaa ja EU-jäsenyyden kannalta epäjohdonmukaisempaa hallitusta kuin tämä nykyinen. Jos tämä kaatuisi, varmaankaan meille ei löytyisi maasta pääministeriä ja johtavia ministereitä, jotka kannanotoissaan olisivat EU-jäsenyyden suhteen epämääräisempiä kuin nykyiset. On hyvä, että edes herra ulkoministeri on paikalla keskustelua seuraamassa. Kun hänen kapasiteettiinsa epäilemättä kuuluu laaja asiantuntemus myös maataloudessa, hän voinee tarpeen mukaan osallistua keskusteluun. Mutta kyllä se niin on, että pääministeriä täällä tarvitaan ja sellaista pääministeriä, joka sanoo selvästi, ajaako hän Suomea EU:n jäseneksi vai ei. Kyllä vai ei?

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski monien muiden sosialidemokraattien tapaan ja osin myös eräiden hallituksen ministerien tapaan antaa ymmärtää, että EU:ssa vuonna 96 pidettävä hallitusten välinen konferenssi käsittelisi yleiseurooppalaisen

turvallisuusjärjestelmän luomista. Näinhän asianlaita ei ole. Maastrichtin sopimuksen lähtökohtana on, että vuonna 96 käsitellään nimenomaan EU:n yhteistä puolustuspolitiikkaa ja mahdollisen yhteisen puolustuksen rakentamista tässä hallitusten välisessä konferenssissa.

Ed. Louekoski ei ole ainoa, joka erheellisesti puhuu eurooppalaisesta turvallisuusjärjestelmästä tämän vuoden 96 konferenssin tuloksena. Mielenkiintoista on ollut seurata presidenttiehdokas Ahtisaaren ja toisaalta presidentti Ahtisaaren puheita. Presidenttiehdokkaana Ahtisaari myös puhui siitä, että Suomi tavoittelee tässä vuoden 96 konferenssissa sellaista yleiseurooppalaista turvallisuusjärjestelmää, joka ei syrji ketään ja jossa kaikki maat ovat yhtäläisesti mukana, myös Venäjä. Presidenttinä Ahtisaari on unohtanut kokonaan nämä presidenttiehdokkaana pitämänsä puheet. Ehkä hän on nykyään paremmin informoitu siitä, että todellakin EU:n jäsenmaat valmistautuvat vuoden 96 hallitusten väliseen konferenssiin ei tavoitteena yleiseurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän luominen vaan nimenomaan EU:n yhteisen puolustuspolitiikan ja mahdollisen yhteisen puolustuksen rakentaminen.

Suomen lähtökohtana on aiemmin ollut se, että me tavoittelemme nimenomaan yleiseurooppalaista turvallisuusjärjestelmää. Valitettavasti viime aikoina tässä suhteessa nämä puheet on unohdettu ja siirrytty vain puhumaan 12 maan ja mahdollisesti laajentuneen Euroopan unionin rakentamasta länsieurooppalaisesta turvallisuusjärjestelmästä.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En ole veljeni vartija mutta silti puolustan ryhmätoveriani Esko Ahoa. Meillä on aika eri käsitys pääministerin toiminnasta ed. Louekosken kanssa, joka väittää, että pääministeri ei ole sitoutunut Suomen EU-jäsenyyteen tai että pääministerillä ei ole kantaa tähän kysymykseen. Eikö se ole sangen vahva kannanotto EU-jäsenyyden puolesta, että pääministeri Aho on sitonut jatkonsa pääministerinä ja myös keskustan puheenjohtajana EU-ratkaisun hyväksymiseen? Ei kai tätä millään muulla tavalla voi tulkita. Käsitykseni mukaan pääministeri on edustanut samaa kantaa jo vähintään siitä lähtien, kun hallitus kaksi vuotta sitten antoi ensin selontekonsa ja sen jälkeen tiedonantonsa eduskunnalle.

Ed. Louekoski puhui Emu-kriteereistä ja korosti, että ne on saavutettava joka tapauksessa, vaikka emme olisikaan EU:n jäseniä, pelkästään kansantalouden tervehdyttämisen nimissä. Olen tästä aivan samaa mieltä. Tällä lausunnollaan ed. Louekoski kuitenkin tosiasiassa puolusti nykyisen hallituksen talouspolitiikkaa. Hän väitti, että nykyisellä politiikalla loittonemme Emu-kriteereistä. Mutta mitä olisi tapahtunut, jos olisimme noudattaneet SDP:n politiikkaa? Olisi käynyt todellakin niin, että olisimme loitontuneet näistä tavoitteista erityisesti valtion velan osalta, joka olisi räjähtänyt käsiin.

Toivon, että meillä käydään lähiaikoina rahaliitosta ja Emu-kriteereistä todella perusteellinen keskustelu, vähintään yhtä perusteellinen kuin nyt on käyty maataloudesta ja sen vaatimasta EU-tukipaketista.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aioin ottaa kantaa juuri Emu-kriteereihin ja ehkä hieman myönteisemmässä sävyssä, koska koen, että jos olemme kyenneet laittamaan maan talouden siihen tilanteeseen, että täytämme nämä kriteerit reippaasti, niin voimme tietysti olla jo huomattavasti tyytyväisempiä tilanteeseen.

Mitä tulee unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, se on juuri semmoinen tärkeä iso kokonaisuus, johon pitäisi kaikkien eduskuntaryhmien, niin oppositiossa kuin hallituksessa, paneutua myös tästä eteenpäin entistä enemmän. Vaikka esimerkiksi ed. Laakson puolestaan esittämät, ehkä aika pitkälle menevät johtopäätökset eivät välttämättä pidä paikkaansa, niin monessa aikaisemmassa puheenvuorossa eri yhteyksissä on viime päivinä käytyä keskustelua, joka johtaa siihen, että yleinen puolustus- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu olisi erittäin tärkeä. Jonkin tyyppinen parlamentaarinen komitea olisi varmasti syytä asettaa ja saada sitä kautta keskustelua aikaiseksi.

Nimenomaan Euroopan unionin osalta, jos ajatellaan Weu:n tilannetta ja tarkkailijastatuksen merkityksen kenties vähentymistä, niin siinä on yksi osa-alue. Silloin me joudumme joka tapauksessa miettimään, olemmeko jäseniä emmekä enää tarkkailijoita.

Juuri turvallisuuspoliittinen puoli olisi semmoinen, jota tässä yhteydessä olisi tärkeää painottaa. Maatalous tuntuu olevan herkullinen näkökulma. Sillä kuitenkaan ei nimenomaan siinä merkityksessä, missä sitä halutaan tuoda esille, ole kansantaloudelle ratkaisevaa merkitystä.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski moitti sitä, että maata-

louskysymys on ollut liikaa esillä tässä keskustelussa. Jos nyt jotenkin asiaa koettaisi tarkastella, miten tämä on edennyt, niin hallitushan yksimielisesti sopi asiasta. Mistä se häly nousi? Taisi nousta nimenomaan sieltä opposition puolelta. Kuka sen keskustelun on käynnistänyt?

Kun tätä pakettia ajatellaan, niin sehän on kokonaisuus, joka nimenomaan on pyritty torjumaan. Siinä on maininta liittymissopimuksesta, joka lähtee siitä, että Suomi voi tuoda oman kansallisen lisän EU:n kanssa neuvoteltuun sopimukseen.

Kun ed. Louekoski totesi, että oppositio on pidetty sivussa ja että he eivät tiedä, mitä tämä paketti pitää sisällään, niin jos nyt vähänkin oikein muistan, pääministeri useaan kertaan on todennut, että valmistelutyökin olisi pitänyt tehdä yhdessä nimenomaan opposition kanssa. Siihen on joka kerta tullut kielteinen vastaus eikä siihen ole ollut halua. On aika kohtuutonta nyt väittää, ettei tiedetä, mitä ratkaisu pitää sisällään.

Minusta on aivan selvää, että sopimus, joka unionin kanssa tehdään ja on tehty, on kaksiosainen. Se on kokonaisuus, joka on joko hyväksyttävä kokonaisena tai jätettävä hyväksymättä. Sen jälkeen tiedetään, missä mennään.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Lindqvist puheenvuorossaan puuttui Emu-kriteereihin, on pakko sen verran keskustelua jatkaa, että meillä keskustelussa unohdetaan se tosiasia, että pitäisi myös asettaa kysymys siitä, miten Euroopan unioni kuvittelee pärjäävänsä, kun esimerkiksi USA jatkuvasti noudattaa kelluvan valuuttakurssin politiikkaa ja kilpaillaan kuitenkin samoilla markkinoilla.

Tätä kysymystä pitää myös miettiä jatkossa, koska Suomenkin viennistä melkoinen osa on EU-alueelle. Sen tiedän, että metsäteollisuuden viennistä pääosa tällä hetkellä on EU-alueella. Mutta jatkossa, kun kilpaillaan kansainvälisesti, globaalisesti, samoilla maailmanmarkkinoilla, miten siinä tilanteessa toimitaan, kun toisen kilpailijakumppanin valuuttakurssit ovatkin kelluvia?

Toisaalta täytyy muistuttaa mieleen, että eihän Suomessa kyetty Suomen Pankin omaksumaa rahapolitiikkaa käytännössä toteuttamaan. Siitä seurasi, että ecukytkennän jälkeen ajauduttiin kellumistilanteeseen. Se on äärettömän kovaa kuria vaativaa. Ainakaan itse en ole vielä tullut vakuuttuneeksi, että Suomessa kyettäisiin sopimusteitse tällaiseen kurinalaiseen politiikkaan. Jos siihen ei kyetä, EU-jäsenyydessä tulee työttömyys kasvamaan. Käy juuri niin kuin kävi ecukytkennän jälkeisen kellutuksen kanssa.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Louekoski jo viittasi siihen, että hallitus ei oikein keskustelussa tuo ulottuvuutta, koska tämä on pinnallista hallituksen vaikenemisen vuoksi. Nyt juuri maatalouspaketin kannalta minusta on aika ratkaisevaa ajatella, että pääministeri Aho puhuu siitä, että kansallinen maatalouspaketti on ehdoton edellytys koko EU-jäsenyydelle.

Samanaikaisesti näemme, että sekä kokoomus että sosialidemokraatit melko yksiselitteisellä tavalla ovat jo sanoneet ääneen, että kansallinen maatalouspaketti ei tule missään tapauksessa kestämään oikeastaan hetkeäkään yli sen, kun EU-jäsenyys on hyväksytty. Tämähän viittaa siihen, että tällä vain pyritään pettämään keskustapuolueen kansanedustajat, ja jos mahdollista, jopa maanviljelijätkin, EU-jäsenyyden taakse. Tämähän on suoranaista huijausta.

Nyt kiinnostaisi kovasti tietää hallituksen taholta, kun kerran siellä on asiantunteva vastaaja ulkoministeri Haavisto: Onko nyt todella mahdollista, että hallituksella ei ole minkäänlaisia takeita maatalouspaketille, että tämä on todellakin sellaista silmänlumetta, jolla saavutetaan tietty tavoite, mutta sen jälkeen kaikki romahtaa kuin korttipakka?

Ed. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä ihmettelen, että ed. Louekoski jollakin tavalla maanisesti kerta toisensa jälkeen koskettelee maatalouspakettia, joka liittyy mahdolliseen jäsenyyteen.

Kai ed. Louekoski on ottanut selvää siitä, miten paljon EU:ssa maksetaan kussakin maassa? Esimerkiksi Saksassa, Ranskassa ja Hollannissa ovat luvut vielä suuremmat kuin Suomessa. Minulla on täsmällisesti luvut esimerkiksi Saksasta. Baden-Württembergin osavaltiossa jopa 46 prosenttia maataloustulosta maksetaan kansallisena tai EU-tukena. Itävallan maatalousratkaisu on suurin piirtein saman kaltainen kuin meidän, mutta täällä pidetään kauheaa hälyä tästä.

Miten me pärjäisimme, kun ei pärjätä muissakaan maissa, ja meidän olosuhteemme ovat kuitenkin aivan toisenlaiset? EU-jäsenyyden ehdottomana edellytyksenä on, että koko maatalouspakettiratkaisu hyväksytään eduskunnassa. Tämä edellyttää, että ajankohtaiset maatalous-

lait jätetään eduskunnalle, käsitellään ja hyväksytään lopullisesti ennen lokakuun 16 päivänä järjestettävää EU-kansanäänestystä. Emmeköhän voisi olla yksimielisiä tästä, että Suomessakin on omaksuttava sama järjestelmä, joka on jo vuosikausia ollut vallalla EU-maissa?

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhdysvaltain dollarin jatkuva kelluminen on Amerikan kansantaloudelle aika vähäpätöinen asia siitä syystä, että se kansantalous on kovin vähän riippuvainen ulkomaankaupasta.

EU syntyessään luo vahvat eurooppalaiset kotimarkkinat, mikä vahvistaa myös eurooppalaisten valuuttojen asemaa maailmanmarkkinoilla sillä tavalla, että kelluessaan ne eivät ole niin heikkoja, ne muistuttavat dollaria. Tämä on eräs perustekijä, minkä vuoksi EU:ta ollaan luomassa: näiden vahvojen sisämarkkinoiden vuoksi, vahvemman kilpailukyvyn vuoksi Euroopan ulkopuolella.

Mitä tulee jäsenyyteen, minä en, ed. O. Rehn, epäile lainkaan, ettei pääministeri Aho ole EU-jäsenyyden kannalla. Mutta sanoisinko, että hän menee liiallisuuksiin siinä, että hän kytkee tämän asian henkilöönsä keskustan puheenjohtajana ja pääministerinä: "Jos hänen hallituksensa ei voi jatkaa, menköön sitten kaikki, menköön EU-jäsenyys."

Tämä on juuri sitä, mitä vielä ed. Mölsä terävöitti sanomalla, että näistä asioista tehdään paketti, joka on kokonaisuus. Näin asianlaita ei ole. Saatan olla maaninen, ed. Westerlund. Baden-Württembergin maataloustulosta saattaa 47 prosenttia tulla tuesta. Suomessa tulee yli 60 prosenttia. Ei tässä sen kummempaa ole. Kysymys on nyt vain siitä, että meillä tulee pitää maatalostuki kohtuuden rajoissa.

Ed. O. Rehn (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Louekoski toisti kysymyksen siitä, kuinka maatalousratkaisu liittyy EU-kysymyksen läpivientiin. Jos tätä asiaa pyrkisi vielä hieman lyhyesti valottamaan, on todettava, että maatalousratkaisu vaikuttaa käsitykseni mukaan aika monen kansanedustajan näkemykseen EU-jäsenyyden osalta. Mikäli ymmärrän valtiosääntöä ja koko EU-kysymyksen hoitotapaa oikein, eduskunnassa 67 kansanedustajaa pystyy estämään EU-jäsenyyden toteutumisen. Sen takia tässäkin kysymyksessä on syytä ottaa huomioon se, että me pystymme saamaan EU-jäsenyyden kannalle riittävän monta kansanedustajaa niin, että EU-maatalouspaketti on osa kokonaisuutta. Mielestäni siinä ei ole mitään pahaa, koska tällä tavalla me mielekkäästi ja järkevästi sopeutamme suomalaista maataloutta EU-jäsenyyden vaatimuksiin, mutta joka tapauksessa tämä on tärkeää myös sen takia, että pystymme ylipäänsä saamaan EU-jäsenyyden hyväksytyksi eduskunnassa.

Ulkoasiainministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Kun hallitus on minusta saanut ansiotonta kritiikkiä, on todettava, että hallitus on toiminut EU-asiassa erittäin johdonmukaisella tavalla. Kun me tiedämme kaikki, että Euroopan unioni on hyvin keskittävä yhteisö, joka suosii vahvoja alueita, vahvoja monikansallisia yrityksiä ja myös vahvoja yksilöitä, hallitus on pyrkinyt valmistelemaan ratkaisua sillä tavalla, että mitkään alueet ja mitkään ihmisryhmät eivät joutuisi kohtuuttomasti kärsimään jäsenyydestä.

Ehkä sanoisin jonkin sanan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, sillä vaikka toiset teistä tuntuvat käyttävän siitä erittäin oppineita puheenvuoroja, on siitä varmaan jossakin määrässä syntynyt vääräkin käsitys. Nythän me olemme toimineet neuvotteluissa täysin eduskunnan antamien ohjeitten mukaan ja lähteneet siitä, että Suomen puolueettomuuden ydin on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen uskottava puolustus. Me olemme tämän tuoneet kaikissa neuvotteluyhteyksissä esille, ja tämä on myös kirjattu siihen julkilausumaan, joka on ulko- ja turvallisuuspolitiikan käsittelyn yhteydessä kirjattu.

Me olemme mukana 1996, kun Euroopan unioni varsinaisesti kehittää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa ja puolustuspolitiikkaansa, joihin mahdollisesti voi liittyä yhteisen puolustuksen mahdollisuus. Nämä kaikki vaativat kuitenkin yksimielisiä päätöksiä ja ovat sellaisia, että ne tullaan joka tapauksessa käsittelemään paitsi Suomen hallituksessa myös Suomen eduskunnassa, jos Suomi lähtee ratkaisuihin, jotka poikkeavat siitä, mitä on lähtökohtana todettu. Itse asiassa uskon, että mukanaolo jo ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa Euroopan yhteisössä antaa meille erittäin hyvän mahdollisuuden tuoda esille pohjoista näkökulmaa ja ilmeisesti jopa vaikuttaa siihen niin, että Euroopan unionin ratkaisut vahvistavat turvallisuutta ja vakautta Pohjolassa.

Kun olen seurannut yleensä ulko- ja turvallisuuspolitiikankin kehittymistä, nimenomaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, tämä on sen verran herkkä asia, että näyttää siltä, että kehit-

tyminen todella laajamittaiseen yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan tuntuu olevan käytännössä aika vaikeaa.

Ed. Laakso viittasi myös siihen, että me haemme koko Euroopan laajuista yhteistyövaraista turvallisuutta Euroopan unionista. Ei Euroopan unioni varmaan sitä pysty omilla päätöksillään saamaan aikaan, mutta sinänsä me pyrimme olemaan mukana kaikissa rakenteissa, jotka kehittävät Euroopan turvallisuutta niin, että tänne ei muodostu rajalinjoja vaan se on tällaista yhteistyönvaraista turvallisuutta. Tässä on tietysti joka tapauksessa Euroopan unionilla erittäin tärkeä rooli, mutta sitä täytyy rakentaa niin, että me saamme siihen kaikki Euroopan maat, koska nythän ne uhat, jotka meidän turvallisuuttamme uhkaavat, ovat aivan toisenlaisia kuin ne olivat kylmän sodan aikana.

En malta olla jotakin sanaa sanomatta myös edelleen alue- ja elintarviketalouden näkökulmasta. Nyt on ihan selvää, että Euroopassa, jossa kehittyneemmät toiminnat keskittyvät keskeisille alueille, Suomen kaltaisen maan kehitysalueet ja elintarviketalous ovat aina hyvin merkittäviä häviäjiä. Jo silloin, kun eduskunta käsitteli hallituksen selontekoa ja tiedonantoa, kumpaakin, eduskunnassa otettiin hyvin selvästi se kanta, että nimenomaan näillä aloilla meidän on käytettävä myös kansallisia toimia, ellemme saa erityisolosuhteitamme riittävästi huomioiduiksi neuvotteluissa. Me emme saaneet riittävästi huomiota erikoisolosuhteillemme; ilmeisesti ne poikkeavat niin paljon sittenkin nyt unionissa olevien maiden olosuhteista, että tässä ei onnistuttu.

Ellei tällaista kansallista ratkaisua saada aikaan, silloin jo aluepolitiikka ja alueellinen kehitys on varsin suurissa vaikeuksissa, ja ilman kansallista myös elintarviketalouden ratkaisua viljelijöille jää tuloja vain hyvin poikkeuksellisissa tapauksissa. Voin lohduttaa maaseudun ja maatalouden nopeimpia alasajajia, että vaikka tämä ratkaisu toteutuukin hallituksen päättämässä muodossa, se merkitsee heti ensimmäisenä vuonna keskimäärin 15—20 prosentin tulonalennusta viljelijöille. Löytyy erittäin paljon tilanteita, joissa tuloja ei jää juuri ollenkaan. Tämä merkitsee tuotannon hyvinkin jyrkkää alasajoa, ja itse näkisin kysymyksen sellaisena, että kysymys on lähinnä siitä, minkä verran meillä kyetään meille parhaiten soveltuvia tuotteita tuottamaan. Edelleen on kysymys myös tilojen määrän hyvin radikaalista supistumisesta, ilmeisesti puolittumisesta, seuraavien viiden vuoden aikana. Ellei kansallista ratkaisua pidetä mukana, me saamme paljon kielteisiä työllisyysvaikutuksia ja meille tulee myös edelleen ulkomaankauppamme tasapainon kannalta ongelmia — jos me jätämme tämän sivuun — että silloin se muu mahdollinen etu, mitä me jäsenyydestä saamme Euroopan unionin markkinoilla, jää hyödyntämättä. Näin ollen tämä ratkaisu ei kokonaisuuden kannalta ole mielekäs.

Sitten joitakin kysymyksiä.

Joku teistä otti esille sosiaaliturvan. Kysymyshän on tämän osalta lähinnä siitä, että eräiden sosiaaliturvamuotojen osalta on lähdetty siitä, että viljelijöiden sosiaaliturvaa ei leikattaisi enemmän eikä heidän maksuosuuttaan nostettaisi enemmän kuin muiden maksuosuutta tullaan nostamaan. Tämä tuli esille pitkälti siitä syystä, että sosiaalipolitiikka, nimenomaan maataloudessa, on eräs sellainen valtavirta, jolla maat pyrkivät turvaamaan omaa elintarviketuotantoaan jossakin laajuudessa.

Sitten ehkä vähän aiheeseen kuulumaton kysymys. Ed. P. Leppänen, joka ei nyt ole paikalla, luki, oliko sivua 643, ja totesi, että uudessa maassa ei voi äänestää, jos sinne siirtyy, eurovaaleissa. Tämä hänen esille ottamansa asia koskee puhtaasti eurovaaleja, sillä kansalaisella on eurovaaleissa, toisenkin maan kansalaisella, äänioikeus siinä maassa, jonne on muuttanut asumaan.

Sitten vielä, korkea-arvoiset kansanedustajat, edelleen ihmettelen, kun teidän keskustelujanne kuuntelen, olemmeko me todella kypsiä Euroopan unioniin. Onko meillä sellaista yksimielisyyttä? Onko meillä tiettyä kunnioitusta toinen toisiamme kohtaan? Me olemme siellä hyvin kovien kansainvälisten markkinavoimien ja suurten valtioiden päätöksenteon kohteena, ja jollei meillä ole sellaista yksimielisyyttä ja kansallista itsetuntoa, että me kykenemme pitämään kansallisista eduistamme kiinni, niin huonosti meidän siellä käy. Minusta on tarpeen, että me näkisimme sen, että meidän pitää saada ihan toisenlainen yhteisymmärrys eri väestöryhmien kesken, jos me haluamme menestyä todella Euroopan unionin jäsenyydessä.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski, joka nyt on poistunut paikalta, edelleen ihmetteli sitä, että voisi olla jokin kokonainen paketti, joka meillä on joko hyväksyttävänä tai hylättävänä. Toisaalta hän jatkaa sitä keskustelua, joka oikeastaan oli alkuvaiheessa, meillä olisi rusinapulla kysymyksessä: Valitaan rusinat pullasta ja sillä selvä. Toisin sanoen valitaan jäsenyys ja jätetään osa hyväksy-

mättä. Kuitenkin, kuten täällä ministeri Haavisto jo totesi, neuvottelutulos oli sellainen, että se antoi siihen mahdollisuuden ja oli jopa välttämätöntä, että siihen kytkettiin mahdollisuus kotimaisiin toimenpiteisiin.

Kun tukien suuruutta on ihmetelty, niin minusta ed. Westerlund jo totesi, että EU:ssa tuetaan maataloutta jopa enemmän kuin Suomessa. Kun otamme huomioon sen, että viljelyn olosuhteet ovat täysin erilaiset, niin totta kai joudumme sen eteen, että Suomessa tuki on sen takia vieläkin suurempaa. Sen takia minusta se ihmettely, joka tähän liittyy, olisi pitänyt ottaa huomioon silloin, kun EU-jäsenyyttä haettiin. Silloin tiedettiin se, mihin ollaan menossa. Mielestäni nyt ovat tosiasiat edessä ja on toimittava sen mukaisesti.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensiksi ed. Mölsälle: Ehkä ed. Mölsältä on jäänyt huomiotta se, että eduskunta ja hallitus asettivat tietyt ehdot maatalousratkaisulle neuvotteluissa EU:n kanssa. Ensinnäkin edellytettiin pysyviä muutoksia EU:n säännöstöön. Toiseksi edellytettiin riittävän pitkiä siirtymäkausia. Näitä kumpaakaan ei saatu aikaan. Sen takia neuvottelutulos on sellainen, että jos vain neuvottelutuloksen varassa maatalous joutuisi elämään, niin se ei kykene elämään.

Kuten ulkoministeri Haavisto joskus on todennut, vain muutamat suurimmat maitotilat jäisivät eloon, jos pelkkä neuvottelutulos olisi kyseessä. Kuinka hallitus kehtaa tarjota eduskunnalle hyväksyttäväksi näin huonoa neuvottelutulosta, joka ei täytä niitä ehtoja, mitä eduskunta on edellyttänyt? Tästä syystä, koska näitä ehtoja ei ole täytetty, hallitus on rakentanut veronmaksajille kalliin kansallisen tukipaketin, jolla, kuten ed. O. Rehn avoimesti sanoi, yritetään ostaa vielä niitä kansanedustajia EU-ratkaisun taakse, jotka ovat olleet epäileviä. Me tiedämme myös sen, että kansallisella tukipaketilla yritetään ostaa myös maanviljelijäväestöä ja maaseudun väestöä EU-ratkaisun taakse.

Totta kai olen valmis myöntämään sen, että itse EU-ratkaisusta seuraa se, että kansallinen tukipaketti rakentuu, koska Suomi on osana neuvottelutulosta hyväksynyt siirtymisen EU:n maatalouspolitiikkaan. Tässä mielessä tietenkin sosialidemokraattien pyrkimys väittää, että kansallinen maatalouspaketti kaikilta osin olisi kokonaan eri asia kuin EU-ratkaisu, ei pidä tietenkään yhtä totuuden kanssa.

Tämä hallitus yrittää esiintyä ikään kuin maanviljelijöiden ja maaseudun puolustajana, vaikka se on neuvotellut niin kehnon sopimuksen EU:n kanssa, että ilman kansallista tukipakettia koko maatalous ajettaisiin automaattisesti alas. Luulenpa, että kansallisella tukipaketilla kepu yrittääkin pelastaa lähinnä itsensä, sillä maaseutua ja maataloutta kepu ei tällä onnistu pelastamaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin odottanut, että ulkoministeri Haavisto olisi ensinnäkin myöntänyt, että tietenkään Euroopan unioni ei tue markallakaan Suomea maatalouden suhteen eli kaikki tuki on kansallista, koska me olemme nettomaksajia Euroopan unionin jäsenyydessä.

Toisaalta en voi ymmärtää sitä, että ulkoministeri Haavisto näin auliisti myöntää nämä dramaattiset seuraukset myös kansallisen tukipaketin myötä, 15—20 prosentin tulotason alenemisen, tilojen määrän puolittumisen ja tuotannon hyvin jyrkän alasajon. Nämä ovat niin järkyttäviä seuraamuksia, että en millään voi ymmärtää sitä, että silti EU-ratkaisu olisi jotenkin puolustettavissa. En ymmärrä, puhuuko ulkoministeri Haavisto todellakin niin virallista hallituksen kantaa, että sitä, mitä hän mahdollisesti itse ajattelee, ei voi edes aavistaa.

Toinen kysymys liittyykin juuri siihen, että kysymyksenasettelu minusta on aina psykologista taivuttelua, kun kysytään, olemmeko me kypsiä EU:hun. Suomalainen tällaisissa kysymyksissä aina mielellään vastaa "kyllä". Me haluamme aina sanoa, että me olemme kypsiä mihin ikinä tahansa. Miksi tätä kysymystä ei voi asettaa niinpäin, onko meillä riittävästi luottamusta ja rohkeutta jäädä Euroopan unionin ulkopuolelle? On paljon myönteisempää kysyä näinpäin sitä asiaa, ja silloinkin olen vakuuttunut, että suomalaiset vastaavat "kyllä". Mutta kun kysymys asetetaan näinpäin, siinä on vähän sellainen olo, että kukas tässä nyt kehtaa sanoa, että emme me ole kypsiä. Ei tässä ole kypsyydestä kysymys, vaan siitä, että monet suomalaiset haluaisivat säilyttää Suomen itsenäisenä.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Haavisto todellakin kaipasi yksimielisyyttä ja kunnioitusta toisiamme kohtaan. Minusta niiden, jotka aikoinaan päättivät jäsenyyden hakemisesta, pitäisi hieman katsoa peiliin. Kun homma ei onnistu, niin saat-

taa olla virhe, että silloin tehtiin se jäsenhakemus. Silloin monet todella tässä salissa sanoivat perusteluiksi, että jäsenhakemus on jätettävä, jotta voidaan arvioida, voidaanko liittyä jäseneksi, kun neuvottelutulos tulee. Nyt arvostellaan sitä, että ikään kuin olisi tämän yksimielisyyden rikkomista, jos arvostellaan.

Ministeri Haavisto sanoi, että meidän ulkopolitiikkamme perustana on puolueettomuus tai puolueettomuuden ytimestä hän puhui, niin kuin tiedonannossa aikoinaan puhuttiin. Nythän tuo dogmi on sikäli muuttunut, että eilen pääministeri sanoi, että turvallisuuden perusratkaisu on sotilaallinen liittoutumattomuus ja uskottava itsenäinen puolustus. Ei enää sentään kehdata puhua puolueettomuudesta, koska sehän on täysin mahdotonta Euroopan unionin jäsenenä.

Mutta mitä tulee siihen, että me pyrimme tekemään itsenäisiä ratkaisuja, niin kyllä kai se nyt on vähintäänkin harhaanjohtava väite, sillä ministeri Haavisto varmaan hyvin tuntee sen julistuksen, joka viime joulukuun 21 päivänä tehtiin, jäsenhakijamaiden yhteisen julistuksen, jossa nimenomaan vakuutetaan, että nämä jäsenmaat tulevat vahvistamaan unionin ulkopolitiikkaa, hyväksyvät varauksetta ja kokonaisuudessaan kaikki siihen liittyvät, myös puolustuspolitiikan, valmistelut jne. Ei se jätä pienintäkään varaa omalle ulkopolitiikalle, ja siksi olisi rehellisyyden nimissä lopetettava puhe siitä, että me teemme kansallisia turvallisuusratkaisuja. Ne eivät ole mahdollisia enää Euroopan unionin jäsenenä.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Haavisto arvioi puheenvuorossaan sitä, miten maaseudun ja maatalousväestön kävisi, jos tätä kansallista lisätukipakettia ei otettaisi huomioon. Tässä yhteydessä minua on kiusannut yleensä keskustelu siltä osin, että on puhuttu vain EU:sta ja sen tapahtumiin liittyvistä asioista. Olisinkin erittäin innostunut kuulemaan ministeri Haaviston vastauksen siihen, mitä tapahtuu maataloudelle, jos Suomi ei mene EU:hun mukaan. Onko todella kuvitelmana, että entinen meno ja meininki voisi sellaisenaan jatkua?

Toinen asia: Hän viittasi puheensa alussa siihen, että hallituksen päämääränä on ollut, että mitkään alueet tai ihmisryhmät eivät kohtuuttomasti kärsisi. Onko tämä nyt jotenkin uusi keksintö, kun minulla on se käsitys, että tähän asti meillä on ollut lähes koko ajan 500 000 työtöntä ja heidän omaisensa ja läheisensä kärsimässä? Nytkö vasta, kun on pelko siitä, että maatalousväestökin saattaisi joutua leikkaamaan 15—20 prosenttia tuloistaan, on herätty, kun monen kohdalla on tilanne se, että parhaimmillaan saattaa se 15—20 prosenttia olla tuloista enää jäljellä, siitä mitä on aikaisemmin ollut. Mitä ministeri tarkoitti tällä yhdenvertaisella kohtelulla?

Minä uskoisin itse, että EU:sta on löydettävissä yhteisymmärrys, ja me kaikki näemme hyvin pitkälle, että siitä täytyy tehdä yhteiset ratkaisut, mutta ei pelkällä sisäpolitikoinnilla, mitä hallitus on harjoittanut.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella yhteisymmärrystä ja jopa pientä sosiaalista ymmärrystä ovat turhaan hallitukselta odottaneet palkansaajat ja työttömät. On erikoinen käsitys ministeri Haavistolla se, että yhteisymmärrystä ei ole, jos sosialidemokraatit eivät hyväksy ruotoineen päivineen näitä järjestelyjä ja että silloin emme olisi valmiita EU:hun. Tämä on sanelua. Toki löytyy sille pahempikin sana.

On ihan selvää, että tarvitaan kansallisia tukijärjestelyjä. Sosialidemokraatit eivät ole missään vaiheessa sitä kiistäneet, kansallisia tukia niin hehtaari- kuin eläinyksikkökohtaisesti. Nyt on kysymys vain mitoituksesta. Nykyinen varsin korkea tukitaso, joka perustuu entisiin korkeisiin satomääriin ja tuotantomääriin, olisi ollut aivan riittävä oikeudenmukaisemmin ja tasapuolisemmin suunnattuna. Kysymys on se, että ongelmia syntyy nyt juuri tämän takia, että linjaa ja rakenteita ei ole haluttu muuttaa mm. maidontuottajien osalta. Myös eläkeläisviljelijät, virkamiesviljelijät ja monet muut rahastavat kuten ennenkin. Tehdään samat virheet maatalouspolitiikassa, jatketaan vain uusilla nimikkeillä ja järjestelytavoilla. EU-jäsenyyden aikana on ilman muuta tarkennettava myös tuen suuntaamista. Uskoisin, että kokemusten perusteella siinä yhteydessä paljon mahdollisuuksia löytyy.

Aluepolitiikassa tehdään olennaisia virheitä, kun sekin on valjastettu tässä paketissa nimenomaan vanhakantaisten maatalouden rakenteiden eteen. Meidän pitäisi käyttää luontaisia tuotannollisia kasvuedellytyksiä ja vahvuuksia työllisyyden ja maan kehityksen hyväksi. Nyt taantuneiden teollisuuspaikkakuntien tukea vähennetään ja pannaan maaseutu 5b-tuen varjoon. Samoin meidän olisi kannattanut ottaa EU:n aluepolitiikan mukaisesti alueellinen pk- ja työttömyyskriteeri mukaan ja ykköstavoite koko maahan, koska hallitus on pannut tehnyt maan eurokuntoon. Sen sijaan nyt kuutosalueella, joka pai-

nottuu myös maataloustuotantoalueelle, ja vielä tuen 1,4-kertoimella, synnytetään jälleen automaatti, joka voimistaa maatalousvaltaisten alueiden tukea. Tältä osin me emme hyödynnä meidän teollista ja työllisyyttä parantavaa mahdollisuuttamme ja aluepolitiikassa olemme valinneet ihan eri tavan kuin Ruotsi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ministeri Haavisto kysyi, kunnioitammeko me kansanedustajat toisiamme ja voimmeko saavuttaa yksimielisyyttä, niin minä olisin kyllä vastannut, vaikka ed. Wahlström vei jo vähän sanat suustani, että kyllä minun mielestäni kansanedustajat kunnioittavat toisiaan. Jos eivät niin kauheasti pidä toisistaan eivätkä aina ole samaa mieltä, niin joka tapauksessa ainakin kunnioitamme toisiamme ja mielipidevapautta, sananvapautta jne. Ministeri Salolainen sitä täällä tänään vähän oli jo estelemässä.

Mutta se on sanottava, että tästä EU-asiasta ei tässä parlamentissa synny kyllä yksimielisyyttä, ei millään lailla. Siitä ei voi syntyä yksimielisyyttä.

Ministeri Haavisto perusteli hallituksen asennetta turvallisuuspolitiikassa ja EU:ssa mukanaolossa sillä, että saadaan pohjoismainen näkökulma esiin. Ministeri on varmasti tässä oikeassa, mutta, ministeri Haavisto, eikö se pohjoismainen näkökulma tullut hyvin esiin maatalousneuvotteluissakin? Olihan siellä ammattimies paikalla, mutta ei se EU vain uskonut. Sehän vain otti toisen kannan. Se ei suostunut siihen, mitä Suomi esitti. En oikein sillä perusteella, että näkökulma saadaan esiin, ainakaan osaa suhtautua myönteisesti siihen tulokseen, joka on syntynyt. Kyllä tämä tulos on todella veronmaksajille kallis, ja siitä huolimatta käy, niin kuin ministeri sanoi, että maatalousväestön tulotaso tulee joka tapauksessa hyvin merkittävästi putoamaan.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Haavisto otti esille Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja sen, että se on kirjattu EU-papereihin. Kuitenkin puolustuspolitiikkaan liittyvät pyrkimykset sisältyvät Cfsp:tä koskevien määräysten artiklaan d, jonka 1) kohdan mukaan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka kattaa kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset mukaan lukien mahdollisen yhteisen puolustuspolitiikan, joka saattaa johtaa aikanaan yhteiseen puolustukseen EU-maissa. (Ed. Seppänen: Se on Maastirichtin sopimuksen kohta J4!)

Eli vaikka sotilaallinen liittoutumattomuus on kirjattu EU-papereihin Suomen vaatimuksesta, kuitenkin EU:lla on yhteinen turvallisuuspolitiikka tavoitteena. Jos Suomi on mukana EU:ssa, Suomella on mahdollisuus tietenkin kehittää EU:n puolustuspolitiikkaa ja vaikuttaa siihen, koska puolustus- ja turvallisuuspolitiikassa yhdelläkin maalla on tällä hetkellä veto-oikeus. Mutta luinpa juuri papereista, että kuitenkin EU:ssa on yhteisesti sovittu, että veto-oikeutta ei käytetä, eli siis turvallisuuspolitiikasta tehtävät päätökset tehdään kuitenkin enemmistöpäätöksinä. Näin ollen yksi maa ei voi estää yhteisen turvallisuuspolitiikan etenemistä. Niinpä Suomen sotilaallinen liittoutumattomuus on hyvinkin epävarmaa EU:n jäsenenä, mutta tämä meidän täytyy tietää, kun me teemme ratkaisua EU:sta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Haavisto viittasi siihen, että hallitusten välinen konferenssi vuonna 96 tekee vain yksimielisiä päätöksiä päättäessään EU:n puolustusulottuvuuden kehittämisestä. Ongelma ei olekaan tämä, vaan ongelma on se, mitä Maastrichtin sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen tähän päivään mennessä on tapahtunut. Ne asiat Suomi joutuu kaikki hyväksymään. On sovittu, kuinka Weu:ta eli EU:n sotilaallista käsivartta, Länsi-Euroopan unionia, kehitetään Naton eurooppalaisena pilarina. Siitä on sovittu. On sovittu siitä, mikä on Weu:n ja Naton työnjako. On sovittu siitä, mitä velvoitteita Weu:n tarkkailijajäsenyys, jäsenyys ja liitännäisjäsenyys aiheuttavat mukana olijoille. On sovittu siitä, että Länsi-Euroopan unionille, Weu:lle, jokaisen jäsenmaan armeijaan korvamerkitään kansainvälisiin taistelutehtäviin tarkoitettu joukko-osasto. Näistä on sovittu, ja nämä me joudumme hyväksymään EU:n jäsenenä.

Ongelma vain on se, että hallitus ei meille kerro halaistua sanaa siitä, mitä Maastrichtin sopimuksen jälkeen on sovittu. Niistä asioista siis ei enää päätetä vuonna 96 hallitusten välisessä konferenssissa, vaan niistä jo on päätetty. Suomi hyväksyessään joulukuun 21 päivänä julistuksen EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja siihen sitoutumisesta on sitoutunut myös kaik-

keen tähän. Valitettavaa on se, että pääministeri Esko Aho on täydellisesti sivuuttanut omassa vastauksessaan kaiken sen, mitä Maastrichtin sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen on tapahtunut ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, johon Suomi siis kuitenkin on sitoutunut neuvottelutuloksella.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen illalla tai pikemminkin yöllä täällä keskusteltiin liittyen maatalouspolitiikkaan mm. eräiden keskustan kansanedustajien kanssa siitä, mitähän maataloustuki maksaisi veronmaksajille, jos tukea annettaisiin vain niille viljelijöille, jotka saavat elantonsa maataloudesta, siis ovat kokopäiväisiä viljelijöitä. Keskustelussa mm. todettiin, että sellainen viljanviljelijä, jolla on 20 hehtaarin tila, työskentelee noin kuukauden vuodessa ja saa siitä samat tulot kuin ammattityömies koko vuoden ajalta.

Minua on todella pidemmän aikaa jo kiinnostanut se, minkä verran tämä paketti hupenisi, jos lähdettäisiin siitä, että turvattaisiin todellakin niiden viljelijöiden asema, jotka ovat riippuvaisia tuosta tulostaan, ja jätettäisiin harrastajaviljelijät ja sivutoimiviljelijät tuen ulkopuolelle.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus esittää hyvin naiivia kantaa turvallisuuspoliittisessa ajattelussaan. Sen mielestä ja presidentin mielestä EU-jäsenyyden tärkein peruste on turvallisuuspolitiikka. Mutta niin kuin ministeri Haavisto on useaan otteeseen sanonut, se keskustelu ei kuitenkaan ole ajankohtainen, se keskustelu, joka johtaisi turvallisuuspoliittisten johtopäätösten tekoon. Nimittäin EU-jäsenyys ei tuo meille mitään erityistä turvallisuutta.

Täällä käytettiin eilisissä ryhmäpuheenvuoroissa termiä "poliittinen turvallisuus", joka tulee sitä kautta. Mikä on "poliittinen turvallisuus"? Se ei ole mitään. Haluan itse asiassa mukailla Tuntematonta sotilasta, jossa Hietanen sanoo jotenkin siihen tapaan, että "en mää täsä syyllissi kaipa yhtikäs. Konekivääri ja Lahtist mää kaipasi". Tässä mielessä jos me turvallisuuspolitiikassa tarvitsemme jotain, me tarvitsemme Weu:ta ja Natoa emmekä EU-jäsenyyttä. Tämän takia on äärimmäisen ajankohtainen asia keskustella tästä kysymyksestä juuri nyt. Siihen Suomen poliittinen eliitti, johon ministeri Haavisto epäilemättä kuuluu, ei suostu. Myös, kun puhutaan Nato-jäsenyydestä, meidän ei tarvitse mennä Nato-jäseneksi, jos me emme itse tahdo. Mutta, ministeri Haavisto, näyttää siltä, että Suomen poliittinen eliitti tahtoo siihen itse. Te tahdotte sitä itse. Te ette ole esittämässä mitään vaihtoehtoja.

Yhdyn tässä asiassa professori Anckarin esittämiin näkemyksiin, jotka olivat vastikään julkisuudessa. Hän sanoi, että ainoa looginen ratkaisu tässä tilanteessa on Nato-jäsenyys, koska ei EU-jäsenyys ratkaise niitä ongelmia, joiden perusteella hallitus aikoo hakea EU-jäsenyyttä. Tässä mielessä, ministeri Haavisto, te vaikenette niistä asioista, joista teidän täytyisi ulko- ja turvallisuuspoliittisena ministerinä puhua ja saattaa ne kansalaiskeskusteluun, kun näin tärkeästä asiasta on kysymys.

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Tässä tuli esille kahden alan asioita eli lähinnä tähän kotimaiseen ratkaisuun ja toisaalta sitten ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä asioita hyvinkin ansiokkaalla tavalla.

Minusta näistä pitää varmasti keskustella, ja kyllä hallitus on pyrkinyt aktivoimaan ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua. Se ei ole vain virittynyt sillä tavalla, kun olisi toivottu, ja itse asiassa todelliset ratkaisut tältä osin tehdään silloin 96. Ei niitä tehdä nyt. Niitten valmistelu varmasti tulee alkamaan joskus vuoden 95 alkupuolella, jos meistä tulee Euroopan unionin jäsen, mutta vasta silloin 96 niitten kehittäminen tulee tapahtumaan.

Emme me myöskään ole täältä hakemassa mitään uusia turvallisuusratkaisuja. Emme me tunne itseämme sillä tavalla uhatuksi, vaan me haluamme olla mukana rakentamassa tätä yhteistyövaraista eurooppalaista turvallisuutta. Niin kuin totesitte keskustelussa, ei tämä Euroopan unionin jäsenyys mitään välitöntä turvallisuutta tuo. Sen sijaan jos olemme tällaisen suuren taloudellisen liiton jäsen, sillä saattaa olla jokin yleisluontoinen merkitys tässä suhteessa. Eikä meistä mitään Naton jäsentä tule. Ei se ole mielekäs ratkaisu meille. Näin ollen, totta kai, siitä voidaan keskustella, mutta en näe, että se on mahdollinen ennen kuin Euroopan turvallisuus kokonaisuutena ja turvallisuusrakenteet kokonaisuutena ovat kehittyneet toisella tavalla.

Sitten ed. Laakso totesi ihan oikein, että Länsi-Euroopan unionissa on tapahtunut selvää muutosta meidän jäsenyysanomuksemme jättämisen jälkeen, nimenomaan sen jälkeen, kun tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen luku oli suljettu. Eivät ne ratkaisut kuitenkaan meitä koske automaattisesti, vaan me saamme itse harkita,

mikä on meidän suhteemme Länsi-Euroopan unioniin.

Lisäksi on todettava, että koko puolustuspoliittinen funktio Euroopan unionissa on erittäin kovan keskustelun alla, se miten sitä kehitetään, tuleeko Euroopan unionista toimija, onko Länsi-Euroopan unioni jokin toimija tai mikä se on, joten minusta siinä ei ole tehty mitään sellaista, jossa olisi sitouduttu johonkin sellaiseen, jota me emme täällä nyt sitten tiedä.

Sitten voidaan kysyä, niin kuin ed. Hurskainen kysyi, eikö veto-oikeutta voida käyttää. Kyllä sitä voidaan käyttää, mutta on kieltämättä näkynyt esityksiä siitä, että sitä ei voitaisi käyttää ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä. Mutta kun niissäkin on kysymys yksimielisistä päätöksistä ja jopa siitä, hyväksytäänkö se, että jokaisella jäsenellä ei olisi veto-oikeutta, sekin vaatii yksimielisen päätöksen. Minä uskon, että jos meillä on järkeviä poliittisia johtajia tulevaisuudessakin, niin kuin toivon, tätä asiaa voidaan hoitaa mahdollisimman järkevällä tavalla Suomen turvallisuuspoliittisten etujen mukaisesti.

Sitten ed. Laakso totesi, että me saimme huonon neuvottelutuloksen nimenomaan ennen kaikkea elintarviketaloudessa, osittain myös aluepolitiikassa. Siinä me emme saaneet kyllä tarpeeksi perusteltua näitä pohjoisia näkökantojamme Euroopan unionille.

Kun sitten epäillään, ettemmekö voisi vaikuttaa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Euroopan unionin politiikan muotoilemiseen, siinä näyttää siltä, että meitä pidetään jonkinlaisina asiantuntijoina silloin, kun kysymys on Pohjois-Euroopan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Näin ollen uskon, että meillä siinä on mahdollisuus olla todella melko merkittävä vaikuttaja.

Me olemme todella nettomaksaja ilmeisesti ensimmäistä vuotta lukuun ottamatta Euroopan unioniin, ja ehkä se on minua joskus ihmetyttänyt, että me suomalaiset tunnumme olevan valmiita maksamaan Tanskan ja Hollannin ympäristöstä välittämättömän ylituotannon rahoittamisesta, mutta tuntuu, että sitten tämän kotimaisen tuotannon ylläpitäminen tuntuu niin vaikealta.

Minusta hallitus ei ole tietysti kyennyt hoitamaan työttömyyttä sillä tavalla, kuin moni on toivonut, mutta ei sitä hallituksen keinoin yksin kyetä hoitamaan, vaan vaatii hyvin suurta poliittista yhteisymmärrystä ja myös erittäin suurta yhteisymmärrystä alan etujärjestöjen kanssa ennen kuin näitä voidaan ratkaista.

Suomen maatalouden tukitaso kyllä alenee siirtymävaiheen jälkeen jo tämänhetkisestä tuesta, mutta nimenomaan siirtymävaiheen aikana se on selvästi korkeampi.

Alue- ja rakennepoliittisista varoista kyllä pääosa menee juuri kohteille 2, 6, 3 ja 4 ja osittain myös 5b:lle. Kyllä nämä tuet ovat kaikkien muiden alojen kuin maatalouden kehittämiseksi. Kyllä nimenomaan on kysymys työvoimakoulutuksesta ja kehitysalueilla tapahtuvista infrastruktuuriratkaisuista, joten kyllä ne varat menevät todella yhteiskunnan tulevaisuuden kehittämiseen toisella tavalla.

Sitten tässä tuli esille se, voisimmeko toimia niin, että viljanviljelijöiden, jotka tosin tekevät huomattavasti pidemmän ajan vuodessa työtä, kuin ed. Myller totesi, tukea voitaisiin ohjata niin, että se tulisi vain päätoimisille. Uskon, että tätä on pyritty ohjaamaan tähän suuntaan, ja hallitus varmasti haluaisi jatkaa sillä linjalla. Mutta nyt meitä tulevat sitten sitomaan myös tämän kansallisen tuen jaossa Euroopan unionin periaatteet, ja ne ovat tässä hieman toisen suuntaisia, joten en ole varma, kyetäänkö ed. Myllerin toivomus toteuttamaan.

Kun minä puhuin yhteisymmärryksestä, kyllä uskon, että te kansanedustajat tietyllä tavalla olette keskenänne yhteisymmärryksessä, vaikka te täällä nyt kinastelettekin. (Ed. Seppänen: Ei me keskenämme kinastella vaan hallituksen kanssa!) — No, kyllä vähän keskenännekin. — Yhteisymmärryksellä ja kunnioituksella minä tarkoitin eri väestöryhmien rakentavaa yhteistyötä, joka tämän maan menestykseksi on välttämätöntä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Viime yönä puolen yön jälkeen täällä salissa laskeskelin, että jos pidän sopivasti vastauspuheenvuoroja ja jarruttelen vähän puhujalistan juoksua, niin saatan saada vaikka paalupaikan ensimmäistä kertaa tavallaan eläessäni eli ensimmäisen puhujan paikan. Kävi loppujen lopuksi niin, että pääsin lähtemään toisesta rivistä eli kolmannelta paikalta. Tämä osoittaa sitä, miten tämä keskustelu on täällä sujunut: Varsinaisen listan kolmas puhuja on puhujankorokkeella. Minäkin olisin voinut jättää tämän asian kyllä tälleen, ja varmasti se ei minusta parane (Ed. Laaksonen: Kiihdyttäkää, kiihdyttäkää!) — Mutta ihan velvollisuudesta, ed. Laaksonen, esittelen tässä muutamia näkökohtia.

Keskustelu vasemmistoliiton välikysymyksen keskeisistä kohdista, ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä Raha- ja valuuttaunionista, on loppu-

jen lopuksi jäänyt suhteellisen vähäiseksi. Täällä on etupäässä keskusteltu toki tärkeästä asiasta, kansallisesta tukipaketista maataloutta ja elintarviketeollisuutta koskien. Mutta hyvin paljon, kun olen tätä keskustelua seurannut, se on pyörinyt juupas — eipäs-asetelmissa sillä tavalla, että on saattanut mennä tuntikausia ilman, että asiassa olisi konkreettisesti edistytty paljon mihinkään suuntaan.

Yksi asia tässä on ongelmallinen. Se on se, että tässä keskustelussa on luotu kuva, joka on mennyt kyllä julkiseen sanaankin ja kansalaisten tietoisuuteen, sellainen käsitys, että meidän parlamentarismin junamme kohti Euroopan unionia olisi huomenna kello 12 äänestettäessä sillä viimeisellä asemalla ennen rajaa ja meidän pitäisi huomenna päättää siitä, liitymmekö Euroopan unionin jäseneksi vai ei. Eli olisimme niin kuin viimeisellä rannalla tässä asiassa.

Näinhän ei toki ole, ja jos niin olisi, niin hallitusryhmän jäsenenäkin ehdottomasti painaisin punaista nappia, koska minä vastustan Suomen jäsenyyttä Euroopan unionissa. Olen sitä aina vastustanut ja vastustan sitä loppuun saakka. Mutta nyt ei ole, hyvät kansanedustajat — tiedätte sen yhtä hyvin ja paremminkin kuin minä — nyt ei ole kysymys tästä asiasta. Ratkaisu ja viimeinen asema tulee vasta syksyllä kansanäänestyksen jälkeen tämän eduskunnan päättäessä siitä, siirrytäänkö sillä junalla tavallaan yli rajan Euroopan unioniin vai ei.

Tämä eurojuna eli parlamentarismin juna on liikkunut jo pitkään. Se aikanaan lähti liikkeelle siitä, kun eduskunnan myötävaikutuksella hallitus jätti anomuksen Euroopan unionin jäsenyydestä. Sen jälkeen ovat olleet neuvottelut jäsenyysehdoista, pitkät ja vaikeat neuvottelut ja, sen jälkeen tuon neuvottelutuloksen hyväksyminen. Tämän jälkeen ajan saatossa on sorvailtu kansallista tukipakettia, on valmisteltu lakia kansanäänestyksestä jne.

Kansalaisten keskuudessa on jatkuvasti kiihtynyt keskustelu Euroopan unionin jäsenyydestä, puolesta ja vastaan, on pidetty galluptutkimuksia siitä, miten kansalaisten näkemykset ovat kehittyneet tässä asiassa jne. Kansalaiset ovat tässä vaiheessa voimakkaasti mukana tässä asiassa ja ovat tuomassa näkemyksensä esiin aikanaan syksyllä, jos kansanäänestys tulee, jos tämä asia ei nyt kaadu.

Tämän parlamentarismin junan vauhti on kiihtynyt jo niin kovaksi ja se on ollut niin pitkään liikkeessä, että sitä ei pystytä pysäyttämään tässä vaiheessa, niin kuin nyt hyvin tiedämme, muuten kuin suistamalla parlamentarismin juna raiteilta. Toisin sanoen huomispäivänä näkemykseni mukaan väistämätön tilanne on se, että jos kulku Euroopan unioniin tässä vaiheessa tilapäisesti pysähtyy, se merkitsee automaattisesti myös maahan hallituskriisiä, eduskunnan hajottamista ja uusia eduskuntavaaleja.

Minun mielestäni tässä asiassa pitäisi edetä maltillisesti, harkitsevasti, niin kuin yhteiskunnan asioista päätettäessä tulee tehdä. Minä ihmettelen vähän sitä, ovatko kansanedustajat, jotka aikovat kaataa tämän hallituksen huomenna, ajatelleet yhtään sitä, mitä seuraa tällaisessa maassa, joka on taloudellisesti hyvin herkässä tilassa, mitä seuraa hallituksen kaatamisesta ja poliittisen kriisin aikaansaamisesta. Minäkään en sitä tiedä, mutta minä arvelen, että siinä vihreässä orastuksessa, jota on hiukan näkyvissä suomalaisessa taloudessa, käy yhdellä kerralla hallayö. Korot lähtevät nousuun, valuutat lähtevät juoksemaan ulos, kansainvälisen rahoituksen saanti Suomeen vaikeutuu. Me lähdemme ottamaan hyvin voimakkaasti takapakkia siitä vähäisestä kehityksestä, joka on tähän mennessä tapahtunut.

Minun mielestäni tässä asiassa pitäisi tehdä niin, että me ottaisimme maltin ja järjen käsiin ja antaisimme ratkaisun tapahtua, kun kansa on siinä mukana, kansanäänestyksessä 16.10. ja sen jälkeen tässä eduskunnassa, joka tekee lopullisen päätöksen siitä, meneekö Suomi Euroopan unionin jäseneksi vai ei. Tässä on tällainen ristiriita, kuten ymmärrätte. Sanoisin näin, että kyllä nyt pitäisi olla poliittista malttia, ettei aiheuteta suomalaiselle yhteiskunnalle tuhoisia seurauksia, jotka saattavat kääntää hallituskriisin muodossa orastavan kehityksen negatiiviseksi.

Äänestän huomenna hallituksen puolesta niin kuin sellainen henkilö, joka tuntee vastuuta. Toivon, että heitä löytyy riittävä määrä. Mutta minä en äänestä siinä EU-jäsenyyden puolesta. Aikanaan, kun se aika tulee, äänestän sitä vastaan, mutta katson, että tässä vaiheessa parlamentarismin junaa ei pidä pysäyttää suistamalla sitä raiteilta, vaan kun olemme edenneet näin pitkälle, meidän pitäisi mennä eteenpäin maltilla. Annetaan aikanaan kansalaisille mahdollisuus äänestää asiasta, niin kuin heitä on siihen nämä kuukaudet valmennettu. Sen jälkeen eduskunta tekee kylmästi harkiten ratkaisun, tuleeko meistä Euroopan unionin jäsen vai ei.

Tämä on minun näkemykseni. Halusin sanoa sen sillä perusteella, että minullakin on tietyllä tavalla vaikeaa. En minä halua tässä mitään seli-

tellä. Huomenna, kun äänestys tulee, totta kai sanotaan, että ed. Aittoniemi on EU-myönteinen takinkääntäjä. Mutta minä sanon vuorenvarmasti, että jos eduskunta on pystyssä ja minä olen hengissä ja eduskunnassa siinä vaiheessa, kun EU-kysymys ratkaistaan aikanaan kansanäänestyksen jälkeen, takinkääntöä ei ole tapahtunut. Mutta näillä perusteilla ja tuntien omalta pieneltä osaltani vastuun yhteiskunnasta en lähtisi ajamaan maahamme tällä hetkellä hallituskriisiä, on sitten hyvä tai huono hallitus tai siltä väliltä. Tämä pitäisi aina harkita.

Lopuksi vielä kansallisesta tukipaketista. On kysytty, kuuluuko se tähän kokonaisuuteen vai ei. Se kuuluu siihen niin kuin yksi junan vaunuista kuuluu junaan. Kansallisen tukipaketin toinen pää on kotimaisessa päätöksenteossa ja toinen pää on Euroopan unionissa, jolla on myös aikanaan sanansa sanottavana siitä, hyväksyykö se tämän vai ei. Se on keskeinen asia, ed. Hurskainen, tässä prosessissa, niin kuin on tässä keskustelussakin huomattu. Se on keskeinen asia, josta on puhuttu kenties enemmän kuin välikysymyksen kahdesta keskeisestä perusasiasta, ja sen tulee olla ilman muuta keskeinen asia ja kuulua tähän asiaan.

Minun perusnäkemykseni on se — en halua nyt isänmaalliseksi tai valtiomieheksi heittäytyä, tämä on tavallisen talonpoikaisen vanhan tukkijätkän ajattelua — että pitää harkita, ettei tule kohtuuttomia vaurioita vain siinä vimmassa, että hallitus pitää saada nurin ja eduskunta uudelleen vaaleilla kootuksi. Pitää ajatella myös, mitä vaurioita siitä mahdollisesti aiheutuu.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä täytyy sanoa, kun ed. Aittoniemi näin liikuttavan kauniisti puhui hallituksen puolesta, että todella tuli mieleen, olisiko hän puhunut juuri näin kauniisti myös oppositiossa. Tämähän olisi kai johdonmukaista, mutta siitä en ole aivan varma.

Toinen kysymys on se, että olen jo aikaisemminkin sanonut, että kansanedustajilta pitäisi kieltää puheoikeus silloin, kun he joutuvat äänestämään jostakin asiasta. On nimittäin sietämättömän ristiriitaista, että he saavat puheillaan selittää asiat aivan muuksi, kuin mitä itse äänestys sisältää. Eihän täällä tarvita sanoja lainkaan siitä, miten äänestää, koska äänestys näkyy seinältä.

Kun esillä on substanssikysymys, on aivan käsittämätöntä väittää, että en minä äänestä substanssikysymyksestä niin tai näin, minä äänestän nyt vain hallituksen koossapysymisestä. Tämä on juuri sellainen periaate, että jos aina halutaan äänestää hallituksen koossapysymisestä, on substanssikysymys mikä tahansa, niin eräänä päivänä ed. Aittoniemi joutuisi pahimmillaan myymään vaikka oman isoäitinsä, kun hän vain äänestää hallituksen pysymisestä koossa, tai vaikka kysymys koskettelisi vaikka kuolemanrangaistusta.

Ei tämä ole minusta oikeata eikä moraalisesti kestävää politiikkaa, koska jälkeenpäin tietenkin äänestystulokset ratkaisevat kaiken eikä suinkaan se, miten täällä annetaan meriselityksiä, annettiin niitä sitten etu- tai jälkikäteen.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelin ed. Aittoniemen puhetta, on pakko päätyä samaan johtopäätökseen, minkä ed. V. Laukkanenkin oli tehnyt, että olisi kyllä ollut mielenkiintoista kuulla puheenvuoro, jonka hän olisi käyttänyt opposition edustajana.

Ed. Aittoniemi on liittynyt takinkääntäjien kerhoon kyllä parhaasta päästä. Tämä oli aivan uskomaton puheenvuoro, kun muistelee hänen muutama kuukausi sitten pitämiään puheenvuoroja. Perustelu sillä, että hallituksen politiikka on johtanut siihen, että talous on nousemassa, on puhdasta populismia. Työttömien määrä on edelleen puoli miljoonaa. Reaalikorot tässä yhteiskunnassa ovat tappavan korkealla edelleen. Reaalikorot nimenomaan tekevät sen, että tämä orastava nousu tuhoutuu. Tämä hallitus toimii hieman tehokkaammin kuin Raid puutarhassa. Hallitus tappaa kaiken orastavan nousun, mitä on olemassa. Ei mikään yhteiskunta kestä tällaista korkopolitiikkaa, että yli 9 prosenttia ovat pitkät reaalikorot tällä hetkellä. Siihen Ahon hallitus kompastuu. Se lisää työttömiä yhä edelleen ja konkurssien määrää. Mitään syytä tätä taustaa vasten ei kyllä ole antaa hallitukselle luottamuslausetta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei tässä mitään selitelty. Minä esitin oman näkemykseni, jonka olen esittänyt myös keskustan eduskuntaryhmässä. Voin tämän asian sanoa tällä tavalla.

On itsestäänselvää, että minä olen keskustan ja hallitusryhmän jäsenenä normaalitilanteissa tukemassa hallitusta. Olette varmasti nähneet, että monta kertaa tärkeissä äänestyksissä olen myös painanut punaista, koska minä olen muistanut sen, minkälaisia kantoja olen ottanut op-

positiossa. Mutta tässä asiassa tämä sama kanta olisi ehdottomasti minulla, vaikka olisin oppositiossa. Se on ihan selvä asia. Mutta sitä ei voi todistaa, koska minä en ole oppositiossa.

Mitä tulee ed. V. Laukkaseen, olen hämmästellyt hänen näkemyksiään. Hän ei ota osaa täällä päätöksentekoon, hän painaa tyhjää, koska suuri Raamattu kieltää häntä tekemästä lakeja, jotka ovat toisen ihmisen yli. En minä ed. V. Laukkasen sitä näkemystä hämmästele, mutta hämmästelen, että ed. Korhonen yhtyi ed. V. Laukkasen näkemyksiin. Sitä minä pidän kyllä todella pahana.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee Euroopan unionia, mutta Euroopan unioni ei välttämättä tarvitse Suomea. Tämä näkyy muiden muassa siinä, että lama ei ole kouraissut EU-maita läheskään niin vahvasti kuin Suomea. Maamme talouden tila on edelleen huono, mutta Euroopan unionin maiden taloudellinen kehitys on jo nousussa. Tänä vuonna talouskasvun nousun odotetaan olevan EU-alueella 1,6 prosenttia ja vuonna 1995 jo 2,5 prosenttia.

Työpaikat vähentyivät vuosina 1992—1994 EU-alueella noin 3,4 prosentilla. Suomen työttömyys sen sijaan on ollut ennätysmäisen korkea, ja työttömyysluvut ovat pitkään olleet yli puolen miljoonan. Työttömyysmenot vuonna 1992 nousivat 9,5 miljardia vuoteen 1991 verrattuna. Koko sosiaaliturvan menot olivat 175,2 miljardia eli 34 700 markkaa per asukas per vuosi. Luvut ovat todella korkeita. Työttömyys onkin alue, jolla Suomi tarvitsee vetoapua EU:lta.

Maamme hallitus on tehnyt taloudelliseen tilanteeseen vedoten raakoja leikkauksia sosiaaliturvaamme, vaikka sosiaaliturvan tarve on jatkuvasti lisääntynyt maassamme. Leikkaukset ovat kohdistuneet pääasiassa työntekijöiden ja eläkeläisten tuloihin monella tavalla. Hallitus on saanut tahtonsa läpi hallituspuolueiden keskuudessa siihen vetoamalla, että talouden pelastamiseksi on jokaisen osallistuttava säästötalkoisiin. Jostakin kumman syystä säästötalkoista ei enää puhuta, ja hallitus esittää maataloudelle kansallista tukipakettia, jonka kustannusarvio ensi vuodelle on noin 15 miljardia markkaa. Määrä on mieletön, kun otamme huomioon, että ammatissa toimivan väestön määrä maassamme on tällä hetkellä 2 041 000, josta vain 7 prosenttia on maatalousväestöä ja 2,6 prosenttia elintarviketeollisuudessa työskentelevää väestöä, jota tuki koskisi, eli noin 15 miljardin markan tuki ensi vuonna jaetaan noin 200 000 henkilön kesken.

Miten tuki sitten jaetaan, tuntuu vielä olevan monelta osin epäselvää. Epäselvää tuntuu olevan paketin tekijöillekin, kuka tukea tarvitsee, sillä tukipakettiehdotukseen sisältyy mm. esitys siitä, että poro-, mehiläis- ja vuohitalouden tukemiseen varataan tulevalle vuodelle 40 miljoonaa markkaa, vaikka maa- ja metsätalousministeriön papereiden mukaan ei ole vielä selvitetty, tarvitsevatko nämä ryhmät tukea. Kuitenkin heille on rahaa varattu, jos mahdollisesti joku haluaisi maatalouden tukena käyttää muiden veronmaksajien rahoja.

On todella mysteeri, miten hallitus aikoo rahoittaa tai kerätä tukeen tarvittavat rahat tulevana vuonna. Vedotaanko edelleen yhteisvastuuseen, kavennetaanko edelleen lapsiperheiden, yksinhuoltajien, työntekijöiden ja eläkeläisten elinehtoja leikkaamalla palkkoja, eläkkeitä ja sosiaaliturvaa sekä korottamalla veroja ja veronluonteisia maksuja? Sitäkö on tämän hallituksen yhteisvastuu, että yksi ryhmä hyötyy ja muut maksavat? Olisikin mielenkiintoista tietää, koska hallitus tekee vastaavat varaukset budjettiin työllisyyden tukemiseen, sillä siellä tarve on jo todella todettu. Onhan meillä edelleen yli puoli miljoonaa työtöntä, jotka tarvitsevat paljon kipeämmin 15 miljardin tuen kuin maataloudessa työskentelevät henkilöt.

Vaikka maatalous on saanut kohtuuttoman huomion EU-keskusteluissa EU- ja kansallisine tukipaketteineen, ei se ole kuitenkaan kuin yksi pieni osa koko EU-ratkaisussa. Euroopan unioni on ennen kaikkea talous- ja rahaunioni, ja sen vaikutus tulevien vuosikymmenien aikana on maamme kehitykselle olennainen. Jo nyt ovat useat mittavat suomalaiset yrittäjät rummuttaneet Euroopan unioniin liittymisen puolesta, ja ehkäpä näemme jo tämän vuosikymmenen loppupuolella Euroopan unionin jäsenmaissa EU-valuutan eli ecun käytön.

Suomi on puolueeton maa. Suomi solmi aikoinaan Neuvostoliiton kanssa yhteistyö- ja avunantosopimuksen. Nyt ei Neuvostoliittoa eikä yya:ta enää ole, mutta maallamme on edelleen hyvät suhteet naapurimaihimme sekä idässä että lännessä. Suhteemme naapurimaihimme ei ole muuttunut eikä muutu myöskään Euroopan unionin myötä. Venäjän kehitys kohti demokratiaa ei näytä olevan helppoa, ja edelleen tilanne naapurissamme tuntuu olevan epävakaa. Suomen on tehtävä omat itsenäiset ratkaisunsa tä-

mänhetkinen tilanne ja myös tulevaisuus huomioon ottaen.

Suomi on osa Eurooppaa, ja on täysin luonnollista, että me liitymme myös Euroopan unionin jäseneksi. Suomi ei voi olla pieni yksittäinen saareke idän ja lännen välissä. Se ei tunnu ollenkaan luonnolliselta eikä myöskään järkevältä. Suomelle on eduksi, että me olemme rakentamassa tulevaisuuttamme osana Eurooppaa ja myös vaikuttamassa siihen, mihin suuntaan Eurooppaa EU:n kautta kehitetään.

Euroopan unioni ei ole varsinainen sotilasliitto, eivätkä edes kaikki EU-maat ole Naton tai Weu:n jäseniä. Kuitenkin Euroopan unionilla on yhteinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen sopimus, jonka tavoitteena on kehittää vähitellen yhteinen turvallisuuspoliittinen ohjelma EU-alueille. Jos Suomi liittyy EU:hun — tai kun — on meillä mahdollisuus vaikuttaa Euroopan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan EU:n jäsenenä.

Vaikka Suomi maksaa parina ensimmäisenä vuonna rahallisesti enemmän EU:hun, kuin saamme, niin uskon, että olemme monelta osin EU:n jäsenenä saajapuolella, sillä on myös asioita, joita ei voi rahassa mitata. Yksi näistä on turvallisuus. Tästä asiasta puolueemme puheenjohtaja mainitsi jo ryhmäpuheenvuorossaan.

Arvoisa puhemies! Elämme parhaillaan merkittäviä aikoja Pohjoismaissa, Euroopassa ja Suomessa. Pohjoismaat ovat saaneet liittymisneuvottelunsa EU:n kanssa päätökseen. Mielestäni olisi erittäin tärkeää, että kaikista Pohjoismaista tulisi EU:n jäseniä. Meillä on Pohjoismaissa paljon yhteisiä arvoja, jotka tulevat olemaan tärkeitä myös Euroopan kehitykselle. Näen Pohjoismaat vahvana poliittisena tekijänä tulevassa Euroopassa.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Herra puhemies! Äskeiseen ed. Hurskaisen puheenvuoroon heti alkuun muutama huomio. Ed. Hurskainen hyvin tarkoituksenmukaisella tavalla yhdisteli asioita, mistä yhtenä esimerkkinä voisi ottaa hänen puheensa alkuosan, jossa hän ensin totesi, että EU-maiden talouskasvu on lähtenyt käyntiin. Senhän me hyväksymme. Hän rinnasti siihen sitten Suomen vaikean työttömyystilanteen. Hän olisi aivan hyvin voinut kertoa, minkälaiset ennusteet Suomen talouskasvusta ovat tälle vuodelle ja ensi vuodelle. Ne ovat monien arvostettujen tutkimuslaitosten laatimia, ja tässä suhteessa uskottavat tahot muutoinkin ovat ilmoittaneet kasvun paljon suuremmaksikin kuin ed. Hurskainen puheenvuorossaan totesi.

Elintarviketalouden tukipakettia en halua enää pöyhiä enempää omalta puoleltani. Totean vain, että väärät ratkaisut sillä alueella tulevat tuottamaan ehdottomasti lisää työttömiä, mikä ei ole kenenkään etujen mukaista. Sen sijaan oikein mitoitetulla tukipaketilla, joka on oikeassa suhteessa myös EU-maihin nähden, me voimme tällaisen kehityksen estää.

Kun olen ymmärtänyt, että muissakin yhteyksissä kuin tämän keskustelun aikana on toivottu, että EU-jäsenyyden vaikutusta suomalaiseen sosiaaliturvaan ja sen merkitystä tulisi kommentoida, niin teen sen muutamalla sanalla.

Ensinnäkin on todettava, että sosiaaliturvan sisällöstä päättäminen jää kansallisen itsemääräämisoikeuden piiriin. Tässä suhteessa asiat ovat todella kansallisen päätösvallan sisäisiä, kun me puhumme ylipäänsä itsemääräämisoikeusasioista.

Jos tarkastelemme sosiaalista ulottuvuutta EU:ssa, on heti ensimmäiseksi todettava, että käsitteenä sosiaalinen ulottuvuus on pohjoismaista sosiaalipolitiikka-käsitettä huomattavasti rajoittuneempi. Toimivaltuudet perustamisasiakirjoissa on sovittu vain hyvin rajoitetulle alueelle, jota ovat lähinnä työelämää, työ- ja elinolojen parantamista koskeva säätely sekä yhteistyö sosiaalipolitiikassa seuraaville alueilla: työllisyysasiat, työolosuhteiden asiat, ammatillisen koulutuksen asiat, sosiaaliturva-asiat siltä osin kuin ne koskettavat liikkuvia työntekijöitä, ammattitauti- ja työtapaturma-asiat, lähinnä niiden ehkäisy, työpaikkahygienian edistäminen, kokoontumisvapauden ja työehtosopimustoiminnan edistäminen.

Sitovaa säännöstöä on todella niukasti. Se rajoittuu oikeastaan työterveyteen ja -turvallisuuteen sekä tasa-arvosäännöstöön. Lisäksi on joukko asioita, joista voi mainita sairaus- ja äitiysturvan, eläketurvan, työtapaturma- ja ammattitautiturvan, työttömyysturvan ja perheetuudet. Tätä säännöstöä sovelletaan vain työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä turvaan silloin, kun he siirtyvät EU-alueella maasta toiseen työnteon vuoksi. Sitovasta säännöstöstä voi todeta, että ne ovat vähimmäismääräyksiä suojelun tasosta eli eivät velvoita koskaan heikentämään olemassa olevaa tasoa. Tässä mielessä säännöstö on varsin turvallinen kannaltamme.

Lisäksi meillä on myös sosiaalialan toimintaohjelmat tiedossamme EU:n puolelta. Nekään eivät sisällä mitään velvoittavia säännöksiä, vaan koskevat jäsenmaiden yhteistyötä vammaisasioissa, edelleen vanhuskysymyksissä ja köyhyy-

den vastustamisessa. Ohjelmilla etsitään ratkaisuja ongelmiin lähinnä tehostetun tiedonvaihdon ja tutkimustyön avulla. Tässä suhteessa meillä on hyvinkin paljon EU:lle annettavaa.

Kaikesta tästä voimme lyhyesti todeta, että EU:n tavoitteena ei ole luoda jäsenvaltioille mitään yhteistä sosiaalipolitiikkaa. EU:ssa on niin monta erilaista sosiaaliturvajärjestelmää kuin on jäsenmaita. Kuitenkin aiheellisesti pohditaan, mitä meille kenties tapahtuisi mahdollisessa EU-jäsenyydessä. Siihen voisi vastata, että meille hyvin läheinen yhteiskunta, Tanska, on EU-jäsenyydestä huolimatta säilyttänyt pohjoismaisen korkeatasoisen sosiaaliturvajärjestelmän omin kansallisin ratkaisuin.

Edelleen voi kysyä, että kun meillä on nyt olemassa Eta-sopimus, mitä muutos Etasta EU:hun tarkoittaisi. Myönteisessä mielessähän se tarkoittaa osallistumista kaikkeen valmisteluun ja päätöksentekoon. Kuitenkin tulee todeta, että on varsin samantekevää, olemmeko Etassa tai EU:ssa. Meillä tulee olla sekä sosiaaliturvamme että hyvinvointipalvelujemme rahoitus kunnossa. Siinä suhteessa haasteet ovat yhtä kovat molemmissa vaihtoehdoissa. Tällä välillisellä vaikutuksella tietysti on oma osuutensa tulevissa ratkaisuissa.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hurskaisen äskeisen puheenvuoron näkökulma EU:n jäsenyyteen oli perin kapea. Mehän olemme lähteneet siitä eduskunnan asettaessa aikanaan reunaehtoja, että mahdollinen EU-jäsenyys ei saa minkään väestöryhmän osalta koitua ongelmaksi, vaan kaikille tulee turvata elämisen edellytykset. Ed. Hurskainen lähti taas sille vastakkainasettelun tielle, joka minusta on ollut erittäin valitettava tämän keskustelun osalta. Asetetaan eri väestöryhmiä vastatusten ja arvioidaan, että jotkut hyötyvät, jotkut saavat, kun lähtökohtana on ollut se, että elintarviketalouden osalta pyritään vähentämään kansallisella ratkaisulla niitä ongelmia, haittavaikutuksia ja menetyksiä, joita mahdollinen EU-jäsenyys tullessaan tuo. Minusta on välttämätöntä, että kaikkien elinehdoista pidetään huolta ja ymmärretään se, että nykyisten työpaikkojen säilyminen on vähintään yhtä arvokasta kuin uusien työpaikkojen luominen ja että työllisyyspolitiikka samoin kuin aluepolitiikka ovat erittäin keskeisiä näkökulmia tähän koko kysymykseen.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastaan ed. Hurskaiselle, koska hän katsoi, että Suomi tarvitsisi Euroopan unionin jäsenyyttä, ellei muista syistä niin ainakin työttömyyden takia. Kuitenkin sain juuri käsiini huhtikuussa 94 valmistuneen komission Valkoisen kirjan työllisyyskysymyksestä Euroopassa.

Yli 200-sivuinen raportti aika lohduttomalla tavalla osoittaa ensinnäkin, että Euroopan unionin maat todella painivat valtavassa työttömyysongelmassa, noin 19 miljoonaa työtöntä ihmistä. Tämä raportti ei 200 sivullakaan pysty antamaan minkäänlaista mielikuvaa siitä, miten ongelma ylipäätänsä voitaisiin ratkaista. Se hyvin paljon tarkastelee vain EU-maiden keskinäisiä eroja, mutta vähän kiinnittää huomiota siihen, että loppujen lopuksi ne ovat nousevat Aasian dynaamiset taloudet, jotka ennen kaikkea murentavat Eurooppaa juuri työllisyyden kannalta, koska Euroopan unionin jäsenmaat eivät pärjää kovassa kansainvälisessä kilpailussa ennen kaikkea suurten työvoimakustannusten takia.

Kyllä minä pidän työllisyyttä aivan viimeisenä perusteluna, minkä takia pitäisi mennä Euroopan unioniin, varsinkin kun otamme huomioon, että työllisyyden kannalta Etan ja Euroopan unionin välillä ei ole käsittääkseni minkäänlaista eroa.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen toi puheenvuorossaan esille, että tukipaketti tuo maahamme lisää työttömiä. Mutta missään en ole kuullut, nähnyt tai lukenut, kuinka paljon työttömäksi jää noin 145 000:sta maataloudessa työskentelevästä henkilöstä, ellei tukipakettia hyväksytä. Eiköhän paremminkin ole kyse siitä, että joidenkin maataloudessa työskentelevien henkilöiden elintaso saattaa hieman heikentyä, ellei tukipakettia hyväksytä. Työttömiä on, ikävä kyllä, meillä tullut myös teollisuudesta. Ihmettelenkin, miksi hallitus ei kanna yhtä suurta huolta teollisuudesta ja julkiselta sektorilta työttömiksi jääneistä ihmisistä.

Ed. Väistölle ihan lyhyesti: Mainitsitte, että kaikkien elinehdoista pitää pitää huolta. Olen täysin samaa mieltä. Mutta ihmettelenpä, että tämä hallitus ei ole yli puolen miljoonan työttömän elinehdoista pitänyt huolta.

Ed. V. Laukkaselle: Puhuitte Euroopan työttömyydestä, kuinka suurta se on. Kuitenkin EU:n alueella työttömyysprosentit ovat olleet jatkuvasti paljon alhaisempia kuin Suomen työttömyysprosentit, joten EU-alueella se on pystyt-

ty hoitamaan paremmin kuin meidän maassamme tämä hallitus.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ministeri Huuhtasta, niin hänen näkökulmastaan asiat ovat suhteellisen hyvin. Näin varmasti onkin, kun katsoo sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmasta. Ministeri Huuhtasen aikana Suomea on siltä sektorilta todella voimakkaasti johdettu eurokuntoon. Sosiaali- ja terveysministeriön lakiesityksillä on maksatettu pankkitukea ja sosiaali- ja terveysministeriön esityksillä tultaneen maksattamaan myös tämä maataloustuki. Meillä on selkeät pienet ryhmät, jotka maksavat. Ne ovat palkansaajat, eläkkeensaajat, sairaat ja vammaiset. Se näkyy, ministeri Huuhtanen, kuten tiedätte, kun kunnat on vielä ajettu ahdinkoon, kyllä tässä maassa. Se näkyy siinä, että hoitotilanne on todella laskenut.

Kun kuuntelin puheenvuoroanne, olisin toivonut, että olisitte enemmän tuonut esiin sitä, mitä todella tapahtuu, kun olemme EU:n jäseniä. Miten me kansallisesti voimme tätä asiaa samanaikaisesti korjata? Mitkä ovat hallituksen linjat, miten näitä asioita aiotaan korjata? Erityisesti ministeri Huuhtaselta kysyn: Miksi tähän maatalouspakettiin on nytkin sidottu maatalousväestön sosiaalietuudet, etuudet, jotka aina muista kansalaisista erillään käsitellään ja joista me muut emme tiedä, kun ne tapahtuvat maataloustuloratkaisun yhteydessä? Kun esimerkiksi muille kansalaisille lisätään sairausvakuutuksen karenssipäiviä, samaa ei tapahdu maatalousväestölle. Jos niitä sitten hiukan korjattiinkin, toiselta momentilta ne maksettiin takaisin ja vastattiin, että näinhän pitää tapahtua, kun on yrittäjävastuu. Miksi ei hallitus huolehdi samalla tavalla palkansaajista, esimerkiksi yksityisyrittäjistä, kuin maatalousväestöstä? Tämä saareke olisi mielestäni kyllä korkea aika poistaa.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Vetosin eilen puheenvuorossani kansanedustajiin siinä, että tästä eduskuntakeskustelusta voisi välittyä kansalaisille myönteinen kuva siitä, että suomalainen päätöksentekojärjestelmä on kypsä kohtaamaan Euroopan unionin jäsenyyden ja sen vaatimukset, ja että täältä välittyisi myös kuva siitä, että tämä koetaan kansakunnan kannalta historialliseksi ratkaisuksi, joka nousee päivänkohtaisten kysymysten yläpuolelle, niin että vaikka pienemmistä asioista riideltäisiinkin, tässä asiassa voitaisiin etsiä ja löytää yhteisymmärrystä. Valitettavasti tässä suhteessa olen joutunut pettymään. Yhteisymmärryksen etsimisen sijasta monia ryhmäpuheenvuorojakin leimasi vastakohtaisuuksien ja eripuraisuuden lietsonta tavalla, joka mielestäni ei paranna edellytyksiä tämän suuren kysymyksen käsittelylle kansalaisten keskuudessa.

Tässä suhteessa on annettava kuitenkin tunnustus välikysymyksen tekijöille ja heidän puolestaan puhuneelle kansanedustaja Anderssonille. Olen eri mieltä monesta asiasta hänen kanssaan, mutta hänen puheenvuoronsa ja analyysinsa oli mielestäni osoitus siitä, että asioita voidaan käsitellä ja niistä voidaan keskustella asiantuntevasti ja taiten, jos niin halutaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ja olla eri mieltä!) — Ja olla myös eri mieltä niin kuin tässäkin asiassa. Varmasti tulemme olemaan eri mieltä myöhemminkin tämän keskustelun jälkeen.

Minusta on entistä suurempi aihe kysyä tämän keskustelun kokemusten perusteella, olemmeko me kypsiä Euroopan unionin jäsenyyteen. (Välihuutoja vasemmalta) — Minusta äskeinenkin ryöpsäys kertoo siitä ongelmasta, johon tähän keskusteluun liittyy. Tämä on samanlaista keskustelua kuin minkä muun tahansa asian ympärillä. — Ainakin itse koen, että me emme ole tässä salissa tehneet yhtään ainutta näin kauaskantoista ratkaisua, joka vaikuttaisi kansakunnan kohtaloihin samalla laajuudella, samalla aikajänteellä kuin nyt tehtävä päätös. Siksi todella toivoisin, että voisimme tässä yhteydessä nyt heittää sisäpolitiikan kirveitä vähän sivummalle ja yrittää miettiä, kuinka maa tästä haasteesta mahdollisimman hyvin selviytyisi ja kuinka kansalaisille annettaisiin mahdollisimman hyvät edellytykset päättää ja ratkaista kansanäänestyksessä jäsenyyskysymyksen kohtalo.

Tässä mielessä en malta olla vertaamatta meidän tämän päivän keskusteluilmapiiriämme siihen tapaan, jolla vastaavaa kysymystä on käsitelty muissa Efta-maissa, jotka ovat jäsenyyttä hakeneet, ja myös vertailematta tilannetta aikaisempiin integraatiokehityksen vaiheisiin.

Tänään aamulla minulle soitti Itävallan liittokansleri Vranitzky, joka kertoi oman maansa kansanäänestyksen tuloksesta, jossa yhteydessä halusin häneltä suoraan kuulla käsityksiä, miten oli mahdollista, että Itävallassa kansalliset ratkaisut voitiin viedä lävitse sellaisella rauhallisuudella, jota meidän keskustelustamme ei ole vähäisimmässäkään määrin löytynyt. Hän kertoi, että päätökset on tehty hallituksessa, hallituspuolueiden kesken, mutta ne on koettu laajasti hyväksyt-

täviksi ja niistä tuli olennainen osa ratkaisua, jolla Itävalta on tulossa Euroopan unionin jäseneksi. Mittasuhteiltaan Itävallan valitsemat ratkaisut ovat jopa eräiltä osin pidemmälle meneviä kuin Suomen nyt käyttöön haluamat.

Toiseksi, tässä salissa on eräitä kansanedustajia, jotka olivat mukana, jopa eräät aika keskeisestikin, maan poliittisten asioiden käsittelyssä silloin, kun Eec-vapaakauppasopimusta tehtiin 70-luvun alussa. Se oli hyvin kauaskantoinen ratkaisu, koska silloin teollisuustuotteille elintarvikkeita ja energiaa lukuun ottamatta avattiin vapaa kauppa silloisen Euroopan talousyhteisön kanssa. Silloin pelättiin kovasti ratkaisun seurauksia. Aivan erityisesti poliittisen vasemmiston puolella arvosteltiin ratkaisua. Malliksi, jolla sitten voitiin löytää tarpeellinen kansallinen yhteisymmärrys, tuli se, että säädettiin nk. suojalait, joiden avulla varauduttiin mahdollisiin haittoihin, joita Eec-vapaakauppasopimuksen solmimisesta tulee.

Näiden suojalakien säätäminen tapahtui tässä talossa hyvin suurella yksimielisyydellä. Nyt joudun turvautumaan muistikuviini, mutta oma käsitykseni on se, että myös oikeisto-oppositio, silloin oppositiossa ollut kokoomus, tuki suojalakien säätämistä siitä huolimatta, että puolue ei ollut hallituksessa, koska se piti Eec-vapaakauppasopimuksen syntymistä maan kannalta niin tärkeänä, että tuon ratkaisun kansallinen hyväksyminen laajalla enemmistöllä oli tärkeämpi asia kuin sisäpoliittiset kiistelyt.

Myös omassa puolueessani keskustassa suhtauduimme ymmärtämyksellä sosialidemokraattien vaatimuksiin, ja näin suojalait saatiin säädetyiksi ja Eec-vapaakauppasopimus solmittiin. (Ed. Tuomioja: Niitähän ei ole koskaan käytetty!) — Niitä suojalakeja ei ole todellakaan, ed. Tuomioja, koskaan käytetty, mutta ne säädettiin nimenomaan siitä syystä, että sosialidemokraateilla oli suuria epäilyjä niistä vaikutuksista, joita vapaakauppasopimus toisi tullessaan.

Mitä tulee nyt hallituksen esittämään toimintamalliin — täällä on hyvin monessa puheenvuorossa kysytty, mihin kaikki perustuu — minä pyytäisin edustajia tutustumaan hyvin huolellisesti eduskunnalle runsaat kaksi vuotta sitten annettuun tiedonantoon, jossa kerrottiin, miltä pohjalta hallitus haluaa EU-jäsenyyttä haettavaksi ja miten hallitus aikoo toimia jäsenhakemuksen jättämisen jälkeen. Tämä tiedonanto johti sitten äänestyksiin, joissa äänestyksissä kahden kolmasosan eduskuntaenemmistöllä minun käsitykseni mukaan tämä toimintalinja sai tuen.

Tässä tekstissä todetaan maatalouteen ja elintarviketalouteen liittyen seuraavaa: "Jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen maataloudessa on kuitenkin mahdollista vain, jos elinkeino on kilpailukykyinen. Kilpailukyky riippuu olennaisesti niistä ehdoista, joilla Suomi voi liittyä EY:n jäseneksi, ja kansallisista toimista kilpailukyvyn parantamiseksi. Toimittuaan täysin erilaisessa kilpailuympäristössä ei maatalous nykyisellään pysty vastaamaan EY-jäsenyyden haasteeseen. Maatalouden saattamiseksi kilpailukykyiseksi ja sopeutumisongelmien lieventämiseksi toteutetaan laaja toimenpiteiden sarja, josta osan muodostavat siirtymäkauden toimenpiteet ja osan pysyvät muutokset elinkeinon toimintaedellytyksissä."

Tiedonanto jatkuu: "Siirtymäkauden aikana maatilojen kilpailukykyä parannetaan keventämällä niiden pääomarasitusta ja turvataan edullisen pääoman saanti välttämätöntä rakennerationalisointia ja tuotannon uudelleen suuntaamista varten. Maatalouteen liittyvää verotusta kokonaisuudessaan ja erityisesti sukupolvenvaihdoskäytäntöä muutetaan siten, että tasavertainen kilpailuasema turvataan. Myös tehostuvan maatalouden ympäristönsuojeluinvestoinnit järjestetään siten, että niistä ei tule ylimääräistä kilpailurasitetta. Sosiaaliturvaa kehitetään tuotannosta luopuvien viljelijöiden aseman turvaamiseksi. Maatalouden ulkomaankauppajärjestelmän sopeuttamista EY-järjestelmään aletaan valmistella välittömästi. Maatalouspolitiikan muutostarpeet ja maatalousmäärärahojen uudelleen kohdentaminen kokonaisbudjetin puitteissa otetaan tarkasteluun." Tämä lainaus kertoo siitä, minkälaisin ajatuksin eduskuntakin evästi sitä neuvotteluprosessia, joka lähti liikkeelle. Nämä ratkaisut, joita kansalliseen ratkaisuun sisältyy, eivät ole kenellekään mitään yllätyksiä. Ne on suoraan johdettu tästä kaksi vuotta sitten eduskunnassa hyväksytystä paperista.

Edelleen, mitä tulee päätöksentekoasetelmaan hallituksen kannalta, nyt on kysymys siitä, onko varmuus siitä, että jäsenyyskysymys kokonaisuudessaan voidaan saattaa kansanäänestykseen sen mukaisesti, kuin eduskunta on nyt lailla säätämässä. Hallitus tarvitsee varmuuden siitä, että sen kaavailema toimintalinja voi toteutua. Niin kuin välikysymysvastaukseni lopuksi sanoin, siltä pohjalta hallitus haluaa jättää tämän asian Suomen kansan ratkaistavaksi. Me siis päätämme huomenna siitä, miltä pohjalta asia

viedään kansan päätettäväksi, mikä on se malli, jolla kansa saa ratkaisun eteensä.

Tämä tarkoittaa sitä, että jos hallitus saa luottamuslauseen, liittymissopimus allekirjoitetaan ja liittymissopimus lähetetään eduskunnan hyväksyttäväksi elokuun alussa. Ne, jotka äänestävät hallituksen luottamuksen puolesta, äänestävät sen puolesta, että tällä tavalla eduskunta saa ratkaistavakseen liittymissopimuksen kohtalon kuitenkin niin, että siitä käydään neuvoa-antava kansanäänestys, joka on mielestäni moraalisesti ja poliittisesti sitova.

Sen lisäksi hallitus lähtee siitä, että jo kansanäänestykseen mennessä saatetaan lakien muotoon se periaatepäätös, joka kansallisista toimista on tehty, joka muodostaa olennaisen osan Suomen liittymisen ehdoista. On turha kiistellä siitä, onko se juridisesti osa liittymissopimusta vaiko ei, miten ne kytkeytyvät toisiinsa, mutta poliittisesti ja sisällöllisesti on äärimmäisen tärkeää, että äänestäjät valitessaan joko "jaa" tai "ei" kansanäänestyksessä tietävät, mikä on se ehtojen kokonaisuus, jolla jäsenyys on toteutumassa, jos "jaa" äänestää. Jotta tämä voisi varmistua, hallitus tarvitsee varmuuden myös eduskunnan kannasta.

Siksi haluaisinkin tässä yhteydessä hallituksen puolelta vielä kertaalleen todeta sen, että hallitus tarvitsee nyt luottamuslausetta vain ja ainoastaan sitä varten, että se voi saattaa asian kansanäänestykseen sillä tavalla kuin välikysymysvastauksessa on esitetty. Toivon, että ne kansanedustajat, jotka ovat asiasta eri mieltä, jotka eivät halua kansanäänestykseen tämän asetelman pohjalta asiaa viedä, äänestävät "ei", mutta ne, jotka haluavat asian viedä kansanäänestykseen tältä pohjalta, tukisivat hallitusta lähtien siitä, että koko toimintalinja toteutetaan tiedonantovastauksessa esitetyllä tavalla.

Tämä on hallituksen välikysymysvastauksenkin keskeinen sisältö. Se, mitä täällä ja tässä puheenvuorossa vielä kerran toivoisin, on se, että tämä ratkaisu tehtäisiin pitäen mielessä ainoastaan ja vain tämä kansallinen päätös Euroopan unionin jäsenyyteen liittyen. Kaikki muut asiat pantakoon nyt sivuun!

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministerin vastauksessa välikysymykseen, joka käsitteli etenkin turvallisuus- ja ulkopolitiikkaa sekä talouspolitiikkaa eli sitoutumista Emuun, oli aika niukasti problematisoitu liittyminen Talous- ja rahaunioniin. Pääministeri sanoi vain, että Emu-kriteerit, konvergenssikriteerit, käyvät yksiin kansallisten talouspoliittisten tavoitteiden kanssa, ja sitten vielä sanottiin, että kansalliset päätökset Suomen osallistumisesta Emun kolmanteen vaiheeseen tehdään aikanaan eduskunnassa ja hallituksessa. Tämän olemme neuvotteluissa Euroopan unionille ilmoittaneet.

Olisin kovin kiinnostunut kuulemaan pääministeriltä vähän tarkemmin siitä, mitä ongelmia liittyy Emuun Suomen kohdalta nykyisessä työttömyystilanteessa, ja myös siitä, onko tosiaan ilmoitettu, että Suomi voi päättää erikseen Emukytkennästä, niin kuin vastauksessa annettiin ymmärtää.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Ahon puheessa kiinnitti huomiota se, että hän korosti päätöksentekojärjestelmän kypsyyttä. Jos kypsyyttä mitataan samanmielisyydellä, minusta mittaustapa on täysin virheellinen. Jos pääministeri tarkoitti sitä, että asiasta pitää olla samaa mieltä, jotta päätöksentekojärjestelmä on kypsä, minusta se tulkinta on täysin virheellinen. Kansantalous tällä hetkellä ei ole kypsä siihen päätökseen, jota pääministeri nyt hakee. Meidän työttömyytemme on järkyttävä. Se on aivan kestämättömän suuri. Reaalikorot ovat tällä hetkellä suorastaan tappavaa luokkaa. Ei näillä eväillä voi mennä tekemään tuota päätöstä, ja silloin hallitus on edellytykset luonut. Hallitus, joka on tällaiset edellytykset luonut, ei voi nauttia silloin luottamusta, ja ainut tapa, jos kypsää päätöksentekojärjestelmää tarkastellaan, on nimenomaan silloin se, että hallitukselle annetaan epäluottamuslause. Tämä on hyvin johdonmukainen toimenpide tarkasteltuna tältä näkökulmalta.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On myönteistä, että pääministeri on suvainnut saapua eduskuntaan jakamaan meille kevään kypsyystodistukset. Ero Suomen ja Itävallan välillä — muuten Franz Vranitzky soitti minulle eilen ja me keskustelimme tästä asiasta — on siinä, että Itävallassa sosialidemokraatit ovat johtavana hallituspuolueena ja siellä on liittokanslerina Franz Vranitzky, Suomessa on keskustapuolue ja pääministerinä Esko Aho. Tässä on ero. Se oli niin kuin "heill Hitler, meill Kosola, muill Mussolini".

Tapa, jolla asiaa on hoidettu, on täysin poikkeava siitä, jolla aikanaan Eec-vapaakauppasopimus hoidettiin. Olin silloin mukana tiiviisti siinä valmistelutyössä, jossa päädyttiin suojalakei-

hin. Se oli muuten kokoomuspuolue, joka silloin pullikoi näitä vastaan. Silloin henki oli aivan toisenlainen. Hallitus saa itse nyt vastata siitä politiikasta, jolla se on tätä asiaa hoitanut. Eduskunnan aikaisemmista päätöksistä, herra pääministeri, ei voida johtaa miljardeja. Suojalait eivät maksaneet yhtään mitään. Tässä on suuri ero.

Pääministeri on tänään salin ulkopuolella ollut sitä mieltä, että minun eilinen puheeni on aiheuttanut korkotason nousun. Tänään en ole puhunut mitään mutta korot kuitenkin nousivat. Tilanne maassa on erittäin vakava. Pääministerillä ei ole mitään sanottavaa siitä taloudellisesta tilanteesta, jossa me nyt olemme. Meillä ei ole varmuutta edes EU-ratkaisusta tämänkään jälkeen, vaikka eduskunta huomenna äänestäisi hallituksen ratkaisun puolesta. Keskustapuolueella on vielä monta pykälää meille kerrottuna jo etukäteen, minkä jälkeen vasta keskustapuolue suvaitsee olla EU:n kannalla.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: Me tulemme äänestämään epäluottamusta hallitukselle.

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Joku valtiomies sanoi, ettei pidä provosoitua, vaikka provosoidaan, ja yritän nyt hillitä mieleni siitä huolimatta, että tekisi mieli suoraan sanoen antaa samalla mitalla takaisin. Mutta en usko, että siitä on mitään hyötyä. Emme me mitään asioita sillä tavalla rakenna, että me sätimme toinen toisiamme. Minusta kuvaus siitä, mikä on ero Suomen ja Itävallan välillä, on perusteeton; sitä eroa ei ole. On aivan sama, kuka näitä poliittisia tehtäviä hoitaa. Maan kansalliset edut ja tarpeet ovat ne, joiden pitäisi meidän toimintaamme ohjata, ei sen, olemmeko me jossakin poliittisessa asemassa tahi emme. Jos tämän maan asioiden hoitaminen siitä parantuisi, että minä siirryn sivuun, niin olen valmis tekemään sen milloin tahansa.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Heti alkuun ilmoitan, että liittokansleri Vranitzky ei ole allekirjoittaneelle soittanut ollenkaan. Kuitenkin katson voivani osallistua keskusteluun.

Pääministeri Aho puhui kansanäänestyksen muodostamasta kokonaisuudesta, johon kansallinen tukipaketti poliittisen kytkennän kautta kuuluu. Kun eilisen keskustelun perusteella on väitetty, että olisin eilisessä kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa repinyt auki kansallisen tukipaketin kokoomuksen osalta ja että puheenvuorostani olisi tullut oikea bestseller keskustan EU-vastustajien piirissä, voinen tältä osin tällaiset väitteet kumota. Puheenvuoroni perusteella ei voi väittää, että kokoomus ei olisi kansallisen tukipaketin takana. Päinvastoin kokoomuksen eduskuntaryhmä päätti 27.5. pitkässä kokouksessaan, että se tukee hallituksen edellisenä yönä Kesärannassa tekemää periaatepäätöstä. Tuo päätös syntyi äänestyksen jälkeen, mutta niinpä silloin 70-luvun alussakin kokoomuksessa äänesteltiin ja vähän muutenkin riideltiin, kun oli kyse Eec-suojalaeista.

Eduskuntaryhmän päätös oli enemmistön päätös äänin 17—14, mutta demokraattisesti toimien on selvää, että eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan enemmistöpäätöksen jälkeen on ryhmän tekemän päätöksen takana.

Se, mitä sanoin ja minkä nyt toistan ja minkä ryhmä myös silloin samassa yhteydessä ilmoitti, on se, että kokoomuksen eduskuntaryhmä varaa itselleen oikeuden harkita suhtautumistaan tukipakettiin sen mukaan, miten muut hallituspuolueet EU-jäsenyyskysymyksessä toimivat. Näin ollen, jos ja kun Suomen keskusta toimii Suomen EU-jäsenyyden puolesta, kokoomus toimii tämän tukipaketin hyväksymiseksi. Mutta aivan yhtä selvää on, että mikäli Suomen keskusta puolueena toimisi Suomen EU-jäsenyyttä vastaan, emme mekään toimisi tuon tukipaketin puolesta.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanailu sikseen. Koska pääministeri yrittää niinkin leveiden hartioiden taakse piiloutua kuin Franz Vranitzkyn, niin täytyyhän se huomata.

Puheenvuorossani sanoin eilen, että me olemme valmiit näiden asioiden asialliseen käsittelyyn eduskunnassa. Nyt hallitus on itse esittänyt välikysymyksen yhteydessä vastauksensa, jolloin äänestämme hallituksen yleisestä luottamuksesta. Jos hallitusryhmät pysyvät koossa, hallitus pysyy koossa. Mutta me äänestämme hallitukselle yleistä epäluottamusta sen tavan vuoksi, jolla hallitus on koko EU-prosessin hoitanut vasta viimeisessä vaiheessa lähtemällä esittämään yhteistyöhakuisuutta, ja myös sen vuoksi, mikä taloudellinen tilanteemme tällä hetkellä on.

Nyt näyttää siltä, että meillä voi olla edessä

yhdeksän kuukautta korkeita korkoja, suurta epävarmuutta, kasvu ei lähde käyntiin ja työttömyys pysyy korkealla, samoin valtion velka. Hallitus on täysin levällään, kuten kuulimme jo, EU-asiassa. Miten hallitus pystyy hoitamaan syksyn budjetin? Näyttää siltä, että tulossa on vaalibudjetti. Markkinat ovat erittäin levottomia, ja pääministeri yrittää sysätä syyn milloin ulkomaille, milloin muille kotimaahan.

En ole koskaan ennen kuvitellut olevani niin mahtava mies kuin kuultuani pääministerin lausunnon, että minun puheeni ovat korkoja korottaneet. Ilmeisesti pääministeri on niin mitätön mies, että hänen puheillaan ja tekemisillään ei ole vaikutusta korkoihin.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: Suomi tarvitsee nyt hallitukselta vastauksia: Mitä se aikoo tehdä talouden uskottavuuden palauttamiseksi?

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Mitä tulee ed. Zyskowiczin puheenvuoroon, uskallan nyt tulkita häntä. Jos hän on toista mieltä, on hyvä se asia kuulla tässä ja nyt. Ymmärrän asian sillä tavalla, että kansallisen ratkaisun vieminen tiedonannossa esitetyllä tavalla eteenpäin on mahdollista siinä tapauksessa, että allekirjoitusvaltuuksien myöntäminen ja sopimuksen lähettäminen eduskunnan käsiteltäväksi tapahtuu tiedonannossa edellytetyllä tavalla. Tällä tavalla muodostuu kokonaisuus, jonka läpiviemisen edellytykset ovat nyt eduskunnan käsissä. Eduskunta päättää, halutaanko asioita viedä tällä tavalla eteenpäin kansan ratkaistavaksi. Jos ei, hallitus väistyy, ja sitten etsitään toisella tavalla teitä eteenpäin. Minun on vain vaikea nähdä, minkälaisia ne olisivat, mutta ilmeisesti joillakuilla on tiedossa muitakin vaihtoehtoja EU-jäsenyyden toteuttamiselle. Niistä olisi mielenkiintoista tietysti kuulla.

Mitä tulee ed. Lipposen puheenvuoroon, niin integraatiotiellä on ollut aina kipupisteitä. Aina on ollut vaikutuksia, jotka koskettavat jotakin väestöryhmää tai joitakin erityisiä alueita yhteiskunnassa. Ainakin tähän saakka perinne on ollut, että on yritetty yhteisesti löytää ratkaisuja, joilla nämä kipupisteet voitaisiin hoitaa niin, että niistä ei aiheutuisi kansakunnalle ja kansantaloudelle vahinkoa. Siihen tähdättiin myös suojalakijärjestelyllä 70-luvun alussa. Se, että nyt tällaista yhteisymmärrystä ei ole, on senkin vuoksi minusta aika hämmästyttävää, että presidentinvaalien alla näyttävästi annettiin sellaisia lupauksia, että asiat kyllä voidaan hoitaa laajalla yhteisymmärryksellä.

Mitä tulee korkojen nousuun ja talouden epävarmuuteen, on aivan selvää, että tämä on yksi vakava ongelma ja vakava haaste myös tämän asian käsittelyn yhteydessä. On selvää, että tällä ratkaisulla tulee olemaan välitön vaikutus siihen, minkälainen luottamus Suomen talouteen ja taloudenpitoon on.

Se, että erityisesti pitkät korot ovat nousseet, kertoo myös odotuksista tulevaisuuden suhteen, minkälaiseksi kehitys Suomessa tulevaisuudessa arvioidaan. Viimeaikaiset tapahtumat Suomessa ovat lisänneet epävarmuutta sen suhteen, miten asiat tässä maassa kulkevat.

Minusta on turha käydä miekkailemaan siitä, miten pystyttäisiin ja kuka pystyy parhaiten pitämään huolta valtiontalouden välttämättömästä tiukasta linjasta. Sitä varten täällä on lakeja käsittelyssä. Tänäänkin tietääkseni yhdessä valiokunnassa käsiteltiin erästä tärkeää säästölakia, joka liittyy kuntien valtionosuuksiin. Meistä jokainen voi näyttää omilla teoillaan sen, mihin säästämisessä, valtiontalouden terveenä pitämisessä pystyy.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun odotimme kovasti herra pääministeriä tänne, niin odotin, että hän olisi puheenvuoronsa alussa osallistunut keskusteluun, jota olemme innokkaasti puolitoista vuorokautta täällä käyneet välikysymyksen kahdesta keskeisestä ulottuvuudesta eli ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja Euroopan raha- ja talousliitosta meidän kannaltamme katsottuna tilanteessa, että olisimme Euroopan unionin jäseniä. Näin pääministeri ei tehnyt. Valitan sitä syvästi.

Toiseksi totean, että herra pääministeri asettui presidentti Ahtisaaren kanssa samaan jonoon kävelemään Suomen hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen yli vaatimalla neuvoa-antavan kansanäänestyksen moraalista sitovuutta. Olisi hyvä kuulla, mihin hän tämän moraalisen sitovuuden perustaa. Missä kohdassa hallitusmuotoa ja valtiopäiväjärjestystä tämä on todettu?

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen mielenkiinnolla seurannut, miten kokoomus on pantu eilisen jälkeen kuriin, miten jälleen kerran täällä kävi sillä tavalla, että kokoomus pyytää hallitukselta, tässä tapauksessa keskustalta, anteeksi eilisiä pahoja sa-

nojaan, (Ed. Zyskowicz: Eikä pyydä!) joissa oli osittain perusteita arvostella sitä kansallista tukipakettia, joka yhtälönä alentaa maanviljelijöiden tuloja, lisää veronmaksajien maksuja eikä juurikaan alenna ruoan hintaa. Tämä on kestämätön tukipaketti. Ed. Zyskowicz oli oikeassa sen arvostelussa. Mutta, ed. Zyskowicz, oli pahan näköistä katsoa teidän anteeksipyytelyänne tässä.

Mitä tulee tähän asiaan pääministeri Ahon ja ed. Lipposen välillä, niin kyllä tässä taas keskustellaan pintailmiöistä. Te puhutte korkojen noususta, pintakorkojen noususta eli nimelliskorkojen noususta, mutta ette kiinnitä huomiota perusongelmaan, joka meillä on: reaalikorot, lähes Euroopan korkeimmat reaalikorot. Niistä me halusimme alustaa keskustelun puhumalla Talous- ja rahaunionista Emusta. Se on se prosessi, joka mitä suurimmassa määrin vaikuttaa Suomen korkoihin, Euroopan korkoihin ja sen taustana oleviin reaalikorkoihin. Jos me sitoudumme Emuun, kuten te olette meitä sitomassa, sekä Aho että Lipponen, meillä tulee olemaan kestämätön tilanne tässä suhteessa. Meillä tulee olemaan korkeat reaalikorot ja sen mukainen työttömyys, josta me nyt olemme saaneet esimakua. Tältä osin toivoisin, että viimeinkin puhuisitte perusasioista, esimerkiksi reaalikorosta ja siitä kysymyksestä, joka tässä yhteydessä alustettiin: Talous- ja rahaunionista Emusta. Emu-positiivisuus tässä asiassa merkitsee työttömyyttä.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On erinomainen asia, että pääministeri on täällä selkeästi ja vetoavasti tuonut hallituksen taholta näkemykset esiin tähän keskusteluun. Pidän erittäin hyvänä, että kokoomuksen ryhmänjohtaja Zyskowicz on selventänyt eilistä puheenvuoroaan, (Ed. Jaakonsaari: Pyytämällä anteeksi!) mutta erään palautteen haluan antaa. Kun ed. Zyskowicz epäili, että meillä keskustassa ei olisi selkeätä näkemystä, viittaan vain ryhmäpuheenvuoroni erääseen kohtaan, joka sanatarkasti kuuluu näin: "Keskustan eduskuntaryhmä antaa tuen Ahon hallitukselle, jotta se voi jatkaa EU-jäsenyyden vaatimien toimien valmistelua." Minusta tämä on selkeä vetoomus ja kannanotto siihen, että olemme tukemassa hallituksen täällä esittämää linjaa sen puheenvuoron pohjalta, minkä pääministeri esitti.

Ed. Lipposen puheenvuoro kyllä pani vanhan aatamin vähän liikkeelle. Kun te vertasitte sosialidemokraattien käyttäytymistä Suomessa ja Itävallassa, niin vertauksenne ontuu. Itävallassa sosialidemokraatit ovat olleet vaalien jälkeen valmiit ottamaan vastuun maan asioitten hoidosta. Täällä ei ole tapahtunut niin. Sosialidemokraatit lymysivät viime vaalien jälkeen vastuun ottamisesta hallitustasolla. Huomatkaa, että tässä on melkoinen ero. Tämä sama vastuun pakoilu näyttää jatkuvan nytkin tässä historiamme rauhan ajan merkittävimmässä kansallisessa vastuuta edellyttävässä ratkaisussa.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Aho, ed. Seppänen ja ed. Mattila kiinnittivät kaikki huomiota käyttämääni puheenvuoroon. Heidän kysymyksensä tulivat aivan vastakkaisista suunnista, mutta luulen, että kaikille voin antaa täysin yhteisen vastauksen sen vuoksi, että kokoomuksen linja tässä asiassa on hyvin selvä. Eduskuntaryhmän näkemys EU-jäsenyydestä ja kansallisesta tukipaketista sanottiin eilisessä kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa, jonka pidin. Siihen ryhmäpuheenvuoroon ei ole mitään lisättävää, mutta ei siitä myöskään tarvitse mitään ottaa pois. Eri asia on, etten tietystikään hyväksy sitä, että käyttämääni puheenvuoroa käytettäisiin Suomen keskustan sisäisessä nuijasodassa EU-jäsenyyttä vastaan. Sen vuoksi halusin niille, jotka eivät puheenvuorooni ole riittävästi perehtyneet, kertoa, että tuossa puheenvuorossa ei, toisin kuin ilmeisesti osa keskustan piirissä on luullut ja ehkä opposition piirissä on luultu, ei tietystikään ilmoitettu, ettei kokoomuksen ryhmä tukisi kansallista tukipakettia, jonka ryhmä päätti äänestyksen jälkeen hyväksyä jo toukokuun 27 päivänä.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho sanoi puheessaan, että keskusteluilmapiiri Suomessa ja muissa hakijamaissa on aivan erilainen. Näin tietenkin on. Tämä on ollut ainakin minun mielestäni masentavaa, ja ilmeisesti me emme ole kypsiä — taas sana kypsä — riittävän aikuisia Eurooppaan. Ei tällaisella mielenlaadulla ja riitelyllä ja itsekkyydellä kannata mennä Eurooppaan.

Mutta minkä vuoksi tilanne esimerkiksi Itävallassa on aivan toisenlainen kuin täällä? Ed. Lipponenhan sanoi sen puheenvuorossaan. Siellä sosialidemokraatit ovat hallituksessa. Kun Suomessa demarit ovat oppositiossa, olkoon vähemmän tärkeä tai kansakunnan kannalta kohtalokas asia kysymyksessä, niin aina ammutaan eikä siinä ole väliä seurauksista, mitä on ampumisen tuloksena.

Minä kysyisin herra pääministeriltä, jos aiotte

vielä vastata: Jos hallituksenne kaatuu, miten tämä EU-prosessi voidaan viedä läpi? Kuka kirjoittaa Korfulla liittymissopimuksen? Voiko sen kirjoittaa presidentti? Hänellä on toimivaltuus, mutta onko hänellä poliittista valtuutta kirjoittaa liittymissopimusta, joka on kaatunut eduskunnassa?

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Itävallan ja Suomen sosialidemokraateilla on ainakin yksi yhteinen piirre EU-ratkaisussa. Molemmat ovat olleet jäsenyyden kannalla johdonmukaisesti. Siihen ei ole kovin paljon lisättävää. Herra pääministerin vertailu Eec-kysymyksen käsittelyn ja nyt käytävän keskustelun välillä ei oikein onnistu siitä syystä, että silloin laadittiin hyvin laaja kansantalouden suojalakiverkko, jota muuten on pari kertaa käytetty sen jälkeen, mm. markkinahäiriölakia, ja varmistettiin ulkopoliittisen linjan jatkuvuus säätämällä silloin poikkeuslaki tasavallan presidentin toimikauden jatkamisesta. Näillä asioilla sanottiin olevan poliittinen "sisäinen looginen yhteys".

Herra pääministerin puheenvuorossa olen tyytyväinen siihen osaan, jossa hänkin tunnusti, että nyt on kysymys nimenomaan politiikasta, pääministerin johtaman puolueen ja sitä lähellä olevan eturyhmän taloudellisista eduista, ei mistään laajemmasta suojaverkostosta. Siinä suhteessa Eec-ratkaisuun liittyvät lait ja muut poliittiset päätökset ovat aivan eri asia kuin se, mistä nyt on kysymys. Ihmettelen sitä, että pääministeri rohkenee asettaa nykyisen hallituksen jatkamisen ikään kuin ehdottomaksi edellytykseksi sille, että Suomesta voi tulla EU:n jäsen. Tämä on kyllä melkoista suuruudenhulluutta.

Palaan vielä tiedonantoon, johon herra pääministerikin viittasi. Sehän oli sikäli erikoinen tiedonanto, että siinäkään hallitus ei kertonut eduskunnalle, mitä mieltä se on pääasiasta eli jäsenyydestä.

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Ensinnäkin se tiedonanto päättyi ilmoitukseen, että Suomen tulee hakea Euroopan unionin jäsenyyttä, ja yleensä jos haetaan jotakin jäsenyyttä, niin kyllä se kertoo aika selvän käsityksen siitä, mihin valtuutta käytetään. (Ed. Louekoski: Hakija on nykyisin vastaan! — Ed. Skinnari: Väyrynen jätti hakemuksen!)

Mitä tulee tähän yhteyteen — en malta olla siihen puuttumatta, koska huomasin, että ed. Louekoski tahallisesti tai tahattomasti täysin väärin tulkitsi puheenvuoroani — en suinkaan tarkoita sitä, että yhteys näiden kesken, liittymissopimuksen ja sitä täydentävien kansallisten toimien kesken, olisi puoluepoliittinen, vaan se on poliittinen siinä mielessä, että nämä molemmat ratkaisut, molemmat osaset, sekä liittymissopimus että sitä täydentävät kansalliset toimet, kulkevat rinnatusten hallituksessa ja eduskunnassa.

Mitä tulee näiden ratkaisujen luonteeseen, niin ei se mikään sattuma ole, että Itävallassa päädyttiin saman kaltaiseen malliin kuin Suomessakin. Eikä se tule olemaan mikään sattuma, että Norja päätyy samanlaiseen ratkaisuun, olkoonkin, että Norjassa tukisummat ovat mittavasti suurempia. Siellä näitä toimenpiteitä valmistelee sosialidemokraattien vähemmistöhallitus. Eivät ne mitään sattumia ole, vaan ne kertovat niistä olosuhteista, jotka vallitsevat elintarviketalouden osalta ja alueen rakennepolitiikan osalta näissä kolmessa Efta-jäsenmaassa, jotka ovat hakeneet EU-jäsenyyttä. Olosuhteet määräävät sen, ja olosuhteista johtuen me joudumme valitsemaan samanlaisia menettelytapoja.

Minäkin olen samaa mieltä siitä, että olisi ollut ja olisi ilman muuta parempi, että sosialidemokraatit olisivat hallituksesta käsin olleet Suomessakin näitä asioita hoitamassa. Mutta sille, että näin ei ole tapahtunut, me emme mahda emmekä ole mahtaneet mitään.

Olen todellakin lyönyt laimin ed. Anderssonin jo aikaisemmin tekemän kysymyksen siitä, miten näen keskustelun Emu-kriteereistä ja myös ulkoja turvallisuuspolitiikasta. Oikeastaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta minulla ei ole mitään lisättävää siihen vastaukseen, jonka eilen annoin. Mielestäni se aika lailla perusteellisesti kuvaa sen näkökulman, mikä hallituksella tähän kysymykseen on. Voin nähdä, että siitä, miten Maastrichtin sopimusta tulkitaan tai mihin tulkinta johtaa sen perusteella, meillä voi olla erilaisia näkemyksiä. Mutta ymmärrykseni mukaan siitä, mitä jäsenyys nykyisellään vaatii Suomelta, ei voi kovin monenlaisia tulkintoja tehdä.

Me emme ole liittymässä sotilasliittoon, jos Euroopan unionin jäseneksi tulemme. Minkälaiseksi puolustusulottuvuus tulevaisuudessa kehittyy, siitä voi olla hyvin erilaisia tulkintoja ja käsityksiä. Minä oletan, että ed. Andersson ja vasemmistoliitto lähtevät siitä, että tällainen hyvin pitkälle menevä sotilaallinen yhteistyö tulee toteutumaan. Minä en usko siihen.

Mitä tulee Emu-kriteereihin ja koko keskusteluun siitä, sitäkin vaivaa sama spekulatiivisuus. Jos lähdetään siitä, niin kuin pitää lähteä, että Emu-kriteerit ovat ne, jotka nyt on asetettu, ei ole

näköpiirissä, että Suomi tällä vuosikymmenellä pystyy niitä täyttämään. (Ed. Seppänen: Yritättekö te?) — Sitä on syytä yrittää, sillä, ed. Seppänen, minulla ei ole tiedossani ainoatakaan maata, joka tavoittelisi hyvinvoinnin lisääntymistä ja parempaa työllisyyttä toisilla tavoitteilla kuin niillä, mitä näissä kriteereissä on esitetty. Näen itse, että työttömyys ja työllisyystilanne on hyvin paljon talouspolitiikan yleisen kehityksen seuraus ja siten, jos virheitä tehdään, ne heijastuvat kielteisinä työllisyyteen. Jos virheitä tehdään esimerkiksi inflaation kohdalla niin, että päästetään inflaatio valloilleen, siitä ei ole mitään muuta kuin huonoja seurauksia ja työllisyyden heikkeneminen tuloksena.

Ed. Pulliainen kysyi, millä tavalla kansanäänestyksen tulos on sitova. Se on moraalisesti ja poliittisesti sitova juuri sillä tavalla kuin se on muissakin jäsenyyttä hakeneissa maissa tai muissa maissa, joissa kansanäänestyksiä on järjestetty. Kansan mielipidettä on haluttu kysyä tässä kansakunnan kannalta tärkeässä kysymyksessä. Kansan enemmistön tahto on mielestäni sellainen, että sitä pitää kunnioittaa. Minä oletan, että meidän täytyy kaikkien sitä kunnioittaa, niidenkin, jotka kenties nyt tekevät sen arvion, että kansanäänestyksen tulos on se sama kanta kuin omakin. Meidän jokaisen on syytä varustautua siihen, että kansan tahto voi olla mikä tahansa. Me lähdemme ja hallitus omassa valmistelussaan on lähtenyt siitä, että kansan tahtoa tältä osin toteutetaan.

Ed. Ukkola esitti kysymyksen, johon haluaisin tässä, en oikeastaan kysymyksen vaan julkisuudessa esitettyjen spekulaatioiden takia, vastata. Se koskee arviotani siitä — olen tämän julkisuuteenkin sanonut — että mielestäni EU-jäsenyys ei voi toteutua, jos luottamuslauseäänestys johtaa hallituksen kaatumiseen. En suinkaan yritä väittää sitä, että juridisesti olisi mahdotonta viedä tätä asiaa eteenpäin, vaikka nykyinen hallitus ei olisikaan paikallaan. Mutta minulla on se käsitys, että sellaisen sekamelskan, jonka epäluottamuslause aiheuttaisi tässä tilanteessa Suomessa, pohjalta ja myös sellaisen ryhmittelyn pohjalta, joka hallituksen kaatumisen saisi aikaan, minun on vaikea nähdä, että voisi syntyä otollisia edellytyksiä Suomen jäsenyydelle Euroopan unionissa. Olen siis nähnyt, että poliittiset seuraamukset ovat sellaiset, että jäsenyys ei voi toteutua.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hämmästellen olen kuunnellut sitä, kuinka ärtynyt pääministeri on, kun hän vuorokauden pakoilun jälkeen on joutunut parlamentin eteen vastaamaan sanoistaan.

Totean edelleen sen, että me emme ole saaneet läheskään kunnollista vastausta välikysymykseen, minkä teimme, kun kysyimme, onko hallituksella ollut ja minkälaisia visioita, tulevaisuuden näkymiä, kun se on päätynyt niihin ratkaisuihin ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja Talous- ja rahaliiton suhteen, mihin se on päätynyt. Jos pääministeri on todella sitä mieltä, että vastauksen turvallisuuspoliittinen osa on perusteellinen, niin pelkoni siitä, että tämäntapaisia pohdintoja ei ole ollutkaan, näyttää toteutuvan. Näyttää siltä, että hyvin nopeasti ja ilmeisesti ajattelematta on päädytty tuontapaisiin ratkaisuihin.

Vallan hämmästynyt olen siitä, että pääministeri nyt yrittää väittää, että me teemme huomenna ratkaisun EU-jäsenyydestä tai että me teemme huomenna ratkaisun maatalouspaketista tai että me muka huomenna päättäisimme siitä, tuleeko kansanäänestystä ja jos tulee, niin minkälainen. Mielestäni meillä on täällä selkeästi kansanäänestyksestä esitys, jota käsittelemme vallan toisessa kohtaa. Minun mielestäni kysymys on pelkistetysti ja selkeästi siitä, ovatko edustajat sitä mieltä, että hallitus on hoitanut asioita hyvin vai huonosti, ja vastauksemme on: huonosti.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Palaan pääministerin ensimmäiseen puheenvuoroon, jolloin pyysin vastauspuheenvuoron. Minä ymmärsin asian sillä tavoin, että pääministeri sitoi neuvottelutuloksen ja kansallisen tukipaketin yhteen. Sillä tavoin itse olen ymmärtänyt, vaikka tästä asiasta puolitoista vuorokautta täällä on kiistelty ja kinasteltu. Lähinnä sosialidemokraatit ovat esittäneet omia tulkintojaan, ja käsitykseni mukaan myös kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja puheenvuorossaan esitti saman suuntaisia tulkintoja kuin sosialidemokraatit ovat esittäneet tämän puolentoista vuorokauden aikana.

Kun pääministeri sitoi yhten neuvottelutuloksen ja kansallisen tukipaketin, jonka hallitus on neuvotellut, oma arvioni on se, että tällä ikään kuin halutaan ostaa maaseutu- ja maatalousväestön tuki EU-myönteisyydelle. Koska kyse on vastauspuheenvuorosta, siinä voinee esittää oman kantansa lisäksi sen, millä voidaan taata, että tämä kansallinen tukipaketti olisi voimassa esimerkiksi vuoden 96 talousarvioesityksessä. Sosialidemokraatithan esittivät ponnessaan, mi-

käli muistan oikein, että tämä paketti olisi voimassa kaksi vuotta.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitushan halusi laajentaa vasemmistoliiton välikysymystä, mutta se on nyt supistanut sen aivan minimiin eli lähinnä koskemaan hyvin itsekeskeisesti vain maatalouden kotimaista tukipakettia. Pääministeri Ahokin puhui ensimmäisessä puheenvuorossaan tänään pelkästään maatalouden kotimaisesta tukipaketista. Mielestäni tämä hallitus ei kykene laajentamaan näkökulmaa niin, että suomalaiset laajasti ottaen kokisivat, että EU-ratkaisu ei uhkaa heidän turvallisuuttaan. Suomalaiset varmasti haluaisivat kuulla paljon tarkemmin pääministerin näkemyksiä siitä, miten pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta ja sosiaaliturvasta pidetään kiinni. Pääministeri Ahon kannattaisi kiinnittää huomiota siihen, että naiset ovat hyvin epäileväisiä EU:n suhteen ja teidän kannattaisi puhutella myös sitä ryhmää.

Kansalaisia huolestuttaa Euroopan unionin tuleva kehitys. He eivät tiedä, mihin he ovat antamassa valtakirjan syksyn neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä. Kuinka syvälle Euroopan unioniin sillä valtakirjalla pyydetään lupaa edetä? Mielestäni tämän hallituksen johdolla ei voida mennä Euroopan unioniin poliittisesti vastuullisesti. Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Helteen kanssa siitä, että nyt on kysymys siitä, onko hallitus hoitanut asioita, mm. historiallista EU-ratkaisua, hyvin vai huonosti, ja mielestäni se on hoitanut sitä erittäin huonosti.

Neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä saattaa tulla hallituksen luottamusäänestys, ja siinä menee EU-ratkaisu mukana. Mielestäni tarvitaan uudet ennenaikaiset eduskuntavaalit. Vain sillä tavalla voidaan hoitaa tämä asia poliittisesti vastuullisesti.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta en minä voi enempää ed. Helteelle vastata kuin viitata tuohon välikysymysvastaukseen. Siinä on kerrottu se linja, jonka mukaisesti hallitus on asioita arvioinut. Siitä voi olla eri mieltä. Ed. Helle ei nyt ole paikallakaan, mutta siitä voi totta kai olla eri mieltä. Voi päätyä toisenlaisiin johtopäätöksiin.

Mutta hallitus omalta osaltaan on tehnyt arvionsa, joka siitä vastauksesta näkyy. Sen mukaisesti myös neuvottelut on käyty, ja se linja vastaa myös eduskunnan enemmistön käsitystä siinä mielessä, että siinä selontekovastauksessa, jonka eduskunta tai eduskunnan ulkoasiainvaliokunta muotoili keväällä 92, esitettiin samanlainen käsitys, jonka pohjalta neuvottelut on käyty ja lopputulos saatu aikaan. Tämä on siinä mielessä minusta jälkijättöistä keskustelua myös eduskunnan kannalta, kun eduskunta on kantansa tähän ottanut keväällä 92. Sen mukaisesti asiat on hoidettu ja sen mukainen lopputulos saatu aikaan. Tässä mielessä minusta tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on kuin jästin panemista jälkikäteen uuniin.

Mitä tulee ed. Helteen arviointiin siitä, että olen ollut ärtynyt, en mielestäni ole ollut ärtynyt. Olen yrittänyt erittäin rauhallisesti vastata kysymyksiin, vähän rauhallisemmin kuin olisi ehkä ollut aiheellistakaan.

Ed. Vistbackalle: Hän esitti sen käsityksen, että tässä ostettaisiin sopimusta joillakin tykötarpeilla. Minusta on kyllä mahdoton tällaiseen käsitykseen yhtyä. Me joudumme näihin kansallisiin järjestelyihin osin riippumatta liittymissopimuksesta, aivan niin kuin tiedonannossa oli arvioitu, mutta myös siksi, että liittymissopimus kahdelta keskeiseltä osaltaan oli tavoitteittemme vastainen. Toinen niistä oli asia, jossa oli laaja yhteisymmärrys: pohjoisen tuen tavoittelussa, siinä että me voisimme saada Euroopan unionin politiikkaa muutetuksi niin, että tukijärjestelmä ottaisi paremmin huomioon Suomen olosuhteet. Ajatelkaapa nykyistä järjestelmää. Hollantilainen viljelijä saa huomattavasti enemmän EU-tukea kuin suomalainen viljellessään samaa peltopinta-alaa. (Ed. Laine: Sato on kaksinkertainen!) — Sato on kaksin — kolminkertainen. — Mutta EU-tukijärjestelmä on sellainen, emmekä me voi sitä nyt muuttaa neuvotellen toisenlaiseksi. Tämähän on aivan mahdoton tilanne Suomen kannalta, jos me joutuisimme jäämään pelkästään sen tukijärjestelmän varaan.

Tästä syystä, että EU-tukijärjestelmä rakenteeltaan on tällainen, me joudumme käyttämään muita mekanismeja: täysimääräisesti EU:n omat lisukkeet ja sen lisäksi kansallista tukea, joka tuli itse maksettavaksi. Mutta tämä asetelma on mielestäni hyvin selkeä, emmekä me tälle mitään mahtaneet neuvotteluissa. Pidemmälle ei ollut mahdollista päästä. Mutta minä ymmärsin kyllä koko ajan, että tästä tavoitteesta, pohjoisen tuen aikaansaamisesta, vallitsi varsin laaja yhteisymmärrys. (Ed. Laine: Siirtymäajasta?)

Mutta sitten tullaan toiseen kysymykseen — johon ed. Laine jo huikkasikin — eli kysymykseen siirtymäajasta. Me lähdimme siitä hallituksessa, että olisi ollut paras tapa edetä tässä hake-

malla ja saamalla siirtymäaika, jolla me olisimme siirtyneet useamman vuoden kuluessa kotimaisesta nykyisestä hintatasosta EU:n hintatasoon. Se ei onnistunut. Siitä meillä oli erimielisyys. Sosialidemokraatit mm. esiintyivät selkeästi tätä siirtymäaikaa vastaan ja vaativat välitöntä hintasopeutusta. EU piti omasta kannastaan tiukasti kiinni. Siitä on seurauksena se, niin kuin vastauksessani sanoin, että tämä järjestely tulee paljon kalliimmaksi kuin siirtymäaikajärjestely olisi tullut ajatellen valtiontaloutta. Kun lasku tulee maksuun, ei sitä nyt voi enää heittää kenellekään muulle. Se on hoidettava. Erityisesti minä olen hämmästynyt siitä, että sosialidemokraatit, jotka vaativat välitöntä hintasopeutusta, haluaisivat nyt kieltäytyä tämän, suoraan ratkaisusta seuraavan maksun maksamisesta. Me olisimme halunneet välttää tuon laskun, mutta emme siinä onnistuneet.

Mitä tulee maatalousasiaan, olen kyllä ed. Hautalan kanssa samaa mieltä, että aivan liikaa siitä on jouduttu nyt puhumaan. Olen ihan samaa mieltä. Mutta kun katson käytyä keskustelua, hallituksen vastausta, siitä vastauksesta oli kaksi ja puoli liuskaa kymmenestä elintarviketaloutta. Neljännes siitä vastauksesta oli elintarviketaloutta, mutta täällä käytetyistä puheenvuoroista vähintään 50 prosenttia on ollut sitä.

Täällä on hyvin monia edustajia, jotka ovat sitä mieltä, että pitää jatkaa tätä riitelyä, sen sijaan että pantaisiin kirjankannet kiinni ja todettaisiin, että elintarviketalouden asia hoidetaan, ja keskityttäisiin sen järjestelmän pohjalta toimimiseen. Minusta tuntuu siltä, että ne, jotka haluavat nyt elintarvikekeskustelua jatkaa, ovat kyllä muualla kuin hallituksen puolella.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustapuolue ja sen puheenjohtaja, pääministeri, on itse ilmoittanut, että keskustelu tulee jatkumaan, eli keskusta on sitä mieltä, että vielä jälkeenpäin tullaan katsomaan, miten asiassa käy. Ei siis ole mitään varmuutta siitä, kuinka asiassa käy.

Täällä on keskusteltu siitä, mistä me haemme mallia. Minusta Ruotsissa, jossa porvarit ovat olleet hallituksessa, on voitu erittäin hyvässä yhteisymmärryksessä hoitaa asioita, kun siellä hallitus lähti neuvottelemaan opposition kanssa jo neuvottelutavoitteista. Meillä oli todella erimielisyys siirtymäkausijärjestelystä mm. siitä syystä, että jos olisi ollut hintojen kautta tapahtuva asteittainen siirtymäkausi, me käsittelisimme täällä varmasti kansallista tukipakettia, eli meitä olisi laskutettu siitä huolimatta. Lasku olisi täällä, eikä tässä asiassa ole niin, että te teette laskun ja me sen täällä allekirjoitamme. Tästä on ollut koko ajan kysymys.

Me esitimme useaan kertaan neuvotteluja neuvottelutavoitteista, yhteistä valmistelua, riippumatonta selvitystä. On ollut esillä tulopoliittinen selvitystoimikunta. Vasta sitten kun hallituksella oli hätä saada rahaa, sillä oli edes alkeellista yhteistyöhalua.

Kun tässä nyt ovat ministerit Huuhtanen ja Pekkarinen paikalla, eikö olisi syytä saada hallitukselta selvät vastaukset siihen, mitä se aikoo tehdä Suomen talouden uskottavuuden palauttamiseksi? Pääministeri ei ole sanoutunut irti ministeri Norrbackin hyökkäyksestä Suomen Pankkia vastaan. Tämä on kai tulkittava niin, että pääministeri tukee ministeri Norrbackia. Onko avoin ristiriita? Miten pääministeri vaatii meitä täällä säästämään, kun hänen vieressään istuvat kaksi pääpukaria, jotka ovat sanoutuneet irti hallituksen säästölinjasta? Ei tästä tule mitään, herra pääministeri. Me olemme aika tavalla nyt viimeisillä rajoilla sen suhteen, jääkö koko kesäksi korkea korkotaso. Syksyllä on edessä kansanäänestys, tulee vaalibudjetti. Kuinka meille käy? Äänestämme epäluottamusta hallitukselle, koska tässä arvioidaan hallituksen toimintaa kokonaisuudessaan. Olen aivan samaa mieltä kuin edustajat Helle ja Hautala.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Tämä on juuri sitä keskustelua, mitä mielestäni täällä ei tarvittaisi tämän asian yhteydessä, mutta kun se on kerran käynnistetty, on myös kohtuullista, että siihen kuitenkin vastataan.

Ensinnäkin vierastan poliittisessa elämässä sitä, että osoitellaan sormella ihmisiä, henkilöitä. Ihan vakavasti puhuen minusta, jos joku saa huonon kuvan poliittisesta elämästä, se useimmiten syntyy juuri sitä kautta, että asioita tuolla tavalla henkilöidään kuin äsken tapahtui. (Ed. Hämäläinen: Hevosetko täällä politiikkaa tekevät?) Me voimme olla eri mieltä asioista. Viittaan ed. Anderssonin puheenvuoroon, joka oli minusta erinomainen arvio asioista. Vaikka arvio oli minusta väärä, sitä on kunnioitettava. Vaikka se oli mielestäni väärä, sitä on pakko kunnioittaa. Hän yritti arvioida asioita omasta näkökulmastaan. Mutta sellainen heittely, jossa me heitämme toistemme päälle lokaa, en tiedä, ketä se auttaa. Mutta siihen on pakko nyt vastata kuitenkin.

Mitä tulee talouspolitiikkaan ja talouden linjaan, en minä kyllä ota vastaan syytöksiä vaali-

budjetista, varsinkin kun budjetin valmistelu on kesken ja varsinkin kun minulla on muistissani vuoden 91 budjetti ja se, millä tavalla se tehtiin ja mitä se piti sisällään ja mitä seurauksia siitä budjetista tämän maan kannalta oli. (Ed. Louekoski: Minä muistan myös, herra pääministeri!) Se budjetti minusta on huono esimerkki siitä, miten ei pidä toimia, että vaalien lähellä poliittinen järjestelmä menettää otteensa asioihin ja ajaudutaan tilanteeseen, jossa oltiin syksyllä 90. Olisi edes voinut toivoa, että siitä budjetista olisi ollut seurauksena, siis valtion varojen massiivisesta lisäkäytöstä, se että maan asiat parantuvat ja työllisyystilanne paranee. Sehän johti osaltaan siihen, että me ajauduimme sitten todella pahaan tilanteeseen ja oikeastaan lasku, joka oli jo alkanut 89, jyrkentyi rajusti vielä vuonna 90—91 tuon budjetin aikana.

Minusta on selvää, että hallituksen pitää pysyä kiinni asettamassaan tavoitteessa, joka lyötiin kiinni 91, tavoitteessa, että valtion menot eivät reaalisesti kasva koko vaalikauden aikana. Se on erittäin kova ja kunnianhimoinen tavoite, mutta sen mukaisesti on pakko toimia, jos vastuuta tämän maan asioista halutaan kantaa. Yksi sitä koskeva ratkaisu oli tänään käsiteltävänä valtiovarainvaliokunnassa. Minä en tiedä lopputulosta, mutta ne kaikki, jotka olivat äänestämässä sen puolesta, että valtionosuusjärjestelmään liittyvä säästölaki hyväksytään, olivat pitämässä huolta valtiontaloudesta. Ne, jotka olivat sitä vastaan, olivat viemässä pohjaa valtiontaloudelta. Olisi mielenkiintoista kuulla, mikä oli sosialidemokraattien kanta tuohon asiaan valiokunnassa.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Minä olisin toivonut, että puoluepolitiikka näyttelisi pienempää roolia tässä keskustelussa, kuin mitä se tähän saakka on näytellyt. Olisi todella toivottavaa, että katsotaan tätä ratkaisua kokonaisuutena, niin kuin pitääkin tehdä. Tämähän on varmaan tärkein ratkaisu, jonka eteen joudumme poliittisessa elämässämme. Keskustelua ei voida moittia siitä, että se olisi ollut yliasiallista tähän saakka.

Mitä puheenjohtaja Lipposen kommenttiin tulee — hän poistui sitten tietenkin — minä olen moittinut Suomen Pankin johdon kommentteja korkopolitiikasta. Ensin tuli sellainen viesti ulos, että Suomen Pankki on tahallaan myötävaikuttanut siihen, että korkotaso on oikea, sen jälkeen tuli viesti siitä, että Suomen Pankki on pysynyt neutraalina tässä asiassa. Kun korkea korkotaso on suurin haittatekijä, kun halutaan parantaa työllisyyttä ja saada investointeja ja kysyntää aikaan, niin tästä pitää puhua ja pitää puhua niistä kotimaisista keinoista, joita meillä on käytettävissä tässä asiassa. Tästä pitää keskustella. Kyllä Suomen Pankin toimenpiteistä pitää voida keskustella ja myös kritisoida ja moittia niitä. Minä toivon, että siihen puheenjohtaja Lipponen ja muut aktiivisesti osallistuvat.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Puheenvuoron haastaja on todellakin poistunut salista, mutta (Ed. Nikula: Niin on pääministerikin!) — aivan oikein — siitä huolimatta minä kernaasti muutaman sanan sanon.

Ensinnäkin voisi hieman ihmetellä alkajaisiksi sitä, että ed. Lipponen tässä tilanteessa vaalikauden nyt ollessa vähitellen päättymässä ja uusien vaalien ollessa edessä kokee huolekseen sen, että valtion menot yltävät liian suuriin lukuihin. Minä olen kolmen vuoden ajan täällä saattanut huomata ja havaita sen, kuinka vuodesta toiseen juuri hänen toimestaan tai hänen puolueensa toimesta on vaadittu sellaista elvytystä, jonka käytännön toteuttaminen olisi väistämättä vaatinut vielä lisää velkaa, velanottoa, vielä suuremmalla velanotolla valtion menojen ja tulojen välisen eron paikkaamista. Kun vaalit lähestyvät, minä ymmärrän, kun on mahdollista, että vastuunkanto koittaa toisin kuin viime vaalien jälkeen, että on syytäkin olla huolissaan. On syytäkin olla huolissaan. Se taustaksi siihen, mitä tämän jälkeen aion sanoa.

Todellakin käytin puheenvuoron julkisuudessa muutama viikko sitten aihepiiristä, joka koskettelі myös valtion budjettikehyksiä vuodelle 95. Tuossa puheenvuorossani, joka ajoittui hetkeen kohta sen jälkeen, kun hallitus oli päättänyt 179 miljardin markan kehyksistä vuodelle 95, kiinnitin huomiota siihen puheenvuoroon, joka oli esitetty hallituksen piirissä. Siinä oli vaadittu, että vuodelle 95 pitää vielä tuntuvasti keventää verotusta. Sama puheenvuoron käyttäjä oli vaatinut, että toisaalta täytyy pitää tiukasti kiinni 179 miljardin markan suuruisesta kehyksestä — toisaalta siis pitää keventää verotusta.

Tällainen yhtälö on käytännössä varsin vaikeasti ratkaistavissa. Yhtälö voi ratketa ainoastaan sillä tavalla, että valtion menoja leikataan vielä enemmän kuin muutoin jouduttaisiin leikkaamaan. Sanoin tuossa puheenvuorossani, että se yksinkertaisesti ei ole mahdollista ja jos aiotaan verotusta vielä tuntuvasti keventää vuodelle 95, se väistämättä johtaa siihen, että budjettike-

hyksessä, 179 miljardissa markassa, ei siinä tapauksessa pysyttäisi. Tämä oli sanomani, ja olen kyllä edelleenkin täsmälleen samaa mieltä.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt on saanut sellaisenkin oppiarvon kuin pääpukari, on syytä käyttää puheenvuoro. Ed. Lipposen arvio on siitä, että olen omilla arvioillani jotenkin sotkenut hallituksen talouspolitiikan tavoitteita, haluan oikaisun. Olen puhunut vain sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osalta, että valtiovarainministeriön asettamat raamit ovat liian niukat eikä niissä pysyminen ole mahdollista, ilman että seuraisi yhteiskunnallisesti hyvin vakavia seurauksia.

Olen valmis myöntämään, että sosiaalimenojen bruttokansantuoteosuus, 38 prosenttia tällä hetkellä, on talouden sietokyvyn rajoilla. Siitä en voi sanoa muuta, eikä näin voi jatkaa tietenkään kovin kauan, ilman että siitä seuraa umpiperä. Mutta olen toisaalta ihmetellyt sitä, että ed. Lipponen antamissaan lausunnoissa on hyvin selkeästi todennut, että huolimatta siitä, että sosialidemokraatit ovat kenties tulevissa hallituksissa, ei tiukkaa finanssipolitiikkaa voida väistää. Siihen on sitouduttava. Tämä lausunto myötäilee hallituksen politiikkaa täysin, mutta tällä lausunnolla ei näytä olevan arvoa täällä eduskunnassa, jossa toimitaan tiukan finanssipolitiikan vastaisesti. Nyt tietysti vuotta 95 koskien on mahdollisuus näyttää myös sosialidemokraattien suunnasta, voivatko he käytännössä toimia puheenjohtajansa linjausten mukaisesti vaiko ei.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministerin puheenvuorosta kävi ilmi, että hän on avannut kahden rintaman poliittisen sodan, hallituksen sisällä ja hallituksen ja opposition perinteisellä rintamalinjalla. Vaikka olen vain reservin kersantti laivastosta, varoittaisin tällaisesta menosta. Hallitukset kaatuvat sisäiseen rappioon, eivät välikysymysäänestyksiin. Näin on meillä 40 vuoden perinne.

Pääministeri muisteli Eec-suojalakeja, ja se oli tietysti hyvä havainto sen vuoksi, että silloin saatiin tärkeä kauppapoliittinen ratkaisu toteutettua. Se, mikä niissä oli erityistä verrattuna nyt tähän kotimaiseen tukipakettiin, on, että ne valmisteltiin hyvin laajalla pohjalla. Oppositiossa ollut kokoomus sai aikaan vuokrasääntelyn vuokrasäännöstelyn sijasta, ja sitä lakia ainakin sovellettiin, jollei sitten Urho Kekkosen valintalakia kuin kerran.

Pääministeri sanoi vastauspuheenvuorossaan välikysymykseen: "Hallitus on valmis koska tahansa, missä tahansa ja kenen kanssa tahansa sekä perustelemaan tämän kotimaisen ratkaisun sisältöä että arvioimaan sen vaikutuksia." Eilen maa- ja metsätalousministeri Pesälä ilmoitti, että 6 päivänä syyskuuta ne lait ovat eduskunnan arvioitavissa. Minkä tähden hallitus ei käynnistä nyt tässä vaiheessa yhteisiä neuvotteluja viimeinkin, anna tietoja näistä esityksistä, niiden taloudellisista vaikutuksista, jotta oppositiossa ja luullakseni myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmissä esimerkiksi kesäkokouksissa voitaisiin käydä näitä ratkaisuja läpi ja hakea sellaista ratkaisua, joka kestää myös poliittisten voimasuhteiden vaihdoksia?

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministerin käyttämään Itävalta-korttiin: Itävallalla ja Suomellahan on eräitä keskeisiä eroja tässä kysymyksessä, mm. se, että Itävallassa toisin kuin Suomessa keskeiset hallituspuolueet ovat kyenneet johdonmukaiseen yhteistyöhön ja ratkaisuihin tässä kansallisesti merkittävässä asiassa.

Toinen merkittävä havainto on se, että Itävallan talonpoikaisjärjestö eli sikäläinen MTK on ollut vahvasti EU-jäsenyyden kannalla asiaperusteilla. Niitä sopii myös tässä yhteydessä Suomen poliittisten päättäjien ja maataloudesta huolissaan olevien kuunnella. EU on koettu merkittäväksi turvaksi Itä-Euroopan markkinoita ja Itä-Euroopan maataloustuotantoa vastaan. Erityisesti Itävallassa on ymmärretty, että EU:n rajasuoja jatkossa käytännössä vahvistuu ja EU:n ulkopuolella olo silloin Suomen tai Itävallan kaltaisessa tuotantotilanteessa on erittäin raskas malli. Kannattaa miettiä, mitä se käytännössä merkitsee.

Myös vaikka nykyistä tulotasoa ei Itävallassa voida kaikille tiloille turvata — nimittäin Itävallan siirtymävaihetuki ja kansallinen tukipaketti on pienempi kuin Suomessa — niin Itävallan talonpoikaisjärjestön puheenjohtaja Schwarzenberger on hiljattain todennut, että EU-äänestyksen johtaessa kielteiseen tulokseen ei ole varmaa, että tämän tukipaketin kaltaista tukemisjärjestelmää voitaisiin saada hyväksytyksi Gatt-sopimuksen vaikutuksien lieventämiseksi. Tämä on varsin tärkeä näkökulma, koska meillä olisi varsin samanlainen tilanne.

Kaiken kaikkiaan tilanne olisi täysin yhtenevä meidän asemamme kanssa EU:n ulkopuolella. Tätä kysymystä kannattaa erityisesti keskusta-

puolueen ja hallituspuolueiden ja erityisesti MTK:n pohtia, koska EU:n merkitys on Itävallassa nimenomaan, huolimatta huonosta kansallisesta tukipaketista, koettu erittäin tärkeäksi maatalouspolitiikan jatkon kannalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron pääministerin ensimmäisen puheenvuoron jälkeen noin tunti sitten. On helppo yhtyä siihen pääministeri Ahon näkemykseen, että tämä asia on nähtävä ohi päivänpoliittisten ongelmien ja kysymysten. Mutta yhtä selvää on myös se, että kaikkien niidenkin puolueiden keskuudessa, jotka EU-jäsenyyteen suhtautuvat myönteisesti, asioita painotetaan eri tavalla. Niin tekee SDP, niin tekee Suomen keskusta ja niin tekee myös kokoomus. Mutta jos me todella kykenemme tähän asiaan suhtautumaan, niin kuin pääministerikin vaati, ohi päivänpolitiikan, merkitsee se myös sitä, että kaikkien puolueiden tulisi kyetä sietämään toisten puolueiden erilaisia painotuksia, myös pääministerin oman puolueen. Ei Suomen keskusta tässä suhteessa voi olla missään erityisasemassa. Viittaan vain nyt siihen keskusteluun, jonka kuulemma ed. Zyskowiczin eilinen ryhmäpuheenvuoro keskustan eduskuntaryhmässä tänään ja eilen on aiheuttanut.

Minun käsitykseni mukaan kokoomuspuolue tulee huomenna yksimielisesti antamaan luottamuksensa sille, että tätä asiaa voidaan viedä eteenpäin, ja myös hallitukselle. Toivon samaa myös pääministeri Ahon omalta puolueelta. Tämän asian tietynlainen paradoksihan on se, että eniten hallituksen kaatumista pelkäävät sosialidemokraatit.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ja keskustan välinen kiristyksen kierrehän on johtanut siihen, että kokoomus on jäänyt uhrina, tyhjäksi puristettuna, kentälle lojumaan, ja pääministeri Aho ohjasi poliittisen kiristyksen nyt oppositioon ja sosialidemokraatteihin. Aivan ennenkuulumattomalla tavalla halutaan EU-ratkaisuun kytkeä luottamuksen antaminen hallitukselle ja tietysti myös maatalouspaketin rahoitus. Jos tarkemmin vielä luonnehditaan poliittisin rikostunnusmerkistöin, niin on ehkä kysymys jopa kolmestakin lajista: kiristystä, lahjontaa ja anastusta. Nimittäin kokoomusta ja nyttemmin oppositiota koetetaan kiristää hallituksen tukemiseksi ja maatalouspaketin hyväksymiseksi EU-ratkaisun yhteydessä. Keskustan johdolla halutaan lahjoa oma kannattajakunta, maatalousväestö, sopimuksen taakse, ja anastuksen kohteeksi sitten joutuvat veronmaksajat.

Sosialidemokraatit eivät pelkää hallituksen kaatumista. Sen kyvyttömyys on osoittautunut entistäkin selvemmäksi, ja ainoastaan uusilla vaaleilla saataisiin nopeasti kohennusta Suomen tilanteeseen, saataisiin uskottavuutta talouspolitiikkaan, ennen kaikkea myös työllisyyspolitiikkaan. Esko Aho pääministerinä pelaa nyt tuppea kansakunnan kohtalolla, ja se ei voi olla kenenkään onneksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Aho entisestään kiinnitti huomiota siihen, ettei neuvoa-antava kansanäänestys ole ainoastaan moraalisesti vaan myös poliittisesti sitova. Nyt senkin vuoksi olisi äärettömän tärkeää, että hallitus pystyisi muodostamaan kantansa liittyen siihen, minkälaista enemmistöä vaaditaan.

Pääministeri Aho sanoi aikanaan sanasta sanaan, että täytyy olla kansan laaja enemmistö jäsenyyden tukena. Se kuulostaa kyllä hyvin uskottavalta, mutta perustuslaillisesti "laaja" täytynee muuntaa 2/3:n enemmistöksi, koska perustuslaissa ei tietenkään esiinny sanaa "laaja" missään yhteydessä.

Olisi tärkeätä, että hallitus tässä hyvin vaikeassa kysymyksessä ottaisi selkeän kannan. Muutoin jää vaikutelmaksi esimerkiksi ministeri Norrbackin triviaali käsitys siitä, että jo yhden äänen enemmistö neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä voisi olla ratkaisevaa, ilmeisesti sekä moraalisesti että poliittisesti. Sehän olisi äärettömän naiivi kanta, kun ajattelemme, että kuitenkin eduskunta joutuisi tekemään tämän päätöksen vähintään 2/3:n enemmistöllä, ja itse asiassa perustuslaillisesti olisi ainoa järkevä tulkinta se, että täytyisi olla ensin 5/6:n enemmistö asian kiireelliseksi julistamiseksi. Kun tämä on eduskunnan mahdollisuus ratkaista kysymys, olisi todella merkillistä, jos yksi ääni riittäisi kansan keskuudessa.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pääministeri Aho oli ensimmäisessä puheenvuorossaan huolissaan yhteenkuuluvuudesta, jonka puutteen hän näki keskeisesti uh-

kaavan Suomen EU-pyrkimyksiä. Kansallisen kokoomuksen näkökulmasta totean, että hallitusrintamasta vain kansallinen kokoomus on se puolue, joka yksiselitteisesti on alusta pitäen ollut EU-pyrkimyksen takana ja tulee olemaan jatkossakin.

On kuitenkin syytä kunnioittaa puolueen käsityksiä sikäli, että jäljet pelottavat. Me emme ole olleet kovinkaan vakuuttuneita siitä, millä sitoutumisen asteella keskeisin hallituspuolue tosiasiassa on mukana viemässä Suomea Euroopan yhteisöön. Me olemme joutuneet, se myönnetäköön, kärsimään varsin tuskallisen kädenväännön elintarviketalouden kansallisen tukipaketin yhteydessä. Mutta se on historiaa. Me olemme sen demokraattisessa järjestyksessä käyneet läpi. Nyt me pyrimme ratkaisuun lähtien siitä, mikä varmimmin takaa Suomen pääsyn Euroopan yhteisön jäseneksi niin pian kuin mahdollista. Tässä asiassa me emme tarvitse ammattisurijoita, jollaiseksi ed. Seppänen ilmoittautui. Pyydämme hänen tukeaan sitten, kun sitä tarvitaan.

Oppositiolle totean, että sen on ollut tavattoman helppo, tällä tarkoitan sosialidemokraattista puoluetta, rakentaa sellainen ponsi, johon varsin monen on henkisesti ollut helppo yhtyä, sillä kokoomuksen kanta oli lähellä näitä käsityksiä niissä asioissa, joissa me äänestyksen jälkeen hävisimme. Nyt te potkitte tyhjään maahan. Jos teillä on parempi neuvo viedä Suomi nopeassa aikataulussa Euroopan yhteisöön, näyttäkää merkkiä, niin kyllä me tulemme, mutta sellaista merkkiä ei ole näkynyt. Älkää näyttäkö pelkkää puukkoa, siinä pitää olla tappamisen meininki sitten.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri on tunnetusti pelimies, mutta nyt muutkin ministerit ovat osoittaneet aivan erinomaisia väistelijäntaitoja. Huomiseen äänestykseen on tänään haettu eväät aina 70-lukua myöten. Siirtolaisten asuttaminen ja torpparien vapautus ovat ilmeisesti seuraavat keskustelun aiheet.

Hallituksella ei todellakaan ole ollut mitään syytä olettaa, että se saisi oppositiolta kainalosauvat itselleen tulevalle matkalleen. Vastuuta hapuilusta ja talouden epävarmuudesta ei voi sysätä oppositiolle.

Ed. Zyskowicz viittasi vastikään keskustan sisäiseen nuijasotaan. Hän käytti näitä sanoja. Voisi myös tietysti viitata kokoomuksen puheenjohtajanvaihtoviikkoihin. Suuri kysymys Euroopan unionin jäsenyydestä on alistettu pelinappulaksi hallituspuolueiden sisäisissä kamppailuissa. Kansalaisia ja kansanedustajia on peloteltu kaikella pahalla, mitä voi seurata siitä, jos hallitus ei saa luottamusta. Heinäsirkat ja raekuurot on vielä jätetty mainitsematta.

Mutta kun moneen kertaan on ehditty jo muistuttaa siitä, että opposition voimat yhtenäisimmillääkään eivät riitä hallituksen kaatamiseen, epäluottamuslauseen antamiseen hallitukselle, täytyy ihmetellä, mistä ministerien paniikki johtuu, kun vuorotellen pääministeri ja hänen varamiehensä ovat käyneet täällä pelottelemassa kansanedustajia, uhkaamassa ja kiristämässä hallitukselle luottamusta. Täytyy olla ilmeisesti molemmille selvää, että tilanne on tavattoman kireä hallituksen ja hallituspuolueiden sisällä.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että varsinkin edustaja, puheenjohtaja Lipposen puheenvuoron sisältö ja sävy ovat kyllä tiivistäneet hallitusrintamaa. Jos on alkuillasta epäillyt, että hallitus ei tulisi luottamusta saamaan, niin tämän keskustelun jälkeen olen aivan vakuuttunut, että se tulee sen saamaan.

Vertailu Itävallan sosialidemokraattien tapaan on sikäli oikeaan osuva, että Itävalta teki sen, mitä suomalaiset demarit eivät ole pystyneet tekemään. Se paimensi mahtavan kansan enemmistön EU-ratkaisun taakse. Se perustui nimenomaan siihen, että neuvottelutulokseen, liittymissopimukseen, katsottiin tärkeänä elimellisenä osana kuuluvan myös kansalliset toimet, joista siellä syntyi laaja yksimielisyys.

Kansallinen sopeutuspaketti on selkeä osa neuvottelutulosta. Tämä oli selkeä perustuslakivaliokunnan tulkinta, johon ed. Koskinen otti osaa, ja myös oikeuskanslerin tulkinta. Tarvehan syntyi äkkiromahduksesta, johon sosialidemokraatit, puheenjohtaja Lipposen johdolla, olivat nimenomaan vaikuttamassa. Jos olisi saatu siirtymäaika, emme koskaan olisi tarvinneet määrältään tällaista ratkaisua, mikä nyt tehtiin.

Rouva puhemies! Sosialidemokraatit tuntuvat nyt luottavan siihen, että ennenaikaiset vaalit ja sen kautta valittava eduskunta ja hallitus olisivat tie EU-jäsenyyteen. Vakuutan teille, että se on varmin tie tuhota EU-jäsenyys sillä aikataululla, jonka tämä hallitus on asettanut. Se on varmin tie tuhota se. Sen vuoksi olisi tavattoman tärkeätä, että sosialidemokraatit eivät näkisi tätä asiaa pelkkänä valtapolitiikkana, kuten he tänä päivänä tuntuvat näkevän, vaan ottaisivat nyt edes tästä asiasta tavalla tai toisella vastuuta, kun

olen luullut, että hekin ovat edes jollakin asteella kannattamassa Suomen EU-jäsenyyttä. Siksi tämä on hyvin olennaista. Ed. Hämäläinen, näyttää siltä, että Ahon hallitus on ainoa koalitio tässä maassa, joka pystyy Suomen nyt viemään johdonmukaisella määrätietoisella tavalla Euroopan unionin jäseneksi.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri viittasi puheenvuorossaan säästötarpeisiin ja tällä hetkellä eduskunnassakin käsiteltäviin säästölakeihin. Lannoiteverolain hän kyllä unohti. Säästölakeja tarvitsee varmaan lisätä vielä tulevaisuudessa, jotta maatalouteen menevät rahat voidaan jollakin kattaa. Ihmettelen, miksi tukipaketin hyväksymisellä on niin palava kiire täällä, ja hallitus ja eri ministerit ovat puheenvuoroissaan uhkailleet, että ellei sitä hyväksytä, niin työttömien määrä tulee lisääntymään. Haluaisin kuulla hallitukselta vastauksen kysymykseen, jonka jo aikaisemmissa puheenvuoroissani otin esille: Kuinka moni noin 145 000:sta maataloudessa työskentelevästä henkilöstä ja noin 50 000:sta elintarviketeollisuudessa työskentelevästä henkilöstä tulisi jäämään työttömäksi, jos tukipaketti ei hyväksyttäisi, eli kuinka suuri joukko heistä liittyisi noin puolen miljoonan työttömän joukkoon?

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hurskaiselle sanon ihan suoraan: Onhan tiedossa, että jokainen työpaikka tuo kerrannaisvaikutuksiltaan ehkä noin kaksi uutta työpaikkaa. Siinä mielessä tämä kerrannaisuus on hyvin merkittävä ja suuri.

Rouva puhemies! Pääministeri Ahon aiemmin esittämä selostus oli hyvin looginen, ja marssijärjestys kulkee todellakin näin, että eduskunnan tulee nyt vastata siihen, antaako se oman hyväksymisensä EU-ratkaisulle ja päästäänkö sen jälkeen kansanäänestyksen suuntaan. Vaikka siltä kuulosti ja olisi voinut luulla, että pääministerin puhe meni ikään kuin helmiä olisi heitetty vähän hukkaan, niin voin sanoa, että tällä kertaa ei todellakaan näin käynyt, vaan uskon, että ne hallituksen rivit, jotka kenties ovat hieman horjuneet, ovat tiivistyneet, ja tästä täytyy sosialidemokraateille ja erityisesti ed. Lipposelle esittää hyvä lämmin kiitos, sillä viimeistään näiden puheenvuorojen jälkeen hallitus tulee huomenna saamaan luottamuslauseen.

Olen aina luullut, että Kuopion lyseo on hyvin arvokas lyseo ja sieltä valmistuu varsin sivistyneitä opiskelijoita ja oppilaita. Nyt en kyllä enää ole ollenkaan varma. Kun kuuntelin ed. Lipposen puheenvuoroa ja hän puhui "heil Hitleristä", niin minä voisin verrata SDP:n maatalouden ja viljelijöiden vastaisuutta 30-luvun juutalaisvainoon, jos lähdetään oikein kärjistämään asioita ja vertaamaan. Näin en suinkaan halua lähteä tekemään, mutta totean vain, että tällä keskustelulla EU-jäsenyyden portit eivät helposti aukea.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron jo jokin aika sitten vastatakseni edustaja, puoluejohtaja Lipposen puheenvuoroon siitä, kuinka SDP ei ole päässyt näihin valmisteluihin mukaan. Miten ed. Lipponen voi unohtaa sen, että maaliskuun alussa, kun pääministeri toi tiedoksi eduskunnalle saavutetun neuvottelutuloksen sisällön, ed. Lipponen totesi, että "älkää pyytäkö meitä tekemään teidän töitänne"? Juuri näillä sanoilla hän opasti. Miksi ei tätä nyt muisteta? Kyllä kai politiikassakin jonkin näköinen logiikka pitäisi olla.

Tämän keskustelun pohjalta tulenkin siihen johtopäätökseen, että ei Suomi ole kypsä yhdentymään, ei totisesti. Mutta toivon, että kansanäänestyksessä viisaat kansalaiset osaavat tehdä oikean päätöksen. Kyllä täällä tänään käyty keskustelu muistuttaa ennen kaikkea kyläpolitikointia. Ainoa, joka tässä keskustelussa oli valtiomies, oli pääministeri.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hautala ja monet muut opposition edustajat ovat tänä iltana todenneet, että hallitus on hoitanut EU-asian huonosti. Haluaisin palauttaa mieleen, mitä on tapahtunut.

Kun eduskunta maaliskuussa 1992 antoi hallitukselle valtuudet jäsenhakemuksen jättämiseen, se jätettiin. Neuvottelutulos saatiin samanaikaisesti Itävallan, Norjan ja Ruotsin kanssa. Neuvottelutulos on verraten hyvä. Minä en usko, että mikään muu hallitus olisi kovinkaan paljon parempaan pystynyt. Ehkä olisi hieman parempaan, ehkä hieman huonompaan, mutta verraten hyvin hallitus siinä onnistui.

Sen jälkeen ruvettiin neuvottelemaan kansallisesta tukipaketista, ja aivan kuten ed. S-L. Anttila totesi, tarjottiin oppositiolle mahdollisuus tulla mukaan, mutta se ei kelvannut. Kansallista tukipakettia kaikki poliittiset puolueet ovat moittineet, kokoomus on moittinut, keskusta on

moittinut, kristillinen liitto on moittinut, SDP on moittinut, vasemmistoliitto on moittinut, etujärjestöt ovat moittineet, veronmaksajat ovat moittineet. Tämä on osoitus siitä, että ei kansallinen tukipaketti ainakaan ketään suosi. Näin ollen kansallinen tukipaketti on tässä valossa ja tässä ajassa hyvä.

Kansanäänestyslakiesitys on annettu.

Vaikka kristillinen liitto suhtautuu kielteisesti unioniin ja sen jäsenyyteen, me emme kuitenkaan halua sitä tosiasiaa kieltää, etteikö hallitus olisi hoitanut asian varsin hyvin.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Lipposen puheenvuoroon, joka osoitti, että SDP on yhä yhtä maaseutuvammainen kuin ennenkin, valitettavasti. Siinä missä SDP:n veljespuolueet Itävallassa ja Norjassa ovat rakentaneet aivan samaa mittaluokkaa olevaa kansallista pakettia maatalouden sopeutumiseksi EU-jäsenyyteen kuin Suomessa, Sosialistisen internationaalin Suomen osasto kieltäytyi osallistumasta edes sitä koskeviin keskusteluihin, vaikka hallitus tätä SDP:lle esitti. Ei näillä eväillä kansallista yhtenäisyyttä rakenneta eikä myöskään lasketa korkotasoa.

Puheenjohtaja Lipponen kertoi myös kiitettävän avoimesti, että SDP:n ainoana vaikuttimena vastustaa EU-pakettia on vain se, että Suomen pääministerinä on Esko Aho ja Itävallan liittokanslerina Franz Vranitzky. Jos tämä olisi oikeussali, Lipposen lausuntoa pidettäisiin juridisena tunnustuksena siitä, että SDP:lle eivät asiat merkitse yhtään mitään, vain pelkästään valtapolitiikka merkitsee. Ei muuta kysyttävää.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Maatalouden kansallinen rooli vaihtelee maitten välillä. Suomessa on aina puoluepoliittisin perustein hyvin pitkälle riidelty maataloudesta. Tämä riita jatkuu nyt minusta tavalla, joka ei ole ollenkaan hedelmällinen. Kun haluamme liittyä Euroopan unioniin, silloin on pakko hoitaa maatalousasiat myös niin, että ihmiset saavat toimeentulonsa. On syytä myös muistaa, että jäsenyys tietää alempia elintarvikehintoja jo ensi vuoden alusta.

Minä olen istunut Holkerin hallituksessa ja Ahon hallituksessa ja haluan vain muistuttaa ed. Hämäläistä siitä, ettei edellinen hallitus vauhdittanut maatalouden rakennemuutosta ollenkaan sen enempää kuin tämä. Sanoisin, että edellinen hallitus hoiti maatalouden asiat maatalouden kannalta paremmin kuin tämä hallitus, joka laman aikana on joutunut muun tyyppisiin toimenpiteisiin. Eli silloin olisi pitänyt, arvoisa kansanedustaja Hämäläinen, tehdä jotakin, kun oli valtaa. Nyt vain haukutaan jälkeenpäin, ja tätä minä vähän ihmettelen. Pieni johdonmukaisuus ei koskaan ole haitaksi politiikassa, ei tässäkään tapauksessa.

Mitä sitten kansanäänestykseen tulee, jokaisella kansanedustajalla on tietenkin juridinen oikeus äänestää, miten haluaa, silloin kun eduskunta päättää jäsenyydestä. Mutta ei ole mitään juridista velvoitetta olla jotakin mieltä. Yhden miehen eduskuntaryhmällä ei ole edes sisäisiä vaikeuksia sopeutua maailmaan. Siitä syystä ed. V. Laukkanen on varmasti muodostanut yhden henkilön ryhmän, jotta ei syntyisi kiistaa tovereiden kanssa. Se on tietenkin helppo tapa. Mutta yhteiselämä yhteiskunnassa tietää aina kompromisseja, aina pitää sopia ja aina pitää tehdä kompromisseja. Näin ollen minusta, kun kerran 60 vuodessa kysytään kansalta jotakin, silloin asia on niin tärkeä, että pitää kunnioittaa kansan enemmistöä. Näin ollen minä olen ilmoittanut, että vaikka olisinkin toista mieltä, niin että lain minulle antamasta oikeudesta itse äänestää niin kuin haluan olen valmis luopumaan. En minä näe sitä millään tavalla juridisena ongelmana, mutta päinvastoin näen suurena moraalisena ongelmana, jos ilmoitan, etten kunnioita kansaa, kun kerran kysytään kansalta. Se on moraalitonta minusta, ed. V. Laukkanen.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Kun elintarviketeollisuus tuli puheeksi parissakin puheenvuorossa, en malta olla muistuttamatta siitä, mitä todella sillä sektorilla tehtiin edellisen hallituskauden aikana, sen hallituskauden aikana, jonka hallituksen työskentelyyn myös ed. Hämäläinen osallistui. Kilpailun nimissä silloin rakennettiin ja rahoitettiin valtion tuella sellaista kapasiteettia, joka jokaisen vähänkin asiaan perehtyneen olisi pitänyt nähdä ylikapasiteetiksi, sellaiseksi kapasiteetiksi, jonka purkaminen tulee ennen pitkää vastaan. Näin tapahtui tuolloin. Nyt me olemme tämän asian kanssa tekemisissä ja tavalla taikka toisella maksamme kalliin laskun sen ylikapasiteetin purkamisesta. Onko se tuon pelastusoperaatio vai onko se osan siitä teollisuudesta päästäminen kaatumaan, sekin maksaa. On turha kuvitella, että se on tuosta vain pois pyyhittävä asia; sekin maksaa.

Varsinainen vastauspuheenvuoroni liittyy ed.

Hämäläisen puheenvuoroon ja eräiden muidenkin puheenvuoroihin, jotka lähinnä pohdiskelivat sitä, onko esimerkiksi sosialidemokraattisella oppositiolla syytä äänestää hallituksen puolesta vai ei. (Ed. Hämäläinen: Ei ole, EU:n puolesta!) Minä ymmärrän ja monet meistä varmasti hallituspuolueissa ja hallituksessa ymmärtävät sen, jos sosialidemokraatit huomenna eivät äänestä hallituksen puolesta. Toki asian laadun ja laajuuden vuoksi olisi ollut perusteltua odottaa jopa niinkin pitkälle vastaan tulemista ja kansallisen yhteisymmärryksen hakemista, että olisitte voineet olla huomisessa äänestyksessä myönteisesti mukana. Mutta kuten sanoin, kyllä minä jotenkin ymmärrän, että ette välttämättä huomenna hallitusta tue.

Ed. Hämäläinen ja muutkin, ei vain se ole tärkeää, miten te huomenna äänestätte, vaan tärkeää on ollut kaikki se, mitä tässä keskustelussa ennen kaikkea teidän puheenjohtajanne suulla, joka käytti ryhmäpuheenvuoronne eilen, ja myös mitä hänen suullaan tänä päivänä tässä salissa on sanottu. Myös monien muiden ryhmänne edustajien käyttämien puheenvuorojen sanomalla on ollut merkitystä, mutta erityisesti teidän puheenjohtajanne sanomalla on ollut merkitystä, sillä mikä tästä keskustelusta on välittynyt. Se sanoma ei ole ollut kansallisen eheyden, kansallisen yhteisymmärryksen hakemista. Se on ollut kaukana siitä.

Myönnän, että on ollut tietynlainen shokki se valmius ja halukkuus repiä tällä asialla, tällä kysymyksellä kansaa kahtia. Tämä on ollut varmasti meille kaikille suuri yllätys. Riippumatta siitä, onko muissa hakijamaissa joku puolue oppositiossa, onko se vasemmalta vai oikealta, en tiedä enkä tunnista muista maista vastaavaa merkittävän oppositioryhmän toimintaa, mitä meillä Suomen sosialidemokraattinen puolue tässä asiassa on hakenut, asiassa, jossa kansallisen yksyeyden, yhteisymmärryksen, etsiminen, edes joidenkin sellaisten jyvästen ja murusten etsiminen ja löytäminen, jotka rakentaisivat kansallista sopua, olisi ollut kallis kysymys. Siihen ei ole uhrattu vaivaa eikä voimavaroja. Päinvastaisen linjan puolesta on täällä toimittu.

Mikä merkitys sillä keskustelun sanomalla, mikä sosialidemokraattien suusta täällä on kuultu, mikä merkitys sillä kaikella on? Mihin kaikkeen sillä on vaikutuksia? Monelle suunnalle.

Ensinnäkin sillä on varmasti merkitystä elintarviketalouden piirissä työskentelevien ihmisten kannalta, elintarviketeollisuuden piirissä työskentelevien monien sosialidemokraattien kannalta. Heidän kannaltaan teidän sanomallanne on ollut suuri merkitys. Epävarmuus siitä ja epäluottamus siihen, voiko jäsenyyden tullen heillä olla työtä tulevaisuudessa, on teidän sanomanne seurauksena kasvanut näitten ihmisten keskuudessa. Näin on käynyt eikä vain elintarviketeollisuudessa työskentelevien kannalta, vaan koko elintarviketaloudesa alkutuotannosta lähtien; koko siinä ketjussa työskentelevien epävarmuus ja epäluottamus siihen, että tämä ratkaisu voisi olla heille jollakin tavalla onneksi tai siedettävä, on taatusti kasvanut. Niiden määrän, jotka kansanäänestyksessä äänestävät vastaan, antavat sen merkkisen vastauksen äänestyslippuun, pelkään kasvaneen tämän keskustelun seurauksena. Eli tähän ratkaisuun teidän sanomallanne on ollut vaikutus.

Toisekseen keskustelupuheenvuoroilla on ollut suuri merkitys myös kansalaisten mielikuvaan ja näkemykseen, käsitykseen siitä, mistä tässä kansallisessa paketissa on kysymys. On annettu väärä todistus siitä, mistä tässä kansallisessa paketissa on kysymys. On ilman muuta selvää, että sen vankan viestintäkoneiston, mikä kertaa teidän sanomaanne, sanoma vaikeuttaa radikaalilla tavalla suuren yleisön ymmärtämystä siitä, mistä tässä pohjimmiltaan on kysymys, mistä kansallisessa paketissa on kysymys ja minkä takia juuri elintarviketalouden kannalta tuolla kansallisella paketilla on aivan erityinen merkitys ja rooli. Jos tätä olette halunneet, olette pyrkimyksessänne varmasti tämän keskustelun aikana hyvinkin onnistuneet.

Kolmas seikka, mihinkä teidän keskustelupuheenvuoroillanne on ollut merkitystä, on ollut varmasti Brysselin pää, se sopijaosapuoli, kenen kanssa Suomen pitää näistä asioista sopia. Ei siellä seurata vain sitä, mikä on täällä äänestyksen tulos, vaan siellä seurataan myös sitä, mikä on merkittävien poliittisten puolueitten, poliittisten ryhmien, kanta ja erityisesti sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajan kanta. Ei ole varmaa, että kaikki se, mistä Suomi kansallisissa ratkaisuissaan on neuvonpitoa käynyt ja periaatepäätöksen tehnyt, ilman muuta olisi läpi saatavissa niissä neuvotteluissa, mitä komission kanssa Suomi joutuu käymään. Suomesta kuuluvat äänenpainot, joissa jo Suomessa epäillään ja huonoiksi havaitaan välttämättömät toimenpiteet, ovat varmasti monelle Brysselin komission virkamiehelle hyvin tervetullutta viestiä. En ole aivan varma, onko tuo viesti välttämättä kansallisen, sanoisiko, edun kannalta parasta mahdollista viestiä. Luulen, että tämän keskustelun aika-

na Brysseliin on mennyt myös paljon sellaista sanomaa, joka Suomen asian hoitamisen kannalta ei ole ollut onneksi ja menestykseksi.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muun muassa ministeri Pekkarinen puhui kansallisesta tuesta ja niin puhui ministeri Norrback ja myös ed. Rossi. Kun esitin kysymyksen pääministerille nimenomaan kansallisesta tuesta, pääministeri jätti vastaamatta erääseen tärkeään osaan, ja haluaisin huomauttaa myös ministeri Pekkariselle siitä. Vaikka me nyt hyväksyisimme Suomen eduskunnassa kansallisen tukipaketin, kukaan ei takaa, että vuoden 96 budjetissa siitä on kuin murto-osa. Tämä on mielestäni tärkein seikka siinä, kun olen väittänyt, että kansallisella tukipaketilla yritetään ostaa maatalous- ja maaseutuväestön EU-myönteisyys, koska mitään takeita sen jatkosta ei ole. Mielestäni laki tulisi säätää perustuslain säätämisjärjestyksessä, jolloin se vaatisi ainakin eduskunnan enemmistön, ennen kuin sitä voidaan lähteä purkamaan. Eduskunnan yksinkertainen enemmistöhän riittää nyt sen poistamiseen.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on vähän samanlaista kuin lapsena lumipallosota, että joku heittää lumipallon, ja sitten kun on vuoro heittää takaisin, joku on jo hävinnyt. Nyt ministeri Norrback poistui, mutta ehkä historiankirjoihin voi kirjata vastaukseksi, että ensinnäkin uskoisin, että ministeri Norrback on sen verran tärkeä henkilö, että hänellä olisi parempaakin tekemistä kuin arvella ja kuvitella niitä syitä, miksi perustin oman eduskuntaryhmän. Voin todella todeta, että hänen arvelunsa ja kuvittelunsa kaiken lisäksi eivät alkuunkaan ole ne, jotka olivat todelliset syyt kristillisen liiton ryhmästä eroamiseen jotka ennen kaikkea liittyivät silloin mm. ryhmäkurin vastustamiseen, ankaraan hallituspuolueiden kansanedustajien ryhmäkuriin.

Toinen asia, jonka ministeri Norrback sivuutti neuvoa-antavan kansanäänestyksen kysymyksessä ja jonka ennen kaikkea kohdistin pääministeri Aholle, liittyi todellakin siihen, minkä laajuinen enemmistö tarvitaan neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä, jotta sillä voisi olla edes moraalista sitovuutta eduskunnan kannalta. Tämän kysymyksen ministeri Norrback nyt sivuutti kerta kaikkiaan kokonaan. Mutta olisi ollut todella mielenkiintoista tietää, olettaako hän oman kantansa olevan jotenkin paremmin perusteltu kuin pääministeri Ahon kanta, koska Ahohan on katsonut, että tarvittaisiin laaja enemmistö kansasta, ennen kuin EU-jäsenyys voitaisiin hyväksyä.

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä haluan lähettää viestin kolmelle puolueen puheenjohtaja-kansanedustajalle: Lipposelle, Aholle ja Anderssonille.

SDP:n puheenjohtaja Lipponen sanoo yksikantaan ja selvästi "kyllä" Suomen EU-jäsenyydelle. Gallupin tutkimus toukokuulta osoitti, että SDP:n tukijoissa EU-kannatus on 54 prosenttia, siis enemmistö. SDP:ssä on kuitenkin myös vastustajia peräti 27 prosenttia. Se on muuten hyvin suuri joukko ihmisiä niin isossa puolueessa.

Toinen viesti on puheenjohtaja Aholle. Se onkin hieman kiperämpi ja haastavampi. Nimittäin samaisen gallupin mukaan Suomen keskustassa voimasuhteet ovat 45—35 jäsenyyttä vastaan. Siis EU:n vastustajia on enemmän kuin puoltajia Suomen keskustassa. Ei ihme, että puheenjohtaja Ahoa tuntuu joltisestikin ahdistavan. Pääministeri Ahohan on kaikilla panoksillaan EU:hun liittymisen puolesta.

Puheenjohtaja Claes Andersson sen sijaan on vasemmistoliiton kannattajien enemmistön mielestä oikealla asialla ja oikealla tiellä, kun hän suhtautuu kielteisesti Suomen EU-liittymiseen. Edellä mainitun gallupin mukaan nimittäin vasemmistoliiton kannattajista peräti 60 prosenttia sanoo "ei" EU-liittymiselle, 31 prosenttia on liittymisen puolesta. Tässä siis viestini puolueiden puheenjohtajille.

Mielestäni EU-jäsenyys olisi Suomen kansallisten etujen vastainen. Esittelen niitä arvoja, tietoperusteisia näkemyksiä, joilla perustelen kielteistä suhtautumistani EU-jäsenyyteen.

Hankkimieni asiatietojen ja arvomaailmani perustalta pidän Suomen EU-jäsenyyshanketta etupäässä oikeistoprojektina ja suurpääoman projektina. Euroopan unionin arkkitehtuurin ovat luoneet rahavallan teknokraatit, joille ihmisarvon ja luonnon kunnioittaminen on varsin vierasta. Akateemikko von Wright on todennut Euroopan unionista: "EU syntyy ylikansallisten markkinavoimien vaatimuksesta ja kaventaa sitä valtaa, mitä poliittinen päätöksenteko voi valtion tasolla käyttää." — Näin siis akateemikko von Wright.

Hallitus ja SDP ovat kritiikittömästi avoimin sylin menossa EU:hun rahoittamaan mieletöntä byrokratiaa, kuri-, kielto- ja komentojärjestelmää. Toivottavasti lopetatte puhumisen suoma-

laisista byrokratia- ja normienpurkutalkoista ja tarpeesta vapautua liiallisesta holhouksesta. Nythän nämä piirit juuri ovat todelliseen komentotalouteen ja komentovaltaan menossa.

EU-koneiston takana piilee sen todellinen voima ja valta: suuryritysten, suurpankkien, suuren byrokratian edut. Niitä kehittää ja tulkitsee yksityinen yhteenliittymä Round Table of European Industrialists eli Euroopan teollisuustuottajien neuvotteluryhmä. Maanosan 40 suurinta konsernia pitää Round Tablen kautta käsissään EU:n todellista valtaa. EU:n tärkeimmät linjaukset noudattavatkin melko uskollisesti Ert:n tahdonilmaisuja. Voi siis sanoa, että on kysymys oikeisto- ja suurpääomaprojektista, jolla taloudellista hyötyä pyritään maksimoimaan esteettömällä kilpailulla ja vapaan kaupan etiikalla. Nämä voittavat EU-käytännössä lähes kaikki muut tavoitteet.

EU-jäsenyyssopimus on mielestäni käsiteltävä eduskunnassa normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä, jota mm. Suomen EU-jäsenyyttä vastustavien järjestöjen yhteistyöelin, Itsenäinen Suomi — paras vaihtoehto, on vaatinut. Muutenhan kyseessä on varsinainen laittomuusprojekti. Niin sanotun Tiitisen komitean mielestä jäsenyys voidaan saattaa voimaan kulumassa olevilla valtiopäivillä kahden kolmasosan enemmistöllä. Kuinka alempiasteinen lainsäädäntö eli sopimus ulkovallan kanssa voisi kumota ylimmän asteisen eli määräykset perustuslain muuttamisjärjestyksestä? Suomen jäsenyys Euroopan unionissa tulisi muuttamaan perustuslakeja ainakin kymmenessä eri kohdassa. Jäsenyyssopimus tulisikin käsitellä perustuslain muuttamisjärjestyksessä.

EU-sopimusratkaisussa Suomen maatalous- ja aluepolitiikka sopeutettaisiin EU:n vastaaviin. Hallituksen hyväksymän Maastrichtin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti mm. Suomen turvallisuus-, puolustus-, raha- ja talouspolitiikka, kansalaisuus, keskuspankki, raha, oleellinen osa lainsäädäntöä ja korkein tuomiovalta yhdistettäisiin aste asteelta EU-liittovaltiojärjestelmän vastaaviin osiin.

Jäsenyyssopimuksessa rikotaan hallitusmuodon 2 §:ää, jossa todetaan, että "valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta", samoin hallitusmuodon 1 §:ää, jossa todetaan, että "Suomi on täysivaltainen tasavalta". Suomihan menettäisi erityisesti Maastrichtin sopimuksen perusteella oleellisimman osan itsemääräämisoikeudestaan, itsenäisyydestään. Miten Suomi voisi olla itsenäinen, jos sillä ei enää olisi itsenäisyyden tunnusmerkistöä, jota edellä olen kuvannut?

Naisnäkökulma puuttuu Suomen EU-neuvotteluista. Se on muuten yli puolet kansakuntaa. Neuvottelijoinahan ei ole ollut yhtään naista. EU ei ole mikään naisten erityinen liittolainen eikä ystävä, vaikka tasa-arvodirektiivejä EU:sta löytyy. Päätöksentekohan tulisi virkavaltaistumaan, byrokratisoitumaan, etäytymään. Nämä tavoitteethan eivät yleisesti kuulu naisten arvomaailmaan. Hyvinvointivaltio ja sen palvelut ovat aina olleet naisten turvana ja tukena. Pohjoismaista mallia ei Euroopassa yleisemmin ole toteutettu.

Verotuksen harmonisointi ja laajemminkin EU-yhtenäistämistavoitteet uhkaavat selvästi myös suomalaista sosiaaliturvaa, hyvinvointipalveluja ja työntekijöiden oikeuksia. Siitä ei päästä mihinkään.

EU-hallinnon johtotasolla on muuten erittäin vähän naisia. Komission 17 jäsenestä yksi on nainen. Europarlamentissa, jolla tosin on erittäin vähän todellista valtaa, vain viidennes on naisia. En tiedä vielä, mitä vaalit tässä suhteessa mukanaan toivat. Mutta tuomioistuimen kaikki 13 tuomaria ovat miehiä. Syystä voidaankin sanoa, että Euroopan unioni on varsinainen miesprojekti.

EU ei ole myöskään mikään esimerkillinen vihreä ympäristöprojekti, vaikka se sanallisella tasolla on sitoutunut ns. kestävään kehitykseen. Siitä mm. ympäristövaliokunta sai pelottavan karmivia näyttöjä Euroopan-matkallaan. Ympäristönormit tulkitaan EU:ssa herkästi edelleenkin kaupan tekniseksi esteeksi, kuten EU-tuomioistuimen varsin tuore päätös osoittaa.

Suomella oli EU-neuvotteluissa varsin matala profiili ympäristömme suojelemisen suhteen. Vaikka luontomme on monella tavalla tunnetusti herkkä erilaisille vaurioille. EU-neuvottelu tuotti vain neljän vuoden siirtymäajan, sekin taisi olla etupäässä Ruotsin ansiota. Ympäristöministerimme Sirpa Pietikäinen on myöntänyt, että juridisesti tilanne siirtymäajan jälkeen on selvä: "Jos EU ei halua kiristää omia määräyksiään" — siis normejaan — "Pohjoismaat joutuvat tinkimään omista korkeammista normeistaan." Kerrassaan uskomatonta. Kun puhun komentotaloudesta ja komentovallasta, tähänkin kohtaan se sopii erittäin hyvin. Meidän pitäisi ryhtyä alentamaan ympäristönormeja sen tähden, että Euroopan unioni sitä vaatii ja pakottaa meidät siihen. Mielestäni olisi kovin heppoisella pohjalla

meille varsin elintärkeä ympäristönsuojelu, mikäli Suomi EU:n jäseneksi liittyisi.

Ydinpolttoaineen tuonti maahammekin saattaisi olla mahdollista, sillä EU-neuvottelijat eivät kyenneet, osanneet neuvotella sen kaltaista ratkaisua, että näin ei tapahtuisi.

Kaiken lisäksi EU-jäsenyys tulisi suomalaisille hyvin kalliiksi. Suomihan olisi EU:ssa nettomaksaja viimeisen päälle.

Eurottaminen on jo nyt tuottanut varsin epäinhimillisiä seurauksia. Hallituksen ja Suomen Pankin tavoitteenahan on liittää Suomi Talous- ja rahaliitto Emun jäseneksi jo ensimmäisessä erässä. Emu-sopeuttamisen toimet ovat jo olleet tämän myötäisiä, ja työttömyys on lähes 500 000. Työttömyyshän hyväksytään yhteiskuntapolitiikan välineeksi, kun Emu-kuri ja -kriteerit sitä vaativat. Ministeri Salolainen totesi, että älkäämme asettako Emua moraalisesti kyseenalaiseksi täällä tänään. Äskeisen esimerkkini pohjalta on erittäin vahvasti syytä asettaa Emu moraalisesti kyseenalaiseksi.

Olemme monet täällä varmasti odottaneet myös ministeri Viinasta keskusteluun. Häntä ei ole näkynyt eikä kuulunut, mutta eipä hätää, ed. Louekoski piti sen puheenvuoron, jonka ministeri Viinanen olisi täällä puhunut. Siinä suhteessa kyllä kylmänväreet kävivät, kun ajattelin, että ehkä ja ilmeisesti siinä puhui seuraavan hallituksen valtiovarainministeri, jolla oli siis prikulleen samat tavoitteet kuin nykyiselläkin.

Ennakolta oli tiedossa, että Euroopan unioni ei tule antamaan Suomen kaltaiselle maalle sellaisia liittymisehtoja ja tukia, jotka sallisivat Suomen maatalouden ja maaseudun henkiin jäämisen. Suomi on kaavailtu maksumieheksi ja EU-elintarvikeylijäämien markkina-alueeksi.

EU:ssa maksetaan eniten maataloustukea muuten Hollannille, 9 100 markkaa per hehtaari. Lehtitietojen mukaan tämä yhteissumma olisi 18 miljardia markkaa. Olisin halunnut kysyä ministeri Haavistolta, voiko tällainen summa todella pitää paikkansa. Maatalousministeri ei nimittäin osannut kysymykseeni vastata. Toivon mukaan joku tarkistaa asian. Siis maksaako EU Hollannille 18 miljardia markkaa maataloustukea siitä, että se on viimeisen päälle kovan tehomaatalouden maa? Onhan Hollanti esimerkiksi maailman suurin torjunta-aineiden ja suuri lannoitteiden käyttäjä. Pohjavedet ovat tietenkin saastuneita. Jätevesiäkään ei muuten Hollannissa ja Belgiassa puhdisteta, ei missään määrin.

Meillä ei siis todellakaan ole syytä ottaa oppia Euroopan tehomaataloudesta. Voisimmepa vain pysyä mahdollisimman kaukana ja erossa siitä!

Suomen maataloustuki jää meidän suomalaisten maksuun, tietenkin. Meidän jäsenmaksurahoistammehan EU:n myöntämä tukikin maksetuksi tulisi. Se osa kulkisi vain EU:n kassan kautta, ja yhteensä meille siis maksettavaksi maataloustukea tulee 15 miljardia markkaa. EU-jäsenyys tulee veronmaksajille todella kalliiksi eikä se edes pelasta maanviljelijöitä eikä elintarvikealan työntekijöitä työttömyydeltä. Samalla on todettava tietenkin, että minkäänlaista kansallista tukipakettia ei ole luvassa niille lähes 500 000 työttömälle, joilta työn oikeus on kokonaan riistetty.

Pääministeri Aho totesi puheessaan 16.3.92 eduskunnalle, että "Suomi on valmis hyväksymään yhteisön nykyisen säännöstön, Maastrichtin sopimuksen sisällön ja Euroopan unionin päämäärät". Maastrichtin sopimuksen sisältö ei siis ole ollut lainkaan neuvottelukysymys. Ihmettelen, kuinka hallituksen päämiehellä ja muilla ministereillä ei ole rohkeutta kertoa sitä. Siitä ei ole neuvoteltu lainkaan, ja se on "selvä ku pläkki", niin kuin turkulaiset sanovat.

EU on vakaasti matkalla kohti yhteistä ulkoja turvallisuuspolitiikkaa ja yhteistä puolustusta, ja Suomi olisi EU-jäsenenä varsin lähellä joutua myös Weu:n ja Naton jäseneksi, varsinkin jos itse haluaa, ja sitäpä se näyttää haluavan. Suomen puolueettomuus olisi mennyttä. Samoin käy sotilaallisen liittoutumattomuuden.

Arvoisa puhemies! Taloudellisessa ahdingossa elävä kansakunta tarvitsee juuri nyt rohkeutta, rohkeutta valita itse oma suomalainen tiensä, tahtoa määritellä omat tavoitteet, tunnistaa suomalainen identiteetti ja toimia omien etujensa puolesta, rohkeutta nähdä kauas maailmaan yli EU:n blokkimuurien kohti ihmiskunnan yhteistä turvallisempaa tulevaisuutta.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelu on osoittanut, miten vaikea mahdollista EU-jäsenyyttä koskeva kysymys on. Käyty keskustelu on osoittanut myös sen, että tämä kansakunnan suuri historiallinen ratkaisu suuntaan tai toiseen jakaa tätä eduskuntaa ja myös koko kansaa huolestuttavalla tavalla. Pidän nykyistä ja maassamme kenties entistä syvempää kansan kahtiajakaantumista erittäin valitettavana. Pienenä kansakuntana meidän vahvuutemme ja menestymisemme ehto on ollut ja tulee olemaan vastakin mahdollisimman suuri sisäinen eheys ja yksituumaisuus. Nyt sisäisen

yksituumaisuuden edellytykset tuntuvat kuitenkin kaiken aikaa loittonevan. Näin on käymässä sitä selvemmin, mitä lähemmäksi konkreettisia ratkaisuja ja linjanvetoja etenemme.

On korostettava, että EU-jäsenyysneuvottelujen tiellä on pyritty etenemään eduskunnan itsensä viitoittamalla tavalla. EU:n kanssa aikaansaatu neuvottelutulos ei kaikilta osin ole tyydyttävä. Se on avoimesti myönnettävä. Tätä ratkaisua onkin sittemmin jouduttu täydentämään merkittäviltä osin hallituksen periaateratkaisulla. Näistä kahdesta osasta muodostuu siedettävä kokonaisuus, joka nyt on eduskunnan ja myös kansan arvioitavana. Tämä kokonaisuus meidän tulee mielestäni nähdä ja tunnustaa kansallisten ratkaisujen välttämättömyys kotimaisen elintarviketalouden ja aluepolitiikan osalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen periaateratkaisun jälkeen käyty keskustelu on ollut varsin repivää ja vastenmielistä. Kansallisen tuen välttämättömyyttä ei läheskään kaikilla tahoilla ole haluttu tunnustaa. Välttämättä tarvittavasta kansallisesta yksituumaisuudesta ei ole tietoa, kuten ed. Lipposen täällä käyttämät puheenvuorot osaltaan osoittivat. Kansakunnan kahtiajako on nyt syventymässä ja entistä vahvemmin tulee mieleen sellainen ajatus, että me emme suomalaisina todellakaan ole valmiita mahdolliseen EU-jäsenyyteen. Meillä ei ole riittävää kansallista yksituumaisuutta eikä tarvittavaa tervettä kansallista itsetuntoa.

Mahdollisen EU-jäsenyyden tuomat uhkatekijät on tiedostettu ja tunnustettu myös eduskunnan aikanaan tekemissä kannanotoissa ja linjanvedoissa. Eduskunta on edellyttänyt, että Suomen olosuhteet ja erityispiirteet tulee kaikilta osiltaan ottaa EU-ratkaisussa huomioon ja huolehtia myös siitä, ettei mikään väestöryhmä tai mikään alue maasta joudu mahdollisen jäsenyyden oloissa kohtuuttomaan asemaan. Kansalliset toimet on siis jo alun alkaen nähty välttämättä tarvittaviksi suoja- ja sopeutustoimenpiteiksi.

Pidän täysin luonnollisena ja välttämättömänäkin, että pitkäjänteistä ja kansamme kannalta elintärkeää työtä tekevien viljelijäperheiden on saatava mahdollisimman suuri varmuus elinkeinotoimintansa jatkuvuudesta myös mahdollisessa EU-jäsenyydessä. Tämä edellyttää päätöksenteolta ja poliittisilta päättäjiltä sitoutumista pysyvään ja toimintaedellytykset turvaavaan kotimaiseen ratkaisuun.

Näillä toimenpiteillä on huolehdittava sekä aiheutuvista tulonmenetyksistä, jotka laskelmien mukaan voivat kansallisenkin ratkaisun jälkeen tilakohtaisesti olla 10 prosentista jopa 30 prosenttiin, että myös tarpeellisista rahoitusjärjestelyistä, jotta nuoret viljelijät ja tiloillaan investoineet ylipäätänsä voisivat selviytyä.

Velkakuorman keventäminen ja rahoitusongelmien helpottaminen ovat tärkeimpiä sopeutustoimenpiteitä maaseutua ajatellen tilanteessa, jolloin pitkäjänteisten investointien aiheuttamat taloudelliset vastuut painavat viljelijäperheitä ja jolloin tulot EU-jäsenyydessä romahtavat. Minusta nämä sopeutusratkaisut ovat myös taloudellisessa mielessä edullisempia kuin tilanne, että tiloilla ajaudutaan taloudellisiin vaikeuksiin, konkursseihin ja henkisesti hyvin vaikeasti kannettaviin ratkaisuihin.

Maatalouden tuottajahintojen putoaminen Euroopan unionin hintatasolle ja nykyisten tukien poistuminen romahduttaa maatilojen tulopohjan. Tämä tapahtuu neuvottelutuloksen ehtojen mukaan kertarysäyksenä, kun emme siirtymäaikaa saaneet jäsenyyden alkaessa. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset toimenpiteet on rakennettu juuri tätä tilannetta silmälläpitäen, siis sitä ajatellen, että kansakunnan kannalta elintärkeä oma elintarviketalous mahdollisista uusista haasteista selviytyisi.

Arvoisa puhemies! Mikäli emme ole valmiit kotimaiseen ratkaisuun, niin suomalaisen elintarviketalouden, maaseudun ja koko maakuntien tulevaisuus on vaakalaudalla. Kyse elintarviketaloudessa on maamme kolmanneksi suurimmasta teollisuudenalasta metsän ja metallin jälkeen. Elintarviketeollisuuden työpaikkarakenne voi mielestäni säilyä vain siinä tilanteessa, että meillä säilyy oma kansallinen kilpailukykyinen raaka-ainetuotanto, siis maatalous, monimuotoisena tuotannon alana. Niinpä niillä ratkaisuilla, joita tässä välikysymyskeskustelussa osaltaan olemme käsitelleet ja hahmottaneet, on myös erittäin keskeiset sekä työllisyys- että myös kansantaloudelliset vaikutukset samoin kuin kansan turvallisuuden kannalta keskeinen merkitys.

EU-jäsenyysneuvottelujen tulos on kokonaisuus, johon valtioneuvoston päättämä periaateratkaisu kuuluu olennaisena osana. Sen toteuttamiseen tarvitaan mahdollisimman laaja kansallinen tuki. Samalla tulee mielestäni sitoutua myös aluepolitiikan ja maaseudun elinkeinopohjaa ja yritystoimintaa kokonaisuudessaan vahvistavan toimintalinjan toteutukseen.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että EU-kysymyksen osalta voisimme eduskunnassa edetä maltillista ja harkitsevaa linjaa. Omalta osalta-

ni olen aika pitkälti ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä tästä kokonaisuudesta ja tilanteesta, jossa nyt olemme. Olen valmis hyväksymään hallituksen vastauksen ja antamaan hallitukselle valtuudet jatkaa EU-jäsenyysneuvottelutuloksen viitoittamaa tietä eri toimenpiteiden valmistelun osalta, niin että aikanaan suomalaisilla olisi mahdollisuus sanoa EU-jäsenyydelle "kyllä" tai "ei", kuten eduskuntaan annettu ja perustuslakivaliokunnan käsittelemä kansanäänestyslaki jo asian ilmaisee.

Me emme totisesti tässä vaikeassa työttömyyden ja valtiontalouden ongelmatilanteessa kaipaa mitään poliittista tai taloudellista kriisiä maahamme. Me tarvitsemme nyt yksituumaisuutta ja selkeitä linjanvetoja niin, että talouskasvun orastava kehitys voisi voimistua ja työllisyys kääntyä selkeästi parempaan suuntaan.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Suomen jäsenyys Euroopan unionissa lisäisi demokratiavajetta vielä nykyisestäänkin. Lainsäädäntövalta siirtyisi suurelta osin eduskunnalta Brysseliin, missä todellista valtaa käyttää komissaarien muodostama komissio. Vallan käyttäjät olisivat yhä kauempana, kasvottomia ja tosiasiassa vaihtamisen ulottumattomissa.

Päätösvallan siirrosta eduskunnalta Brysselille seuraisi Suomelle paljon.

Pahinta olisi puolueettomuuspolitiikan loppu sekä oman rahan ja raha- ja valuuttakurssipolitiikan menetys. Se merkitsisi talouspoliittisen liikkumatilan supistumista vielä nykyisestäänkin, eli työttömyyttä olisi vaikea vähentää, ainakin merkittävästi, vaikka saisimmekin eduskuntavaalien jälkeen sellaisen hallituksen, joka sitä todella haluaisi.

Euroopan unionin jäseninä emme siis voisi enää itse hoitaa suhteitamme ulkovaltoihin, vaan myös ulkosuhteistamme päättäisi Euroopan unioni. Tämä koskisi myös naapurimaatamme Venäjää. Historia todistaa, että aina, kun olemme antaneet idänsuhteissa päätösvallan muille, Suomelle on käynyt huonosti. Tämä koskee Ruotsin-vallan aikaa ja Hitler-liittoa. Kun me olemme puolestamme itse hoitaneet suhteemme itään, olemme selvinneet hyvin. Parhaimmillaan hyvinkin laajat taloussuhteet itäiseen naapurimaahan olivat keskeinen vaikuttaja maamme nopeaan kehitykseen. Meillä on todellakin kaikki perusteet jatkaa puolueettomuuspolitiikkaa, joka tietenkin saa uudessa tilanteessa uusia sävyjä ja vivahteita, mutta jonka perusta on kestävä.

EU:n toisen kulmakiven, Raha- ja talousliiton Emun, jäsenyys merkitsee omasta rahasta ja raha- ja valuuttakurssipolitiikasta luopumista. Minä en ainakaan ole vähääkään pystynyt ymmärtämään, miten me sitten hoitaisimme metsä-, metalli- ja muun vientiteollisuuden kilpailukyvyn palauttamisen tilanteessa, jossa se on menetetty, jos meillä ei siis ole omaa rahaa eikä omaa raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa. Sellaisia tilanteita, joissa kilpailukyky on mennyt, on ollut. Niitä on ollut ihan viime aikoinakin muutama vuosi sitten, ja niitä syntyy jatkossakin. Se, että esimerkiksi Lapissa Veitsiluodolla, Metsä-Botnialla ja Outokummulla menee nyt hyvin, suhteellisen hyvin ainakin, on devalvaatioiden ansio. Niitä ei markasta luopumisen jälkeen enää tehtäisi. Mitä sitten tehtäisiin siinä tilanteessa, kun kilpailukyky olisi mennyt ja rahapolitiikka olisi harmonisoitu eli siirretty EU:n alaisuuteen, sitä minä en ymmärrä enkä ole löytänyt Suomesta taloustieteilijöitä, jotka tähän kysymykseen vastaisivat. Pidän valitettavana, että tästä kysymyksestä käydään niin vähän keskustelua kuin käydään. Siitä itse asiassa ei keskustella lainkaan.

Euroopan unionin uskontunnustus on uusliberalismi, joka lähtee markkinatoimijoiden — pankkien, sijoittajien ja firmojen — rajoittamattomasta toimintavapaudesta ja kieltää tai ainakin pyrkii kieltämään valtion väliintulon. Aluepolitiikka on valtion väliintuloa, jolla tasoitetaan yritystoiminnan edellytyksiä maan eri osissa. Aluepolitiikalla on ollut merkittävää vaikutusta siihen, että yrityksiä tässä maassa on saatu sijoittumaan eri puolille maata, sinne missä on raaka-aineita ja työvoimaa. Jos aluepolitiikka heikkenee ja jos esimerkiksi kuljetustuki pienenee tai peräti loppuu, Suomi supistuu ajan kanssa tuotannoltaan ja sitten väestöltään kolmion Helsinki — Tampere — Turku sisäpuolelle. Joka tapauksessa on niin, että myös aluepolitiikka olisi jatkossa Brysselin komissaarien käsissä, jos EU:n jäseneksi menisimme. Me emme siis siitäkään enää itse päättäisi.

Euroopan unioni merkitsee vapautuvaa eli kovenevaa kilpailua. Tästä seuraa tarve suurentaa yrityskokoa ja keskittää toimintoja. Keskittäminen on esimerkiksi pohjoisessa jo aloitettu eurokauteen valmistauduttaessa. Räikein esimerkki on Itikka-Lihapolarin teurastamon sulkeminen Rovaniemellä ja teuraslehmien kuljettaminen pohjoisesta aina Etelä-Pohjanmaalle saakka. Jopa tuhat kilometriä on jo kuljetusmatka. Tyhjillään seisova teurastamo Rovaniemellä on tämän eurokeskittämisen toistaiseksi näkyvin muistomerkki ainakin pohjoisessa Suomessa.

Maatalouden osalta Brysselin neuvotteluissa kävi niin, että iso isäntä Heikki Haavisto myi Brysselissä pientilalliset. Nyt Haavisto koettaa ostaa isompien isäntien äänet keskustalle palkansaajilta, eläkeläisiltä ja työttömiltä kerätyillä veromarkoilla, tällä miljardipaketilla. Kansallinen maatalouden tukipaketti on hyvin kallis, mutta silti se on riittämätön ainakin pohjoisen osalta, jossa tilat ovat pienehköjä. Kun EU-jäsenyyden jälkeen tuottajahinta putoaisi keskimäärin 40 prosenttia ja tuki, jota sitten maksettaisiin, olisi eläin- ja hehtaariperusteinen, Lapissa tuki jäisi hyvin pieneksi, koska meillä on vähän karjaa. Tästä seuraisi se, että noin vuosikymmenen jälkeen Lapissa ei monta maatilaa enää jäljellä olisi. Tämä on varsin yhteinen arvio pohjoisessa osassa maata. Ei siis olisi myöskään elintarviketuotantoa, joka tietysti tarvitsee paikallisen raaka-ainetuotannon perustakseen. EU-maatalous on teollisuusmaista suurmaataloutta. Se on isoja tiloja, suursikaloita, suurkanaloita, hormoneja, antibiootteja. Se on myös rutkasti käytettyjä kasvismyrkkyjä. Suomessa jäljelle jäävä suurmaatalous tulee sijoittumaan eteläiseen osaan maata, mitä varmasti Heikki Haavisto näillä toimillaan on pyrkinyt aikaansaamaankin.

Mikä sitten on Euroopan unionin jäsenyyden vaihtoehto? Ensinnäkin se on Eta, ja jos se kuihtuu pois, niin kuin jotkut povailevat, sitten vapaakauppasopimukset Länsi-Euroopan maiden kanssa. Lapin osalta uudet ja isot markkinat eivät löydy kaukaa Saksasta, Hollannista, Ranskasta tai jostakin muusta EU-maasta, vaan lähialueilta: Kuolasta ja Murmanskin alueelta. Jotta tässä yhteistyössä päästään eteenpäin, on saatava paremmat kulkuyhteydet tuolle alueelle. Kummallista on se, että kulkuyhteyksien parantamista ovat armeijan edustajat ryhtyneet vastustamaan. Armeija politikoi Venäjän-yhteistyötä vastaan, mutta hallituksessa olevat poliitikot vaikenevat tästä kysymyksestä. En minä ainakaan ole kuullut pääministerin tai ulkoministerin torjuvan riittävän painokkaasti ainakaan sen enempää puolustusministerin kuin pohjoisen maanpuolustusalueen komentajan kenraaliluutnantti Lasse Wächterinkään Kuola-liikenneyhteyksiä vastaan suuntautuneita hyökkäilyjä.

Rouva puhemies! Länteen tuijotetaan nyt niin tiukasti, että muita ilmansuuntia ei enää nähdä. Tämä on hyvin valitettavaa. Pohjoisen kannalta se on kohtalokasta, koska niin kuin me siellä hyvin ymmärrämme, meidän tulevaisuutemme on kalottiyhteistyön laajentaminen, ja erityisen suuren painon me annamme nimenomaan sille, että saadaan laajemmat taloussuhteet ja muut suhteet myös Kuolan alueen kanssa.

Ed. Kauppinen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt hyvin monenlaista keskustelua käyty pääasiassa maatalouskysymyksistä, mutta kysymyshän on kokonaisuudessaan hallituksen elinvoimaisuudesta ja sen elinvoimaisuuden säilyttämisestä. EU-keskusteluksi on naamioitu ihan muita asioita. Yritetään ajaa ihan muita tarkoitusperiä, kuin mitä on kaiken kaikkiaan ehkä tarkoitus ollut.

Minä olen sitä mieltä, että me olemme tekemässä erittäin suurta päätöstä yhteiskuntamme puolesta ja nimenomaan yhteiskuntamme tulevaisuudesta. Meidän pitäisi pystyä tässä salissa ottamaan suunnitelmallinen, vahva tiikerinhyppy tulevaisuuteen.

Täällä on keskusteltu lähinnä kuin kyläpoliitikot suurin piirtein pelkästään yhden asian ympärillä eli pääasiassa maatalouden tukipaketista. Tosiasiahan on se, että ei mikään maa, emme mekään Suomessa, voi katsoa asiaa vain yhden asian kannalta. Mutta nyt oppositio tahallisesti haluaa tehdä tässä niin. Sanoisin, että se on tietysti sinänsä tärkeä kysymys, mutta siinä ei ole koko EU-asia, vaan siellä on paljon muitakin tärkeitä osa-alueita, joista vain aivan muutamia mainitsen.

Niille, jotka pelkäävät itsenäisyyden menettämistä, muistuttaisin vain teidän omien poliittisten näkemystenne historialliset taustat, mitä on oltu tekemässä Suomen itsenäisyyden puolesta jne. Kaiken kaikkiaan Eurooppa on muuttunut, Eurooppa muuttuu, koko elämä on jatkuvaa aktiivista ja passiivista muutosta. Koskaan ei ole menneeseen paluuta. Huomenna emme voi elää tätä päivää uudestaan. Enkä minä voi hetken päästä vetää niitä sanoja pois, mitä tässä olen sanonut. Koko ajan maailma muuttuu ja me sen mukana.

Kysyisinkin: Mikä on koko Euroopan kehitysstrategia, trendit, uhkat tulevina vuosina, vuosikymmeninä, kenties tulevana satana tai kahtenasatana vuotena? Mikä on vastaava tilanne Venäjällä, islaminuskoisissa maissa, Kiinassa, Aasiassa, Pohjois-Amerikassa jne? Koko maapallo on voimakkaiden muutosten edessä. Me emme pienenä maana voi jäädä näiden muutostrendien ulkopuolelle. Me emme voi elää eristäytynyttä suljettua elämää. Ei meillä voi olla sellaista tulevaisuutta, jossa meidän ympärillämme olisi korkeat asenteelliset ja muutkin muurit ja meitä pidettäisiin täällä, 5 miljoonan häviävää kan-

sakuntaa; meillähän ovat lisääntymiskäyrät ja ikärakennekäyrät sen laatuisia, että ne johtavat kansakunnan tuhon tielle jo pelkästään lisääntyvyyden käännyttyä niin voimakkaaseen laskuun.

Jos puhutaan turvallisuus- ja puolueettomuusnäkökohdista Euroopan ja maailman muutokset huomioon ottaen, niin tavallaan ne monet sanat, mitä täällä on sanottu, menettävät merkityksensä. Eli me elämme jatkuvasti muuttuvassa ja uudenlaisessa maailmassa. Turvallisuus- ja puolueettomuuselementit koostuvat tulevina vuosina nimenomaan aivan erilaisista osasista, kuin ne tähän asti ovat koostuneet.

Me emme ole keskustelleet oikeastaan mitään siitä, mitä me saamme kansainvälisestä tiivistyvästä yhteistyöstä silloin, kun me olemme itse mukana vaikuttamassa jne. Mitä se merkitsee meidän sekä taloudelliselle että isänmaalliselle turvallisuudellemme mutta myös kansalaisten turvallisuudelle?

Jos ajatellaan esimerkiksi taloudellisen kasvun mahdollisuuksia ja sitä kautta työllisyyden paranemista, niin meillä on erittäin suuria poliittis-historiallisia rasitteita kaupankäynnin esteenä siinä asemassa, missä me tällä hetkellä olemme. Mutta jos me pääsemme tämän poliittisen muurin ja kynnyksen yli, mikä meitä tällä hetkellä pidättelee kauppapolitiikassa, se tarkoittaa käytännössä sitä, että se lisää suomalaisille työtä, hyvinvointia jne. Miten me pienenä maana voimme tulevaisuudessa yhä monimutkaisempaa tieteen ja teknologian ja koulutuksen huipputasoa pitää yllä? Eivät meidän verorahamme siihen riitä. Me tarvitsemme varmasti laajaa kansainvälistä yhteistyötä ja sen lisäämistä.

Sen jälkeen voimmekin kysyä, mitä meillä on annettavaa tähän maailmanyhteisöön. Sanoisin, että meillä on henkistä pääomaa, ihmisillä yli viidet miljoonat aivoyksiköt, joissa jokaisessa aivoyksikössä on yli viisi miljardia solua eli suurin piirtein jokaisella on yhtä paljon aivosoluja kuin maapallolla on ihmisiä. Se henkinen kapasiteetti meillä on, ja jos me osaamme sitä oikein käyttää, niin meillä on valtavasti annettavaa.

Voimme kysyä myös, mikä on nuortemme tulevaisuus eristäytyneessä Suomessa. Jos Suomi eristäytyy eli jää Euroopan yhteisön kehityksen ulkopuolelle, tapahtuuko silloin niin, että meidän kielitaitoiset nuoremme muuttavat maasta pois? (Ed. Rimmi: Ei!) Minä luulen, että heillä kynnys muuttamiselle on varmasti paljon matalampi kuin meillä iäkkäämmillä ihmisillä monestakin syystä. He ovat tottuneet matkustamaan. He ovat jo peruskoulussa opetelleet vierasta kieltä paljon varhaisemmassa vaiheessa kuin me jne. He tulevat toimeen muullakin kielellä kuin suomen kielellä. He näkevät maapallon ja elämänolosuhteet laajempina kuin pelkästään Suomeen rajoittuneina. Tiedän tämän ihan käytännön kokemuksesta. Meillä on 24-vuotias esikoinen, joka on puhunut ja hänen ystävänsä ja tuttavansa ovat puhuneet myös tämän suuntaisia ajatuksia. Kyllä minusta ne on meidän otettava ihan vakavasti huomioon.

Jos nyt kaadetaan hallitus, EU-ratkaisun poliittinen vastuu silloin hämärtyy. Jos toimitusministeriö jatkaa toimenpiteitä EU-ratkaisun loppuunsaattamiseksi, niin se käytännössä tarkoittaa sitä, että tämä eduskunta ei uskalla ottaa tällaisesta asiasta poliittista vastuuta. Minun mielestäni se tarkoittaa nimenomaan tätä. Jos me kaadamme EU-suunnitelmat tässä vaiheessa tutkimatta niitä loppuun, niin mitä suunnitelmia meillä on Suomen ja maamme mahdollisuuksista tulevaisuudessa? Pitää kysyä kyllä tässä vaiheessa, olemmeko me ihmisinä kypsiä, riittävän yksimielisiä ja riittävän hyvällä kansallisella itsetunnolla varustettuja niin, että me pystyisimme ottamaan vastuun isoista päätöksistä, niistä päätöksistä, joita tässä talossa pitäisi päättää. Me nahistelemme täällä monta kertaa hyvin pienistäkin asioista. Mutta sitten kun ovat isot asiat kysymyksessä, me haluamme pakoilla vastuuta.

Niille, jotka ovat hallitusta kaatamassa, sanoisin, että voi olla, että se on suuri virhe. Minulla on hyvin vahva intuitio siitä, että se on suuri virhe. Jokainen kaatajista kuvittelee keräävänsä äänisaalista taskuihinsa niin, että taskut ovat pullollaan ja henkseleitä saa pullistella vallan mielettömästi. Mutta voikin kysyä, ketkä itse asiassa jakavatkaan sitä pottia sen jälkeen, kun kansalaiset huomaavat, että poliittiset päättäjät eivät uskalla ottaa vastuuta. Eivät he luota siihen, että tulevatkaan poliittiset päättäjät näistä samoista puolueista osaavat ja uskaltavat ottaa vastuuta tulevaisuudessa. Eli poliittinen uskottavuus menee vielä enempi nollille, kuin se tällä hetkellä on. Siihen eivät gallupit vaikuta yhtään mitään. Suomalaiset tekevät itse omat päätöksensä siinä vaiheessa, koska näkevät, että tämä on kylmää raadollista valtapolitiikkaa, mitä tässä huoneessa tänä päivänä ja eilen on harjoitettu.

SDP:n katkeruutta vaalitappiosta ja SDP:n uhittelua osoitti myös se, että SDP ei ollut halukas hallitusyhteistyöhön, kun tiesi, että on niin sanotusti huonot housussa jne. eli taloudellinen

mahdottomuus oli odotettavissa 91 vaalien jälkeen. Tässä on SDP:n vastuu. Siinä välillä on vaihtunut tietysti SDP:llä puheenjohtaja jne. Nyt on helppo paukutella henkseleitä, kun on korkeat gallup-kannatusluvut, jne. Mutta kyllä kansan silmät aukeavat. Kyllä ne eivät rähmästä sokeat ole varmasti kovin pitkään. Voi olla, että se vaalisaalis ei välttämättä ole niin runsaslukuisena SDP:n taskuissa, vaan se voi valua kuin hiekka jonnekin muuanne.

Eli nyt meillä pitäisi olla tai ei pitäisi vaan pitää olla rohkeutta nähdä itsemme aivan pohjia myöten. Jokainen joudumme miettimään päätöksemme perusteita eli motiiveja. Onko päätökseni perusteena henkilökohtainen etuni turvatakseni tulevaisuuteni eduskunnassa vai onko päätökseni perusteena puolueen etu, puolueen kannatusluvut vai onko päätökseni perusteena maan eli Suomen kansalaisten etu? Minä väittäisin, että tässä huoneessa ei ole tänä päivänä Suomen kansalaisten edusta puhuttu tuon taivaallista. Täällä on harjoitettu raakaa valtapolitiikkaa eikä mitään muuta teemalla hajota ja hallitse, valtapolitiikkaa puolueiden sisällä, puolueiden välillä, hävinnyt vastaan voittaja, viimeisimmät vaalit mukaan lukien. Nyt tarvitaan kansallista yhteisymmärrystä eikä raadollista valtapolitiikkaa. Kansallisella yhteisymmärryksellä ei mitään sektoria tässä yhteiskunnassa varmasti tuhota. Voimat tulee osata yhdistää tässä salissa ja johtaa niillä voimilla kansakunta visiosta muutokseen.

Minä puolestani olen valmis antamaan valtuudet hallitukselle jatkaa toimenpiteitä, tehdä se vahva suunnitelmallinen tiikerinhyppy tulevaisuuteen. Minä toivoisin, että presidentillä olisi arvovaltaa SDP:n suhteen niin, että hän pystyy luomaan kansallista yhteistuumaisuutta tähän yhteiskuntaan, yhteisymmärrystä niin, että me voimme viedä politiikan yläpuolella tämän asian onnellisesti satamaan. Eli vetoan hyvin vahvasti kaikkiin niihin harvoihin, jotka täällä olette, mutta ehkä niihinkin, jotka kuuntelette huoneissanne, että miettikää tarkoin, miltä pohjalta te olette ratkaisuanne tekemässä. Onko se peruste raadollinen valtapolitiikka, henkilökohtainen valtapolitiikka vai puoluepoliittinen valtapolitiikka? Me olemme niin suuren asian kanssa tekemisissä, että tällaista raadollisuutta ei voi ymmärtää. Minä en ainakaan ymmärrä sitä. Meidän pitäisi nähdä, että maailma muuttuu ja me muutumme maailman mukana. Me tarvitsemme visioita ja vahvoja johtajia, jotka voivat johtaa Suomen kansan visiosta muutokseen.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n: Arvoisa puhemies! Oli varsin mielenkiintoista verrata pääministeri Ahon ja ulkomaankauppaministeri Salolaisen taktiikkaa, jolla he yrittävät painostaa kansanedustajia äänestämään hallitukselle luottamusta huomenna. (Ed. O. Rehn: Ei meitä painosteta!) Ulkomaankauppaministeri Salolainen käytti uhkailua. Pääministeri Aho olikin huomattavasti viisaampi, kun hän pyrki johdattelemaan ja vetoamaan. Mutta kun hänen vetoomuksensa on, että ne, jotka eivät halua viedä kansanäänestykseen tätä asiaa, äänestävät "ei", ja ne, jotka haluavat viedä kansanäänestykseen EU-ratkaisun, äänestävät huomenna "jaa" hallitukselle luottamuskysymyksessä, tämähän on aivan väärä lähtökohta. Eihän siitä ole kysymys. Totta kai huomenna äänestetään EU-ratkaisusta mutta myös hallituksen luottamuksesta. Ne, jotka eivät kannata EU-jäsenyyttä, äänestävät luonnollisesti "ei", mutta myös voi olettaa, että ne, jotka kannattavat EU-jäsenyyttä, eivät anna tälle hallitukselle pisteitä tässä kypsyystestissä, jota on käyty eri tahojen välillä.

Keskustelussa epäiltiin, että kansa ei ole kypsää ja eduskunta ei ole kypsä. Sen voi kyllä sanoa, että tämä hallitus on kypsä, kypsä jättämään paikkansa.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edustajien puheenvuoroissa on tähän mennessä puhuttu suurista periaatelinjoista, joten en toista niitä. Tässä puheenvuorossa haluan käsitellä kolmea asiaa, jotka ovat kokonaisuuden kannalta pieniä mutta kuvastavat mielestäni kaikki omalta osaltaan hyvin paljastavalla tavalla oleellisia EU-ratkaisun vaikutuksia ja toisaalta myös hallituksen toimintatapoja kansallista tukipakettia rakennettaessa.

Täällä on puhuttu aika paljon Itävallan kansanäänestyksestä. Muun muassa ulkomaankauppaministeri Salolainen viittasi siihen, mutta en havainnut hänen puhuneen Euroopan parlamentin vaaleista mitään. Eikä ole ihme, että EU:n kannattajat vaikenevat parlamenttivaaleista. En ole aivan varma, mikä oli viimeinen tieto siinä, oliko äänestysprosentti ennätysalhainen, niin kuin vielä ennen vaalin alkamista arvioitiin, mutta ei se prosentti ainakaan korkea ollut. Esimerkiksi Hollannissa vain kolmannes äänestäjistä käytti äänioikeuttaan.

Mitä tuo kertoo ei vain Euroopan parlamentista vaan Euroopan yhteisöstä? Euroopan parlamentista se tietysti kertoo sen, että se ei ole mikään merkittävä vallankäytön väline. (Ed. O.

Rehn: Silti prosentti oli korkeampi kuin Venäjällä tai Yhdysvalloissa!) Mutta se kertoo myös Euroopan yhteisöstä mielestäni kaikkein oleellisimman: Euroopan yhteisössä on demokratiavaje. Monet EU:n kannattajat kuvittelevat, että kun Suomi ja muut Pohjoismaat tai yleensä ne, jotka eivät vielä ole jäseniä kuten Itävalta, liittyisivät Euroopan unioniin, nämä maat pystyisivät sitten demokratiavajeen poistamaan. Se on kyllä turha luulo.

Minun käsitykseni mukaan Euroopan unionin demokratiavaje on niitä vakavimpia kysymyksiä, minkä vuoksi en voi kannattaa jäsenyyttä. Euroopan unionin jäsenmaiden edustajat eivät ole kiinnostuneita kovin paljon Suomen asioista. Eivät he tunne Suomen olosuhteita ja, niin kuin sanoin, he eivät ole niistä kiinnostuneita. Mutta miksi me antaisimme päätösvallan heille?

Mielestäni heidän ei tarvitsekaan tuntea kaikkia meidän olosuhteitamme. Riittää, kun me tunnemme ne, ja riittää, kun me päätämme omista asioistamme. Se ei missään tapauksessa tarkoita sitä, etteikö meidän pidä pyrkiä yhteistyöhön eurooppalaisella ja myös laajemmin kansainvälisellä tasolla.

Mielestäni erittäin vakava ilmiö, joka kuvastaa demokratiavajetta, on nomenklatuura, joka on muodostunut Euroopan unioniin. EU-virkamiesten palkat ovat kaksin — kolminkertaiset verrattuna vastaavien virkamiesten palkkoihin Suomessa ja verrattuna Euroopan yhteisön nykyisten jäsenmaiden virkamiesten palkkaukseenkin. EU:n huippuvirkamies ansaitsee lähes 70 000 markkaa kuukaudessa. Keskitason virkamiehenkään palkka ei ole suomalaisen mittapuun mukaan hassumpi. Naimisissa oleva kahden lapsen perheen virkamiesisä saa peruspalkkaa noin 42 500 markkaa kuukaudessa ja lisäksi tulee lapsista maksettava lisä, joka on noin 1 400 markkaa lapselta. Lisäksi palkkaa nostavat vielä talouslisä, kasvatuslisä, matka-avustukset koko perheelle ja sisustusavustukset kodin kunnostamiseen. Palkka on verotonta, jos virkamiehellä on diplomaattistatus, ja muilla on kai 8 prosentin vero. Eläkkeellekin EU-virkamies pääsee jo 60-vuotiaana, ja keskimääräinen eläke on noin 32 000 markkaa. Tähän helposti tietysti voidaan sanoa, että tämä on vain kateellisten puhetta. EU:n ministerineuvostokin on kiinnittänyt huomiota Brysselin virkamiesten korkeisiin palkkoihin. Komissio joutuu antamaan selvityksen, mitä se asiassa aikoo tehdä.

Suomella tulevaisuudessa on kuutisenkymmentä virkamiestä hoitamassa pelkästään maatalousasioita ja yhteensä muutama sata EU:ssa. Voi kysyä, onko tämä nyt asia, josta kannattaa näin paljon puhua. Mielestäni tämä asia, vaikka mittasuhteiltaan pieni, kuvastaa juuri demokratiavajetta. Miksi rakennetaan tällaista systeemiä, jossa ovat erikoisasemassa virkamiehet? Mihin sitä tarvitaan?

EU-virkamieskoneisto kaiken kaikkiaan, vaikka suomalaisia siellä olisikin suhteellisen vähän, on kymmenientuhansien laajuinen. Mihin me tarvitsemme valtavaa määrää virkamiehiä, jotka valmistelevat direktiiviehdotuksia mitä mielikuvituksellisimmista asioista ja kuluttavat vuosikausia uittaakseen noita direktiivejä EU-koneiston läpi? Ei liene tarpeellista perustella pidempään, miksi nomenklatuuran muodostuminen on ilmiö, josta kannattaa vetää pitkälle menevät johtopäätökset koko EU:n toiminnasta ja toimintatavoista. Se ei voi olla yhteisö, johon kannattaa pyrkiä ainakaan käyttäen perusteena sitä, että haluaa yhteisön jäsenenä rakentaa kansalaisten Eurooppaa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho puheenvuorossaan sanoi, että kipupisteet yritetään hoitaa. Hän viittasi eduskunnan vastaukseen aikanaan siitä, että maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeitä tulee käyttää hyväksi eräiden kipupisteiden hoitamiseen. Hän jätti tosin siteeraamatta lukuisan joukon muita kannanottoja, joita eduskunta vastauksessaan esitti. Mutta maatalouden varhaiseläkejärjestelyt haluan ottaa esimerkkinä siitä, miten yksipuolisesti hallitus on valmistellut kansallista tukipakettiaan.

Kansallisen tukipaketin kohdassa 20 ilmoitetaan, että "EU:n varhaiseläkejärjestelmää käytetään tehokkaasti hyväksi maa- ja puutarhatalouden rakennemuutoksen edistämiseksi". Ministeri Huuhtanen kertoi maanantaina, että sosiaali- ja terveysministeriö on ryhtynyt valmistelemaan asiaa yhdessä kolmen M:n — maa- ja metsätalousministeriön, MTK:n ja Melan — kanssa. Ministeri ei osannut vastata kysymykseeni, kuka valmisteluissa edustaa maataloudessa työskenteleviä palkansaajia. Ministeriöstä sain vastauksen kysymykseeni: Ei kukaan. Asianomainen virkamies lupasi kyllä ystävällisesti ottaa asian esille jatkovalmisteluissa.

EU:n direktiivi varhaiseläkkeistä ei nimittäin koske vain maatalousyrittäjiä vaan myös niitä maataloudessa työskenteleviä palkansaajia, jotka menettävät työnsä maatalousyrittäjän varhaiseläkkeelle siirtymisen vuoksi. Vaikka Suo-

messa maatalous perustuu pääasiassa perheviljelmiin, joilla ei ole ulkopuolista palkattua työväkeä, eivät maataloustyöntekijät Suomessakaan tuntematon ammattiryhmä ole. Ehkä meillä ei ole niin runsaasti näitä family helpers -nimikkeellä kulkevia työntekijöitä kuin muualla, koska en oikein keksi, miten tämä termi tulisi kääntää, mutta lomittajat ja johtavat lomittajat esimerkiksi ovat merkittävä ammattiryhmä; lomituspalvelujen vähentämisestä huolimatta heitä viime vuonna oli lähes 10 000. Heidän asemansa järjestämisestä hallitus ei ole kantanut minkäänlaista huolta, vaikka varhaiseläkedirektiivi loisi siihen mahdollisuudet EU:n tuella.

Hallitus esittää, että mikäli EU:n varhaiseläkejärjestelmää ei voida soveltaa puutarhataloudessa, vastaava järjestelmä toteutetaan kansallisesti. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa varhaiseläkejärjestelmien käyttöä myös maatalousyrittäjien kohdalla, joten meillä ei ole mitään sitä vastaan, että kansallinen ratkaisu tehdään myös puutarhatalouden piirissä, mutta meidän on täysin mahdoton ymmärtää sitä, että vastaavaa kansallista ratkaisua ei esitetä tehtäväksi myös muilla aloilla työskenteleville, jotka yhtä lailla menettävät työnsä ja toimeentulonsa, varsinkin kun tämä direktiivi sen mahdollistaisi.

Lisäksi elintarviketeollisuudessa ja muuallakin elintarvikeketjussa on valitettavasti monia työntekijöitä ja yrittäjiä, joille EU-ratkaisu tulee merkitsemään työttömyyttä ja elinkeinon menettämistä. Eikö hallituksen tasapuolisuuden nimissä tulisi yhtä lailla kantaa huolta myös heidän tulevasta toimeentulostaan?

Direktiivi mahdollistaa sitä paitsi myös maatalousmaan muuttamisen ei-maatalouskäyttöön ja varmistamaan maaseudun rationaalisen käytön. Missä ovat hallituksen toimet, joita voisi todella nimittää kansalliseksi paketiksi, joka koskisi kaikkia elintarvikeketjun osissa työskenteleviä, puhumattakaan sitten muista kansalaisista, joihin ratkaisu vaikuttaa?

Esittämäni asiat eivät ole, kuten totesin, suuren mittaluokan kysymyksiä, mutta antavat hyvän kuvan siitä, miten suuren mittaluokan kysymyksissä unohdetaan se, miten ratkaisut vaikuttavat ihmisten elämään. Suomen EU-ratkaisun yhteydessäkään ei ole tärkeämpää lähtökohtaa kuin se, minkälaiset elämän edellytykset se turvaa jatkossa suomalaisille.

Yhteenvetona myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista ei mielestäni näillä ehdoilla ole vedettävissä muuta johtopäätöstä kuin "ei" EU:lle.

Ed. O. R e h n : Rouva puhemies! Yllättäen havaitsin olevani ainakin yhdestä asiasta samaa mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa. Tämä on se, että Euroopan unioni kärsii todellakin pahasta demokratiavajeesta. Itse asiassa Euroopan unionin kannattajien näkökulmasta olisikin kaikkein typerintä suhtautua kritiikittömästi Euroopan unioniin; kuitenkin niistä puutteista huolimatta, mitkä liittyvät EU:n päätöksenteon tehottomuuteen ja demokratiavajeeseen, on aivan riittävästi painavia syitä tukea Suomen jäsenyyttä Euroopan unionissa. Ne liittyvät ennen muuta kansalliseen turvallisuuteen, taloudelliseen kehitykseen ja vaikutusmahdollisuuksiin. (Ed. Stenius-Kaukonen: Suuruudenhulluja ajatuksia!)

Vasemmistoliiton välikysymys pureutuu Suomen tulevien Eurooppa-haasteiden kannalta olennaisiin kysymyksiin. Tästä on syytä onnitella välikysymyksen tekijöitä. Olen eri mieltä välikysymyksen sisällöstä, mutta silti on hyvä, että suomalaista keskustelua edes näin saadaan laventumaan elintarviketalouden ja maaseutukysymysten ulkopuolelle, EU:ssa kun on kyse muustakin kun näistä, vaikka sitä ei aina suomalaista keskustelua kuunnellessaan uskoisikaan.

Vaikka arvostankin välikysymyksen tekijöiden perusteellisuutta, vasemmistoliiton välikysymys paljastaa, mistä poliittisella kartalla nykyisin löytyy suomalaisen konservatismin linnake. Joudun havaitsemaan, että se ei enää olekaan SDP, vaan nykyisin vasemmistoliitto.

Vasemmistoliiton Suomi sitkuttelisi loputtomiin devalvaatio — inflaatio-politiikan varassa ja kieltäytyisi ylipäänsä tunnustamasta tosiasioita vakaan talouskehityksen saavuttamiseksi. Vasemmistoliiton Suomi eristäytyisi integraatiosta omaksi saarekkeekseen ja jättäytyisi eurooppalaisten turvallisuusjärjestelyjen ulkopuolelle. (Ed. Stenius-Kaukonen: Puhuja ei kuullut, mitä juuri sanoin!) Puolueettomuuspolitiikka, joka entisille kommunisteille oli Neuvostoliiton rauhanpolitiikan pahin este, on nyt korotettu uudeksi uskonkappaleeksi. En pidä sellaista Suomea kovin tavoiteltavana. Nuoret suomalaiset ansaitsevat paremman kohtalon, kuin mitä tämä näköala tarjoaa.

Entä sitten SDP:n esittämä vaihtoehto? Voin yhtyä SDP:n linjaukseen siinä, että aktiivinen työllisyyspolitiikka tulee nostaa Euroopan unionin asialistan kärkeen, ja siinä Suomen on syytä olla aktiivinen yhdessä Pohjoismaiden ja muiden samanmielisten maiden kanssa. Pidän myös Rahaliiton jäsenyyttä pitkällä aikavälillä tavoiteltavana, vaikka Emun toteutuminen aikataulus-

saan vuonna 1997 tai 1999 on enemmän kuin kyseenalaista. Emu-jäsenyys toisi vakautta ja ennustettavuutta kansantalouteen ja auttaisi käynnistämään investointeja ja taloudellista kasvua ja siten parantamaan työllisyyttä. Joka tapauksessa pysyttäytyminen mukana Emu-hankkeessa on senkin vuoksi järkevää, että Emun kolmosvaiheen kriteerien saavuttaminen on meille terveen talouskehityksen vuoksi tärkeää kaikissa vaihtoehdoissa EU-jäsenyydestä riippumatta.

Mutta pitää kysyä, onko SDP pohtinut lainkaan sitä, minkälaisia vaatimuksia Rahaliiton jäsenyys asettaa erityisesti tulopolitiikalle ja ammattiyhdistysliikkeelle. En ole havainnut tällaista keskustelua, en ainakaan tässä salissa. Kuitenkin Emu-jäsenyys on Suomen kannalta mielekäs tavoite vain, jos kykenemme kansakuntana kurinalaisen raha- ja talouspolitiikan noudattamiseen. Onnistuminen edellyttää melkoista käyttäytymismallin muuttumista erityisesti työmarkkinoilla: enemmän joustavuutta, maltillista palkkapolitiikkaa, eriytyvän palkkakehityksen hyväksymistä. Kysymys kuuluu, onko maallamme malttia vakauteen ja sen myötä parempaan työllisyyteen. Jään odottamaan vastausta myös SDP:n suunnalta. Muuten lataamme pahaa aikapommia tulevaisuuteen.

Sekä SDP että kokoomus ottivat ryhmäpuheissaan kantaa kansalliseen maatalousratkaisuun tavalla, joka herättää vakavia kysymyksen näiden puolueiden kyvystä kantaa kansallista vastuuta ja kokoomuksen kohdalla myös kysymyksen kaksilla korteilla pelaamisesta. Perimätiedon mukaan Väinö Tannerin sosialidemokraatteja äänestänyt isoisäni pienviljelijä-torppari, kääntyisi varmasti haudassaan, kun katsoisi tämän päivän SDP:tä. SDP on tänään vakavasti maaseutuvammainen, ja kuvaava oli edustaja, puheenjohtaja Lipposen puheenvuoro, jossa hän erittäin avoimesti kertoi, että SDP:n ainoa motiivi vastustaa EU-pakettia on se, että Suomen pääministerinä on Esko Aho ja Itävallan liittokanslerina Franz Vranitzky. Taidatko sitä sen selvemmin sanoa: Väärin sammutettu! SDP:lle ratkaisun sisältö ei merkitse mitään, kun sitä tekevät väärät ihmiset. Tapasin samanlaista käyttäytymistä viimeksi tuossa lähettyvillä Kampin kolmion hiekkalaatikolla, tosin vähän eri-ikäisten edustajien keskuudessa, kuin täällä olisin odottanut tapaavani.

Kokoomuksen ryhmäpuhujan ed. Zyskowiczin puheenvuoro, jota hän tosin äsken hieman tasoitteli, heijasteli puolueen sisäisiä paineita tavalla, joka ei kuitenkaan ollut aivan yhtäpitävä tosiasioiden kanssa. Kokoomuksen edustajien kannattaisi muistaa, kuka johti maatalouden EU-sopeutumista valmistellutta ministerityöryhmää. Eikö se ollut ministeri Salolainen, joka on toistaiseksi myös kokoomuksen puheenjohtaja? Kokoomuksella on koko ajan ollut täysi valta vaikuttaa paketin sisältöön, ja tokihan kykypuolueesta vaikuttamiskykyisiä ihmisiä aina löytyy. Kokoomus on yhtä lailla vastuussa kansallisesta sopeutumisratkaisusta kuin muutkin hallituspuolueet, eikä siinä ole mitään häpeällistä.

Vaikka EU-jäsenyyden vaikutukset taloudelliseen kehitykseen ja vaikutusmahdollisuuksiimme ovat tärkeitä, on kansallinen turvallisuus silti kaikkein painavin peruste EU-jäsenyydelle. Suomella ei ole näköpiirissä sotilaallista uhkaa. Silti meillä on sekä oikeus että velvollisuus varautua myös kaikkein vaikeimpiin ja pahimpiin vaihtoehtoihin. Tämä on pienen valtion legitiimi turvallisuusintressi.

EU ei ole sotilasliitto, vaan poliittinen yhteisö, joka nojaa yhteisiin eurooppalaisiin arvoihin. EU-jäsenyys ei näin ollen tarjoaisi sotilaallisia turvatakuita, mutta kylläkin estäisi Suomen kohtalosta päättämisen yli meidän suomalaisten päiden, ilman että voisimme päätöksiin lainkaan vaikuttaa. Tällaisesta kielteisestä tilanteesta Suomen historia tarjoaa riittävästi esimerkkejä, kuten Aleksanterin ja Napoleonin etupiirijako vuonna 1807 ja tietenkin Molotov — Ribbentrop-sopimus 1939.

Samaan kaavaan muuten sopii, jos tässä saa historiaa hieman muistella, pääministeri Winston Churchillin kirje marsalkka Stalinille 14.6.1944 Kannaksen tulimyrskyn alettua, siis päivälleen tasan 50 vuotta sitten. Churchill, joka on kuluvan vuosisadan suurin eurooppalainen demokraatti, päätti kirjeensä ystävälliseen tervehdykseen marsalkka Stalinille: "Toivon parhainta menestystä hyökkäyksellenne Karjalassa." Voimapolitiikka määritti Britannian suhtautumisen Suomeen, eikä sympatia Suomea kohtaan paljoa painanut, kun Britannian kansallinen etu oli kyseessä. Churchillin kirjeeseen sisältyi tosiasiassa rivien välistä ajatus, että Suomi jääköön Neuvostoliiton etupiiriin.

Turvallisuutemme kannalta onkin erittäin tärkeää, että olemme mukana niissä neuvottelupöydissä aktiivisena osapuolena, joissa Euroopan turvallisuudesta päätetään. Tältä kannalta EU-jäsenyys nostaisi Suomen olemassaolon kansakuntana uudelle tasolle. Suomen kehityshistorian voi tiivistää seuraavasti: Ensin nousimme

maakunnasta autonomiaksi, sitten itsenäiseksi mutta kylläkin yksinäiseksi kansallisvaltioksi ja nyt itsenäisenä valtiona osaksi kansallisvaltioiden yhteenliittymää, joka nojaa yhteisiin eurooppalaisiin arvoihin, demokratiaan ja tiiviiseen keskinäiseen yhteistyöhön.

EU koskee siis ennen muuta kansakunnan kokonaisturvallisuutta eli taloudellista, sosiaalista ja ekologista turvallisuutta, jonka vahvistamiseen unioni tarjoaa työvälineen ja paikan vaikuttaa. Jos haluamme, voimme EU:n jäsenenä säilyttää nykyisen turvallisuuspoliittisen linjamme, joka perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja kansalliseen uskottavaan puolustukseen. Se on lähitulevaisuudessa ainoa mielekäs tarjolla oleva vaihtoehto.

Jos liitymme Euroopan unioniin, olemme vuonna 1996 muovaamassa yhdessä muiden EU-maiden kanssa unionin yhteistä puolustuspolitiikkaa. Siihen valmistautumiseksi Suomessa on käytävä perusteellinen kiihkoton keskustelu niistä vaihtoehdoista, jotka meille periaatteellisina vaihtoehtoina avautuvat EU-jäsenyyden myötä. Tätä keskustelua edesauttaisi, että hallitus asettaisi parlamentaarisen komitean selvittämään turvallisuuspolitiikan vaihtoehtoja ja puolustuspolitiikan sopeuttamista niihin. Tämä tietenkin sillä varauksella, että hallitus saa luottamuslauseen huomenna eduskunnalta ja että se istuu vielä syksylläkin, mistä ei tällä hetkellä voi juuri sanoa mitään varmaa.

Komitean tulisi selvittää myös Nato-jäsenyyden edut ja haitat, koska jäsenyys Länsi-Euroopan unionissa Weu:ssa ilman Nato-jäsenyyttä on kuin keisari ilman vaatteita, paperitiikeri ilman reaalista turvallisuutta. Pelkkä Weu-jäsenyys merkitsisi sitoutumista Weu:n edellyttämiin operaatioihin tarjoamatta kuitenkaan mitään reaalisia turvallisuustakuita. Pidän tätä harmaan vyöhykkeen vaihtoehtoa aika epävarmana Suomen näkökulmasta.

Näistäkin syistä meidän tulisi päästä kiihkottomaan, rationaaliseen ja tosiasioihin perustuvaan keskusteluun ilman sitä Nato-allergiaa, joka meillä Suomessa on pitkään vallinnut ja josta ei vieläkään ole päästy eroon. Meidän on kyettävä viileästi erittelemään myös sellaista puolustuksellista liittoutumista, joka ei uhkaa ketään, joka vahvistaa Pohjois-Euroopan vakautta ja istuu instituutioiden vakauttamaan Eurooppaan.

Turvallisuuspolitiikassa Pohjoismaiden ratkaisut heijastuvat toisiinsa. Ruotsin ja Norjan EU-jäsenyys vahvistaisi Suomenkin turvallisuutta. Vaikka EU-jäsenyys ei velvoita Ruotsia ja Suomea luopumaan liittoutumattomuudesta, kolmen Pohjoismaan liittyminen unioniin parantaisi edellytyksiä pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön. Suomen kannalta erityisesti Ruotsin ratkaisulla on paljon merkitystä.

Myös puolustuspolitiikassa saman suuntaiset ratkaisut ovat toivottavia, vaikka Suomi ei voikaan eikä meidän tule sitoa päätöksiämme Ruotsin ratkaisuihin. Rinnakkainen liittyminen Naton rauhankumppanuuteen on hyvä esimerkki Pohjoismaiden saman suuntaisesta politiikasta eurooppalaisissa turvallisuusratkaisuissa.

Ulkopolitiikan ja EU:n ulkosuhteiden saralla erityistehtävämme tulee olla Euroopan unionin Pohjois-Euroopan- ja Venäjän-politiikan muovaaminen. Tällä on erityistä merkitystä Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta. Yhteistyön siteiden vahvistaminen on parasta turvallisuuspolitiikkaa.

Äskettäin julkistettiin EU:n, Suomen ja Venäjän yhteinen keskipitkän aikavälin suunnitelma EU:n ja Venäjän välisestä tavaraliikenteestä ja sen järjestämisestä. Tämän transitoliikenteen pääreitiksi ehdotetaan Suomea. Tämä avaa lupaavia näköaloja sekä pääkaupunkiseudulle että koko eteläiselle ja itäiselle Suomelle.

Rouva puhemies! Olen samaa mieltä kuin pääministeri Aho siitä, että Suomessa on pikkuhiljaa siirryttävä pohtimaan jäsenyyden etujen ja haittojen lisäksi myös sitä, mitä me EU:ssa tekisimme ja tavoittelisimme. Tuskin mitään yhtenäistä suomalaista näkemystä näiltäkään osin löytyy, mutta silti Suomen edun mukaista on pyrkiä poistamaan EU:n päätöksenteon tehottomuutta ja demokratiavajetta. Suomi ei voi olla toinen Tanska siten, että pyrkisimme vastustamaan kaikkea, mikä vähänkin haiskahtaa federalismilta.

Itse asiassa meidän kannattaa liittyä vain sellaiseen Euroopan unioniin, joka kykenee vastaamaan Euroopan turvallisuudesta, parantamaan sen teollista kilpailukykyä ja ratkomaan sen yhteisiä ongelmia, kuten suurtyöttömyyttä ja ympäristökriisiä. Vielä EU ei täytä näitä kriteereitä, mutta paremmin me siihen vaikutamme päätöksentekoon osallistuen kuin ulkopuolelta ruikuttaen.

Asia on nyt siirrettävä kansanäänestyksen ratkaistavaksi. Sitten on kansan kaikkivaltiaan tehtävä päättää, kumman vaihtoehdon raameissa tulemme oman elämisemme Suomessa järjestämään.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Olli Rehn oli huolissaan siitä, onko SDP pohtinut Rahaliiton vaatimuksia suomalaiselle tulopolitiikalle ja ammattiyhdistysliikkeelle. Kyllä on pohtinut. Yleinen työnantajapuolelta ja porvarillisista puolueista kaikuva huuto joustavuuden perään ei ole Rahaliiton vaatimus. Toivottavasti myös itse Rahaliiton kriteereitä saadaan Euroopan sosialidemokraattien esittämällä tavalla kehitettyä, niin että ne ottavat paremmin huomioon työllisyyden. Mutta jo nykyisistä vahvan valuutan maista esimerkiksi Saksa ja Tanska ovat tulopolitiikassaan noudattaneet aika pitkälle saman suuntaisia linjoja kuin Suomi. Eli myös tällaiset keskitetyt laajat tuloratkaisut voivat osaltaan jopa hajautettuja ns. joustavia malleja paremmin mahdollistaa vakaan rahan arvon ja myös kestävän talouspolitiikan.

Budjettivajeesta olemme huolissamme. Keskusta siitä ei näytä olevan huolissaan ainakaan maatalouspaketin ylimitoittamisen perusteella ja niin pitkäksi ajaksi, kuin se nyt on tapahtumassa.

Varmasti Rahaliiton edellytyksiä tullaan koko eurooppalaisessa keskustelussa vielä puimaan vakavasti. Emmekä usko, että ne juuri tässä muodossa, mitä Maastrichtissa on sovittu, tulevat toteutumaan eivätkä myöskään siinä aikataulussa. Sosialidemokraatit Euroopassa vaikuttavat juuri siihen suuntaan, että työllisyyspolitiikka nousee Eurooppa-politiikassa ykkösasiaksi.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen, kuten puheenvuorossani totesin, samaa mieltä SDP:n ja myös ed. Koskisen kanssa siitä, että työllisyys on nostettava vahvemmin Rahaliiton toteutumisen ainakin tosiasialliseksi kriteeriksi, vaikka siitä ei muodollista kriteeriä ehkä tehdäkään, koska on aika vaikea yhdistää työllisyyden tiettyä prosenttia Rahaliiton ehtoihin. Se on vähän samaa kuin pyrkisi neliöimään ympyrää. Siitä huolimatta olen sitä mieltä, että joustavuuden edistäminen on välttämätöntä Rahaliiton toteuttamiseksi, eikä siinä ole sinänsä mitään kielteistä. EU:n Valkoinen kirjakin, jota on ollut valmistelemassa ed. Koskisen puoluetoveri Jacques Delors, lähtee siitä, että Euroopan talouskehitystä voidaan elvyttää paitsi lähinnä liikenteen ja tietoliikenteen suuntaan kohdistuvilla investoinneilla myös lisäämällä työmarkkinoiden joustavuutta. Tämä on tärkeä osa Euroopan unionin strategiaa, ja toivon, ettei SDP myöskään kiellä sitä eikä siltä silmiään sulje.

Mitä tulee Saksaan ja Tanskaan, pitää paikkansa, että ne ovat pystyneet sopeutumaan Rahaliiton kaltaisiin olosuhteisiin. Ne ovat pystyneet ennen kaikkea maltilliseen palkka- ja tulopolitiikkaan, mihin Suomenkin kannattaa mielestäni pyrkiä, samoin kuin vakaaseen valuuttaan. Tähän asti vain Suomen taloushistoria on itse asiassa ollut devalvaatioiden historiaa. Kymmenen vuoden välein olemme toteuttaneet devalvaation, kun maltti työmarkkinoilla on pettänyt. Toivon, että tässä suhteessa pystymme todellakin saamaan muutoksen aikaan.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rehn näkee kovin optimistisina ne mahdollisuudet, mitä EU:ssa olisi työttömyyden hoitamiseen. Kuitenkin EU-maissa on tällä hetkelläkin, ei tosin kaikissa mutta monissa, varsin korkea työttömyys, tosin Suomen lukuihin ei ole juurikaan ylletty.

Olen aika hämmästynyt siitä, kun hän puhuu, niin kuin keskusta on puhunut ainakin kolme ja puoli vuotta, myös Suomen osalta siitä, että pitää löytyä joustavuutta yhä enemmän ja enemmän työmarkkinoille, pitää olla matalaa palkkatasoa. Nythän onkin tosiasia se, että kun siirrytään yhteiseen valuuttaan, niin työvoimalla ja myös palkkatasolla suhdanteita tasataan. Työntekijöiden olisikin hyvä tietää se, että he tulevassa Euroopassa joutuvat aikamoisiksi pelinappuloiksi.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rimmille toteaisin vain sen, että jousto tarkoittaa myös joustoa ylöspäin silloin, jos talouskehitys on myönteistä ja yrityksen kannattavuus hyvä. Kannattaa muistaa myös se, että devalvaatio on itse asiassa mahtava reaalitulojen lasku, ja mielestäni palkansaajien ja työntekijöiden kannalta vain reaalitulojen kehitys on ratkaisevaa. Sen takia en pidä devalvaatio — inflaatiopolitiikan jatkamista kovinkaan myönteisenä.

Ed. W a h l s t r ö m : Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton näkemys Euroopan unioniin ja yhdentymiseen esitettiin ed. Anderssonin puheenvuorossa, ja minä aion lähinnä pohtia sitä, miksi pääministeri Aho ei vastannut meidän väli-

kysymykseemme. Oikeastaan minun puheenvuoroni on aika paljon vastauspuheenvuoro ed. O. Rehnin puheenvuoroon, vaikka en tiennytkään, mitä hän tulee puhumaan.

Meidän välikysymyksemme jäi vaille vastausta. Kysyimme, miksi hallitus ei ole käynnistänyt keskustelua EU-sopimuksen keskeisistä asioista: Talous- ja rahaliitosta sekä yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Näiden selvittäminen on välttämätöntä, koska muutoin kansanäänestyksessä joudutaan ottamaan kantaa puutteellisen arvion pohjalta. Me emme äänestä maatalousasioista.

Pääministerin antama hallituksen vastaus kiertää kysymyksemme. Hallitus ei osaa vastata, koska sen oma arvio on olematon tai ristiriitainen. Aho vastasi näin: "Ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta asettamamme tavoitteet ovat toteutuneet. Suomi sitoutuu osallistumaan unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan omien kansallisten ratkaisujensa pohjalta." Tarkastelen hallituksen väitettä hieman lähemmin.

Aho viittaa asetettuihin tavoitteisiin ja siinä yhteydessä maaliskuussa 1992 annettuun tiedonantoon, jonka toimintalinjan ja perustelujen hän sanoo yhä pätevän. Näin jos väittää, pitäisi jotenkin perustella. Sitä hallitus ei tee vastauksessaan. Mainitussa tiedonannossa todetaan Suomen ulkopolitiikasta mm. seuraavaa: "Muuttuneessa Euroopassa, jossa ei ole enää kylmän sodan kahtiajakoa, Suomen puolueettomuuden ydintä voidaan luonnehtia sotilaalliseksi liittoutumattomuudeksi ja itsenäiseksi puolustukseksi." Tämä on dogmi, jota on sitten lainattu ja hoettu hieman eri versioina pari vuotta ja jonka äsken myös ed. O. Rehn sujuvasti lausui.

Jos Suomella tuolloin oli puolueettomuuden ydin, Suomella oli silloin myös ilmeisesti puolueettomuus ja Suomi oli puolueeton. Liittoutuessaan unioniin, jonka keskeinen ero Euroopan yhteisöihin on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, ei maamme ole samassa mielessä tai lainkaan puolueeton. Miten voi siis tiedonannon toimintalinja edelleen päteä?

Vuoden 1992 maaliskuun tiedonannossa arvioidaan Maastrichtin sopimuksen puolustusratkaisun lähtökohdaksi jäsenmaiden turvallisuus- ja puolustuspoliittisten perusratkaisujen kunnioittaminen. Tämän jälkeen todetaan: "Suomen lähtökohtana Euroopan yhteisössä on itsenäinen puolustus. Suomi ylläpitää turvallisuusympäristöönsä nähden uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Weu:n jäsenyys ei ole EY-jäsenyyden edellytys." Tämä oli siis Suomen lähtökohta. Mikä oli tavoite, sitä ei sanota. Arvioin, että tavoite oli puolueettomuus, mutta nyt pääministeri Aho väittää ja hallitus väittää tavoitteemme toteutuneen.

Hallitus siis väitti vastauksessaan, ettei Suomi liittyessään Euroopan unioniin luovu turvallisuutemme perusratkaisusta, joka edellä mainittuna dogmina jälleen eilen toistettiin: sotilaallinen liittoutumattomuus ja uskottava itsenäinen puolustus. Siitä on nyt, huomatkaa, jäänyt pois puolueettomuuden ydin, puhutaan vain sotilaallisesta liittoutumattomuudesta, ei enää kehdata puhua puolueettomuudesta.

Pitänee nyt oikein rautalangasta vääntää esiin, miten epäuskottavilta hallituksen ja pääministeri Ahon väitteet kuulostavat neuvottelutuloksen ja tapahtuneen kehityksen valossa tai yhteydessä. Ensinnäkään ulkopolitiikasta ei neuvoteltu. Silloin on täysin väärin väittää, että neuvottelutulos oli tavoitteittemme mukainen. Ulkopolitiikasta ei neuvoteltu. Antaessaan maalausunnon eli avis'n Suomen jäsenhakemuksesta Euroopan yhteisön komissio nimenomaan edellytti liittymisen tapahtuvan Maastrichtin sopimuksen mukaan huomauttaen sen sisältävän yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan täytäntöönpanon, joka sisältää yhteisen puolustuspolitiikan ja aikanaan saattaisi johtaa yhteiseen puolustukseen.

Edelleen komissio toteaa: "Samoin kuin muidenkin hakijoiden tapauksessa komissio suosittelee, että liittymisneuvottelujen yhteydessä Suomelta pyydettäisiin tarkoin määrätyt ja sitovat takeet maan poliittisesta sitoutumisesta ja oikeudellisesta kyvystä täyttää velvollisuutensa tällä alueella." Siis kyse on alueesta, joka koskee mahdollista yhteistä puolustustakin ulko- ja turvallisuuspolitiikan ohella. Vaaditut takeet Suomi onkin sitten antanut useaan otteeseen neuvottelujen kuluessa, siis vannonut mm. presidentti Koiviston ja pääministeri Ahon puheissa täydellistä alistumista Maastrichtin sopimuksen määräyksiin. Mutta tämäkään ei riittänyt, vaan kaikilta hakijamailta vaadittiin vielä erillinen uskollisuuden julistus, joka allekirjoitettiin viime vuoden joulukuun 21 päivänä. Yhteisessä julistuksessa hakijamaat sitoutuvat täysin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, hyväksyvät varauksetta ja kokonaisuudessaan kaikki unionin sopimuksen tavoitteet, sen V luvun määräykset sekä sopimuksen liitteenä olevat asiaan kuuluvat julistukset. On tässä julistuksessa muutakin, mutta tässä ovat pääkohdat. V luku eli osasto sisältää

määräykset yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta.

Yhteinen julistus viime vuoden joulukuulta ei mainitse sanallakaan Suomen mahdollisuuksia joihinkin poikkeuksiin: puolueettomuuteen tai liittoutumattomuuteen. Järjetöntähän se olisikin, sillä eihän unionin eli liiton jäsen voi olla liittoutumaton, ed. O. Rehn. Yhteinen julistus merkitsee, että Suomi on automaattisesti mukana siinä kehityksessä, joka on unionin selkeästi ilmaistuna tavoitteena mukaan lukien yhteinen puolustuspolitiikka.

Kaiken edellä sanotun jälkeen — ja edellä ei ollut pelkästään minun mielipiteitäni vaan komission käsityksiä ja Maastrichtin sopimuksen näkemyksiä — tuntuu käsittämättömältä hallituksen vastaukseen sisältyvä lause: "Suomi tekee vastaisuudessakin itsenäisesti omat kansalliseen turvallisuuteen liittyvät päätöksensä." Onko pääministeri Aho lukenut ollenkaan joulukuun 21. päivän julistusta? Jos on, silloin on kyse tahallisesta hämäyksestä hallituksen vastauksessa.

Omia kansallisia ratkaisuja, joista pääministeri Aho puhuu, ei mainita muuten kuin siinä yhteydessä, jossa Naton jäsenet Weu:ssa asetetaan erityisasemaan. Viidennen osaston J.4-artiklan 4. kohdassa mainitaan, että kunnioitetaan jäsenmaiden erityissopimuksia, mutta samassa lauseessa mainitaan nimenomaan Pohjois-Atlantin liitto eli ilmeisesti tarkoitetaan vain sitä ja vain nykyisiä jäseniä.

Pääministeri Aho ilmoittaa, ettemme hae uusia turvallisuustakuita. Kuitenkin julkisuudessa annetaan kuvaa, että EU-jäsenyys lisäisi turvallisuutta. Tässä on suuri ristiriita, sillä EU-jäsenyys toisi mahdollista turvallisuutta vain, jos olemme Weu:n tai Naton jäsenenä, muutenhan ei muilla ole mitään intressiä meitä turvata. Siinä ed. O. Rehn on mielestäni aivan oikeassa, että jos halutaan turvallisuutta, sitten pitäisi liittyä Natoon. Mutta juuri tämänhän hallitus vastauksessaan torjuu dogmillaan sotilaallisesta liittoutumattomuudesta.

Hallitus ei rohkene sanoa totuutta, koska arvelee kansalaisten vierastavan niin suurta ja ratkaisevaa muutosta maamme asemassa. Sen vuoksi halutaan peittää EU:n poliittinen luonne ja kytkentä Länsi-Euroopan unioniin Weu:hun ja sen kautta Natoon. Hallitus on valinnut harmaan vyöhykkeen, mistä ed. O. Rehn ikään kuin varoitti, harmaan vyöhykkeen, joka monien asiantuntijoiden mielestä on pahin. Sitoudutaan liittoon eli siis muiden silmissä ollaan liittoutuneita, mutta turvatakeita ei saada.

Hallituksen pitäisi rohjeta sanoa, miten ja miksi maamme turvallisuus on niin uhattuna, että koko ulkopolitiikkamme perusratkaisut tulee muuttaa, mitkä ovat ne syyt, jotka saavat meidät vahvistamaan blokkia, joka on kylmän sodan jäänne eikä tuone ratkaisua koko Euroopan turvallisuuteen. Hallituksen pitäisi rohjeta sanoa, että liittoutumalla me toisaalta lisäämme turvattomuutta. Onhan selvä, että naapurimme Venäjä kokisi uhkana, jos sen mahdollinen naapuri ei olisikaan Suomi vaan ulko- ja sotilaspoliittisen liiton jäsen Suomi.

Mikä meitä uhkaa? Mistä syntyy turvallisuus? Pääministeri Aho itse sanoi vastauksessaan turvallisuudesta puhuessaan, että elintasoerojen kärjistyminen, ympäristöuhat ja etniset ristiriidat varjostavat maamme tulevaisuutta. Ne ovat pahimpia turvallisuuden uhkia. Hänen mukaansa näiden ongelmien voittaminen on mahdollista vain laajan eurooppalaisen yhteistyön avulla. Tästä me vasemmistoliitossa olemme täysin samaa mieltä. Laajan eurooppalaisen yhteistyön avulla voidaan näitä ongelmia ratkaista.

Hallitus kuitenkin toimii toisin ja on viemässä Suomea ulko- ja sotilaspoliittiseen liittoon, joka ei edusta laajaa yhteistyötä vaan sulkee hyvin suuren osan Euroopasta ulkopuolelle tätä liittoa. EU-intoilijat näyttävät pitävän edistyksenä sitä, mikä toisin katsoen näyttää vanhanaikaiselta, niin kuin edellä jo sanoin, kylmän sodan jäänteeltä, vanhanaikaisilta rakenteilta, jotka syntyivät kylmän sodan aikana. Mutta eikö se kylmä sota ole jo ohi, sillä sitähän perua EU ja uusia rooleja epätoivoisesti etsivä Nato ovat? Nato yrittää uudistua. Se tekee rauhankumppanuusaloitteita. Se haluaa lisätä poliittista vaikutusvaltaansa, mutta se haluaa pysyä edelleen Natona, joka syntyi kylmän sodan aikana. Jos sitä kannattaa, silloin minun tekee mieleni kysyä: Kuka edustaa konservatismia tässä asiassa: ne jotka kannattavat Natoa vai ne jotka etsivät avoimia, uusia, koko Eurooppaa yhdistäviä turvallisuusjärjestelmiä. (Ed. Laine: Hyvä kysymys!)

Laaja eurooppalainen yhteistyö, näin uskon, onnistuessaan tulee olemaan blokkeja murtavaa, se tulee olemaan avointa ja erilaisina muotoina ilmenevää. Ei kai kukaan vakavissaan usko, että joskus voisi toimia Atlantilta Uralille ulottuva nykyisen muotoinen ja nykyorganisaatiolla toimiva EU, kun se ei toimi nytkään ja sen epädemokraattiset piirteet vain vahvistuvat sitä mukaa, kuin se laajenee. Se ei toimisi. Se on mahdottomuus. Siksi tarvitaan yhteistyön eri muotoja, eri tasoja ja rakenteita. Meidän mielestämme yh-

teistyö on välttämätöntä ja se on ainoa rauhan tae. Siksi on etsittävä uusia yhteistyömuotoja, ei konservatismia edustavan EU:n muotoja, siis uusia muotoja. Mutta mikäli yhteistyön nimissä vahvistetaan blokkeja, vahvistetaan Natoa, Weu:ta ja EU:ta, vahvistetaan sotilasliittoja tai luodaan uusia rajoja Eurooppaan, tehdään suurta vahinkoa tulevaisuuden yhteistyön mahdollisuuksille.

Eräät asiantuntijat, joita voidaan pitää todella varteenotettavina, ovat sitä mieltä, että saatetaan hukata 25 vuotta ennen kuin havaitaan, että mentiin väärään suuntaan Maastrichtin sopimuksen ja EU:n vahvistamisen kautta, ja palataan takaisin siihen, että pitäisi olla avoin Eurooppa. Mutta tästä olemme ed. O. Rehnin kanssa eri mieltä, koska hän on federalisti ja Natofani ja minä torjun nämä molemmat vaihtoehdot.

Minä arvelisin, että Suomi ja muut Pohjoismaat voisivat antaa mallia avoimesta yhteistyöstä pysymällä Euroopan unionin ulkopuolella. Vaikka sanotaan, että voidaan vaikuttaa vain sisällä, me voimme vaikuttaa myös olemalla ulkopuolella erittäin paljon. Me voisimme todella vaikuttaa järjestämällä taloussuhteemme Etan kautta ja turvallisuutemme nykyisin järjestelyin. Silloin puhumme kokonaisturvallisuudesta, niin sosiaalisesta, ekologisesta kuin taloudellisestakin, joissa suhteissa Euroopan unioni ei tuo mitään sellaisia ratkaisuja, joita me emme muussa avoimessa yhteistyössä ja kansallisin toimin kykenisi toteuttamaan.

Euroopan unioni ei ole Euroopan ainoa mahdollisuus. Euroopan unioni ei ole myöskään Suomelle ainoa mahdollisuus. Siksi pitäisi keskustella vastoin sitä, mitä hallitus haluaa, avoimesti myös niistä asioista, joista ei ole neuvoteltu mutta jotka ovat tärkeimpiä Suomen kannalta. Hallitus ei halua avointa keskustelua eikä myöskään avointa tiedotusta keskeisistä ulko- ja turvallisuuspolitiikan asioista. Ehkä syy on se, että avoin tiedotus ja keskustelu lisäisi tietoa ja siten myös EU-jäsenyyden vastustusta.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Wahlströmin puheenvuoro oli sangen analyyttinen siihen asti, kun hän leimasi allekirjoittaneen Nato-faniksi. Silloin siirryttiin jo taas normaalin Nato-allergian puolelle.

Mitä tulee Suomen ulkopolitiikan linjaan, näiltä osin en aivan pysynyt koko ajan mukana siinä sitaattien luettelossa, joka ed. Wahlströmin puheenvuorossa esiintyi. Mutta mielestäni Suomen ulkopolitiikka on ollut hyvin johdonmukaista kylmän sodan lopun alettua. Olemme sitoutuneet kieltämättä hieman eri muotoilulla, mutta yhtä kaikki sitoutuneet, sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja uskottavaan itsenäiseen puolustukseen. Tämän me voimme säilyttää myös Euroopan unionin jäsenenä, jos niin haluamme, mikä on Maastrichtin sopimuksen muistaakseni artiklan J.4 sanamuoto, jossa puhutaan Weu:n jäsenyydestä. Meillä on vaihtoehtona joko Weu:n tarkkailijajäsenyys, täysjäsenyys tai sen ulkopuolella pysyminen, ja sitä juridista tulkintaa eivät mitkään mahdit pysty ainakaan tässä salissa muuttamaan. Eli Suomella on lähtökohtana liittoutumattomuus ja sen jälkeen, jos olemme Euroopan unionin jäseniä, meillä on eri vaihtoehtoja avoinna. Siinä ed. Wahlströmin tulkinta oli oikea, että pidän tällaisia harmaan vyöhykkeen vaihtoehtoja Suomen kannalta kaikkein hankalimpina.

Meillä on ed. Wahlströmin kanssa hieman eri näkemys Naton sopeutumisesta kylmän sodan jälkeiseen Eurooppaan. Mielestäni Nato on sopeutunut hyvin ja myös Venäjä on lähentynyt Natoa, mikä on erittäin myönteistä. Uskon, että Natosta tulee tätä kautta osa sitä yleiseurooppalaista turvallisuusrakennetta, jolla rakennetaan instituutio vakauttamaan Eurooppaa. Suomen politiikka on hyvin sopeutunut kylmän sodan jälkeisiin oloihin.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. O. Rehn ei pysynyt sitaateissa mukana, niin se johtuu ehkä siitä, että minä siteerasin tiedonantoa vuodelta 92, jota pääministeri Aho piti kaikkein merkittävimpänä asiakirjana ja sanoi, että sen kaikki tavoitteet ovat voimassa. Siinä todella mainitaan Suomen puolueettomuuden ydin jne. jne. ja sanotaan, että Suomen lähtökohtana Euroopan yhteisössä on itsenäinen puolustus jne. jne.

Mutta kun jälleen viitataan siihen julistukseen, joka on tehty, ja Maastrichtin sopimukseen, niin minä yritin sanoa, että ei ole todenperäinen, ei ole uskottava tämä hallituksen väite siitä, että me voisimme olla liittoutumattomia, puhumattakaan että me voisimme olla puolueettomia, Euroopan unionin jäseninä.

Jos Maastrichtin sopimuksen artiklaa J.4 oikein tarkkaan luetaan, kun se sattuu minulla tässä olemaan, kyllä siinä sanotaan hyvin selväs-

ti, että Länsi-Euroopan unioni asetetaan unionin kehityksen erottamattomaksi osaksi ja se valmistelee ne unionin päätökset ja sen unionin toiminnan, joilla on vaikutusta puolustukseen, sekä panee ne täytäntöön. Ei täällä missään kohdassa, myöskään siinä julistuksessa, sanota, että Suomella olisi joitakin erityisoikeuksia suhteessa tähän kehitykseen.

Toinen asia on sitten, jos todetaan, niin kuin ministeri Haavisto totesi, että tämä on niin vaikeata, että se ei kehity ehkä siihen suuntaan, kuin mihin Maastrichtissa se näytti kehittyvän. Mutta eikö silloin voisi kysyä, miksi sitten liitymme sellaiseen systeemiin, joka ei näytä kehittyvän? Jos se kerran hajoaa, ollaan sitten jo valmiiksi ulkopuolella.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Maastrichtin sopimuksen myöhemmässä osassa kyllä todetaan, että nämä maat voivat liittyä Länsi-Euroopan täysijäseniksi taikka tarkkailijajäseniksi, jos ne niin haluavat, mitä mielestäni ei voi lukea millään muulla tavalla kuin niin, että niillä on myös oikeus säilyttää liittoutumattomuutensa ja pysyä Länsi-Euroopan unionin ulkopuolella, jos pitävät sitä parempana vaihtoehtona.

Suomen puolueettomuuspolitiikan ja pääministerin lausuntojen osalta ed. Wahlström edustaa hieman sanamagiaa. Sitä paitsi mitä pahaa siinä on, jos tässä kylmän sodan murroksen Euroopassa Suomen kaltainen pieni valtio on pyrkinyt sopeutumaan aktiivisesti niihin murroksiin ja hakemaan aktiivisesti uutta linjaa? Jos ajattelee Suomen ulkopolitiikkaa reilun kymmenen viime vuoden ajalta, niin kyllähän siinä oma mielenkiintonsa on, että vuonna 1983 yya-sopimusta jatkettaessa sitä allekirjoittamassa olivat presidentti Koivisto ja ulkoministeri Väyrynen ja yhdeksän vuotta myöhemmin Suomen EU-hakemusta jätettäessä oli allekirjoittajina taas presidentti Koivisto ja neuvottelijana ulkoministeri Väyrynen. Tulee mieleen Yhdysvaltain entisen ulkoministerin John Quincy Adamsin sanat: "En näe muutosta politiikassa, vain olosuhteissa."

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minä ole asettanut kyseenalaiseksi sitä tapaa, millä Suomi on toiminut kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa. Minä vain asetan kyseenalaiseksi sen tavan, millä hallitus nyt selittää mahdollisuuksia toimia Euroopan unionin jäsenenä, koska näen, että Euroopan unionin keskeisin rooli verrattuna nykyisiin tai entisiin Euroopan yhteisöihin on ulko- ja turvallisuuspoliittinen. Se on poliittinen unioni, jonka keskeinen osa on ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Se muotoilu, joka esimerkiksi artiklassa J.4 on, että tämä saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, johtuu tietysti siitä, että koko Maastrichtin sopimus on lukemattomien kompromissien tulos. Mutta jos katsotaan sitä julistusta, joka viime joulukuussa annettiin, kyllä siinä hyvin selkeästi ilmoitetaan, että hakijamaat sitoutuvat, vakuuttavat, ovat valmiit toteuttamaan jne. yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan. Siinä suhteessa tapahtuu ratkaiseva muutos siihen, mitä Suomi aikaisemmin on edustanut politiikassaan.

Mielestäni pitäisi kuunnella myös niitä sotilas- ja ulkopolitiikan asiantuntijoita, jotka ovat sitä mieltä, että puolueettomuus eräänä tapana osallistua kansainväliseen politiikkaan ei ole suinkaan kuollut. Se kyllä tuomittiin kuolemaan jo Napoleonin sotien jälkeen 1800-luvun alussa, mutta aina vain se on elossa ja aina vain se on käyttökelpoinen toimintaohje ja voisi olla käyttökelpoisempi Suomellekin kuin liittoutuminen.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Kun vasemmistoliiton eduskuntaryhmä teki tämän välikysymyksen, todella vakavana tarkoituksena oli se, että saisimme keskusteluun EU:hun liittymiseen nähden hyvin tärkeät asiat, nimenomaan Talous- ja rahaliiton sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan, jotka on mielestäni tietoisesti jätetty hyvin vähälle huomiolle.

Nyt kun pääministeri antoi eilen vastauksen, siinä oli merkillepantavaa se, mikä täällä on kyllä vasemmistoliiton edustajien puheenvuoroissa jo tullut esiin, että pääministeri oli hyvin niukkasanainen. Hän jätti hyvin vähälle vastaamiselle välikysymyksen ulko- ja turvallisuuspoliittisen puolen.

Mielestäni kuitenkin tässä tilanteessa, kun Suomen kansa on valmistautumassa kansanäänestykseen, ei meille vasemmistoliiton edustajille ainakaan riitä se, että toistetaan tutuksi tullutta vastausta, että EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päätetään Maastrichtin sopimuksen mukaisesti vasta vuonna 96 hallitusten välisissä neuvotteluissa. Itse pidän erittäin välttämättömänä tietää, millaisiin sotilaallisiin, puolustuspoliittisiin, turvallisuuspoliittisiin sitoumuksiin Suomessa mahdollisesti oltaisiin valmiit. Tämmöistä tulevaisuuden perspektiiviä pitäisi tässä asiassa kyetä katsomaan.

Tämä on sitäkin välttämättömämpää, kun me tiedämme varsin hyvin sen, ettei EU eivätkä Eu-

roopan turvallisuuspoliittiset järjestelyt tule pysymään paikallaan. Vaikka korostetaankin nyt sitä, että esimerkiksi Maastrichtin sopimuksen mukaisesti kaikista puolustusulottuvuuteen ja turvallisuuskysymyksiin liittyvistä asioista päätetään konsensusperiaatteella, minä en voi uskoa ja tuskin kukaan muukaan uskoo sitä, että esimerkiksi pienellä Suomella jäsenenä ollessaan olisi jatkuvasti, vaikka haluaisikin, mahdollisuuksia olla eri mieltä. Joutuisi varmaankin tietyissä tilanteissa jo sopeutumaan. On myös mahdollista, että konsensuspäätökset muutettaisiin enemmistöpäätöksillä ratkaistaviksi. On myös hyvin todennäköistä, että EU:n jäsenenä joutuisimme ainakin Länsi-Euroopan unionin tarkkailijajäseneksi ja varsin nopeasti varmaan myös täysjäseneksi.

Julkisuudessa oli hiljattain tieto, jonka mukaan Suomen ulkopoliittinen johto on EU-jäsenyyden myötä valmistellut pikaista Weu:n tarkkailijajäsenyyteen siirtymistä ja tätä pidetään poliittisena vähimmäistavoitteena tässä tilanteessa. Jos esimerkiksi tarkkailijajäsenyys tai kokonaisjäsenyyskin Weu:ssa ei ole ongelmaton, on aika vaikea ymmärtää sitä, miksi näistä asioista sitten ei haluta avoimesti ja rohkeasti keskustella. Eikö juuri avoimuus olisi näissä asioissa välttämätöntä? Kansa saisi tietää, mitä suunnitellaan, mihin ollaan menossa tai mihin mahdollisesti jouduttaisiin. Se olisi minusta rehellistä ja olisi myös omiaan hälventämään mahdollisia turhiakin ennakkoluuloja, jos niitä sattuisi jollain olemaan.

Jos me olemme Weu:n jäseniä, minusta olisi myös hyvin mielenkiintoista tietää, millaiset paineet alkaisivat kohdistua esimerkiksi Suomen puolustusmenoihin. Nythän esimerkiksi vuoden 93 tietojen mukaan puolustusmenojen osuus bruttokansantuotteella mitattuna ainoastaan kahdessa EU-maassa, Irlannissa ja Luxemburgissa, oli Suomea alhaisempi. Espanja oli kanssamme samassa tasossa. Tulee miettineeksi, tulisiko EU kenties Suomelta, kun Suomi olisi EU:n jäsen, vaatimaan puolustustehokkuuden lisäämistä, ja myös silloin tietysti joutuisimme lisäämään puolustusmäärärahojamme.

Kun me keskustelemme turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta, emme myöskään mielestäni saa sulkea silmiä siltä, että jos me olemme EU:n jäseniä ja Weu:n täysjäseniä, silloin me kaikkine velvollisuuksinemme joutuisimme mukaan Weu:n suorittamiin operaatioihin, jos konflikteja tapahtuisi esimerkiksi Euroopan alueella ja muuallakin. Minä en ainakaan missään tapauksessa haluaisi nähdä sitä tilannetta, että suomalaisia miehiä lähetettäisiin sotilaallisiin operaatioihin valtakuntamme rajan ulkopuolelle. En minä halua minkäänlaisia uhkakuvia maalata enkä mitään kauhukuvia lietsoa, mutta tässäkin asiassa toivoisin vilpittömästi asioiden avointa ja rehellistä pohdiskelua ja keskustelua.

Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelussa on hyvin paljon keskusteltu elintarviketaloudesta, maataloudesta ja erikoisen kovasti kansallisesta tukipaketista. Minäkin haluan muutaman ajatuksen tästä asiasta esitellä.

Keskusteluissa on ollut päällimmäisenä maatalouden kansallinen tukipaketti. Se on todella suututtanut monet kansalaiset kovasti. Kun olen keskustelua kuunnellut, jonkinlainen yhteisymmärrys vallinnee siitä, että tietyn tasoista kansallista tukipakettia kyllä tarvitaan, mutta mikä on paketin suuruus ja sisältö, on varmastikin asia erikseen. Kysyin jo päivällä vastauspuheenvuorossa, miksi mukana ovat mm. vero- ja sosiaaliturva- sekä eläkejärjestelyt nimenomaan maataloudesta elantonsa saavien kansalaisten osalta. Miksi ei esimerkiksi eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmää voitaisi nyt ajatella kytkettäväksi valtakunnan muuhun kokonaisuuteen?

Haluan muistuttaa siitä edelleen ja olen sen jo täällä tuonut ennenkin keskustelussa esiin, että kun Suomi jätti EU-hakemuksen, silloin monet tahot, todella monet tahot, totesivat, että maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle tulee käymään huonosti, ellei saada riittäviä erikoisehtoja ja riittäviä siirtymäaikoja. Muistan erityisesti, miten nimenomaan pääministeri Aho ja silloinen ulkoministeri Väyrynen korostivat tätä asiaa, pitkien siirtymäaikojen välttämättömyyttä, jotta maatalousväestö ja elintarviketeollisuus ehtisivät sopeutua.

Sitten kun neuvottelut oli käyty, saimme todeta, että hallitus ja neuvottelijat eivät olleet kyenneetkään neuvottelemaan sellaista sopimusta, eivät läheskään sellaista sopimusta, jossa esimerkiksi edellä mainitsemani reunaehdot olisivat toteutuneet. Siirtymäaikaa ei siis ole, ja Euroopan unioniin on nyt joidenkin mielestä mentävä tämmöisellä hirveällä kiireellä, kovalla rysäyksellä. Minusta tässä asiassa vallitsee tietynlainen ristiriita. Ne henkilöt ja kansanedustajat, ainakin osa, jotka kaikkein kiivaimmin ajavat kuitenkin EU-jäsenyyttä myös erittäin kovasti arvostelevat kansallista tukipakettia. Todella kansallisessa tukipaketissa on paljon arvosteltavaa. Tällaisena se ei voi olla ihan hyväksyttävissä, mitä nyt esitetään.

Tuskin me kukaan kuitenkaan osaamme arvioida edes vielä niitä kaikkia rasitteita ja ongelmia, mitä kertarysäyksellä mahdollinen EU:hun meneminen aiheuttaa. Sen ainakin tiedän, että se aiheuttaa edelleen työttömyyttä. Se aiheuttaa sitä ja aiheuttaa nimenomaan työttömyyttä ainakin elintarviketyöläisille. Elintarvikealan työpaikkoja tulee katoamaan tuotantorationalisoinnin ja tuonnin vapautumisen seurauksena. Todella surkuhupaisa oli tänään ulkomaankauppaministeri Salolaisen ehkä hieman leikkimielinenkin esitys, mutta totta toinen puoli, kun hän sanoi, että redillä voi vuodenvaihteessa seisoa laiva, joka on täynnä halpaa euroruokaa, joka sitten vuodenvaihteen jälkeen, kun sopimus tulee voimaan, voi sen lastinsa Suomeen tuoda ja suomalaiset sitä halpaa euroruokaa sitten saisivat. Se oli omalla tavallaan hupaisaa (Ed. S-L. Anttila: Ennen kaikkea järkyttävää!) — ja omalla tavallaan järkyttävää, nimenomaan järkyttävää, ed. Anttila.

Elintarviketeollisuus on kylläkin kohtuullisen hyvin valmistautunut tähän kovenevaan kilpailuun. Elintarvikealan tuotantolaitokset ovat pääsääntöisesti hyvässä kunnossa. Henkilöstö on korkean ammattitaidon ja osaamisen omaavaa väkeä, ja elintarviketyöläiset ovat saaneet kokea jo kovia viimeisen vuoden aikana, kun tuotantoa ja teollisuuslaitoksia on kuntoon laitettu ja rationalisoitu. Sieltä on muutaman vuoden aikana hävinnyt 10 000 työpaikkaa, ja alan kokonaistyöpaikkojen määrän huomioiden se on erittäin suuri määrä.

Elintarviketeollisuuden tulevaisuuden kannalta on hyvin tärkeä tekijä se, saako elintarviketeollisuus raaka-ainetta, ja tämä on mielestäni kytkyssä siihen, selviytyykö kotimainen raaka-ainetuotanto EU-ehdoilla vai nopeutuuko maatilojen häviäminen vielä entisestäänkin nyt ennustetusta 5 000 tilasta vuodessa. Tämä taas puolestaan, jos näin käy, tuo lisää vaikeuksia elintarviketeollisuuteen, mutta se tuo myös tiloilta kiistatta työntekijöitä, työttömiä ihmisiä, lisää entisestäänkin mittavan huikeaan työttömien joukkoon.

Minä suhtaudun aika kriittisesti muista EU-maista saatavaan raaka-ainevarmuuteen. EU-mailla itsellään nimittäin on mittava huipputeknologia, ja se on nimenomaan sitä elintarviketeollisuuslaitoksissa. Sitä on valmiina odottamassa, koska heillä on siellä tyhjää kapasiteettia. Se on odottamassa sitä, että rajasuoja aukeaa, ja minä luulen, että nämä yritykset nappaavat EU-maissakin mielellään omista maistaan raaka-aineensa ja jalostavat sitä — näinhän tekisi suomalainenkin teollisuus — ja haluavat tuoda jalostetut tuotteensa meille markkinoitavaksi. En usko, että saisimme raaka-ainetta kovin helposti, ellemme sitten joitain satunnaisia eriä. Näinhän meillä Suomessakin tehtäisiin, kuten jo totesin. Haluaisimme jalostaa ensin itse omat raaka-aineemme.

Varmin tae turvalliselle ja laadukkaalle elintarvikehuollolle on mielestäni kotimaisuus, ja se on myös meitä lähellä. Raaka-aineet ovat kiistatta vähemmän erilaisia jäämiä sisältäviä, ja kotimaisuus takaa myös tuoreuden, ja kun kuljetusmatkat eivät ole pitkiä, niin tuotteet voidaan valmistaa hyvin minimaalisesti lisäaineita sisältäviksi. Emme myöskään silloin tarvitsisi mittavia kuljetusetäisyyksiä ja kuljetuksien kautta saastuttaisi esimerkiksi ympäristöämme.

Suomalaisten kannattaisi minun mielestäni jo oman hyvinvointinsakin vuoksi arvostaa kotimaisuusasioita elintarvikehuollossa ja olla yleensäkin vähän myönteisemmässä mielessä omanarvontuntoisia ja omaa osaamistaan ja identiteettiään kunnioittavia, muussakin kuin siinä, mikä täällä kiihkeimpien EU-kannattajien puheenvuoroissa aina tulee esiin, että kun me olemme niin kauhean hyviä ja me vaikutamme siellä EU:ssa niin kamalan mittavasti kaikkiin EU-ratkaisuihin. Tämä tulee kyllä esiin, mutta muu suomalaisuuden ja oman osaamisen kunnioittaminen on aika vähäistä.

Arvoisa puhemies! Kun keskustelua nyt EU:sta käydään, niin toivoisin myös sitä, että kansalaisille annettaisiin paljon monipuolisempaa tietoa. Tämä on varmasti pitkän päälle kaikkien yhteinen etu. Salailulla ja epämääräisyydellä ei kyllä voiteta yhtään mitään. Ed. Seppänen täällä eilen puheenvuorossaan mielestäni ansiokkaasti kertoi juuri siitä, kuinka julkinen tiedotus palvelee hyvin puhtaasti EU-myönteistä tiedotusta.

Tässä EU:n mainostamisessa minua on erikoisen kovasti harmittanut se, että esimerkiksi työttömille kansalaisille on annettu kovin, kovin myönteinen mielikuva siitä, kuinka työttömyys esimerkiksi tulee laskemaan, kun kuitenkin tiedetään, että työttömyys tulee kaikista myönteisistäkin arvioista huolimatta olemaan tässä maassa vielä varsin pitkään korkealla tasolla.

Eikä olisi kyllä pahitteeksi sekään, että kansalle kerrottaisiin myös EU-maiden eri tilanteista, minkälaista elämää EU-maissa kansa elää, minkälainen on vanhusten ja lasten asema, koulutusmahdollisuudet, kulttuuripalvelut, minkälainen

on naisten asema, minkälaista on terveyspolitiikka jne. Nämä tiedot varmaan auttaisivat tekemään rakentavia vertailuja ja poistaisivat asenteellisuutta.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset veronmaksajat kysyvät oikeutetusti nyt, millä me rahoitamme verotulojen vähenemisen, millä me rahoitamme EU-jäsenyyden meille tuomat maksut, millä rahoitamme kansallisen tukipaketin. Palkansaajat, lapsiperheet, eläkeläiset, työttömät ja nuorisomme haluavat tietää ja saada varmuuden siitä, että EU:n ansiosta heiltä ei enää leikata etuisuuksia. Heillä on oikeus tietää myös tämä, ja he kovin mielellään odottaisivat myös itselleen työntekijöiden ja tavallisen ihmisten tukipakettia, josta ed. O. Ojala esimerkiksi täällä eilen mainitsi.

Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen antoi mielestäni meille lähes keppiä tänään käyttämässään puheenvuorossa ja pääministeri Aho mieluummin porkkanoita. He yrittivät vaikuttaa meihin siihen suuntaan, taikka ainakin tiettyihin edustajiin, että hallitukselle ei annettaisi epäluottamuslausetta huomisessa äänestyksessä. Itse kuitenkin tulen epäluottamusta äänestämään.

Ed. R o s s i : Arvoisa rouva puhemies! Kun ministeri Pokka siirtyi Lapin läänin maaherraksi, näin ollen istuntosalissa tapahtui istumajärjestyksessä muutoksia. Minut siirrettiin salin oikeaan reunaan, puhemiehistä katsoen. Olen siten päättänyt käyttää oikeanpuoleista puhujakoroketta, vastoin kuin aiemmin, jolloin puhuin lähempänä oppositiota. (Ed. Laaksonen: Sisältö on tärkein!) Täytyy myöntää, että ikävä on tullut, koska lähempänä kun olitte, oli hauskempi seurustella.

Arvoisa puhemies! Eurooppa on joutunut suurten muutosten eteen viime vuosina. Berliinin muurin murtuminen, Varsovan liiton hajoaminen ja Neuvostoliiton luhistuminen ovat panneet koko maanosan liikkeelle. Aiemmin vastaavan kokoisia muutoksia tapahtui toisen maailmansodan seurauksena puoli vuosisataa sitten. Myös Suomi on joutunut arvioimaan omaa asemaansa muuttuneissa tilanteissa. Yya-sopimus on vaihtumassa EU-jäsenyyteen.

Kun eduskunta haki jäsenyyttä maaliskuussa 1992, se tapahtui suuren enemmistön tuen turvin. Lähtökohta perustui ajatukseen, että Suomen on haettava paikkansa Euroopan integraatiossa, varsinkin kun Ruotsi jätti jäsenhakemuksensa ensin.

Henkilökohtaisesti asetin jäsenhakemuskeskustelussa jäsenyydelle kaksi ratkaisevaa ehtoa: Suomen on varmistettava tulevaisuudessakin itsenäinen, oman uskottavaan puolustukseen pohjautuva liittoutumaton turvallisuuspolitiikkansa ja huolehdittava omavaraisen maatalouden ja elintarviketalouden edellytyksistä.

Vaikka Suomi ei olekaan liittymässä Pohjois-Atlantin puolustusliitto on Natoon, merkitsee EU-jäsenyys monille suomalaisille turvallisuuden syvenemistä ison yhteisön jäsenenä. Mielestäni Suomen tulee liittyä Länsi-Euroopan unioniin eli Weu:n tarkkailijajäseneksi, jolloin olemme hyvin selvillä eurooppalaisen turvallisuuspolitiikan muotoutumisesta. Toisin kuin ed. Olli Rehn, joka aiemmin esitti näkemyksiään Pohjois-Atlantin puolustusliitosta Natosta, katson, että Suomen paikka ei ole tuossa puolustusjärjestelmässä, vaan nykyinen Suomen järjestelmä sopii meille.

Samoin kuin ed. Rimmi aiemmin pohdiskeli, kuinka paljon uusia kustannuksia turvallisuuspolitiikka tuo tullessaan Suomelle, on todettava, että Suomi tekee omat ratkaisunsa vuoden 1996 arvioinnin jälkeen, jos Suomi on EU:n jäsen, ja senkin jälkeen turvallisuuspolitiikasta päättäminen on Suomen oma kysymys. Weu sinällään ei ole operatiivinen elin, joka olisi aiheuttamassa kustannuksia siltä osin, kuin ed. Rimmi aiemmin arveli. Katson kuitenkin, että Suomen on hyvä olla tietämässä Euroopan sotilaspoliittisen arkkitehtuurin muotoutumisesta ja olla siinä työssä mukana.

Kysymys ei ole mahdollisessa Weu- eikä EU-jäsenyydessä selän kääntämisestä itään Venäjän suuntaan, vaan Suomen tulee tulevaisuudessakin olla hyvissä suhteissa kaikkien naapurimaidensa kanssa. Vaikka Suomi tekee omat ratkaisunsa itsenäisesti, on meidän toki arvioitava turvallisuuspoliittista ympäristöämme kokonaisuutena. Kaikkien maiden on hyvä tietää, että Etykin isäntämaana Suomella on aina pysyvä asema eurooppalaisen rauhan rakentamisen satamana. Siksi olen kavahtanut myös ajatusta, että maamme rauhanturvaamistehtäviä laajennettaisiin nykyisestään. Suomen kaltaisen pienen maan on syytä jatkaa sovittelun linjallaan eikä sekaantua sotilaallisiin operaatioihin.

Kun puolustusvaliokunta vieraili Lähi-idässä syksyllä 1991, oli vaikuttavaa nähdä suomalaisten rauhanturvaajien positiivinen vaikutus alueella. Suomalaiset olivat saaneet hyvän maineen kaivojen, koulujen ja sairaaloiden rakentajina sekä puolueettomina turvallisuuden vartijoina. Oli ilo kuulla nuorison huutavan rauhantur-

vaajillemme: "Terve, terve!" Toisenlaiset huudot kaikuivat esimerkiksi yhdysvaltalaisille Somaliassa.

Maastrichtin sopimuksen mukaan Euroopan unioni tarkastelee ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa vuonna 1996, jolloin jäsenyyden myötä Suomi voi olla mukana tuossa kehityksessä. Kysymys on sitä, haluammeko me olla mukana tulevan eurooppalaisen turvallisuuspolitiikan muotoutumisessa. Syytä on tässäkin muistuttaa, että alun perin koko nykyisen Euroopan unionin kehitys on lähtenyt liikkeelle juuri turvallisuuden lisäämisestä ja Saksan uuden sotilaallisen nousun estämisestä. Katson, että hallitus on onnistunut saavuttamaan eduskunnan asettamat tavoitteet turvallisuuspolitiikassa ja Suomi voi jatkaa sotilaallista liittoutumattomuuttaan ja toteuttaa omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa kansallisten ratkaisujen pohjalta myös EU-jäsenyydessä.

Vaikeampi asia onkin Eta-sopimuksen ulkopuolella oleva maa- ja elintarviketalous. Eduskunnan lähtökohtana oli koko maata koskettava pysyvä maatalouden tuki, jonka avulla suomalainen maatalous pystyy selviytymään ja kilpailemaan keskieurooppalaisen tuotannon kanssa. EU-jäsenyydessäkin ohran tuotanto jää puoleen Suomessa ilmasto- ja kasvuolosuhteista johtuen. Maataloustuotannon turvaamisen ohella kysymys on elintarviketaloutemme toimintaedellytysten varmistamisesta. On aivan selvää, että ilman kotimaista maataloutta meillä ei ole myöskään omaa elintarviketeollisuutta. Siksi on luonnollista, että hallituksen laatimalla kotimaisella paketilla paikataan ne puutteet, jotka muutoin kaataisivat kotimaisen maa- ja elintarviketalouden.

Julkinen keskustelu myrkytettiin Suomessa tarkoitushakuisesti erityisesti opposition, hyvin pitkälle sosialidemokraattien, ja eräiden tiedotusvälineiden toimesta. Miljardikeskustelulla on ainoastaan vahingoitettu EU-jäsenyyttä ja syyllistetty samalla suomalaiset maanviljelijät ja elintarviketyöläiset, jotka tekevät kaikki kovaa ja rehellistä työtä. Kun totuus on kuitenkin se, että hintojen kertarysäyksen johdosta tarvitaan aluksi tukea muutoksen lieventämiseksi ja kun jo kahden vuoden kuluttua ollaan nykyisen maatalouden tuen tason alapuolella, niin on pakko kysyä, miten ahtaalle maatalous pitäisi ajaa. Tuen myötäkin viljelijöiden tulot laskevat vielä nykyisestä tasosta ja elinkeino joutuu muutenkin suuriin muutoksiin.

Onko todella niin, että SDP:n ja eräiden muidenkin kaupunkilaisten viha on niin suuri maaseutua ja maataloutta kohtaan, että sen seurauksena ollaan valmiita ajamaan myös elintarviketaloutemme nurin? Siinä on kysymys kymmenistä ja kenties sadoistatuhansista työpaikoista kaiken kaikkiaan, työntekijöistä, joille ei ole näköpiirissä korvaavaa tehtävää. Ilman kotimaista maataloutta meillä ei ole myöskään omaa elintarviketeollisuutta. Sitäkö sosialidemokraatit todella haluavat?

Joku viljelijä sanoi kerran: Luuletteko, että Suomeen tuodaan naudanlihaa nahkapaketissa, jossa on sontaa sisällä? Ei varmaankaan, sillä on aivan selvää, että jos Suomessa ei ole omaa maataloutta, ei meillä tule olemaan myöskään elintarviketeollisuutta. Näin ollen, kuten ed. Rimmikin aiemmin edellä totesi, kysymys on valtavan suuresta asiasta koko kansantalouden mittakaavassa. Siinä mielessä on käsittämätöntä se keskustelu, mitä tämän aihepiirin ympärillä on käyty sekä vähättelevässä että myös rienaavassa mielessä.

Koko Euroopan unionin ratkaisun ehdoton edellytys on ns. kotimaisen paketin hyväksyminen jäsenyyden olennaisena osana. Mikäli eivät edes hallituspuolueet pysty sitoutumaan koko ratkaisun taakse, on selvää, että se samalla kaataa jäsenyyden. Tänään on kuultu puheenvuoroissa, että hallituspuolueiden rivit ovat ikään kun tiivistymässä. Ilmeisesti omalta osaltaan myös tämän illan sosialidemokraattien edustajan Lipposen puheenvuorot ovat tuohon suuntaan vaikuttaneet ja vaikuttamassa. Puheenvuorot Heil Hitler -tyyppisine puheineen eivät mielestäni kuulu tämän päivän suomalaiseen sivistyneeseen keskusteluun.

Sen sijaan täytyy todeta, että tämän yhtaikaa EU-keskustelun kanssa käytävän välikysymyskeskustelun allekirjoittajien puheet ovat olleet analyyttisempiä ja mielestäni pureutuvampia kuin esimerkiksi sosialidemokraattien, tämä vasemmistoliitolle ja heidän edustajilleen kunniaksi. Heidän linjassaan on tiettyä tyyliä, joka lähtee pääsääntöisesti EU:n vastustuksesta, mutta kuitenkin asiaan pureudutaan vähän muutoinkin kuin huutamalla ilmaan. Ehkä voi sanoa vähän samalla lailla kuin aikoinaan presidentti Koivisto, että käyty talouspoliittinen keskustelu on suoraa huutoa. Ei tätäkään keskustelua juuri siitä metelistä voi erottaa.

Arvoisa puhemies! Aion pidättää itselleni täyden oikeuden tarkastella kansanäänestyksen jälkeen syntynyttä tilannetta ja tehdä sen jälkeen omat arvioni. Marssijärjestys on selvä.

Nyt eduskunnan on annettava luottamus hallitukselle, joka voi jatkaa jäsenyyden valmistelua. Ennen kansanäänestystä tarvitaan EU-komission hyväksyminen kansallisista ratkaisuistamme, ja vielä ennen kansanäänestystä on varmistettava aiheeseen liittyvien lakien läpimeno eduskunnassa. Neuvoa-antava kansanäänestys ratkaisee lopullisesti oman kantani, jos se on kielteinen tai vähintään 2/3:lla myönteinen, koska sama 2/3:n enemmistö tarvitaan myös eduskunnassa. Kun Ruotsin kansanäänestys on Suomen jälkeen, on luonnostaan selvää, että tämäkin asia pakottaa eduskunnan miettimään asiaa uudelleen, jos kansanäänestyksen tulokset ovat päinvastaisia.

Lopuksi on syytä vielä tehdä kaikille selväksi, että Suomen EU-jäsenyyden edellytyksenä on kansallinen yhteisymmärrys, jota tämä eduskunnan keskustelu on vienyt kylläkin yhä hämärämmille teille. Yhteisymmärrykseen kuuluu myös oma kansallinen maatalous- ja elintarviketuotanto, joka on jokaisen itsenäisen valtion perusta ja lähtökohta. EU-ratkaisu on mielestäni johdonmukainen Suomen valinta kauppasopimuksissamme Eec-, Efta- ja Eta-sopimusten jälkeen. Nyt on aika katsoa, kuinka pitkälle Suomi on valmis menemään. Olemmeko me valmiita seuraamaan vai olemmeko me valmiita vaikuttamaan? Vaikka Suomen osallistumismahdollisuuksia Euroopan unionin päätöksenteossa väheksytään, katson kuitenkin, että pienelläkin maalla on edellytykset vaikuttaa, jos se haluaa siihen panostaa ja jos sillä on taitoa ja yksimielisyyttä.

On valitettavasti kuulunut paljon kuiskeita siitä, että niilläkin keskusteluilla, joita Suomen eduskunnassa on käyty ja joilla on pyritty musertamaan ja vähättelemään hallituksen ja osittain eduskunnankin asettamia tavoitteita, on ollut vaikutusta myös Brysselissä. Näin ollen on todettava, että myös niillä puheilla, ovat ne omasta mielestämme kuinka vähäpätöisiä tahansa, on vaikutusta rajojemme ulkopuolella, tätä Suomen kieltäkin kun jo jotkut muutkin osaavat kuin ainoastaan me suomalaiset.

Mielestäni kun Suomella on hyvä historiallinen tausta mm. Etykin isäntämaana, niin kyllä me pystymme saamaan tulosta aikaan, jos haluamme. Esimerkiksi pohjoismainen yhteistyö on tulevaisuudessakin asia, johon Suomen tulee panostaa, ja Pohjoismaiden yhteistyön kautta uskon Suomen EU-jäsenyydessäkin pystyvän vaikuttamaan koko Euroopan kehittämiseen. Meillähän on hyvin paljon yhteistä varjeltavaa. Esimerkiksi metsäpolitiikka on asia, johon Pohjoismaiden, erityisesti Suomen ja Ruotsin, on pystyttävä sanomaan sanansa. Euroopassahan tällä hetkellä luodaan mielikuvaa Skandinaviasta ja tuhotuista metsistä ja siinä yhteydessä samalla ollaan viemässä meidän taloutemme selkärangalta menestymisen edellytyksiä pois.

On paljon kysymyksiä, joita ei koko EU-keskustelussa ole juurikaan käyty läpi, mutta on selvää, että maatalous- ja aluepolitiikka ovat erityisesti niitä kysymyksiä, jotka talouden puolelta vaikuttavat, ja sitten tietysti ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset. Taloudesta voi sanoa, että keskusta on täällä kotimaassa ollut tervehdyttämässä tämän eduskuntakauden aikana Suomen taloutta ja tulee jatkamaan sitä määrätietoisesti. Kansantalouden kasvu on tällä hetkellä todella nopeaa. Vaihtotase on kääntymässä positiiviseksi, työttömyydessäkin on selvää alenemista. Korot, ties mistä syystä, ovat kylläkin tällä hetkellä kulkemassa ylöspäin, ja se on tietysti huono asia, sillä korkoelvytys on ollut eräs keskeinen asia tämän ajan talouspolitiikassa. Siinäkin on eduskunnalla oma vastuunsa. Vaikka ed. Lipponen täällä aiemmin väheksyi itseään siinä, olisivatko hänen puheensa olleet nostamassa korkoja, niin on pakko todeta, että jokainen puheenvuoro siihen vaikuttaa. Siksi tuleekin mieleen, että ilmeisesti parempi on, että Suomikin sitoutuu yleiseurooppalaiseen rahaliittoon ja tietynlaiseen kurinalaiseen talouspolitiikkaan. Silloin ainakin tiedämme yhdessä, missä ollaan menossa.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin alussa, Eurooppa on joutunut suurten muutosten eteen. Nyt on edessä Euroopan unionin syveneminen ja kehitys. Tämän päivän kysymys on, millainen on tulevaisuuden Eurooppa. Suomi on joka tapauksessa osa sitä. Siksi meidän on oltava myös mukana tuossa kehittämistyössä.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Ed. Olli Rehn käytti jokin hetki sitten puheenvuoron, jossa hän väitti vasemmistoliittoa hyvin konservatiiviseksi liikkeeksi. Hänen väitteensä perustui siihen käsitykseen, että vasemmistoliitto haluaisi pitää Suomen irrallisena, erillisenä saarekkeena. Mielestäni ed. O. Rehn erehtyi lausuessaan tällaisen käsityksen, sillä niin paljon kuin olen ollut mukana ja tiedän vasemmistoliiton ja sen edeltäjien toiminnasta, niin me olemme aina lähteneet pohjoismaisesta yhteistyöstä, Itämeren alueen yhteistyöstä, yleiseurooppalaisen yhteistyön kehittämisestä ja koko maailmaa käsittävän yhteistyön

kehittämisestä, ei siis Suomen pitämisestä minään erillisenä saarekkeena irrallaan muista.

Sen sijaan voisi kysyä, eikö heidän, jotka suuntautuvat yhteistyöhön ja rajojen asettamiseen läntiseen Eurooppaan, 7 prosenttia maailman väestöstä käsittävän blokin muodostamiseen, mutta jättävät ulkopuolelle 93 prosenttia maailman väestöstä, vaikka suuri osa onkin vähän kauempana, eikö heidän kohdallaan ole enemmän aihetta epäillä konservatiivisuutta, erillisyyttä ja irrallisuutta. Tämä oli vastaus ed. Olli Rehnin puheenvuoroon. En halunnut silloin pyytää erillistä vastauspuheenvuoroa, koska oma puheenvuoroni oli edessä.

Euroopan unionin jäsenyyden hyväksyminen merkitsee myös Maastrichtin päätöksiin sitoutumista ja siten mielestäni todellista hirttosilmukkaa itsenäiselle päätöksenteolle lainsäädännön, talouspolitiikan ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta. Mielestäni tätä tosiasiaa eivät miksikään muuta esimerkiksi vakuuttelut siitä, että turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tarkemmasta sisällöstä päätetään tämän vuosikymmenen loppupuolella. Suomen korkein johto ja neuvottelijat ovat sitoutuneet puheissaan ja allekirjoittamissaan julistuksissa siihen, mitä EU:n määräävät tahot tulevat aikanaan päättämään. Tosin toistaiseksi edellytetään yksimielisyyttä linjapäätöksissä ja määräenemmistöä konkreettisissa ratkaisuissa, mutta kun samalla on sovittu siitä, että yksimielisyyden esteeksi ei asetuta, niin tältäkin näkökannalta katsoen ei voida olettaa Suomella olevan merkittävää päätös- ja vaikutusvaltaa.

Maastrichtin sopimukseen sitoutuminen ei siis käytännössä jätä sijaa sellaiselle sotilaalliselle liittoutumattomuudelle, sitoutumattomuudelle ja itsenäiselle kansalliselle puolustukselle, jolla hallitus yrittää hankkia kannatusta neuvottelutuloksen hyväksymiselle. Itse asiassa puolueettomuus-sana on kadonnut valtiomiestemme sanavarastosta tai jos sitä joskus vielä jossakin yhteydessä käytetään, niin sille annetaan aikaisemmasta täysin poikkeava sisältö. Puolueettomuussanalle on annettu kokonaan uusi merkitys, kuten myös sanalle itsenäisyys, jolle ensin kokoomuksen puoluevaltuusto ja sittemmin mm. Kalevi Sorsa antoivat uutta tulkintaa. Nyt sitoudutaan tukemaan Euroopan unionin itsenäisyyttä, ei Suomen itsenäisyyttä.

Maamme hallitus on hallituspuolueiden eduskuntaryhmien suuren enemmistön ja myös sosialidemokraattien johdon tukemana syöksymässä päätä pahkaa Euroopan unionin syliin. Myötäjäisinä aiotaan maksaa vielä suuret jäsenmaksut, jotta Suomesta varmasti tulee nettomaksaja, ei nettosaaja. Valtion budjettiin ollaan näillä tempuilla synnyttämässä ministeri Pekkarisen julkisuudessa kertoman mukaan noin 10 miljardin mutta eräiden muiden arvioiden mukaan jopa 15—18 miljardin markan aukko, jonka täyttämiseksi aiotaan tehdä uusia leikkauksia eläkeläisten, sairaiden, työttömien ja lapsiperheiden toimeentuloon esimerkiksi jättämällä eläkeindeksit maksamatta tai leikkaamalla kuntien valtionavut, mistä pääministeri tänään pariin kertaan puheenvuorossaan mainitsi.

Hallituksen tulipalokiire on käsittämätön varsinkin, kun hallituksen neuvottelijat eivät itsekään tunnu olevan täysin selvillä siitä, mitä kaikkea EU-liittymissopimus sisältää. EU-jäsenyys merkitsisi ratkaisevaa taka-askelta demokratialle, kansanvallalle ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksille. Lainsäädäntövalta siirtyisi kansalaisten vapaasti vaaleilla valitsemilta edustajilta virkamiehistä muodostuvalle EU:n komissiolle ja hallitusten edustajista muodostuvalle ministerineuvostolle. Lakien valmistelu ja myös päätöksenteko on EU:ssa salaisempaa kuin missään muualla ja lisäksi vailla julkista ja merkittävää parlamentaarista kontrollia.

Hallitus ei ole vaivautunut pohdiskelemaan, mihin suuntaan EU on kehittymässä. Ainakaan kansalle ei ole kerrottu, ei myöskään kansanedustajille, esimerkiksi liittovaltioluonteen ja päätösprosessin kehittämistavoitteista, joita Euroopan unionin piirissä on.

Ed. Pulliainen eräänä päivänä jo aiemmin nosti esiin kysymyksen EU:n liittovaltioluonteesta, perustuslaista, johon ed. Tuomioja silloin sanoi, että tämä mörkö pitää ampua alas välittömästi. Ed. Tuomioja silloin käyttikin vastauspuheenvuoron. Palaan tähän asiaan seuraavin sanoin.

Euroopan unionin liittovaltiomuodon vahvistaminen on tullut esiin monessa yhteydessä. Itse puheenjohtaja Delors sanoi viime elokuun lopulla: "EY:n ei tulisi enää peitellä federalistisia tavoitteitaan." Tämä asia oli saatettu myös Euroopan unionin institutionaalisen komitean käsittelyyn. Tässä komiteassa sovitun mukaisesti belgialainen kansanedustaja Herman raportoi asian Euroopan parlamentin yleiskokoukselle, joka viime helmikuun 9—10 päivinä pitämässään kokouksessa asettui tukemaan Euroopan unionin perustuslain säätämistä.

Keskustelun pohjana ollut luonnos Euroopan unionin perustuslaiksi synnytti parlamentissa kiivaan keskustelun. Paikalla olleiden edustajien selkeä enemmistö päätti äänin 154—84 hyväksyä

päätöslauselman, joka velvoittaa jatkamaan perustuslain valmistelua esitetyn luonnoksen pohjalta. Euroopan unionin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja de Clercq arvioi muutama päivä myöhemmin: "Euroopan parlamentille esitetty luonnos perustuslaiksi on hyvää työtä."

Mitä enemmän asioista päätetään Euroopan unionin tapaan ylikansallisella tasolla, sitä vähemmän on tilaa kansallisella tasolla tapahtuvalle päätöksenteolle. Esimerkiksi vuonna 1989 EY, siis silloin vielä EY, teki kaikkiaan 1 024 jäsenmaidensa asukkaita velvoittavaa päätöstä. Samana vuonna Tanskan parlamentissa säädettiin 123 uutta lakia. Eli vain 1/10 tanskalaisia koskevasta lainsäädännöstä päätettiin Tanskan parlamentissa.

Euroopan unionin parlamentissa olleen perustuslakiluonnoksen mukaan EU tulisi yhä enemmän siirtymään enemmistöpäätöksiin. Esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjavalinnat tehtäisiin viiden vuoden siirtymäajan jälkeen enemmistöpäätöksillä, sen sijaan että vielä tällä hetkellä linjapäätökset vaativat yksimielisyyttä. Perustuslakiluonnos tekee selvästi, että keskustasolla laaditut normit ja sitoumukset ulottuvat yksittäisiin maihin. Näin vielä kerran vahvistetaan EU-säädösten etusija kansallisiin säädöksiin verrattuna.

Euroopan unionin perustuslakiluonnos on mielenkiintoinen myös Suomen perusoikeusuudistuksen näkökulmasta. Eduskunta käsittelee parhaillaan perusoikeusuudistusta ja asian lopullinen käsittely siirtyy uudelle eduskunnalle. EU:n parlamentin käsittelyssä ollut luonnos perustuslaiksi sisältää useita perusoikeuksia koskevia yksityiskohtia, jotka muodostuisivat ensisijaisiksi kansallisiin säädöksiin verrattuna, mikäli Suomi liittyisi Euroopan unionin jäseneksi.

EU:n perustuslain hyväksyminen merkitsisi uutta askelta EU:n suurten jäsenmaiden vallan vahvistamiseen, jota Saksan ulkoministeri Kinkel muutama viikko sitten Bonnissa käyttämässään puheenvuorossa vaati. Vastaavasti pienten jäsenmaiden vaikutusmahdollisuudet heikkenisivät entisestään. Perustuslaki vahvistaisi EU:n ylikansallista liittovaltioluonnetta, mikä vastaisi päätöksenteon keskittämistä ja EU:n tehokkuuden vahvistamista vaativien teollisuuspiirien etuja.

Vaikka Suomen hallitus ei ole kiinnittänyt huomiota EU:n perustuslakikeskusteluun eikä kertonut asiasta sen paremmin kansalaisille kuin heidän edustajilleen täällä eduskunnassa, on EU:n liittovaltioluonteen vahvistaminen synnyttänyt vilkasta keskustelua julkisuudessa. Toisin kuin ed. Pulliainen aiemmin arveli sanoen, ettei kukaan ole tähän asiaan puuttunut, vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kuusi jäsentä jätti viime maaliskuun 9 päivänä hallituksen vastattavaksi eduskuntakyselyn, jossa tähän asiaan kiinnitettiin huomiota ja kysyttiin hallitukselta: "Katsooko hallitus, että Euroopan liittovaltion perustuslaille alistettu Suomi olisi itsenäinen ja täysivaltainen valtio?" Ministeri Haaviston allekirjoittamassa hallituksen vastauksessa 28.3. vähäteltiin EU:ssa esillä ollutta perustuslakiasiaa ja väitettiin federalistien jääneen vähemmistöön, vaikka parlamentissa helmikuussa suoritettu äänestys puhuu aivan päinvastaisesta kehityssuunnasta ja voimasuhteiden jakaantumisesta. Hallituksen vastauksen mukaan hallitus ei usko EU:n muodostumiseen liittovaltioksi, mutta myöntää kuitenkin, että liittovaltion osavaltion asema merkitsee valtion itsenäisyyden ja suvereeniuden menettämistä.

Ehkä on paikallaan muistuttaa, että edellisen hallituksen pääministeri Harri Holkeri lausui 27. marraskuuta 1990 Paasikivi-Seurassa näin: "Alistuminen EY:n ulkopoliittiseen päätöksentekoon ja sitoutuminen yhteisiin turvallisuuspoliittisiin tavoitteisiin merkitsisi, että Suomi vapaaehtoisesti itsenäisyydestä luopuen sulautuisi suurvaltaan."

Kun pääministeri vastatessaan vasemmistoliiton välikysymykseen jätti kertomatta hallituksen tarkemmista suunnitelmista, haluan puheenvuoroni päätteeksi todeta, että perustuslakivaliokunta on aivan hiljattain, toukokuun lopulla, lausunnossaan ulkoasiainministeriölle edellyttänyt seuraavasti:

"Suomen jäsenyyteen EU:ssa liittyvät vielä eräät sisäiset valtiosääntömuutokset ja Euroopan parlamentin jäsenten vaalitapa. Näitä kysymyksiä on valmisteltu edelliseltä osalta Valtiosääntökomitea 1992:n mietinnössä (KM 1994:4) ja eduskunnan Eta-toimikunnan mietinnössä 'EU-jäsenyydestä johtuvat järjestelyt' ja jälkimmäiseltä osalta oikeusministeriön asettamassa työryhmässä. Riittävän ajan varaamiseksi näiden asioiden eduskuntakäsittelyä varten on tarpeen, että asianomaiset hallituksen esitykset annetaan mahdollisimman pian syysistuntokauden alettua. Myös kansanäänestyksen asianmukaisuuden kannalta voidaan pitää tärkeänä, että hallituksen esitykset myös näistä kysymyksistä olisi annettu eduskunnalle kansanäänestyksen toimeenpanoon mennessä. Perustuslakivaliokunnan mietinnöt valmistuisivat näistä esityksis-

tä kansanäänestyksen jälkeen. Täysistuntokäsittelyt voitaisiin saattaa päätökseen jäsenyyskysymyksen kaikkien edellytysten selvittyä."

Rouva puhemies! Olen nyt ylittänyt hieman puheaikani, mutta olisin toivonut, että maan hallitus olisi tuntenut tällaisen perustuslakivaliokunnan lausunnon, jonka loppuosan tässä nyt luin, ja olisi nyt vastannut tähän kysymykseen, joka välittömästi liittyy myös esillä olleeseen asiaan.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on valinnut vasemmistoliiton välikysymyksen keinoksi selvittää omaa EU-politiikkaansa ja käytyjä jäsenyysneuvotteluja, mikä on varsin näppärä tapa säästää eduskunnan istuntotyöskentelyaikaa. Eduskunnan päätös 18.3.92 hyväksyä äänestyksen jälkeen hallituksen esitys EY-jäsenyyshakemuksen jättämisestä käynnisti tosiasiassa vakavan pyrkimyksen Suomen EU-jäsenyyteen. Silloin asiaa perusteltiin sillä, että näin voidaan säilyttää tosiasiassa kaksi erilaista valinnanmahdollisuutta: mennä jäseneksi tai jäädä ulkopuolelle.

Tällä hetkellä jäsenyyden ehdoista on selvillä Brysselin kanssa käydyt neuvottelut eli neuvottelutulos lisättynä kansallisella tukipaketilla. Sen sijaan meiltä puuttuvat edelleen komission vastaus kansalliseen tukipakettiin ja tukipakettiin liittyvien lakien eduskuntakäsittelyt. Tavallaan juna on liikkeessä mutta ei vielä pääteasemalla. Vasta sen jälkeen kun pöydällä ovat kaikki ne seikat, palikat, eli komission vastaus ja eduskunnassa käsitellyt kansallisen tukipaketin lait, on aika tehdä lopullinen päätös Suomen EU-jäsenyydestä.

Onko syvenevä integraatio Maastrichtin sopimuksen pohjalta kaikkien Euroopan suurvaltojen etujen mukaista? Vahvathan pitävät joka tapauksessa aina huolta omista eduistaan. Euroopassahan on neljä suurvaltaa: Ranska, Saksa, Englanti ja Venäjä. Jos joidenkin näiden edut aiheuttavat ristiriitoja, ne saattavat hyvinkin sotkea ne suunnitelmat, joiden mukaan nyt rakennetaan rauhanomaista Euroopan arkkitehtuuria.

Mielestäni tutkija Pekka Visuri on aivan oikein asettanut kyseenalaiseksi EU-politiikkamme rakentamisen lähes yksinomaan sen varaan, että integraatio syvenee, yhteistyö lisääntyy ja ristiriidat kyetään ratkaisemaan rauhanomaisesti. Jokainen meistä tietää, mikä on Suomen turvallisuuspolitiikan kannalta keskeistä. Se on Venäjä-suhteemme. Muun Euroopan tai maailman kriiseillä on meille hyvin vähän vaikutusta.

Paasikiven ratkaisu oli hoitaa asiat niin, että Suomesta ei muodostu uhkaa Venäjälle. Toinen vaihtoehto olisi liittoutuminen läntisten suurvaltojen kanssa, jolloin tavallaan haetaan selkänojaa Venäjää vastaan. Tätäkö ollaan nyt toteuttamassa? Kolmas tie, jota tutkija Visuri suosittaa, on yhteistyön tiivistäminen Pohjoismaiden kesken.

Suomen kannalta Venäjän sisäpoliittinen kehitys on tärkeä asia. Vaikka tänään Venäjän demokraattinen kehitys on etenemässä — siitähän kertovat niin tänne tehdyt parlamenttivaltuuskunnan vierailut kuin myöskin tasavallan presidenttimme vierailu Venäjälle — edelleen on erittäin lyhyt matka totalitarismiin, voimistuvaan nationalismiin ja kovenevaan ulkopolitiikkaan. Venäjän heikkoutta ei pitäisi käyttää nyt Suomen EU-jäsenyyden perusteena.

Itse kuulun niihin ajattelijoihin, jotka rakentavat oman ulkopoliittisen ajattelunsa tiukasti Suomen geopoliittisista lähtökohdista lähtien, koska maantieteelle emme yksinkertaisesti voi mitään. Siksi ulkopolitiikkamme tulisi linjata tiukasti Suomen omista eduista lähtien.

Jugoslavian kriisi ainakin pysäytti itseni, koska sen hallitsemattomuus osoittaa käytännössä yhteisen turvallisuuspolitiikan vaikeudet. Varmaa on se, että EU:n vahvat valtiot eivät suostu siihen, että joko Suomen, Ruotsin tai jonkun muun pikkuvaltion edut vaikuttavat EU:n ulkopolitiikan linjauksiin. Tämä estää EU:n tulemisen merkittäväksi turvallisuuspoliittiseksi elementiksi koko Euroopassa. Toki tiedän, että Maastrichtin sopimuksen pohjalta ulkopolitiikan päätökset tehdään yhteisymmärryksessä, mutta kyllä siinäkin yhteistyössä vahvempi sanelee edut.

Euroopan unionihan muodostettiin aikanaan kylmän sodan taistelujärjestöksi vahvistamaan länttä. Nyt EU on ennen kaikkea taloudellisen integraation alue, jonka tavoitteena on turvata kilpailukyky kovenevilla kansainvälisillä markkinoilla USA:ta ja Japania vastaan.

Maastrichtin sopimuksen pohjalta tullaan 1996 päättämään siitä, mikä on Euroopan unionin yhteinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Tällöin toivon, että — jos Suomi on siellä mukana, mitä itse en kannata, mutta jos kuitenkin kansa niin päättää, niin sillehän me emme mitään voi — silloin myös Suomen geopoliittinen asema otetaan huomioon kaikissa omissa ratkaisuissamme. Ei varmaan olisi pahitteeksi laatia

laajempi analyysi ja tutkimus Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjauksien perustoista nyt, kun olemme niitä reivaamassa uuteen asentoon.

Mielenkiintoinen haastattelu oli Helsingin Sanomissa Itä-Euroopan kehityspankin entisen pääjohtajan, Jacques Attalin nimissä. Hän muistutti EU:n perusongelmasta, siitä että unioni muodostettiin kylmän sodan taistelujärjestöksi vahvistamaan länttä idän uhkaa vastaan. Jos EU ei muuta kurssiaan nopeasti, edessä voi hyvin helposti olla EU:n ajautuminen Venäjän kanssa vastakkain. Miten tällöin käy pienen Suomen tässä asetelmassa? Edelliset ajatukset olivat nimenomaan Attalin ajatuksia kriisistä Venäjän kanssa. Vastauksen tietää jokainen, miten Suomen käy, jos kriisi syntyy.

Koska käsitykset EU:n tulevasta kehityksestä menevät näin pahasti ristiin, ja kun vertaa kaikkea sitä hyvää ja kaunista, mitä EU:sta ja sen turvallisuuslisästä Suomessa puhutaan, olisi varmasti paikallaan 5—6 vuoden tuumaustauko koko Suomen EU-jäsenyydelle. Onko näin, sen päättää Suomen kansa aikanaan kansanäänestyksessä, mutta tänä aikana voitaisiin selkeästi nähdä, mihin suuntaan Euroopan unioni on kehittymässä. Tämä on pitkälti nimenomaan oma henkilökohtainen käsitys tämän hetken tilanteesta.

Euroopan unionin kritiikki on Suomessa julistettu lähes pannaan ainakin julkisissa tiedotusvälineissä. Miksi? Euroopan unioniahan kritisoidaan jatkuvasti unionin omien valtioiden sisällä. Erityisesti kritiikin kohteena on EU:n demokratiavaje, sen teknokraattisuus ja byrokraattisuus. Jokainenhan meistä tietää, että mahdollinen EU-jäsenyys esimerkiksi maatalouspolitiikan sektorilla toisi meille huomattavasti lisää byrokratiaa, jota tänä päivänä jo meillä tavattoman paljon on. Onkin pakko kysyä, miksi Suomessa ei käydä kriittisempää, avoimempaa julkista keskustelua. Tämä on erityisen suuri haaste tiedotusvälineille. Erilaisille mielipiteille on annettava tasapuolisesti tilaa tiedotusvälineissä.

Arvoisa rouva puhemies! Oma hyvin kriittinen kantani Suomen EU-jäsenyyteen rakentuukin paljon juuri aikaisemmin kertomieni ulko- ja turvallisuuspoliittisten kriteerien varaan, mutta toki lisänä asiaan vaikuttavat ne suuret uhkat, jotka ovat koko elintarviketaloutemme ympärillä.

Täällä istuntosalissa tänään käyty keskustelu pääministeri Ahon ja oppositiojohtaja Lipposen välillä oli kyllä murheellista kuunneltavaa. Erityisesti oppositiojohtaja Lipposen puheenvuorot tekivät varmasti hallitusrintamalle selväksi sen, mikä on sosialidemokraattien suhtautuminen kansalliseen tukipakettiin ja Suomen EU-jäsenyyteen sitä kautta.

Vastakkainasettelu eri väestöryhmien ja poliittisten puolueiden välillä tekee minun mielestäni meistä kykenemättömiä yhdentymään. Miten sellainen kansakunta kykenee valvomaan etujaan kovenevassa kilpailussa ja päätöksenteossa, jolla ei ole edes yhteistä linjaa puolustettavanaan sen kaikkein tärkeimmällä sektorilla, oman henkivakuutuksen sektorilla elintarvikehuollon osalta. Opposition toiminta ja lobbailu yhdessä Elintarvikeryhmä 93:n kanssa teki Suomen hallituksen asettamat neuvottelutavoitteet ns. asteittaisesta hintasopeutuksesta ja myös koko maan saamisesta EU-tukien piiriin mahdottomiksi saavuttaa neuvotteluissa EU:n kanssa. Sosialidemokraateille olikin ensiarvoisen tärkeätä se, että meille jäi omaa maatalouspolitiikkaa. Mitenkäs sosialidemokraatit muuten tekisivät politiikkaa jatkossa?

Maaliskuun alussa sovittu neuvottelutulos EU:n kanssa onkin selkeä, kiistaton näyte siitä, miten käy silloin, kun olemme erimielisiä asetetuista neuvottelutavoitteista. Vastapuolen on erittäin helppo meidät nujertaa, ja juuri niin kävi nyt SDP-opposition toiminnasta johtuen.

Lisäksi on pakko muistuttaa mieliin tässä yhteydessä Suomen markan ecukytkentä keväällä 91. Sitähän perusteltiin silloin mm. ulkoisella vakaudella, jota se tuo kansantalouteemme, mutta epäonnistuttiin. Sorsan johdolla yritettiin jopa yhteiskuntasopimusta. Siinä ei valitettavasti onnistuttu, ja olen aivan varma, että jos olisi onnistuttu, taloutemme tila olisi tänä päivänä toisenlainen.

Kysymys kuuluu nyt: Miten Suomen etujärjestöt kykenisivät EU:n talous- ja rahajärjestelmässä sopimaan palkkojen alentamisesta, joustavista työajoista, sosiaalietujemme karsimisesta, kun emme ole siihen kyenneet tähänkään mennessä? Mistä tulee se suuri viisaus juuri EU-jäsenyydessä? Tähän olisi mielenkiintoista kuulla myös SAK:n vastaus. Pelkäänpä vain, että SAK:n puheenjohtajakin lähtee siitä, että annetaan EU:n tehdä se likainen työ.

Jos meille ei tätä viisautta tule, olemme uuden työttömyysaallon edessä mahdollisessa EU-jäsenyydessä. Tilannetta pahentaa julkisen sektorin velkaongelma, ja se näkyy jo tänä päivänä valitettavasti korkotasossamme. Uhkana on se, että ns. korkoelvytys jää hyvin lyhyeksi.

Saavutettu neuvottelutulos oli odotettua paljon huonompi. EU ei hyväksynyt Suomea ns. pohjoiseksi arktiseksi maaksi kokonaisuudessaan, vaan 15 prosenttia alueestamme jää omien, hyvin epävarmojen kansallisten toimiemme varaan. Toiseksi emme saaneet hakemaamme asteittaista hintasopeutusta ja rajojen asteittaista avaamista, ja tämä ratkaisu tulee maksamaan suomalaisille veronmaksajille 4 miljardia markkaa ns. kertarysäyskustannuksia. Tätä ratkaisua Elintarvikeryhmä 93 -nimellä toiminut taho yhdessä SDP:n kanssa on ajanut. Siksi on pakko toistaa vielä kerran, että juuri SDP:n lobbailusta johtuen olemme joutumassa tähän 4 miljardia markkaa kalliimpaan kertarysäysvaihtoehtoon. Nyt olisi SDP:n aika vastata huutoonsa. Te olette olleet tälle kertarysäykselle arkkitehteja, ja nyt on aika lunastaa vaatimukset.

Kertarysäys antaa teollisuudelle ja jalostajille mahdollisuuden saada raaka-aineensa eurohintaan mutta ei maailmanmarkkinahintaan, kuten hinnanerokorvausjärjestelmässä. Siitä syystä Fazerinkin käyttämän sokerin hinta tulee nousemaan EU-jäsenyydessä, mikä on ihan oikein taholle, joka hyvin asiantuntemattomin väittein on käynyt maatalouspoliittista keskustelua. Otan sokerin esimerkiksi, koska se on hyvä esimerkki siitä, miten suomalaisille todella tulee käymään. Sokerijuurikas on kasvi, jota omassa vaalipiirissäni hyvin paljon viljellään.

Suomen sokeriteollisuus joutuu maksamaan EU:n sokerirahastoon vuodessa 32 miljoonaa markkaa tuotantomaksuja ja varastointiveroja joudutaan maksamaan EU:lle 16 miljoonaa markkaa enemmän, kuin saamme sieltä varastointikorvauksia. Tämän lisäksi EU perii myös tuontimaksun Suomelle myönnetystä raakasokerin tuontikiintiöstä, 40 miljoonasta kilosta, ja sen on laskettu olevan 60—70 miljoonaa markkaa. Muu osa tuonnista tapahtuu EU-hintaan 4,80 markkaa kilo. Myös isoglukoosista joudutaan EU:lle maksamaan tuontimaksuja.

Summa summarum: EU-ratkaisun kokonaisvaikutus sokerisektoriimme on 200 miljoonaa markkaa vuositasolla negatiivinen. Tästä tulee puolet kotimaisen sokeriteollisuutemme kustannettavaksi. Tämän lisäksi tarvitaan sokerijuurikkaan viljelyn kotimainen tuki 107 miljoonaa, johon saadaan EU-tukea 24 miljoonaa. EU-ratkaisu maksaakin valtiolle 180 miljoonaa markkaa ja sokeriteollisuudelle 100 miljoonaa markkaa enemmän kuin nykytilanteemme.

Tällä hetkellä valtio nettoaa sokerisektorista 170 miljoonaa markkaa vuositasolla, kun koko sokerituotannon toiminta otetaan mukaan eli lasketaan koko prosessin tulot ja menot tilalta kuluttajalle. Tilanne ei muutu, vaikka toisimme kaikki kuluttamamme sokerin EU:sta, koska silloin joutuisimme osallistumaan EU:n sokerirahaston budjettiin vielä enemmän ja silloin hyödyn korjaisivat ne maat, jotka tänä päivänä ovat EU-alueella tuottamassa yli oman tarpeen. Aivan sama ongelma näkyy silkkikiintiössä, josta taiteilija Marja Kurki on tyrmistyneenä kertonut julkisuudessa. EU:ssa olisimme EU:n omien kiintiöiden armoilla, ja siitä pääsevät toki osallisiksi ensisijaisesti vahvat EU-maat, ne joilla on valtaa päättää asioista.

EU on vahvojen kansantalouksien ja vahvojen maiden yhteisö, jossa Suomen kaltaisella periferialla ei ole riittävästi elinmahdollisuuksia. Sen sijaan olen pahoillani siitä, että yhteistyötä Pohjoismaiden blokin ja Baltian maiden kanssa ei ole riittävästi selvitetty. Se selvitystyö olisi pitänyt tehdä yhtä aikaa mahdollisen EU-jäsenyyden kanssa, jotta olisi edes toinen vaihtoehto, mihin verrata. Totta kai Eta-jäsenyys on olemassa, ja oma vakaa käsitykseni siitä on se, että Eta-sopimus tulee elämään siitä syystä, että Itä-Euroopan valtioita mitä todennäköisimmin tullaan integroimaan EU-alueelle Eta-sopimustyyppistä tietä pitkin.

Venäjän orastava kehitys tuo Suomelle suuria mahdollisuuksia. Tässä on yksi syy siihen, että Suomi on hyvin haluttu jäsen, koska EU voisi kauttamme hyödyntää Venäjän kasvavia markkinoita ja mahdollisuuksia.

EU-jäsenyys jakaa omaa eduskuntaryhmääni, ja se jakaa myös puolueen jäsenkuntaa. Kun eduskunta äänestyksen jälkeen maaliskuussa 92 päätti hyväksyä Suomen hakemuksen jättämisen, lähti juna liikkeelle. Hallitus valmisteli yksityiskohtaiset neuvottelupositiot eduskunnan asettamien tavoitteiden pohjalta ja kävi varsin vaikeat neuvottelut johtuen juuri tästä kotimaisesta eripuraisuudesta ja vastalobbauksesta. Neuvottelutulos on vaatinut kotimaisen tukipaketin, ja tämä tukipaketti toteutuessaan tulisi leikkaamaan maatalouden tuloja vielä 900 miljoonalla markalla. Tämä on erittäin kova paikka erityisesti nuorille, hiljattain tilansa hankkineille viljelijöille.

Kansallisen tukipaketin hyväksyttäminen komissiolla on seuraava vaativa tehtävä, ja elokuussa hallitus antaa eduskunnalle esitykset kansalliseen tukipakettiin liittyvästä lainsäädännöstä, joka tulee hyväksyä vielä ennen kansanäänestystä.

Huomenna käytävässä äänestyksessä äänestän väliäänestyksessä Suomen EU-jäsenyyttä vastaan, koska kantani Suomen EU-jäsenyyteen, siis peruskysymykseen, ei ole muuttunut miksikään. Kuitenkaan demokratiassa vähemmistö ei voi johtaa enemmistöä, ja siksi EU-juna on edennyt tietylle asemalle, mutta ei vielä määräasemalle. Itse haluan nähdä, että se menee nykyisen hallituksen johdolla sinne määräasemalle, jolloin on kaikki palikat pöydällä, jolloin voidaan tilanne arvioida.

Vielä lisään sen, että tänään täällä käyty keskustelu, kuten jo totesin, pääministerin ja oppositiojohtajan välillä oli todella paljastava siitä poliittisesta tahdosta, joka tässä salissa on. Se tahto ei ainakaan rohkaise viheltämään peliä tässä vaiheessa poikki, kun itse kuitenkaan en kykene turvaamaan sen jälkeen elintarviketalouden kansallista tukipakettia. Nimittäin kuulun kansanedustajana sellaiseen vaalipiiriin, joka Suomen EU-järjestelmässä kuuluu B-alueeseen, ja nyt tilanne on se, että A- ja B-alueella Suomen maatalouden ja koko elintarviketalouden tulevaisuus on vielä huomattavasti enemmän kansallisesta tukipaketista kiinni kuin muualla Suomessa.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En lähde oikomaan kaikkia virheellisiä todistuksia itse EU-sopimukseen ja sen sisältöön liittyen. Mutta kun ed. S-L. Anttila toistuvasti kertoili SDP:n syyllistyneen vastalobbailuun, niin täytyy tuota kohtaa oikoa.

Sosialidemokraattien edustajat, joita eduskuntaryhmästä Brysseliin oli lähetetty aivan neuvottelujen viime vaiheessakin, hyvin uskollisesti pyrkivät edistämään ja toteuttamaan niitä yhdessä päätettyjä neuvottelutavoitteita, jotka ulkoasiainvaliokunnassa aikoinaan kirjattiin. Erityisesti pohjoista tukea ja kaikkinensa EU:lta saatavaa maatalouspoliittista tukea pyrittiin maksimoimaan ihan suomalaisen veronmaksajan ja koko Suomen kansantalouden intressistä johtuen. Sellaista ed. S-L. Anttilan väittämää maanpetoksellista vastalobbailua, jossa olisi pyritty heikentämään Suomen kansantaloudelle tulevia etuuksia EU:sta, ei ole ainakaan minun tietojeni mukaan lainkaan esiintynyt. Nämä lobbailuväitteet ovat syntyneet keskustan sisäiseen ja laajemminkin puoluepoliittiseen käyttöön aivan viime päivinä.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En omalta osaltani pitkitä keskustelua. Tulen vain ed. Koskiselle hakemaan käytettyjä SDP:n edustajien puheenvuoroja, joista tämä on luettavissa.

Ed. L a a k s o n e n: Arvoisa rouva puhemies! Voi olla niin, että kahden päivän keskustelun jälkeen puheenvuorostani ei kovin paljon helmiä löydy ja timantitkin saattavat olla usealta särmältään jo hioutuneet. Haluan kuitenkin jonkin ajatuksen esittää käytävässä keskustelussa.

Ed. Sirkka-Liisa Anttila puuttui puheenvuorossaan siihen ja ihmetteli sitä, miten kritiikittömästi ay-liikkeen johto on suhtautunut asiaan. Ehkä kysymys on enemmänkin mielikuvista. Varmaan jäsenillä on toisenlainen kuva kuin ay-liikkeen johdolla. Minulla ei ole valtakirjaa tietenkään puhua ay-liikkeen johdon puolesta eikä laajemminkaan, vaikka olenkin ammattiyhdistysliikkeen jäsen. Haluan kuitenkin todeta, että oma kriittinen suhtautumiseni EU-jäsenyyteen perustuu lähinnä siihen arvioon, että Suomen aikaansaama neuvottelusopimus ei ole läheskään niin hyvä kuin julkisuudessa on annettu ymmärtää.

Viime päivien kotoisat keskustelut hallituksen sisällä maatalouden kansallisesta tuesta, sen jaosta, kustannuksista ja vaikutuksista kansan- ja maatalouteen antavat mielestäni yksipuolisen kuvan siitä, mitä muuta on sovittu ja mihin muuhun on sitouduttu tulevan EU-kehityksen suhteen.

Kriittinen tarkasteluni perustuu mm. seuraaviin maamme tulevaisuuden kannalta tärkeihin kysymyksiin: vaikutukset maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, Euroopan unionin raha- ja talouspolitiikkaan sitoutuminen, sekä merkittävässä määrin luopuminen omasta kansallisesta päätöksentekovallasta ja sitoutuminen päätöksentekoon, joka tosiasiassa tehdään monilta keskeisiltä osin Brysselissä.

Näistä asioista vasemmistoliitto teki välikysymyksen, ja hallituksen vastaus eilen pääministerin suulla sekä tänään käyty debattikeskustelu eivät tuoneet näihin keskeisiin kysymyksiin mitään oleellista uutta valaistusta, mikä on ollut perustelu hallituksella, kun EU-ratkaisuun on sitouduttu.

Koko ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kannalta keskeistä on sitoutuminen Maastrichtin unionisopimukseen ja siinä määriteltyihin tulevaisuutta koskeviin kehityspiirteisiin. Tästä asiasta ei edes neuvoteltu tai tehty mitään varaumia sen jälkeen, kun maamme korkein valtionjohto, presidentti ja maan hallitus, ilmoitti eh-

doitta hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen periaatteet, mikä johtanee siihen, että EU:n yhteinen puolustusliitto toteutetaan ja sitoudutaan EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Kehitys voi johtaa Weu:n tarkkailijajäsenyydestä täysjäsenyyteen ja myöhemmin Naton rauhankumppanuutta syvempään jäsenyyteen. Tämähän tietää sitten jo varsin oleellisia muutoksia siihen toimintapolitiikkaan, jota Suomen puolueettomuuspolitiikan lähtökohdista on harjoitettu mm. rauhanturvaamisen osalta.

Tarkemmin kuitenkin työnjako ja tehtävät tosin määritellään Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa. Jos olemme EU:n jäseniä, luovumme puolueettomuuspolitiikasta, siitäkin, jonka hallitus on linjaksi ilmoittanut, eli sotilaallisesta liittoutumattomuudesta ja uskottavasta kanallisesta puolustuksesta.

EU:n jäsenenä tulemme todennäköisesti olemaan osa Weu:ta ja myöhemmin mahdollisesti osa Nato-maita. Arvelen, että tätä kehitystä seurataan hyvin tarkoin myös Venäjällä ja siitä käsin tehtäneen siellä omat turvallisuuspoliittiset ratkaisut ja järjestelyt.

Mitä Euroopan unionin raha- ja talouspolitiikkaan tulee, Suomi on siihen sitoutunut ja ilmoittanut kiirehtivänsä ensimmäisessä aallossa mukaan, vaikka sitä eivät ole tehneet edes kaikki EU-maat, Tanska kansanäänestyksen jälkeen on ulkopuolella Emun, samoin Englanti, ja tiettävästi myös Ruotsi on jättänyt varauman. Tässä asiassa Suomi on myös toiminut paavillisemmin kuin paavi itse.

Mikä on ollut tämän harjoituksen tulos? Se on ollut pelkkiä savuavia raunioita, konkursseja ja maan historian pahin työttömyys. Matkalla eurokuntoon tämä hallitus on tehnyt pahoja virheitä kotoisessa talous- ja veropolitiikassa. On todettava, että yksin vientivetoinen kasvu ei kykene nostamaan maatamme tästä synkeästä työttömyydestä ja lamasta.

Yhdentymisen yksi ulottuvuus voi olla jo tällä vuosikymmenenellä luopuminen kansallisesta rahasta, markasta. Mutta markka on vain maksun väline, eikä tämä ole mielestäni tärkeintä. Paljon tärkeämpää on luopua kansallisesta raha- ja finanssipolitiikasta. Tulevaisuudessakin suhdanneherkän kansantalouden pelivälineet ja keinot luovutetaan pois. Tämä voi olla tulevaisuutta ajatellen maallemme hyvin kohtalokas virhe.

Kysymystä EU-jäsenyydestä kansalaisten piirissä eivät ratkaise kymmenettuhannet sivut EU-direktiivejä ja sadat sopimusten yksityiskohdat, ei sekään, paljonko maksamme tai saamme maksamiamme jäsenmaksuja takaisin, vaan mielikuvat. Tässä mielikuvamaailmassa taitaa olla niin, että faktat ja fiktiot menevät iloisesti sekaisin ja solmuun, ja oletettavaa on, että kesän aikana me tulemme näkemään tässä suhteessa huikean medianäytelmän.

Olen sitä mieltä, että maataloutta maassa tarvitaan ja se tullakseen toimeen tarvitsee tukea, jotta voidaan turvata kansallinen elintarviketuotanto ja siihen liittyvä jalostustoiminta kohtuullisella tasolla. Mutta ei kerta kaikkiaan ole mitään järkeä siinä, että pyrkisimme omavaraisuuteen maatalouden osalta. Se tulee sitä paitsi kalliiksi niin viljelijöille itselleenkin kuin myös veronmaksajille.

Vuoden alusta tuli voimaan aluelainsäädäntö. Päätöksenteko tuli lähemmäs kuntiin ja maakunnallisille liitoille. Jokaisessa maakunnassa on nyt viritetty mittavat kehityshankkeet, joihin toivotaan saatavan EU:lta maksamamme jäsenmaksun palautusta: alue- ja rakennetukea, maatalouden tukea, ympäristö- ja kehitystukea. Mutta tuen saamisen edellytyksenä, joka pääsääntöisesti on puolet hankkeesta, on se, että hanke tulee hyväksyttyä Brysselissä ja itse rahoitetaan toinen puoli. Jos ja kun meillä on tarpeellisia infrastruktuuri ym. hankkeita, miksi emme toteuta niitä itse? Miksi me kierrätämme nämä asiat Brysselin kautta? Tämähän lisää tavattomasti byrokratiaa, ja viime kädessä tässäkin asiassa Bryssel voi päättää, saammeko omia maksamiamme jäsenmaksuja tarvittaviin kansallisiin hankkeisiin.

On sanottu myös, että Euroopan unionin jäseninä voimme vaikuttaa tulevaan kehitykseen. Se on totta, mutta mielestäni se on myös kovin suhteellista. On myös suomalaisille todettu: "Ilman muuta on selvää, että menetätte huomattavan osan päätösvallastanne ja autonomiastanne. Näin ovat menettäneet kaikki muutkin EU-jäsenmaat. Suomalaisia on viisi miljoonaa, ja EU:n päätöksenteossa viisi miljoonaa ei voi päättää yli 300 miljoonan eurooppalaisen asioista." Näinhän asianlaita on. Mitä päätöksentekoon muuten tulee, Euroopan unionin päätöksenteko ei ole demokraattista.

Tämä on selkeää ja ymmärrettävää puhetta. Mutta tästä huolimatta jotkut tuntuvat meillä tuon päätöksenteon näkökulmasta sairastavan jonkin asteista Napoleonin tautia ylikorostamalla Suomen mahdollisuuksia varsinkin, kun tulevaisuudessa monia keskeisiä päätöksiä tullaan tekemään EU:ssa enemmistöpäätöksin. Edus-

kunnan näkökulmasta on tapahtumassa se, mihin tasavallan presidentti Mauno Koivisto viittasi avatessaan kautensa viimeisiä valtiopäiviä: "Yhdentymiskehitys johtaa enenevästi siihen, että eduskunta menettää ehdotonta lainsäädäntövaltaansa asioissa, joissa yhteinen valmistelu ja päätöksenteko tapahtuu kansainvälisissä toimielimissä." Näin asianlaita tulee olemaan.

Kun Suomi ei käytännössä tehnyt erityisiä varauksia vaan tyytyi yksinkertaisesti sitoutumiseen huonoon sopimukseen, oikeastaan ainoa tie palata neuvotteluihin ja uuteen sopimukseen on siinä, että kansa hylkää sopimuksen kansanäänestyksessä. Ei tästä mielestäni mitään katastrofia seuraa, niin kuin meille on monissa puheenvuoroissa uskoteltu ja väitetty. Meillä nimittäin on uusien neuvottelujen aikana voimassa Eta-sopimus, joka turvaa keskeiset kansalliset edut kauppapoliittisesti. Lisäksi säilytämme itsenäisen päätöksenteon monissa keskeisissä asioissa, joka muuten olisi siirtymässä maamme rajojen ulkopuolelle, maasta pois. Minulle siis Eta- ja Eec-sopimus hyvinkin riittävät tässä vaiheessa, näin siitä huolimatta, että jo Eta-sopimus on sinänsä rajoittamassa osittain itsenäistä päätöksentekoa. Tiedän, että mahdolliset uudet EU-neuvottelut eivät tule olemaan yhtään helpommat sen vuoksi, että pohjana on käyty neuvottelukierros ja siinä paljastunut Suomen niin kova hinku EU:n jäseneksi, että avoimella valtakirjalla ja ilman merkittäviä varauksia tai ehtoja on haluttu EU:n jäseneksi.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Suomen hallitus päättäessään EU-jäsenanomuksen tai silloin EY-jäsenanomuksen jättämisestä keväällä 1992 asetti paljon puhutut reunaehdot. Pääministeri Aho ilmoitti monissa eri yhteyksissä, että Suomen liittyminen yhteisöön on mahdotonta EY:n voimassa olevien säädösten puitteissa. Hallitus edellytti, että neuvotteluissa tulee saada EY:n maataloutta koskeviin säännöksiin muutokset, jotka turvaavat elintarviketuotannon jatkumisen edellytykset Suomessa. Edelleen hallitus lupasi käynnistää toimia, jotka helpottavat Suomen maatalouden sopeutumista EU:n tai EY:n maatalouspolitiikkaan. Eduskunta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön pohjalta vahvisti Suomen tavoitteeksi sellaiset liittymisen ehdot, jotka turvaavat maaseudun ja maatalouden toimintaedellytykset jäsenyyden toteutuessa.

Nyt käsillä oleva liittymissopimus ja sen täydennykseksi tehty hallituksen periaatepäätös eivät mielestäni täytä asetettuja tavoitteita. Jotta sopimus täyttäisi sille asetetut ehdot, tulisi sopimuskokonaisuuden turvata lyhyellä aikavälillä elintarvikeketjuun kuuluville yrityksille ja niissä toimiville ihmisille häiriötön sopeutuminen uuteen tilanteeseen ja toimeentulomahdollisuuksien säilyminen. Kun jäsenyyssopimus, näin olen ymmärtänyt, solmitaan siksi, että se hyödyttää kansakuntaa, ei voida hyväksyä, että jollekin osalle kansaa jäsenyys merkitsisi välittömästi toimeentuloedellytysten selvää kaventumista. Pidemmällä aikavälillä sopimuksen tulisi, jotta se täyttäisi sille asetetut ehdot, mahdollistaa terveellä pohjalla olevan maataloustuotannon kehittyminen Suomessa. Sopimus ja siihen liittyvät valtioneuvoston periaatepäätöksessä esitetyt toimet eivät täytä kumpaakaan edellä mainituista tavoitteista.

Rajasuojan purkautuminen yhdellä kertaa vain runsaan puolen vuoden päästä tästä hetkestä tulee johtamaan elintarvikemarkkinat kaoottiseen tilaan, teimmepä mitä hyvänsä. Yritykset eivät pysty sopeutumaan liikevaihdon alenemiseen. Seurauksena on elintarviketeollisuudessa ennennäkemätön pakkosaneeraus- ja konkurssiaalto ja sen seurauksena markkinoiden menetyksiä ja työttömyyttä. Kun yritykset eivät pysty siirtymävaiheessa maksamaan laskelmien perusteena käytettyjä tuottajahintoja, putoavat viljelijöiden tulot laskettuakin enemmän. Heijastukset valtiontalouteen ja koko kansantalouteen ovat hyvin kielteiset.

Kansallinen maatalouden tukipaketti asettaa viljelijät hyvin eriarvoiseen asemaan. Vaikka laskelmien mukaan tulonalennus on keskimäärin noin 15—25 prosenttia, muodostuu hajonta eri tilojen välillä hyvin suureksi. Joidenkin tulon menetys on 50—60 prosenttia, jopa enemmän, kun jotkut tilat voivat selviytyä jopa täysin ilman tulonmenetyksiä. Koska hinnan alenema korvataan keskimääräisesti hehtaareihin tai kotieläinlukuun perustuen, hyötyvät huonot viljelijät, kun taas hyvät, keskimääräistä parempia tuotoksia saaneet häviävät. Tämä ei mielestäni ole oikein.

Huolimatta suunnitelluista velkaisten tilojen helpotuksista ajautuvat lukuisat velkaantuneet viljelijät ylipääsemättömiin vaikeuksiin jäsenyyden toteutuessa. Kun maatilojen yhteenlaskettu velkamäärä on noin 30 miljardia markkaa ja tämä velkamäärä keskittyy hyvin pienelle osalle viljelijöitä, sisältyy jäsenyyden toteutumiseen koetun pankkikriisin mittaluokkaa oleva riski, joka lauetessaan viime kädessä kääntyy suomalaisten veronmaksajien maksettavaksi.

Suurin ongelma liittyy kuitenkin varsinaiseen liittymissopimukseen siltä osin kuin se koskee pitkäaikaisia vaikutuksia. Pysyvä järjestelmä, jolla Suomen maatalous on tarkoitus sopeuttaa EU:n maatalouspolitiikkaan, on epäonnistunut. Esitetyn mallin mukaan tilojen bruttorahavirrasta vähintään 1/3, mutta joillakin alueilla, lähinnä pohjoisessa ja eräillä tuotantosuunnilla, jopa 2/3 tulisi suorana tulotukena. Koko nettotulo, siis palkka, ja merkittävä osa tuotantokustannuksista katettaisiin useissa tapauksissa luukulta maksettavalla rahalla. Viljelijän omat mahdollisuudet vaikuttaa tulovirtaan kapenisivat merkittävästi. Hyvä viljelijä ja huono viljelijä menestyisivät lähes yhtä hyvin. Tukiaisilla keinottelusta muodostuisi tavanomainen ilmiö. Etääntyisimme siis markkinataloudesta maatalouden osalta, markkinataloudesta, johon suuntaan yleisesti kaikilla muilla talouden aloilla pyritään. Taloudellisten ohjauskeinojen häipyminen taka-alalle vinouttaisi ja näivettäisi elinkeinon nopeasti.

Esitetyn mallin mukaan keskimääräistä hieman suurempien tilojen suorat tuet nousisivat 200 000—300 000 markkaan. Joissakin tapauksissa tuki voisi olla tilaa kohti vuodessa 500 000:n, jopa miljoonan markan suuruusluokkaa. Tämän suuruiset tuet, vaikka ne tilojen talouden kannalta ovat välttämättömiä uudessa tilanteessa, ovat poliittisesti pidemmällä aikavälillä mahdottomat pitää yllä minun arvioni mukaan. Ehdotettu pinta-alaan ja kotieläinten lukumääriin perustuva tukijärjestelmä on siis poliittisesti ja yritystaloudellisesti toteuttamiskelvoton.

Arvoisa puhemies! Suomi esitti neuvotteluissa, että pohjoisia maatalousalueita varten luotaisiin EU:n lfa-järjestelmän osaksi uusi tukikategoria. Suomi esitti, että luotaisiin lfa-alue pohjoisille viljelyalueille 60. leveyspiirin pohjoispuolelle, alueelle, jolla kasvukausi on 180 päivää tai lyhyempi, ja alueelle, jolla keskimääräinen lumen peitto on neljä kuukautta. Tätä ehkä kaikkein keskeisintä neuvottelutavoitetta ei saavutettu. Sen asemesta Suomi sai oikeuden maksaa 62. leveyspiirin pohjoispuolella ns. pohjoista tukea kokonaan kansallisista varoista tarkoin määrätyin ehdoin ja EU:n suostumuksella, ehdoin, joita hallituksen päätöksen valmistelussa ei ole kovinkaan tarkkaan otettu huomioon.

Sopimuksen 141 artiklan mukaan Suomi voi saada, ja painotan tätä muotoilua, komissiolta luvan jäljelle jääneiden vaikeuksien voittamiseksi tukea kansallisista varoista tuotantoa myös 62. leveyspiirin eteläpuolella, siis päämaataloustuotantoalueellamme. Tämän artiklan varassa, joka on siis 700-sivuisessa sopimuskokonaisuudessa neljä riviä, ovat erikoiskasvituotanto, puutarhatuotanto, sikatalous ja kanatalous, tuotantosuunnat, jotka eivät kuulu EU-järjestelmissä tuettavien tuotantosuuntien piiriin. Kun tiedetään, että Euroopan unioni vastusti neuvotteluissa lähes loppuun saakka siirtymäkauden tukien myöntämistä mainituille tuotantosuunnille, olisi sinisilmäistä kuvitella, että Suomen ehdottama ja meille välttämätön pysyvä tuki olisi helposti vietävissä läpi komissiossa. Vaikka komissio sen hyväksyisikin, ei päätöksen pitävyydestä mahdollisessa Luxemburgin tuomioistuimen käsittelyssä ole takuita, jos joku kilpailua vääristävänä tällaisen asian sinne haluaa viedä.

EU:n maatalouspolitiikan täydellisestä sopimattomuudesta meidän oloihimme kertoo se, että Euroopan unionin tukitaso meitä monin verran edullisemmilla alueilla muodostuu Suomen tasoa huomattavasti korkeammaksi, kuten monessa puheenvuorossa on todettu. Suomi joutuisikin jäsenenä tukemaan EU:n suurten tuottajamaiden viljelijöitä ja ylituotantoa noin 5 miljardilla markalla vuodessa, kun itse voisimme saada EU:n maataloustukea vain noin 3 miljardia markkaa ja tämänkin sillä edellytyksellä, että pystymme pitämään maataloustuotantomme nykytasolla. Jos tuotanto meillä alenee, mitä tässä salissa monet ovat vaatineet, muodostuu epäsuhta vielä räikeämmäksi. Ostaisimme siinä tapauksessa tuontiruokaa ja maksaisimme samaan aikaan veromarkoistamme monia miljardeja muiden maiden maatalouden tukea. Mieletön tilanne, joka todella kertoo EU:n maatalouspolitiikan soveltumattomuudesta meidän oloihimme.

Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti kommentoida EU-sopimuksen muita keskeisiä kohtia, niitä kohtia, joihin todella olisi pitänyt voida keskittyä paljon enemmän, ja kohtia, joihin ruotsalaisessa ja norjalaisessa, myös itävaltalaisessa keskustelussa kiinnitettiin paljon huomiota.

Hallitus esittää, että Suomi voi säilyttää sotilaallisen liittoutumattomuuden myös jäsenyyden oloissa. Tämä on sumutusta, niin kuin eräs arvostettu EU-parlamentin jäsen Willy de Clercq keväällä Suomessa käydessään ilmaisi. On selvää, että jos EU:n suuret maat päättävät esimerkiksi vuonna 96, kun asiaa käsitellään, että EU:n yhteinen puolustuspolitiikka johtaa yhteiseen puolustukseen, on Suomen tähän sopeuduttava, vaikka meillä teoriassa olisikin veto-oikeus asiaa päätettäessä. Vai kuvitteleeko joku, että Suomi

päättäisi erota EU:sta, jos unionin suuri enemmistö ottaisi tällaisen linjan? Ainakaan minä en tätä usko, ja siksi, jos liitymme unionin jäseneksi, on rehellistä myöntää, että se saattaa tuoda mukanaan myös sotilaallisen liittoutumisen, jos unionin valtavirta tällaisen linjan omaksuu. Tässä suhteessa katson, että keskustan ryhmän ed. Olli Rehnin puheenvuoro, jossa hän hahmotteli turvallisuuspolitiikkaamme todellisuudessa Naton jäsenenä, on realistinen. Toinen kysymys on se, onko se paras tie Suomen turvallisuuspolitiikalle. Oma arvioni nimittäin on se, että paasikiviläinen puolueettomuuspolitiikka vastaa tänäänkin Suomen turvallisuustarpeita vähintäänkin yhtä hyvin kuin liittoutuminen sittenkin heterogeeniseen länsiblokkiin.

Perustelematta tässä kantaani totean lyhyesti, että arvioni mukaan liittyminen Maastrichtin sopimuksen mukaisesti Emuun ei ole Suomen etujen mukaista. Pieni, suhdanneherkkä kansantalous tarvitsee myös rahapoliittisia välineitä voidakseen välttyä pahoilta kansantalouden ulkoisilta häiriöiltä.

Arvoisa puhemies! Kaiken edellä sanotun perusteella katson, että Suomen etujen mukaista ei ole liittyä EU:n jäseneksi saavutetun neuvottelutuloksen pohjalta. Omasta mielestäni ja havaintojeni mukaan eduskuntaryhmäni laajan enemmistön mielestä onnellisinta Suomen kannalta olisi, jos kaikki pohjoiset jäsenyyttä hakeneet maat päättäisivät jäädä EU:n ulkopuolelle.

Siksi en voi mitenkään ymmärtää ja hyväksyä sitä, että Suomi näyttää päättävän, asiahan tulee tällä viikolla eduskuntaankin suureen saliin, asettua tämän pohjoisen jäsenyyttä hakeneen ryhmän jäsenyyden jonkinlaiseksi veturiksi. Mielestäni Suomen tulisi pyrkiä kaikin keinoin kääntämään Pohjolan EU-intoilijoiden dominoteoria päinvastaiseksi, siis teoria, jonka mukaan ensin Itävalta, sitten Suomi ja näiden imussa Ruotsi päättävät myönteisestä EU-kannasta, siis nämä kaksi myönteistä kantaa vievät Ruotsin mielipiteen positiiviseksi, ja vihdoin sitten kaikkien muiden hakijoitten myönteinen kanta tuo Norjankin vielä tähän mukaan. Siis tämän dominoteorian mielestäni olisi mahdollista ajatella toimivan myös toisinpäin.

Jos nyt Suomi pysäyttäisi omalta kohdaltaan jäsenyysprosessin, olisi ilmeistä, että tämä vahvistaisi Ruotsin jo ennestäänkin voimakasta ei EU:lle -liikettä ja Ruotsi jäisi EU:n ulkopuolelle. Norja jäänee joka tapauksessa EU:n ulkopuolelle arvioni mukaan, ja Sveitsi, joka ei ole edes hakenut jäsenyyttä, hyvinkin saattaa liittyä Etaan. Sveitsissä nimittäin on odottamassa uusi kansanäänestys. Tarvittava määrä kansalaisia on vaatinut uutta kansanäänestystä Etasta, ja se järjestetään sen jälkeen, kun tiedetään, mitä tässä jäsenyyshakemusprosessissa on tapahtunut. On hyvin mahdollista, että jos riittävä määrä maita jää Etan piiriin, myös Sveitsi liittyy siihen mukaan.

Herra puhemies! Lopuksi haluan todeta, että oma kantani on se, että paras vaihtoehto Suomelle on jääminen EU:n ulkopuolelle ja tulevaisuuden rakentaminen muiden Eta-maiden kanssa puolueettomana, aktiivista yhteistyötä kaikkiin suuntiin rakentavana maana.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. K o m i : Herra puhemies! Vuosisadan ratkaisuksi kutsutun EU:hun liittymisen päätöksenteko saa ratkaisevan suunnan keskiviikkoisessa äänestyksessä, jossa tavallaan mitataan hallituksen luottamuksen lisäksi myös kanta neuvottelusopimuksen allekirjoitusvaltuuksiin.

Liittyminen EU:hun muuttaa koko kansallisen politiikan suunnan. Pääpiirteissään voimme jaotella EU-ratkaisua kolmeen eri alueeseen: turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen osaan, sisä- ja oikeuspoliittiseen osaan sekä talouteen vaikuttavaan laajaan kokonaisuuteen.

Puolustuspolitiikan tavoitteissa, joissa olemme lähteneet liittoutumattomuudesta ja omasta puolustuksesta, on hieman selittelyn makua. Vaikka juridisesti voimme sanoa neuvottelutuloksen mukaan tavoitteiden tulleen saavutetuiksi eli puolustus- ja turvallisuuspoliittiset päätökset jatkossa EU:ssakin ollessamme tehtäisiin jäsenten yksimielisillä päätöksillä, tiedämme silti EU:n enenevässä määrin pyrkivän vahvistamaan yhteistyötä juuri yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alueella. Nämähän olivat jo yksi osa Maastrichtin tavoitteista. Jos yhteisellä puolustuksella kyetään Euroopassa estämään kansallisten ristiriitaisuuksien muodostuminen aseellisiksi selkkauksiksi, on edistytty suuri askel yhteisön rauhanpyrkimyksien toteuttamiseksi.

Itse näen tämän alueen yhtenä tärkeimmistä yhteistyön hedelmistä Euroopan unionissa. Meillä on jo näyttöä, ettei YK:n eikä Etykinkään kautta kyetä kaikkia aseellisia selkkauksia estämään. Siksi malli, jossa yhteisön puolustusvoimat olisivat yhteisen valvonnan alla, voisi taata

paremmin rauhan EU:n alueella. Tämä voisi olla Suomenkin etu pitemmässä juoksussa. Millä tavalla olisimme mukana puolustuspoliittisessa yhteistyössä, siitä voisimme neuvotella, mutta ulkopuolella yhteisten turvallisuuspolitiikan tavoitteista emme enää yhteisön jäsenenä voisi olla. Sotilaallinen liittoutumattomuus saattaa olla mahdollinen, muttei sittenkään ainoa vaihtoehto EU:n tulevaisuudessa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan sektoreille kokonaisuudessaan kuuluu hyvin laajat tavoitteet. Euroopan unioni pyrkii mm. edistämään kansainvälistä yhteistyötä ja vahvistamaan ja kehittämään demokratiaa oikeusvaltioiden periaatteista lähtien. Ihmisoikeuksien turvaaminen ja perusvapauksien kunnioittaminen kuuluvat EU:n kehitettäviin tavoitteisiin. Näissä monissa tavoitteissa voimme olla mukana, ovathan ne kaikki kaikkien sivistysvaltioiden perustavoitteita.

Sisä- ja oikeuspoliittiset päämäärät tähtäävät myös ihmisoikeuksien tasapuoliseen kunnioittamiseen ja tasavertaiseen asemaan lain edessä. EU:n kansalaisten vapaa liikkuvuus tuo lisää vaatimuksia huumeiden ja rikollisuuden valvontaan. Lisäksi pakolaispolitiikassa omaamamme tiukka linja voi muodostua ongelmalliseksi ns. Dublinin sopimuksen noudattamisessa. Vaikka oikeuskäytäntö muuttuukin huomattavasti ja tavallaan ylin oikeusaste olisi EU:n tuomioistuin, joka voi antaa ennakkoratkaisuja kansallisille tuomioistuimille, uskon kansalaisten oikeusturvan siitä huolimatta säilyvän korkealla tasolla myös EU-vaihtoehdossa. Sisä- ja oikeuspoliittisessa päätöksenteossa menetämme päätösvaltaa, mutta tavoitteiden ollessa saman suuntaiset päätäntävallan merkitys ei ole enää niin ratkaiseva.

Koulutussektorilla nähdään yleisesti yhteistyön parantavan kansainvälisiä opiskelumahdollisuuksia ja opiskelun monimuotoisuutta. Ennen kaikkea kielten opiskelussa, korkeakouluyhteistyössä ja tiedepolitiikan kehittämisen kautta koulutusohjelmat hyödyttävät kaikkia jäsenmaita. Tutkimuksen saralla yhteistyön tiivistäminen on välttämätöntä, ja siitä varmasti suhteellisesti suurimman hyödyn saavat pienimmät jäsenmaat.

Taloudelliset vaikutukset liittymisessä ovat ehkä kaikkein merkityksellisimpiä eri vaihtoehtoja punnitessa. Monet kysymykset on silti jo ratkaistu aiemmin mm. Etan yhteydessä. Laskelmat elinkeinoelämän kehittymisestä ovat arvioita, joita ei pystytä näyttämään konkreettisesti toteen. EU:hun liittymisen arvioidaan tuovan lisää investointeja Suomeen ja sitä kautta parantavan työllisyystilannettamme. Pidän tätä mahdollisuutta todennäköisenä. Avoin kansainvälinen yhteistyö talouselämässä luo luottamusta pitkäjänteiseen kehittämiseen ja markkinayhteyksien on mahdollisuus parantua entisestään. Samoin tuotekehittelyn ja innovaation kasvulle mahdollisuudet lisääntyvät. Korkean teknologian tuomat haasteet vaativat tiiviimpää yhteistyötä Suomenkin osalta kansainvälisellä tasolla, koska Suomikaan ei pärjää kansainvälisessä kilpailussa yksin prosessituotteilla, vaan tulemme tarvitsemaan enemmän osaamista, korkeaa teknologiaa vaativia tuotteita voidaksemme ylläpitää korkean palvelu- ja elintasomme.

Yhteinen tulliliitto nostaa tulleja ns. kolmansista maista tuotaville tavaroille, mutta samalla se vahvistaa yhteisön sisäisiä markkinoita ja Suomen markkinoiden ollessa vahvasti EU:n sisällä eivät yhteisen tulliliiton haitat ole kovin merkittäviä. Kansainvälisen kilpailun kovetessa yhteinen talousalue voi olla jopa selvä kilpailuetu markkinoilla.

Suurimman muutoksen kouriin jää elintarvikesektori kokonaisuudessaan. Noin 50 miljardin elintarvikemarkkinoita meillä ei ole varaa taloudellisistakaan syistä menettää, turvallisuuspoliittisista argumenteista puhumattakaan. Suljetussa taloudessa toimineen elintarviketuotannon ei ole ilman siirtymäkautta mahdollista selvitä ilman huomattavia supistuksia avoimista markkinoista. Voimakkaalla saneerauksella ja keskittämisellä siirtymäkausi lyhenisi, mutta johtaisi alueellisesti kohtuuttomiin vaikeuksiin.

Hallituksen hyväksymällä siirtymäkauden toimintamallilla vauriot voivat jäädä siedettäviksi. Siitä huolimatta uskon voimakkaan rakennemuutoksen jatkavan kulkuaan. Jo 80-luvulla vähenivät maatalouden työpaikat noin 80 000 ja sama kehitys jatkuu entisestään, jopa nopeutuen. Kun tuossa aikataulussa uusia työpaikkoja maaseudulle ei kehity, supistuminen tietää monen kohdalla muuttoa uusille asuinalueille.

Sukupolvenvaihdosten ollessa vuositasolla nykyisen 1 000—1 500 välillä aktiiviviljelijöiden luku pienenee kymmenessä vuodessa noin puoleen nykyisestään. Toki tiedämme, että tuotanto on mahdollista hoitaa tälläkin määrällä viljelijöitä, mutta maaseudun autioituminen tullee muodostumaan huomattavaksi ongelmaksi.

Alueellisesti EU-muutos tulisi olemaan vieläkin rajumpi. Parhailla viljelyalueilla lähellä kulutuskeskuksia on paremmat selviytymisen mahdollisuudet. Euroopan unionin tai edes kansalli-

silla tukitoimenpiteillä ei pystytä tätä tilannetta riittävästi korjaamaan. Siirtymäkauden järjestelyinä toimenpiteet antanevat suhteellisen tasapuolisen lähtökohdan elintarviketeollisuudelle ja maataloudelle Suomen eri osissa.

Kokonaisuudessaan elintarviketalouden paketin rakenne on kohtuuton. Kun EU ei antanut siirtymäkauden ajallista järjestelymahdollisuutta, olisi sen mielestäni kuulunut ottaa kantaakseen yhden yön siirtymäkauden kustannuksista huomattavasti suurempi osa. Kansallinen osuus jäi liian suureksi ja heikentää siten kilpailukykyämme siirtymäkautena. Rakennemuutosten edetessä ja kustannusten alentuessa jää kansallinen osuus nykyistä maataloustukitasoa alhaisemmaksi.

Kaikkein kielteisimpänä osana tässä paketissa pidän suoran tulotuen osuutta. Yrittäjyyden kannustamiseen jää liian vähän panoksia. Eurooppalainen maatalouspolitiikka ei sovi Suomen olosuhteisiin. Suora tulotuki, ns. cap-tuki, joka muodostuu hintojen keinotekoisesta alentamisesta, kohdistuu kilomääräisiin tukiin antaen näin kaksin-, jopa kolminkertaisen tuen maille, joilla on hyvät viljelyolosuhteet ja siitä johtuen suuret sadot.

Suomen arktisia olosuhteita ei EU:ssa haluttu ymmärtää sitkeästä neuvottelusta huolimatta. Hallituksen sopimista kansallisista toimista huolimatta maaseutu jää maksajan osaan, mikä aiheuttaa siellä elävien ihmisten mielissä ymmärrettävää katkeruutta, sillä 10, jopa 20 prosentin keskimääräinen tulotason aleneminen ennestäänkin alhaisesta tasosta tuntuu hyvin raskaalta.

Mutta vielä raskaammalta tuntuu ymmärtämätön keskustelu toimenpiteiden ylimitoittamisesta maaseudun osalta. Laskelmat ovat kansakoulupohjaltakin selvitettävissä, jos tarkoitus on totuutta etsiä: 40 prosenttia kalliimmilla tuotantopanoksilla tuotettujen tuotteiden hinnan aleneminen yhdessä yössä puoleen ei voi tapahtua ilman osittaista korvausta. Jonkin asteista oikeudenmukaisuutta odottaisi löytyvän jokaisesta suomalaisesta jopa maaseudunkin asukkaita kohtaan.

Itsenäisyyden menettämisen pelko on monen motiivina suhtautumisessa Euroopan unionin jäsenyyteen. On todettava, että kansallinen itsemääräämisoikeus on paljon muutakin kuin oikeus ratkaista oma lainsäädäntö. Jos tavoitteemme on säilyttää elintasomme ja sosiaalinen tasaarvomme, nousee kansantalous hyvin määräävästi tekijäksi. Voisi sanoa, että vaikka saisimme itse päättää missä taskussa lompakkoa pidämme, emme ole itsenäisiä, ellei lompakossa ole mitään pidettävää.

Talousasioissa kansallinen itsemääräämisoikeus pieneni jo huomattavasti rajojen avautuessa valuuttaliikkeille, ja Eta toi lisäksi neljä vapautta, joilla myös osaltaan rajoitetaan kansallista itsemääräämisoikeutta. Jopa kasvava velkaantuminen alkaa olla itsenäisyyden uhka, eli itsenäisyyttä on tarkasteltava laajempana käsitteenä aikaisempien päätösten valossa, joiden oikeellisuutta ei ole laajemmin kiistetty. Olemme kansallisvaltiona mukana kansainvälisessä taloudessa niin vahvasti, ettemme voi puhua itsenäisyyden menettämisestä tässä mielessä edes mahdollisessa Euroopan unioniin liittymisvaihtoehdossa.

Valintavaihtoehtoja on kaksi, ja argumentteja molempien puolesta löytyy. Valintamme riippuu siitä, mihin arvioihin haluamme uskoa. Suomi on jo nyt osa Eurooppaa, ja sinne haluamme kuulua jatkossakin. Etan mahdollisesti hajotessa etäännymme eurooppalaisesta tiiviistä yhteistyöstä, jossa meillä ei parlamentaarisesti olisi kovin paljon päätösvaltaa. Mutta aktiivisella politiikalla meitä voitaisiin kuulla huomattavasti suhteellista painoarvoamme enemmän.

Herra puhemies! Omalta osaltani haluan saattaa neuvottelutuloksen kansanäänestykseen ja sitä kautta demokraattisen ratkaisuvallan piiriin. Kansanäänestykseen sitoudun, mikäli saavutettu neuvottelutulos läpäisee myös EU-komission hyväksynnän ja emme jää erilliseksi saarekkeeksi Pohjoismaista erilleen ratkaisussamme. Lisäksi neuvottelutuloksen on oltava sitova niin EU:n kuin kansallisenkin ratkaisun osalta. Katson voivani lopullisen kannan EU-jäsenyyteen ottaa edellä mainittujen kysymysten ratkettua.

Mielestäni meidän suomalaisten on oltava suomalaisia yhdessä kansallisesti yhtenäisinä toinen toistemme puolesta, jos aiomme selvitä kunnialla tästä EU-juoksusta. Mutta tästä huolimatta meidän on myös kunnioitettava toisten näkemyksiä, niitä eroja, jotka tässä suuressa kysymyksessä varmasti meitä kansanedustajiakin erottelevat. Kylätappelut kuuluvat eri sarjaan tämän ottelun rinnalla.

Ed. R y y n ä n e n : Arvoisa puhemies! Täällä käytiin aiemmin tänä iltana keskustelua Eec-vapaakauppasopimuksesta ja sen vaatimista toimista. Onkin aivan totta, että edessämme oleva EU-ratkaisu muistuttaa eräiltä osin 70-luvun kivuliasta Eec-vapaakauppasopimusta. Integraati-

on eteneminen ei ole aikaisemminkaan ollut kovin helppoa.

Suurin sopeutuksen kohteeksi joutuva alue on nyt maatalous ja koko elintarvikeketju, kun joudumme siirtymään ilman siirtymäaikaa kansallisesta maatalouspolitiikasta EU:n matalahintajärjestelmään. Eli siitä siis johtuu maatalouden keskeinen asema EU-keskustelussa, ei keskustan tahdosta.

Kohtuuttomien vaurioiden torjumiseksi yhtä elinkeinoa kohtaan tarvitsemme nyt samantapaiset suojalait kuin kaksi vuosikymmentä sitten. Myös ne ovat samalla tavalla kansallinen kysymys kuin tuolloin, eivät yhden elinkeinon tai ammattikunnan privilegion suojaamista, minkäänlaisten erityisetujen turvaamisesta puhumattakaan. Myös nyt tarvittaisiin samanlainen konsensus kuin tuolloin, mutta mitä tekee vasemmisto? Se tekee kaikkensa kansallisen yhteisymmärryksen murtamiseksi ja yhden väestönosan leimaamiseksi yhteiskunnan elätiksi, vieläpä ahneeksi elätiksi.

Elintarviketalouden tukitoimista käyty debatti on ollut kaikkiaan äärettömän masentavaa seurattavaa. Kyseessä on ennennäkemätön tarkoitushakuinen poliittinen vyörytys, virheellisille tiedolle rakennettu populismi, joka vyöryy mediassa lumipallon lailla, ja sen pysäyttäminen näyttää olevan yksinkertaisesti mahdotonta.

Poliittiset kannanotot sitten myötäilevät ihmisten mielissä tältä pohjalta kasvavaa kaunaisuutta ja vastakkainasettelua. Kontrasti muihin samassa tilanteessa oleviin maihin, niin kuin keskustelun kuluessa on monta kertaa mainittu, esimerkiksi Itävaltaan ja Norjaan, on todella huikea. Laajalla yksimielisyydellä ja vähin äänin näissä maissa hoidetaan sopimuksesta johtuva tuen tarve saman tasoisesti, kuin hallitus nyt on esittänyt.

Viikonvaihteessa Helsingin Sanomissa julkaistu Max Jakobsonin puheenvuoro EU-tukipaketista oli virkistävää ja viisasta luettavaa. Jakobson kytki asian kansallisiin etuihimme vertaamalla nykyistä ristiriitaa Lex Kallioon ja sodanjälkeiseen siirtoväen asutukseen. Ne olivat vaikeita ratkaisuja, mutta ne olivat kansallisesti välttämättömiä ja osoittautuivat maalle siunauksellisiksi.

Oman elintarviketalouden turvaaminen on tälle pohjoiselle maalle samalla tavalla tärkeä kansallinen kysymys. Sen pitäisi olla meitä yhdistävä, ei repivä ja jakava asia.

Olen yrittänyt pohtia, miksi meillä poliittinen suhtautuminen ja keskustelu kaiken maataloutta vähänkin koskevan ympärillä on näin kaunaista ja tarkoitushakuisen repivää. Väkisinkin joutuu kadehtimaan esimerkiksi ranskalaisia, jotka kaikki, erityisesti pariisilaiset, puolustavat kiivaasti omaa maataloutaan muita vastaan omista kansallisista lähtökohdistaan.

Arvoisa puhemies! EU-neuvottelutuloksen ja kotimaisten toimien kokonaisuuden hyväksyminen on tietysti ratkaisevan tärkeä askel kohti EU-jäsenyyttä, mutta lopullisen ratkaisun aika eduskunnalla on vasta loppusyksyllä kansanäänestyksen jälkeen. Jos sopimuskokonaisuuteen kuuluvat lait täällä eduskunnassa hyväksytään ja EU:lta saadaan varmuus niiden hyväksyttävyydestä, olen valmis omalta osaltani saattamaan Suomen EU-sopimuksen kansanäänestyksessä hyväksyttäväksi ja sen myös itse hyväksymään.

Kansanäänestyksen tulosta pidän moraalisesti sitovana, vaikka pahoittelenkin sitä, ettei hallituksessa päästy sopimukseen päivämäärästä, joka takaisi kansalaisille kaiken oleellisen asiaan vaikuttavan tiedon ennen äänestyspäätöstä. Tällä tarkoitan Ruotsin kansanäänestystulosta, joka vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaiseksi vaihtoehdoksi esimerkiksi Eta ratkaisuna muodostuu ja on siten meille tärkeä tieto vaihtoehtoja punnitessamme.

Nyt ennen kansanäänestystä on kuitenkin avoimen, syvällisen ja laajan kansalaiskeskustelun ja pohdinnan aika. Toivoisin, että osaisimme edes tästä eteenpäin keskustella rakentavasti ja rehellisesti toistemme mielipiteitä kunnioittaen ja hakien oikeaa tietoa halpahintaisen propagandan sijaan päätöksenteon pohjaksi. Näin suuri kansallinen ratkaisu ei saisi olla tarkoitushakuisen puoluepolitikoinnin kohde, vaikka tätä keskustelua joudutaankin käymään ajallisesti vaalien lähestyessä. Suuret kansalliset ratkaisut on osattava tehdä puoluerajat ylittäen ja erilaisiakin näkemyksiä ymmärtäen.

Uskon, että useimmat suomalaiset jakavat pohjimmiltaan peruskriittisen asenteen EU:ta kohtaan. EU koetaan varsin oikeutetusti yksipuoliseksi, byrokraattiseksi, keskittäväksi, suurten ehdoilla toimivaksi talousliitoksi, joka ymmärtää huonosti erilaisuutta ja elävää elämää kaikkine ulottuvuuksineen. Tähän kritiikkiin yhtyvät monet EU-maidenkin edustajat ja kansalaiset. Mutta he myös ymmärtävät, että EU on prosessi, joka muuttuu ja kehittyy.

Jäsenyyttä hakeneiden maiden, siis meidänkin, on nyt päätettävä, haluammeko olla siihen kehitykseen vaikuttamassa, vai tyydymmekö olemaan ulkopuolella ehkä itsenäisempinä mut-

ta kuitenkin vaikutusten passiivisena kohteena. Kumpikin tie on nykytilassa olevalle Suomelle vaikea ja sisältää riskinsä. Siksi valinta on useimmille suomalaisille vaikea.

Vaikeinta on hahmottaa oikein vertailukohta jäsenyydelle, sillä ulkopuolelle jääminen ei sekään merkitsisi nykytilan jatkumista. Toinen ratkaiseva peruste päätökselle vaikuttamishalun lisäksi on varmasti ihmisten perustarve: turvallisuus. Suomalaisille koettu historia on opettanut turvallisuuden merkityksen tavalla, joka tekee siitä ykkösasian. Ainakin alitajuisesti valitsemme ratkaisun, jonka uskomme parhaiten takaavan kansallisen turvallisuutemme epävarmuuden keskellä. Turvallisuushan ei ole vain sotilaallista turvallisuutta, se on paljon laajempi käsite.

Turvallisuuteen liittyy perinteisesti itsenäisyys. Tämän yhdistelmän merkitys uudessa tilanteessa, kahtiajaon jälkeisessä Euroopassa, on vaikea hahmottaa oikealla tavalla. Itsenäisyydestään kovan hinnan maksanut kansa kokee tunnetasolla päätösvallan lohkaisun Brysseliin eräänlaisena petoksena.

Toisaalta kaikki tietävät, ettei kiinteäkään yhteistyö ole vienyt eikä vie itsenäisyyttä kulttuurisesti vahvoilta mailta, jotka osaavat säilyttää identiteettinsä ja omanarvontuntonsa sekä liikkumatilansa. Yhteistyö myös EU:n sisällä on sekä ottamista että antamista. Mikään liitto ei ratkaise ongelmiamme. Todellinen hyöty riippuu loppujen lopuksi omasta työstämme ja kyvystämme tehdä uhkista mahdollisuuksia. Eristäytymällä emme voi välttyä kipeiltäkään muutoksilta, niin yhteinen on jo maailma, jossa elämme globaaleine ongelmineen.

Ulkopoliittisessa keskustelussa olemme tottuneet linnoittautumaan tietyn fraseologian taakse, joka ei nopeissa muutoksissa aina toimi. Kun puhumme edelleen puolueettomuudesta, on tietysti helppo kysyä, minkä suhteen Suomi nyt on puolueeton, kun entinen vastakkainasettelu on menneisyyttä. Mutta miksi puolueettomuus-käsite pitäisi nyt määritellä menneen tilanteen mukaan? Me emme voi nyt tietää tulevia kriisejä ja vastakkainasetteluja, mutta puolueettomuuspolitiikkamme ytimen ja toimivuuden me tunnemme. Siksi siitä on viisasta pitää kiinni, kuten se nyt on määritelty ja kuten muutkin puolueettomat jäsenyyttä hakeneet maat tekevät.

EU:n tulevasta yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päätettäessä Suomi jäsenenä voisi vaikuttaa siihen osaltaan. Kyse on hallitusten välisestä yhteistyöstä, jossa päätösten syntymiseen tarvitaan jokaisen jäsenmaan suostumus. Turvallisuus syntyy siitä, ettei yhteisiä etuja haluta vaarantaa. Eurooppalainen talo laajenee varmasti itään sekä talous- että turvallisuussyistä.

Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua enää käsittelemällä jäsenyyden eri puolia ja ulottuvuuksia, mutta haluan todeta yleisarviona, että useimmilla alueilla tuleva kehitys riippuu paljon enemmän meistä itsestämme kuin EU:sta. EU:sta emme saa vaikeuksiimme syyllistä emmekä pelastajaa.

Totta kai jäsenyys merkitsee muutoksia, joihin on sopeuduttava ja varauduttava, mutta Etasopimuksen lisäksi tulevat välittömät muutokset ovat kuitenkin muilla aloilla, siis ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja elintarviketaloutta lukuun ottamatta, verrattain vähäisiä. Enemmänkin kyse on siitä, miten kokonaistaloutemme kehittyy ja sen myötä kykymme pitää yllä sosiaaliturvajärjestelmäämme, koulutuspalvelujamme, ympäristönsuojelua ja alueellista tasa-arvoista kehitystä.

Taloudellisten mahdollisuuksien lisäksi on tietysti kyse aina myös halusta, siis poliittisesta tahdosta. EU ei estä perusturvan kehittämistä tai tehokasta aluepolitiikkaa. Se vaikuttaa korkeintaan keinojen valintaan. Itse asiassa jäsenyyden oloissa korostuu tehokkaan sosiaali- ja aluepolitiikan tarve sosiaalisen ja alueellisen tasa-arvon puolesta, kun itse rakenteet ovat luonteeltaan keskittäviä sekä vahvoja yrityksiä, alueita ja ihmisiä suosivia.

Arvoisa puhemies! Olen vakuuttunut siitä, että Suomi pärjää kansainvälisessä kilpailussa ja tiivistyvässä yhteistyössä vahvuuksinaan koko kansan sivistystaso, korkea tietotaito ja aukoton syrjäytymisen estävä sosiaaliturva. Tämän ajan tärkein haaste on aktivoiva työllisyyspolitiikka, sillä usein työ on todella parasta sosiaaliturvaa. Nämä peruslähtökohdat säilyvät, olipa lähiajan toimintaympäristömme Eta tai EU.

Suomen Eurooppa-politiikan tavoitteena on oltava halu olla aktiivisesti mukana kehittämässä alueiden ja kansalaisten Eurooppaa niillä foorumeilla, missä kehittämistyö nyt tapahtuu ja missä myös meihin vaikuttavia päätöksiä tehdään. Haasteet ja olosuhteet Euroopassa ja maailmassa muuttuvat koko ajan. EU:kin tulee muuttumaan sekä sisäisten että ulkoisten paineiden myötä. Itä-Eurooppa ja Venäjä tulevat vaikuttamaan suuremmin kuin on odotettu ja oletettu. Samoin esimerkiksi kasvavat ympäristöongelmat on otettava nykyistä vakavammin huomioon, ja se tulee varmasti vaikuttamaan esimerkiksi EU:n maatalouspolitiikkaan.

Suomen Eurooppa-politiikassa keskeistä on oltava edelleen idän ja lännen sillanrakentajan rooli ja aktiivinen toiminta yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa ekologisen ja sosiaalisen turvallisuuden parantamiseksi.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Tänä yön hetkenä tästä istunnosta näyttää muodostuneen tällainen keskustalaisten keskinäisen todistamisen kerho, jopa siinä määrin, että oikeastaan olisin voinut pyytää kummalta tahansa edelliseltä puhujalta heidän puheensa lainaksi ja pitää sen saman puheen.

Kuitenkin yksi asia, josta minulla on hieman erilainen näkemys, on kansanäänestyksen sitovuus. Minun on nimittäin vähän vaikea ymmärtää sitä, että kun meidän kansanäänestyksemme päivämäärä tuli määrättyä sellaiseen ajankohtaan, mihin se tuli, niin jos esimerkiksi meidän kansanäänestyksemme tulos olisi hyvin lievästi myönteinen ja sen jälkeen Ruotsi tekisi ratkaisun, joka olisi kielteinen, minusta tilanne silloin meidän kansanäänestyksemme jälkeen olisi oleellisesti muuttunut ottaen huomioon, että alun perin koko jäsenanomus meiltä lähti sen vuoksi, että Ruotsi tuon anomuskierroksen aloitti. Minusta silloin tilanne olisi niin oleellisesti Suomen kannalta muuttunut, että kansanäänestyksen tulos ei voisi olla eduskuntaa sitova.

Arvoisa puhemies! Huolimatta siitä, että kysymys Euroopan unionin jäsenyydestä on varmaankin suurin ratkaisumme sitten viime sotien, on eilen ja tänään käyty keskustelu pääosin pyörinyt aika pienissä asioissa. Useaan otteeseen on keskustelussa vertailtu esimerkiksi niitä kassavirtoja, joita Suomen valtion kassasta maksettaisiin EU:lle jäsenmaksujen muodossa ja joita me vastaavasti saisimme sieltä takaisin erilaisina tukina, koulutusohjelmina jne. Neuvottelutuloksen perusteella on voitu todeta, että Suomi olisi noissa kassavirroissa nettomaksaja. Mielestäni muutamat sadat miljoonat eivät tässä kassavirrassa ole kuitenkaan mitenkään ratkaisevia, olipa niiden etumerkki plus tai miinus. Monin verroin tärkeämpää on se, mitä mahdollinen jäsenyys merkitsisi meidän tuotannollemme ja kansantaloudellemme. Jäsenyyden kannattajat, mm. pääosa vientiteollisuudestamme, uskovat jäsenyyden tuovan meille niin paljon uusia mahdollisuuksia, että jäsenyyden aiheuttama talouskasvu olisi meille merkittävä apu pyrkiessämme lisäämään kansantuotettamme, vähentämään työttömyyttämme ja näin parantamaan elintasoamme.

Näillä arvioilla on varmaan perustansa, tekeväthän niitä näitten alojen ammattilaiset. Teollisuutemme haluaa jäsenyyspäätöstä, enkä ainakaan minä usko, että he tahallaan pyrkisivät itselleen aiheuttamaan vahinkoa. Kyllä niissä laskelmissa varmasti oma pohjansa on. Ylivoimaisesti dramaattisin muutos jäsenyyden toteutuessa tapahtuisi kuitenkin elintarviketalouden kohdalla. Siinähän siirryttäisiin kerralla yhteismarkkinoihin. Suomalaiset viljelijät joutuisivat täysin avoimeen kilpailuun Euroopan unionin edullisimpien alueitten tuottajien kanssa. Tuo kilpailu olisi suomalaisille täysin kestämätön toisaalta siksi, että olosuhteemme ovat pohjoisesta sijainnistamme johtuen oleellisesti heikommat ja satotaso siten heikompi, ja toisaalta siksi, että Euroopan unionin oma maatalouden tukisysteemi on niin rakennettu, että se antaa oleellisesti enemmän tukea esimerkiksi tanskalaisille ja saksalaisille edullisemmissa oloissa toimiville tuottajille kuin meille.

Ilman kansallisia toimia maataloutemme romahtaisi siis hyvin nopeasti ja sitä romahdusta ei pystyttäisi välttämään edes millään maatalouden rakennemuutoksilla. Maatalouden perustuotannon romahtaminen johtaisi automaattisesti siihen sidoksissa olevan elintarvikejalostusteollisuuden jyrkkään alasajoon. Tämä kohtalonyhteys on väistämätön. Ellei meillä tuoteta teuraseläimiä, ei meillä voi olla myöskään teurastamoita ja niiden lihanjalostusteollisuutta, ja ellei meillä tuoteta maitoa, ei meillä voi olla myöskään meijeriteollisuutta. Elintarviketaloutemme luhistuminen aiheuttaisi meille niin suuren työttömyyden kasvun, uuden pankkitukitarpeen lisääntymisen ja jatkuvan valuuttamenon, kun ostaisimme yhä suuremman osan ruoastamme valmiiksi jalostettuna ulkomailta, että jäsenyyden muulle teollisuudelle tuomat hyödyt eivät mitenkään pystyisi näitä menetyksiä korvaamaan.

Tavoitteenamme neuvotteluissa oli saavuttaa neuvottelutulos, joka olisi antanut elintarviketuotannollemme tasavertaiset kilpailuasemat. Se olisi edellyttänyt uuden, olosuhteemme huomioon ottavan pohjoisen tukimuodon hyväksymistä Euroopan unionin maatalousjärjestelmään. Sellaista ei kuitenkaan neuvotteluissa saatu. Mielestäni siihen on kaksi syytä.

Ensinnäkin EU:n perusajatteluhan lähtee siitä, että hyvinvoinnin lisäystä saavutetaan siten, että kaikki tuotanto vähitellen keskittyy suurilla, yhtenäisillä ja esteettömillä markkinoilla sinne, missä se on edullisinta. Mikäli EU olisi antanut meille sellaiset maatalousehdot, jotka olisivat turvanneet maataloustuotannon säilymisen

meillä pysyvästi, he olisivat jossakin määrin toimineet tätä omaa periaatettaan vastaan.

Toinen eikä ehkä aivan merkityksetön tekijä oli se, että neuvottelujen kestäessä meidän suurin oppositiopuolueemme Suomen sosialidemokraatit viestitti vastapuolellemme, ettei Suomelle ole tarpeen tällaista järjestelmää myöntääkään. Tämä toiminta heikensi meidän neuvotteluasemaamme ja selkeästi aiheutti vahinkoa isänmaalle.

Mahdollisen jäsenyyden edellytyksenä on siis sellaisen kansallisen paketin hyväksyminen, joka mahdollistaa elintarviketaloutemme säilymisen suunnilleen nykyisessä laajuudessaan. Lisäperusteen tämän EU:n meille hyväksymän menettelyn toteuttamiselle antaa se, että maksamastamme jäsenmaksusta meidän on mahdollista saada pääosa takaisin juuri maatalouden EU-tuen kautta, kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että maataloutemme säilyy. Koska EU-tuet maksetaan pääosin hehtaari- ja kotieläinluvun mukaisena tukena, voimme sitä saada vain, jos meillä noita hehtaareita ja kotieläimiä tuotannossa on. Muussa tapauksessa pääosa meidän jäsenmaksustamme tullaan käyttämään Keski-Euroopan tehotuottajien tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Sekä pari vuotta sitten tiedonannon päätteeksi että vain muutama kuukausi sitten presidentinvaalien alla annettiin ymmärtää, että EU-jäsenyyden edellyttämät kansalliset toimet voitaisiin tehdä varsin laajalla kansallisella yhteisymmärryksellä, ja vakuutettiin, ettei yhtä väestöryhmää, viljelijöitä, saatettaisi katastrofiin. Täällä eilen ja tänään käydyssä keskustelussa tuosta yhteisymmärryksestä ei ole ollut juuri jälkeäkään. Suorastaan järkyttyneenä kuuntelin oppositiojohtaja Lipposen puheenvuoroa, jota varsin monet sosialidemokraatit ovat keskustelussa tukeneet. Ed. Lipponenhan sanoi selkeästi "kyllä" EU:lle, mutta "ei" kansalliselle maatalouspaketille. Lisäksi hänen puheenvuoroonsa sisältyi selkeä viljelijäväestön tulevaisuuteen kohdistettu uhkaus, ellei EU-jäsenyyttä hyväksytä.

Arvoisat kansanedustajat! Maataloutta on tietenkin helppo herjata, jos se mielletään yhtenä kasvottomana möhkäleenä. Se muodostuu kuitenkin kymmenistätuhansista, jopa sadoistatuhansista tavallisista suomalaisista ihmisistä, ihmisistä, jotka tekevät rehellistä, monesti hyvin raskasta, likaista ja sitovaa työtä, joka antaa heille useimmissa tapauksissa enintään keskinkertaisen toimeentulon. Se muodostuu ihmisistä, jotka tällä hetkellä ovat suorastaan hädissään tulevaisuutensa vuoksi. Tiedän, että täällä käyty keskustelu on monelta osin loukannut syvästi heitä ihmisinä.

Täällä on esitetty moneen otteeseen, että muiden väestöryhmien, esimerkiksi työttömien, yksinhuoltajaäitien ja yleensä palkansaajien, tulisi saada täysi kompensaatio elintarviketalouden tukipaketista. Kyllähän me jokainen kannamme huolta työttömistä ja yksinhuoltajista, mutta eihän kai kukaan ole väittänyt, että EU-jäsenyys jollakin tavalla heikentäisi heidän tai yleensä palkansaajien asemaa? Jos näin olisi, miksi ihmeessä tuota jäsenyyttä yleensä meille tavoiteltaisiin? Viljelijöiden toimeentulon ilman kansallisia toimia tapahtuva liittyminen kuitenkin käytännössä lopettaisi. Suunniteltujen kansallisten toimienkin jälkeen heidän tulonsa putoaisivat keskimäärin parikymmentä prosenttia. Mitä kompensaatiotarvetta se voisi aiheuttaa?

Arvoisa puhemies! Vaikka sosialidemokraattien käytös tässä keskustelussa on saanut minut entistä epäilevämmäksi koko Euroopan unionin asiassa, eikä sitä epäilyä vähäkään hälventänyt myöskään kokoomuksen ryhmäpuheenvuoro, pikemminkin päinvastoin, olen kuitenkin tässä vaiheessa päätynyt antamaan hallitukselle luottamukseni. Kesä ja syksy näyttävät, millaisessa yhteisymmärryksessä kansallisten toimien toteuttaminen voidaan toteuttaa, miten laajalla pohjalla niihin ja niiden pysyvyyteen voidaan sitoutua ja miten EU niihin suhtautuu. Lopullisen kannanoton aika on niiden jälkeen.

Ed. L e h t o s a a r i : Herra puhemies! Eduskunta ja koko Suomen kansa ovat joutuneet nyt itsenäisyytemme ajan suurimman kysymyksen eteen: liittyäkö Euroopan unioniin vai sanoako koko hankkeelle "ei". Tämä kysymys on myös minulle ja, niin kuin täällä keskustelussa on tullut esille, hyvin monelle muulle edustajalle varmasti eräs elämämme vaikeimpia kysymyksiä.

Euroopan unionin jäsenyyskysymys jakaa kansanedustajien samoin kuin kansalaistemme mielipiteet jyrkästi kahtia. Osa suomalaisista on menossa suurella hingulla EU:hun toisten vastustaessa kiivaasti koko hanketta. Merkittävä osa suomalaisista on taas ymmällään kysellen, mikä nyt on viisasta ja mikä ei.

Euroopan unionin jäsenyyskysymys tuli ehkä sittenkin monelle yllättäen. Kun istuva eduskunta aloitti työt kohta neljä vuotta sitten, EU:hun liittymisestä ei juuri puhuttu. Sen sijaan olimme silloin pitkälti yksimielisiä Etan tarpeellisuudesta. Pidimme sitä välttämättömänä ja uskoimme,

että Eta-sopimuksen turvin takaamme taloudellisen kanssakäymisen Euroopan unionin maihin. Mutta kun Ruotsi jätti ehkä yllättäen jäsenyyshakemuksen Brysseliin, tuli myös meille Suomessa hirmuinen kiire hypätä samaan junaan. Nyt tuo juna on tullut monien vaikeitten vaiheitten jälkeen asemalle ja edessämme on reitinvalinta. Me olemme nyt niin täällä eduskunnassa kuin pian kansakuntana tienhaarassa, jossa meidän on valittava tie, jota lähdemme kulkemaan. Meillä on edessä valinta: joko mennä mukaan EU:hun tai jäädä ainakin toistaiseksi sen ulkopuolelle.

Herra puhemies! Olen henkilökohtaisesti askaroinut tämän asian ympärillä varsin paljon ja tullut ehkä entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että sittenkin maamme kannalta turvallisin tie tästä eteenpäin on jäädä Euroopan unionin ulkopuolelle. Täällä käytävä keskustelu on vahvistanut entisestään näkemystäni. Vielä jokin aika sitten olin valmis uskomaan, että maassamme löytyy varsin laaja yhteisymmärrys EU-kysymyksessä ja erityisesti siihen liittyvässä kansallisessa tukipaketissa, joka on aivan välttämätön. Oletin, että keskeiset poliittiset tahot yhdessä maamme yritys- ja talouselämän kanssa tukevat niitä kansallisia tavoitteita, jotka hyvin oleellisesti liittyvät mahdolliseen jäsenyyteemme. Uskoin vahvasti, että tämä historiallinen ratkaisu yhdistää ainakin kaikki suomalaiset hyvin keskeiset tahot. Mielestäni jos milloin niin nyt olisi ollut taas tässä maassa yhteen hiileen puhaltamisen aika.

Toisin kuitenkin on käynyt. Viime viikkojen julkinen keskustelu samoin kuin täällä eduskunnassa viimeisen vuorokauden aikana pidetyt puheet ovat olleet aivan muuta. Voi aivan oikeutetusti sanoa, että yhteisymmärrys EU-hankkeeseen liittyvien kansallisten päätösten osalta on tipotiessään. Näin on koko maassa, mutta varsinkin täällä eduskunnassa. En tiedä, onko yhteisymmärrykseen tältä osin edes tosissaan pyritty. Ei siihen ainakaan ole päästy.

Olen tullut johtopäätökseen, että Suomi ei ole kerta kaikkiaan kypsä nyt liittymään Euroopan unioniin. Me emme ole kypsiä taloudellisesti, mutta emme varsinkaan henkisesti näin suureen muutokseen.

Suurin erimielisyys käynnissä olevassa keskustelussa on syntynyt, niin kuin tämäkin keskustelu on osoittanut, elintarvikepaketin ympärillä. Poliittinen oppositio, varsinkin sosialidemokraatit, samoin kuin julkinen sana on onnistunut luomaan kuvan, että maataloustuottajat tulevat saamaan jättipotin mahdollisen EU-ratkaisun kylkiäisenä. Näillä perättömillä jutuilla viljelijäväkeä on mollattu enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin. Viljelijäväki on kokenut tämän ajan ylilyönnit ehkä jopa kovemmiksi kuin 60-luvun vuodet, jolloin kampanjoitiin tietyltä tunnetulta samalta taholta: tapa talonpoika päivässä.

Samalla kun viljelijät on masennettu, tämän hirmuisen möykän tuloksena ns. veronmaksajat on saatu lähes raivon valtaan. Ainakin tässä asiassa pääoppositiopuolue on yliampuvilla jutuillaan onnistunut täydellisesti.

Mikäli Suomi liittyy EU:hun, moni asia muuttuu maassamme. Suurimman muutoksen kouriin joutuvat maaseutu, maataloustuotanto, elintarviketeollisuus. Kun tuottajahinnat mahdollisen EU-ratkaisun myötä ensi vuoden alusta lähtien tipahtavat keskimäärin nykyhinnoista puoleen, tietää se ilman kansallista tukipakettia maataloustuotannon totaalista loppumista. Tämä maataloustuotannon raju alasajo saattaakin olla monilla tahoilla tähtäimessä.

Uskoin vielä jokin aika sitten, että edellä mainitut maamme vastuulliset voimat hyväksyisivät sen, että Suomi on myös tulevaisuudessa omavarainen keskeisten elintarvikkeitten osalta. Tämäkin oli lapsenuskoa. Tämän ajatuksen hyväksyminen turvaisi maaseudun asuttuna pysymisen. Se mahdollistaisi usean sadantuhannen työpaikan säilymisen alkutuotannossa ja sen liitännäisinä eri aloilla ja tietysti sen, että meillä olisi kaikissa olosuhteissa puhtaat, hyvät elintarvikkeet. Tähän päämäärään myös hallitus on ponnistellut ja tähdännyt, kun se kansallista tukipakettia laati. Jokainen, joka vähänkin tuntee ja tietää maamme maataloustuotantoa ja meidän olosuhteitamme, ymmärtää sen, että Suomessa on täysi mahdottomuus tuottaa elintarvikkeita kotimaisilla kustannuksilla ja eurohinnoilla. Siksi tämä kotimainen paketti on rakennettu. Tämä linja ei näy kuitenkaan kelpaavan. Kun olen tarkalla korvalla kuunnellut pidettyjä puheita, olen saanut vaikutelman, että eduskunnan enemmistö vastustaa tätä linjaa. Kansallisen tukipaketin, joka on täysin välttämätön, takana ei ole juuri toisia kuin poliittinen keskusta. Jos ja kun näin on, kysyn: Miksi viljelijöitä narrataan ja kuluttajia ärsytetään?

Olen tullut päätelmään, että eduskunnan enemmistö haluaakin maataloustuotannon alasajoa, joka johtaa automaattisesti jo nyt suurien työttömyysjonojen tuntuvaan kasvuun, maaseudun autioitumiseen ja moniin muihin suuriin ongelmiin.

Herra puhemies! Maatalouskysymykset ovat vain yksi, tosin hyvin merkittävä, osa integraation ympärillä. Paljon vähemmälle huomiolle on jäänyt yhteisen raha-, puolustus- ja turvallisuuspolitiikan muodostuminen, jotka kuuluvat oleellisena osana Euroopan unioniin menoon. Mikäli liitymme Euroopan unioniin, meistä tulee yksi pieni osa Eurooppaa ja myös nämä sektorit ovat yhtenäisiä muiden EU-maiden kanssa.

Rahapolitiikan osalta yhdentyminen tietää myös päätösvallan luovuttamista pois omasta maastamme. Käytännössä se merkitsee ainakin sitä, että maassamme totuttuihin kurssiheilahduksiin ei ole enää mahdollisuutta. Pitemmällä aikavälillä se tietää mitä todennäköisimmin yhteisen valuutan käyttöön ottamista ja sen myötä markasta luopumista.

Mikä merkitys EU:lla on maamme tulevaan puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaan, sen arvioiminen on jo paljon vaikeampaa. Tämä kysymys on kuitenkin meille kansakuntana äärimmäisen tärkeä. Sitä myös kansalaisten keskuudessa puntaroidaan hyvin paljon. Omakohtaisesti olen myös hikoillut tämän lohkon ympärillä varsin tiiviisti. Onko Suomen turvallisuuspoliittisesti viisaampaa liittoutua vahvasti länteen vai jäädäkö ulkopuolelle, on loppujen lopuksi yksi suurimmista kysymyksistä EU-asiassa.

Herra puhemies! Suomen mahdollinen liittyminen Eurooopan unioniin on siis kansamme kannalta erittäin suuri asia. Se on linjavalinta, jonka seuraamukset, niin kielteiset kuin myönteiset, tulevat näkymään jokaisen suomalaisen tulevassa elämässä. Meillä on kansakuntana nyt edessä kaksi tietä: Meidän on valittava joko EU:hun meno nyt tiedossa olevilla ehdoilla tai sitten jättäydyttävä yhteisön ulkopuolelle.

Henkilökohtainen kantani, niin kuin jo alussa totesin, on, että emme liity Euroopan unioniin. Uskon, että viimeksi mainittu tie on sittenkin maamme kannalta varmempi. Jos Suomi valitsee näkemykseni mukaisen tien, luulen vahvasti, että myös Ruotsi ja varsinkin Norja tekevät samoin. Me voisimme silloin yhdessä jatkaa elämäämme Etan turvin, joka takaa meille täydellisen taloudellisen yhteistyön muuhun Eurooppaan. Meille jäisi myös oma kansallinen päätösvalta hyvin moniin keskeisiin asioihin, jotka meille ovat aika vaikeita, mutta erittäin tärkeitä. Me näkisimme myös samalla, mihin ja miten Eurooppa kehittyy. Uskon vakaasti, että Suomi pääsee, jos se näyttää välttämättömältä, myöhemminkin Euroopan unioniin. Kyllä sinne maksumiehet aina mahtuvat.

Herra puhemies! Miten tulen äänestämään luottamuslauseäänestyksessä, selviää tänään kello 12.00 alkavassa täysistunnossa.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Näillä myöhäisillä yöhetkillä keskustelu näyttää jäävän aika tavalla jäsenten väliseksi. Edessä ja takana näyttää olevan keskustalaisia puhujia. Toisaalta, onhan tämä juhlava hetki meidän tornionlaaksolaisten kannalta ja ainutlaatuinen, koska samanaikaisesti nyt on puhemiehen ja puhujan paikalla tornionlaaksolainen. Siksipä sopii hyvin tarkastella käsiteltävänä olevaa asiaa nimenomaan tornionlaaksolaisesta näkökulmasta.

Olemme nähneet keskustelun kuluessa, että pääasiaa eli kysymystä Euroopan unioniin liittymisestä voi lähestyä hyvin monista lähtökohdista. Itse lähden todellakin arvioimaan asiaa erityisesti kotiseutuni Tornionlaakson näkökulmasta.

Kun asun Ruotsin rajalla, minua kiinnostaa ei vain se, mikä on Suomen ratkaisu, vaan myös se, mitä Ruotsi tekee. Tässä mielessä olisi tietenkin ollut helpompi edetä sellaisessa marssijärjestyksessä, että Ruotsin ratkaisu olisi ollut etukäteen tiedossa ennen omaa päätöstämme. Parasta minusta olisi, että Suomen ja Ruotsin ratkaisu on samanlainen eli joko molemmat mukana tai molemmat ulkopuolella. Kun Suomi nyt kuitenkin joutuu ottamaan kantaa ennen Ruotsia, mainitun näkökohdan huomioon ottaminen on tietysti vaikeaa ja mahdotontakin. On pakko ratkaista kanta omista suomalaisista lähtökohdista. Tämähän ei sinänsä ole paha asia, sillä näin ratkaisun teossa korostuvat nimenomaan kansallisesta edusta lähtevät perusteet.

Annan tuen hallitukselle ja valtuudet hoitaa asiaa eteenpäin. Tämä merkitsee tietysti ilman muuta myös myönteistä kantaa Euroopan unioniin liittymiseen. Me kuulumme läntiseen Eurooppaan niin historiallisista kuin maantieteellisistäkin perusteista arvioiden. Meille Tornionlaaksossa asia on myös hyvin käytännöllinen. Emme halua Tornionjoelle Euroopan unionin rajaa.

Tornionlaaksossa on kokemusta vastaavasta tilanteesta. Haminan rauhassa vuonna 1809 Ruotsin ja Venäjän raja siirtyi Tornionjoelle. Se merkitsi historiallisen Tornionlaakson jakamista kahtia. Läntinen puoli jäi Ruotsiin ja itäinen Venäjälle. Tornionjoen itäisen puolen vuosisatainen yhteys Ruotsiin katkesi. Tällä oli jokilaakson kehitykseen tuhoisa vaikutus. Suotuisa taloudellinen ja kulttuurinen kehitys ei vain pysäh-

tynyt vaan taantui vuosikymmeniksi, jopa vuosisadaksi.

Pelkään, että sama toistuisi jälleen, jos Ruotsi liittyisi Euroopan unioniin, mutta Suomi jäisi ulkopuolelle. Me olemme Tornionlaaksossa kehittäneet monipuolisen yhteistyön rajan yli Ruotsin ja Suomen kuntien kesken. Se kattaa monipuolisesti lähes kaikki mahdolliset elämänalat. Raja on melkeinpä menettänyt merkityksensä perinteisessä mielessä. Olisi todella korvaamaton vahinko, jos tämä kaikki nyt tehtäisiin tyhjäksi.

Sama perustelu, minkä me Tornionlaaksossa tunnemme konkreettisesti sijainnistamme johtuen, pätee koko Suomeen. On kansallisen etumme mukaista pyrkiä vahvistamaan siteitämme läntiseen Eurooppaan. EU-ratkaisu on johdonmukainen jatko sille politiikalle, jota Suomi on harjoittanut koko sodanjälkeisen ajan. Monilla sopimuksilla olemme liittyneet läntiseen Eurooppaan.

En ole huomannut, että keskustelussa kukaan olisi asettanut kyseenalaiseksi näiden sopimusten positiivista merkitystä Suomelle. Kielteinen ratkaisu johtaisi väistämättä jo saavutettujen etujen murenemiseen. Suomi menettäisi todella paljon siitä, mitä vaivalla on rakennettu menneitten vuosikymmenien aikana.

Minusta on täysin selvää, että jäsenyyden hyväksyminen edellyttää myös kansallisen tukipaketin hyväksymistä. On aivan oikein, että nämä kaksi asiaa on sidottu yhteen. Jos sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossaan esittämä kanta, jonka mukaan tuetaan Euroopan unioniin liittymistä mutta vastustetaan kansallista tukipakettia, voittaisi, saman tien saataisiin heittää hyvästit ainakin toistaiseksi Euroopan unionille. Siinä tilanteessa eduskunnasta löytyisi varmasti aivan riittävä määrä ei-ääniä. Kun tämä tosiasia on kaikkien tiedossa, tuntuu omituiselta, että pelkän propagandan takia levitetään maatalousvastaista hysteriaa. Se on lyhytnäköistä politiikkaa ja vastoin kansallista etua.

Opposition puolelta asiat on tahallaan pyritty kääntämään ylösalaisin ja häikäilemättä on levitetty ja markkinoitu mielikuvaa, että maataloudelle annetaan muka lisätukea. Tukipaketti ei merkitse tosiasiassa mitään lisää mutta pienentää sitä tulonvähennystä, joka maatalouden harjoittajia on EU:hun liittymisen takia uhkaamassa. Kompensaatio ei ole edes riittävä mutta mahdollistaa kansallisen elintarvikehuollon jatkumisen. Se antaa mahdollisuuden siihen, että maatalouden harjoittaminen on tulevaisuudessakin mahdollista myös äärialueillamme Lappia myöten.

On ollut hätkähdyttävää havaita, että jotkin tahot näyttävät vähät välittävän kotimaisen elintarviketalouden kohtalosta. Uskotaanko todella, että vastaisuudessa voitaisiin jättäytyä tuontielintarvikkeiden varaan? Minusta euromarkettien varaan ei pidä koskaan jättää elintarvikehuoltoamme. Vain omavarainen kansallinen tuotanto takaa kaikissa olosuhteissa leivän.

Herra puhemies! Olen sitä mieltä, että nykyisen hallituksen johdolla uskaltaa lähteä Euroopan unioniin. Vaikeassa neuvottelutilanteessa hallitus on pystynyt aikaansaamaan sopimuksen Brysselissä ja sopinut myös sellaisesta kansallisesta tukipaketista, joka antaa perustan kansalliselle elintarviketaloudelle myös tulevaisuudessa. Epäröimättä annan siksi tulevassa äänestyksessä tukeni hallitukselle.

Ed. K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Kesäyö on jo pitkällä, mutta kun meillä on käsiteltävänä kansakunnan ja koko Suomen kannalta niin tärkeä kysymys, niin en pidä ollenkaan turhana omistaa muutamaa yön hetkeä tälle asialle.

Kun me puhumme Suomen liittymisestä Euroopan unioniin, on hyvä palata vuoteen 1992 eli alkutilanteeseen. Pidin tuolloin oikeana, että Suomi jättää uudenlaisessa Euroopassa Euroopan unioniin jäsenhakemuksen, jotta sitä voidaan käsitellä yhtä aikaa Itävallan ja Ruotsin kanssa. Muistutin silloin, ja minusta se on edelleen syytä pitää mielessä, että Euroopan unioni ei ole mikään ihanuuksien ihmemaa. Mitään ei tule ilmaiseksi, päinvastoin voi sanoa, että se on kovan kilpailun yhteisö.

Monen asian, jotka liittyvät Euroopan unioniin, suhteen olen hyvin kriittinen. EU:n politiikka ja EU-rakennelma kaipaavat mielestäni remonttia. Sen osoittavat äsken käydyt laimeat EU-parlamenttivaalitkin. Nykyisten jäsenmaidenkaan ihmiset eivät täysin koe EU:ta omakseen.

Uskon myös siihen, että muutos on mahdollinen, jopa niin, että monen asian on pakko muuttua, mutta se tietysti riippuu ensisijaisesti jäsenmaiden hallituksista, jäsenmaiden kansalaisista. Varmasti myös Suomi, jos se on Euroopan unionin jäsen, voi siihen omalta osaltaan vaikuttaa, tietenkin pienenä jäsenmaana.

Sen vuoksi on hyvin tärkeätä, että me myös linjaamme sitä toimintapolitiikkaa, jonka Suomi sitten jäsenenä omaksuisi. Oli erittäin hyvä, että pääministeri puuttui välikysymysvastauksessaan

tähän. Hän puhui laajasta eurooppalaisesta yhteistyöstä, kestävään kehitykseen tähtäävästä ympäristöpolitiikasta. Hän puhui myös hyvistä kokemuksistamme pohjoismaisesta yhteiskuntamallista, demokratiasta, avoimuudesta, sukupuolten välisestä tasa-arvosta, sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja omaleimaisesta kulttuurista.

Tämä oli hyvin myönteinen asia, mutta olisi ollut vielä parempi se, että hallitus olisi tuonut tämän toimintalinjan esille jo silloin, kun jäsenyyttä lähdettiin hakemaan, niin että Euroopan unionissa olisi voitu jollakin tavalla heti hahmottaa, mitkä asiat ovat meille tärkeitä ja miten aiomme jäsenenä toimia.

Jäsenhakemuksen jättämisen ehtona pidin sitä, että neuvottelutulos aikanaan alistetaan kansanäänestykseen. Muistan hyvin, että tämä ei aluksi herättänyt mitään riemun kiljahduksia hallituksessa eikä tasavallan korkeimmassa johdossakaan. Puhuttiin vastuun pakoilusta. Joku puhui vaarallisen tien valitsemisesta. Kansanäänestys ei ole päätöksentekijöiden vastuun kiertämistä. Kysymys on kansalaisten oikeudesta ilmaista näkemyksensä maamme valtiosäännön perustavanlaatuiseen muutokseen.

Selvää on, että päätöksentekijät, presidentti, kansanedustajat ja ministerit, tekevät lopulliset ratkaisut ja kantavat vastuun myös niistä. Minä pidän hyvin tärkeänä sitä, että jokainen kansanedustaja tulee ennen kansanäänestystä ilmaisemaan oman näkemyksensä ja vakaumuksensa EU-jäsenyydestä ja siihen liittyvistä kysymyksistä.

Monista kriittisistä näkökohdista huolimatta minun johtopäätökseni tässä tilanteessa on se, että neuvottelutulos tulee allekirjoittaa ja saattaa sopimus kansallisine toimineen kansalaisten arvioitavaksi. Minä kannatan Suomen Euroopan unionin jäsenyyssopimuksen hyväksymistä ja toivon, että suomalaiset päätyisivät kansanäänestyksessä samaan tulokseen. Jos suomalaisten enemmistö kuitenkin on toista mieltä, lupaan ottaa sen huomioon ratkaisevassa eduskuntakäsittelyssä, eli minua kansanäänestyksen tulos sitoo.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän maailma on erittäin epävarma ja epävakaa. Kukaan meistä, sen paremmin kuin erilaiset asiantuntijatkaan, ei tiedä, millainen tulevaisuuden Eurooppa on ja miten Euroopan unioni kehittyy, syveneekö integraatio, millaiseksi EU-rakennelma muotoutuu. Saattaa olla jopa niin, että Euroopan unionilla on edessään erittäin vaikeat ajat. Ratkaisut on kuitenkin tehtävä keskellä suurta epävarmuutta. Tällaisessa tilanteessa olisi ollut erittäin arvokasta arvioida erilaisiin kehitysvaihtoehtoihin liittyviä riskejä. Tässä suhteessa on hyvin valitettavaa, että hallituskaan ei ole tätä riskien arviointia korostanut, ei ole sitä pyrkinyt edesauttamaan.

EU-jäsenyysratkaisuun liittyy hyvin paljon asianäkökohtia, mutta siihen liittyy myös hyvin vahvoja arvovalintoja. Tämä on tietysti myös syy siihen, että tämän kysymyksen ympärillä myös tunteet ovat kuumina ja lainehtivat. Se kertoo, että meillä on arvot tallella ja että me olemme tärkeiden asioiden äärellä.

Arvoisa puhemies! Elintarviketalouden sopeutuspaketti on nostattanut erityisen paljon tunteita salissa ja myös salin ulkopuolella. Mielestäni hallituksen tyylipisteet asiassa eivät ole kovin kehuttavat, ja pidän jollakin tavalla ymmärrettävänä myös sitä, että tavalliset ihmiset kokevat asian aika kohtuuttomana. Monella on sellainen käsitys, minusta se nyt ei aivan väärä ole, että hallitus ei ole täydellä tarmollaan paneutunut työttömyyden hoitamiseen. Kun moni kamppailee velkojen ja vaikean työttömyyden keskellä, helposti tulee ajatus, että maatalous saa jotakin aivan liikaa, ja kun siitä vielä puhutaan päivästä toiseen, tuntuu, että se hautaa alleen kaikki muut asiat.

Valitettavaa on se, että yhteisymmärrystä ei yhteiskunnassa tämän EU-ratkaisun ympärillä eikä muutenkaan ole syntynyt. Tätä yhteisymmärrystä olisi tarvittu jo talouskriisin ratkomisessa, ja minä näen, että vaikea tilanne tänä päivänä on eräänlaista seurausta siitä, että nokittelu on jatkunut jo pitempään. Syytä on tietysti sysissä ja sepissä. Hallitukselta, siltä joka on vallassa, edellytetään aina erityisen paljon luottamusta rakentavia toimia, mutta ei oppositiokaan ole kädenojennuksia esittänyt. Pieni kansakunta pärjää kuitenkin vain siten, että sillä on itseluottamusta ja innovaatiokykyä, siten että sillä on yhteisvastuuta ja yhteistyöhenkeä. Niitä tarvitaan myös silloin, kun hoidetaan jäsenenä Euroopan unionissa suomalaisten asioita.

Minä itse pidän aivan turhanaikaisena sitä, että kinataan, kuuluuko kansallinen paketti EU-ratkaisuun vai ei. Minusta on aivan selvä asia, että se kuuluu. Sisällöstä tietysti voidaan olla monta mieltä. Itse näen kuitenkin, että hallituksen periaatepäätöksen pohjalta löytyy ratkaisut tämän kysymyksen hoitamiseen. Suomi ei voi sallia elintarviketaloutensa taantumista niin alas, että se vaarantaisi elämisen näillä leveysasteilla.

Maatalous- ja aluepolitiikan tulee taata Suomelle riittävä elintarvikehuolto jopa senkin varalta, että EU mahdollisesti joskus purkautuisi. Minä nimittäin en usko, että ihminen pystyy koskaan luomaan mitään ikuista.

Arvoisa puhemies! Kuuntelin hyvin tarkkaan pääministerin välikysymysvastausta maanantaina. EU-ratkaisun turvallisuuspoliittista ulottuvuutta käsiteltiin edelleen valitettavan pidättyvästi. Vasta viime elokuussahan ulkoministeri myönsi, että "Suomi hakee EU-jäsenyyttä myös turvallisuuteen liittyvistä syistä". Myöskään presidentti ei pidä aiheellisena keskustella ennen kansanäänestystä siitä, liittyykö Suomi Länsi-Euroopan unionin Weu:n tarkkailijajäseneksi vai peräti jäseneksi. Presidentti sanoo, että jälkiruoka syödään vasta pääruoan jälkeen. Viittaan presidentti Ahtisaaren haastatteluun Helsingin Sanomissa 3.6. tänä vuonna.

Totta tietysti on, että jälkiruoka syödään pääruoan jälkeen, mutta useimmiten jo pöytään istuttaessa on esillä koko menu. Kun tasavallan johto haluaa työntää ruokalistan pöytäliinan alle, jää kysymään miksi. EU-ratkaisumme on selkeästi sitoutumisen ratkaisu. Sen vuoksi vanhan puolueettomuus-termin käyttäminen on minusta tässä kohtaa harhaanjohtavaa. Jos EU-jäsenyys toteutuu, edessä on arvioni mukaan ainakin Weu:n, EU:n sotilaallisen käsivarren, tarkkailijajäsenyys.

Mitä muuta? Sitoutumisemme länteen vahvistuu. Johtaako se liittoutumiseen, johtaako se sotilasliittoon ja jos uusia ratkaisuja tehdään, järjestetäänkö niistä uusi kansanäänestys? Itse tietysti näen, että näin pitäisi olla, jos tässä pidemmälle edetään. Näistä kysymyksistä pitäisi kuitenkin nyt keskustella hyvin avoimesti ja suorittaa myös avointa arviointia. Ne ovat osa tätä ratkaisua.

Kansalaiset odottavat hallituksen erittelevän vaihtoehtoja. Uskon, että tämä odotus korostuu hyvin vahvasti ennen lokakuun kansanäänestystä. Kukaan meistä ei tiedä, millainen on tulevaisuuden Eurooppa, ei myöskään turvallisuuspoliittisten näkökohtien osalta. On hyvin tärkeätä, että arviointia tehdään ja että ymmärretään, että turvallisuus on tänä päivänä paljon laajempi käsite kuin vain hyvä puolustus ja hyvä ulkopolitiikka.

Arvoisa puhemies! Lähdin hallituksesta keväällä 1992, koska pidin hallituksen talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa vääränä. Näkemykseni ei tältä osin ole muuttunut. Katson, että hallitus ei edelleenkään pane riittävästi painoa työllisyyden kohentamiseen eikä harjoita oikeudenmukaista sosiaali- ja veropolitiikkaa. Tässä suhteessa odotan edelleen parannusta.

En usko siihen yhteen ainoaan oikeaan vaihtoehtoon, joka on jostain ulkopuolelta annettu. Kyllä tämä on itse valittu tie, valitettava uusoikeistolainen tie, jolta toivoisin tietysti hallituksen pikaista paluuta. Se tie on hyvin yksipuolisesti rahan ja eriarvoisuuden politiikkaa, jolloin ihmisarvo jää taka-alalle.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, johtopäätökseni tässä tilanteessa on se, että meidän tulisi nyt nopeasti allekirjoittaa neuvottelutulos ja saattaa jäsenyyssopimus kansalaisten arvioitavaksi siitä huolimatta, että näen Euroopan unionin demokratiakäsityksessä hyvin paljon puutteita. Näen hyvin huonona asiana sen, että ympäristöarvot eivät ole saaneet painokkaampaa sijaa. Aivan liian vähän Euroopan unionin puitteissa puhutaan sosiaalisesta vastuusta, puhutaan vain markkinoiden vapauksista.

Pidän myös hyvin välttämättömänä, että jos Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi, arvioimme uudelleen osallistumisemme Emun kolmanteen vaiheeseen. Siihen liittyy hyvin paljon näkökohtia, jotka eivät ole välttämättä meidän kannaltamme myönteisiä. Mutta nyt tässä tilanteessa junaa ei pidä suistaa raiteilta, vaan tulee pitää huolta siitä, että se pääsee seuraavalle asemalle ja että suomalaiset voivat todella sanoa oman näkemyksensä tästä suuresta kysymyksestä.

Ed. R a u r a m o : Herra puhemies! Välikysymyskeskustelu on kestänyt yli 20 tuntia, ja reilu kolmannes kansanedustajista on käyttänyt tässä keskustelussa puheenvuoron. Silti tämän keskustelun perusteella tullaan todennäköisesti väittämään, ettei kansalaisilla ole riittävästi tietoa Euroopan unionin asioista eikä asioista ole keskusteltu riittävästi. Keskustelu on osoittanut, että asia ei ole yksinkertainen ja asiasta ei ole kaikilta osin kovin selkeää tietoa esitettävissä.

Välikysymys on kohdennettu turvallisuuspolitiikkaan, ja sen ympärillä keskustelu on myös varsin paljon kulkenut. Se on luonnollisesti tärkeä asia, ja on aivan oikein, että Suomen turvallisuus- ja puolueettomuuspolitiikasta käymme seikkaperäisen keskustelun. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että turvallisuustakuu, jonka yhdentyminen Euroopan unionin kanssa Suomelle luo, on liittymisen yksi keskeisimmistä asioista.

Muun muassa ed. Seppänen on väittänyt, että

suomalaisia on peloteltu Venäjän uhalla ja tämän vuoksi suomalaiset olisivat valmiit liittymään Euroopan unioniin. Itse näen asian kuitenkin siten, että suomalaiset ovat niin viisaita, että he kyllä näkevät itsekin, mitä Venäjällä tapahtuu, ei heille tarvitse sitä sen seikkaperäisemmin kertoa. Toisaalta ed. Seppänen on kirjassaan aivan samalla tavalla rivien välistä uhkaillut Suomea jopa ydiniskulla Venäjän suunnalta, jos Suomi liittyy Euroopan unioniin.

Siinä turvallisuuspolitiikan arvostelijat ovat olleet mielestäni ainakin jossain määrin oikeassa, kun he ovat sanoneet, ettei ole oikein väittää, ettei Suomen jäsenyydellä Euroopan unionissa olisi mitään turvallisuuspoliittisia seurauksia. Toki liittymissopimuksessa puhutaan, että vasta vuonna 1996 tarkastellaan, mitkä ovat turvallisuuspoliittiset seuraamukset.

Näen henkilökohtaisesti asian kuitenkin niin, että jäsenyys, vähintäänkin tarkkailijajäsenyys alkuvaiheessa Länsi-Euroopan unionissa, on itsestäänselvyys. Eikä nyt voi ainakaan kiistatta väittää, ettei Nato-jäsenyyskin olisi mahdollinen tulevaisuudessa. Käsitykseni mukaan myös melko suuri joukko suomalaisia ajattelee näin, enkä henkilökohtaisesti pidä asiaa ja Nato-jäsenyyttä lainkaan huonona.

Asia, joka ehkä tätä keskustelua on kaikkein eniten hallinnut, on maatalous ja ennen kaikkea siinä meidän oma kansallinen pakettimme. Tämä kansallinen paketti on myös hiertänyt omaa mieltäni varsin pitkään, ja voinkin sanoa, että olen aika lailla sosialidemokraattien kanssa tässä kohdassa samoilla linjoilla, kun he sanovat "kyllä" Euroopan unionin jäsenyydelle, mutta kotimaiselle maatalouspaketille "ei". Toivottavasti kotimainen maatalouspaketti — niin kuin ed. Kuuskoski sanoi äsken, että mikään ei ole ikuista — ei ole ikuinen. Kansallinen tukipaketti on mielestäni hinnaltaan liian korkea. Kokoomuksen eduskuntaryhmäkin oli varsin niukalla enemmistöllä sitä mieltä, että tämä paketti hyväksyttäisiin tällaisenaan. Melko suuri joukko olisi nähnyt, että olisi päädytty pienempään tukipakettiin, joka olisi sen lisäksi selvemmin kannustanut nykyistä yrittäjämäisempää maataloutta ja suunnannut tukea enemmän läntiseen ja eteläiseen Suomeen.

Herra puhemies! Mielestäni tämä keskustelu olisi saanut jatkua vaikka viikon, jos siinä olisi sen lisäksi käsitelty vähän laajemmin muitakin Euroopan unioniin liittyviä asioita, koska tämä on todennäköisesti viimeinen laaja keskustelu ennen kansanäänestystä Euroopan unionista.

Ihan lyhyesti totean liikennevaliokunnan jäsenenä, että liikennepuolella Euroopan unionin jäsenyys luo Suomelle pikemminkin hyviä mahdollisuuksia. Suomi on sopeutunut niin fyysisen liikenteen kuin sähköisen viestinnänkin puolella erinomaisen hyvin jo nyt EU:hun, ja varsinkin telepuolella Suomi on Euroopan johtavia maita, ja yhdentyminen Eurooppaan loisi tällä sektorilla erinomaisen hyviä mahdollisuuksia Suomelle olla selkeästi Euroopan johtava telemaa.

Fyysisen liikenteen, kuten maantieliikenteen, puolella on oikeastaan vain yksi asia, joka Suomen kannalta on ongelmallinen. Se on kuormaautojen mittojen ja painojen sopeuttaminen Euroopan vaatimalle tasolle. Tämä on siinä mielessä mielenkiintoinen asia, että tämä on niitä harvoja asioita, joita tarkoittaen Euroopan unionin vastustajat ovat kannattaneet, että tämä asia pitäisi nopeasti saattaa Euroopan unionin maita vastaavalle tasolle, vaikka se on Suomen elinkeinoelämälle kohtalaisen kallis toimenpide.

Herra puhemies! Kun vielä puhutaan siitä, että EU:sta ei ole mahdollisesti tietoa riittävästi liikkeellä, niin voin sanoa, että tietoa varmasti on runsain mitoin erilaisissa muodoissa, tosin ehkä osa sellaisessa, että se ei kovin helposti aukea kansalaisille eikä edes kansanedustajille. Mutta voin sanoa, että jopa sellaiselta hyvin suppealta alueelta kuin liikunnasta on tehty suomenkielinen, erittäin kansantajuinen kirja nimeltään Liikunnan europassi, jossa hyvin selkeästi kuvaillaan niitä liikuntasektorilla olevia ongelma-alueita, joita Euroopan yhdentyminen mahdollisesti aiheuttaa.

Herra puhemies! Vaikka kansallinen maataloustukipaketti hiertää edelleen mieltäni, siitä huolimatta olen päätynyt siihen lopputulokseen, että tulen äänestyksessä tänään antamaan hallitukselle luottamuslauseen, koska pidän EU-jäsenyyttä kuitenkin huomattavasti merkittävämpänä asiana kuin maatalouspakettia tai kotimaista tukipakettia, josta toivon, kuten alussa jo mainitsin, että se ei ole ikuinen.

Ed. M a l m : Talman, herra puhemies! Det är första gången regeringen Ahos förtroende skall mätas på allvar i riksdagen. Den förtroendeomröstningen gäller regeringen Ahos vara eller inte vara, men också om vi skall ha en politisk regering och en riksdag som kan ta ansvar för det svåra ekonomiska beslut som måste tas under den närmaste tiden. Det gäller frågan om EU-avtalet skall föras vidare till folkomröstning och det gäller inte minst frågan om det framöver skall föras

en politik i landet som ger regioner och näringar någorlunda lika möjligheter att överleva också om vi skulle bli EU-medlem.

Det skulle vara enkelt och i många kretsar populärt att fälla regeringen Aho på grund av den förda ekonomiska politiken och inför de svåra ekonomiska beslut som kommer att tas under de närmaste månaderna. Vi har dock knappast valts till representanter för Finlands folk för att göra det enkelt för oss. Vi har valts för att ta ansvar. Det ansvaret har vi inte om vi fäller regeringen och sannolikt medverkar till riksdagsupplösning i en tid när vi tvärtom borde försöka skapa stabilitet i landet.

Inför uppgörandet av 1995 års budget är det viktigt med trovärdighet, inte minst med tanke på de utländska intressen som sannolikt kommer att ge oss en del av de lån fosterlandet behöver för att uppfylla de lagstadgade åtagandena. Det är viktigt med stabilitet för att den gryende uppåtgående konjunkturen inte skall brytas. Det är viktigt för att vi med lägre räntor skall kunna stimulera investeringar och andra aktiviteter som medför sysselsättning och konsumtion.

Olisi yksinkertaista ja monissa piireissä suosittua kaataa Ahon hallitus harjoitetun talouspolitiikan perusteella ja lähikuukausina tehtävien vaikeiden talouspäätösten kynnyksellä. Meitä tuskin sentään on valittu Suomen kansanedustajiksi tehdäksemme asiat itsellemme helpoiksi. Meidät on valittu kantamaan vastuuta. Tätä vastuuta emme kanna, jos kaadamme hallituksen ja myötävaikutamme todennäköisesti eduskunnan hajottamiseen aikana, jona meidän päinvastoin tulisi pyrkiä luomaan vakautta maahamme.

Vuoden 1995 budjettia laadittaessa uskottavuus on tärkeää varsinkin, kun otetaan huomioon ne ulkomaiset tahot, jotka todennäköisesti antavat meille osan niistä lainoista, joita isänmaamme tarvitsee lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Vakaus on tärkeää, jotta orastava noususuhdanne ei katkeaisi. On tärkeää, että pystymme kannustamaan alhaisin koroin investointeja ja työllisyyttä sekä kulutusta luovia toimintoja.

Interpellationen gäller EU men jag tror att det viktigaste just nu trots allt gäller landet och ekonomin. Samhället skulle må sämre av en politisk kris där ingen skulle ta ansvar under en lång tid. Den frågeställningen väger sannolikt tyngre än unionsmedlemskapet för många av oss när det gäller att rösta om förtroende för regeringen.

EU-debatten har kommit in på avvägar i vårt land. I stället för att diskutera i sak så har all uppmärksamhet inriktats på lantbruket och näringens stödbehov i en EU-lantbrukspolitik. Den befolkningsgrupp, bönderna, som kanske minst av alla önskar ett medlemskap, har fått utstå mycket spe för behovet av nationellt stöd för att överleva. Ändå är det inte bönderna utan EU:s lantbrukspolitik som gör det nödvändigt med stödet.

Jag är förvånad att det är så många i vårt land som först nu vaknar upp till insikt om att EU har en politik som betyder låga produktpriser och höga stöd. Med vårt klimat betyder de låga priserna att EU:s normala stöd inte räcker till. Vi måste få ett nationellt stöd för att överleva om medborgarna vill att vi skall ha en egen nationell livsmedelsproduktion.

Puhemies! EU-keskustelu on maassamme joutunut hakoteille. Asiallisen keskustelun sijaan huomio on kokonaisuudessaan kohdistettu maatalouteen ja tämän elinkeinon tukitarpeeseen EU:n maatalouspolitiikassa. Viljelijöitä edustava väestöryhmä, joka ehkä vähiten toivoo EU:n jäsenyyttä, on saanut osakseen paljon ivaa sen vuoksi, että se tarvitsee kansallista tukea selvitäkseen muutoksesta. Ei kuitenkaan viljelijät vaan EU:n maatalouspolitiikka tekee tuen välttämättömäksi.

Olen hämmästynyt siitä, että niin monet maassamme heräävät vasta nyt huomaamaan, että EU:n politiikka merkitsee alhaisia tuotehintoja ja korkeita tukia. Meidän ilmastossamme alhaiset hinnat merkitsevät, että EU:n normaalituet eivät riitä. Me tarvitsemme kansallisen tuen henkiin jäämiseksi, jos kansalaiset haluavat meillä olevan oman kansallisen elintarviketuotannon.

För politikern och kanske även för andra är det intressant att diskutera miljarderna när det gäller lantbruket. För bönderna är det intressant vad man får för det man producerar och för den arbetsinsats man gör. När man kommer ner på gårdsnivå och börjar räkna tiomarkor och hundramarkor så känns talet om att EU-avtalet och det nationella stödpaketet skulle cementera nuläget som kvalificerat struntprat. Likadant är talet om att man vid övergång till ett medlemskap med knappt nationellt stöd skall åstadkomma en rationalisering och effektivering av näringen.

Poliitikkojen ja ehkä muidenkin on mielenkiintoista keskustella maatalouden miljardeista.

Viljelijöistä kiinnostavaa on se, mitä tuotoksesta ja työpanoksesta saadaan. Kun mennään tilatasolle ja aletaan laskea kymppejä ja satasia, niin puhe siitä, että EU-sopimus ja kansallinen tukipaketti sementoisi nykyisen tilanteen, tuntuu laadulliselta hölönpölöltä, samoin puhe siitä, että EU:hun mentäessä vähäisellä kansallisella tuella pystyttäisiin rationalisoimaan ja tehostamaan maatalouselinkeinoa.

Det som EU ger sammantaget med den nationella biten betyder ett avsevärt inkomstbortfall för lantbruket. Den försämrade lönsamheten kommer att medföra en betydande sänkning av ersättningen för utfört arbete. För mig är det en gåta varifrån de ekonomiska resurserna i en sådan utveckling skall tas till de omtalade strukturförändringarna. I den takt alternativa utkomstmöjligheter ges kommer böndernas antal att minska. Det är dock inte alls säkert att de som blir kvar kommer att ha tillräckligt med resurser för att överta det som andra lämnar.

Jag beklagar att det inte syns finnas möjlighet att komma till en nationell enighet om stödpaketet till lantbruket. Det betyder att regeringens löften binder bara för år 1995. Efter det ser vi som bönder bara ett tomrum som vi inte vet hur det kommer att fyllas. Denna osäkerhet är ett av de största frågetecknen för lantbrukarna då det gäller framtiden.

Det är klart att det förslag till nationellt stödpaket som nu föreligger kommer att vara tungt att bära för lantbruket. För en del kommer det att vara för tungt för att de skall överleva. Det som också är klart är att varje nedskärning från det nu föreslagna är en omöjlighet. Jag kan inte förstå att en sådan lösning skulle få böndernas stöd för ett medlemskap. Ingen kan kräva att en befolkningsgrupp skall stöda ett förslag som slår ut större delen av gruppen. De krav på nedskärningar av regeringens förslag till stödpaket med 4 miljarder som oppositionen kräver, betyder i praktiken att man begär ett "nej" till EU från böndernas sida.

On selvää, että nyt ehdotettu kansallinen tukipaketti on raskas maatalouden kannettavaksi. Osalle viljelijöistä se muodostuu selviytymisen kannalta liian raskaaksi. Selvää myös on, että jokainen leikkaus nyt ehdotetusta on mahdottomuus. En voi ymmärtää, miten sellainen ratkaisu voisi saada viljelijöiden tuen jäsenyydelle. Kukaan ei voi vaatia, että yksi väestöryhmä voisi tukea ehdotusta, joka veisi mennessään suuren osan ryhmästä. Vaatimus hallituksen tukipakettiehdotuksen leikkaamisesta 4 miljardilla, jota oppositio on vaatinut, merkitsee käytännössä kielteisen vastauksen pyytämistä viljelijöiltä EU-jäsenyyteen.

Vi är medvetna om att framtiden under alla omständigheter kommer att vara annorlunda än vad vi har i dag. Vad vi kan vänta för utveckling av lantbrukspolitiken utanför EU är svårt att förutse. Lyssnar man till yttrandena här i plenisalen så har vi inte heller något gott att vänta för lantbruket av våra egna beslutsfattare, varken som medlemmar eller utanför, speciellt inte från dem som förväntas ta över regeringsansvaret efter nästa riksdagsval. Jag kan nog inte förstå att någon kan vänta sig att bönderna skulle stöda en utveckling som vi med säkerhet vet att inte ger dem någon framtid. Oppositionens nedbantade förslag är garanterat inte en framtid.

Talman! EU-prosessen kommer sannolikt att gå vidare. Om regeringen Aho fälls så kommer lantbrukets situation i den processen att vara synnerligen osäker. Frågan om det nationella stödpaketet skulle med största sannolikhet vara öppen inför folkomröstningen. Utgående från den diskussionen som förts i plenisalen under de två senaste dagarna har vi ingenting bättre att vänta av en ny regering, tvärtom.

Trots min skeptiska inställning till ett EU-medlemskap så tror jag att det är bättre att processen går vidare till folkomröstningen med den nu sittande regeringen än med tänkbara alternativ.

Ed. P i h a : Arvoisa puhemies! Hyvät vielä paikalla olevat edustajat! Täytyy sanoa, että harvoinpa on näin kiihkeästi ja kauan, lähes kaksi vuorokautta, tullut odottaneeksi puhumaan pääsyä, mutta tuonpa minäkin nyt kuitenkin heinäni tähän vähintäänkin sekavaan seipääseen omalla puheenvuorollani.

Ed. Anderssonin ja muiden välikysymys on tuonut meille kansanedustajille puheenvuorojen määrästä päätellen ainakin halutun tilaisuuden keskustella EU-kysymyksestä kukin omalta näkövinkkeliltä ja oman eturyhmänsä suulla. Monta kertaa tuntuukin siltä, että kokonaisuus on monelta kansanedustajalta hämärtynyt ja keskitytäänkin mielummin sinänsä tärkeisiin, mutta kuitenkin vain pieniin detaljeihin. Kysymys, johon meidän itse kunkin on löydettävä vastaus, kuuluu "kyllä Eurooppa" vai "ei Eurooppa".

Keskustelua sekä täällä että kansalaisten keskuudessa kuunnellessa voisi monta kertaa luulla, että EU-jäsenyysratkaisu tehdäänkin maatalouden ehdoilla ja ainoastaan maataloutta ajatellen. Ei kai nyt kuitenkaan näin historiallista ratkaisua tehdä sen perusteella, halutaanko tukea maataloutta, kuinka paljon vai ei ollenkaan. Ei nyt anneta maataloudelle kohtuuttoman suurta roolia tässä asiassa. Asiat tulee asettaa oikeaan perspektiiviin. Maataloustukipaketti on vain yksi detalji, tilapäinen sellainen tässä historiallisessa EU-ratkaisussa.

EU-ratkaisun tekemiseen ainakin minulla vaikuttavat lukemattomat muut tekijät. Haluan Suomen paikan olevan Euroopassa. Pidän Suomen EU-jäsenyyttä tärkeänä siksi, että se tuo mahdollisuuksia Suomelle ja suomalaisille ottaa oma paikkansa Euroopassa ja antaa oma omaleimainen panoksensa Euroopan kehittymiselle. Se tuo mukanaan kilpailua, jossa ennustan suomalaiselle menestystä ja suomalaiselle kuluttajalle etua.

EU tuo suomalaisille nuorille mahdollisuuden vapaampaan kehittymiseen myös Suomen ulkopuolella ja tämän tietotaidon välittämiseen sitten myös Suomeen. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on mielestäni Suomelle etu, samoin Talous- ja rahaliiton jäsenyys on mahdollisuus, ei uhka. Se kylläkin edellyttää Suomelta tiukkoja toimia talouden kuntoon saattamiseksi. Mielestäni se on hyvä. Myöskään ympäristöongelmat eivät tunne rajoja. Niiden yhteinen hoitaminen on EU:n jäsenenä helpompaa.

Mikään onnela EU ei todellakaan varmasti ole, tuskinpa kukaan niin naiivi on, että niin uskoisikaan, ja siksi se myös vasta-argumenttina on kohtuullisen typerä. Suomen ei kuitenkaan kannata jäädä unionin ulkopuolelle ihmettelemään ja käskyjä vastaanottamaan. Minä ainakin haluan ja toivon myös niiden nuorten osalta, jotka vielä eivät pääse kansanäänestyksessä ääntään antamaan, että Suomi on tulevaisuudessa vaikuttamassa Euroopan kehitykseen unionin jäsenenä, jolloin Suomella on varsinaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kansallinen maatalouden tukipaketti on minullekin arka paikka, niin detalji kuin onkin. Itse kuulun niihin, joiden mielestä maatalouden olisi nyt ollut aika toteuttaa todellinen rakennemuutos. Yrittäjähenkeä tullaan tarvitsemaan myös maataloudessa. Sosiaalipolitiikkaa ja ns. yritystukea kun ei pitäisi keskenään sotkea. Hallituksella tämä muutoksen hetki oli yöllisissä neuvotteluissa, hallituspuolueiden eduskuntaryhmillä seuraavan yön neuvotteluissa — hämmästyttävän yöllisiä sekä hallituksen että näköjään eduskunnankin ratkaisut yleisesti ottaen. Se ehkä kertoo ja selittää ratkaisujen tasoa. Kukin päätelköön sen itse.

Kokoomus tämän kädenväännön vähemmistöasemassaan mielestäni hävisi. Kokoomuslaisia tavoitteita ei juuri maatalouden tukipaketista ole nähtävissä. Jotain kuitenkin sentään, ja nyt en tarkoita äänestyspäivämäärää, joka sekin toki ennen muita Pohjoismaita järjestettävänä puhuu itsenäisen ratkaisun puolesta.

Ainakin keskustalainen logiikka, jonka mukaan tukia tulee kansantalouden edun mukaisesti käyttää maksimaalisesti hyväksi, sai paketista kyytiä. Tämä logiikka kai kertookin jo sen, miksi jo vuosikymmeniä sosiaalipolitiikka on sekoitettu maatalouspolitiikkaan, ja tässähän kysymyksen ydin onkin. Nyt vasta kansalaisille ja varmaan monelle kansanedustajallekin paljastuu kokonaisuudessaan se tukien määrä, jota maatalouteen on syydetty, kun se on mukavasti paketoitu näytille. Kuitenkin nyt on sentään valoa tunnelin päässä näkyvissä, sillä tämän ratkaisun mukaanhan maatalouden tukipaketti on tilapäinen siirtymäkauden ratkaisu, jolla maataloudelle annetaan aikaa sopeutua. Sillä minä en usko keskustapuolueen mukaisesti siihen, etteikö maaseudulla voida muutakin tehdä kuin harjoittaa maataloutta, jopa jotain kannattavaakin.

Miksi sitten kokoomuksen eduskuntaryhmä hyväksyi tukipaketin, joka ei meitä tosiaankaan tyydyttänyt? Itse kuuluin siihen eduskuntaryhmän vähemmistöön, jonka mielestä hallituksen esitys olisi pitänyt hylätä ja neuvottelut käynnistää uudelleen paremman tuloksen aikaansaamiseksi. Enemmistö kuitenkin pelin ratkaisi, kuten demokraattisessa päätöksenteossa käy. Mielestäni kokoomus hukkasi silloin sen paikan, jossa vaikuttaminen paketin sisältöön olisi pitänyt tehdä. Nyt on turha enää nurista. Nyt ollaan jo sellaisessa tilanteessa, mikä ulospäin vaikuttaisi varsin surkuhupaisalta, ellei se olisi niin vakavalla asialla leikkimistä EU-kansanäänestyksen tuloksen kannalta. Hallitus riitelee, eduskunta riitelee, puolueet puoluekokouksissaan ja muissa yhteyksissään riitelevät, otetaanko kantaa vai eikö oteta. Kuinka tästä sekasotkusta voidaan kuvitella, että kansalaisille välittyisi selkeä kuva ratkaisunsa pohjaksi? Suomi on yhden historiansa suurimmista askeleista kynnyksellä. Nyt onkin aika ottaa lusikka kauniiseen käteen ja lusikoida yhdessä samaa puuroa, vaikka siinä muu-

tama karvasmantelikin olisi tässä vaiheessa mukana.

Arvoisa puhemies! Kokoomuslaiset hyväksyvät käsittääkseni hallituksen EU-poliittiset linjaukset maataloustukipaketteineen tässä vaiheessa siksi, että EU-ratkaisu on niin tärkeä ja keskeinen niin Suomelle kuin tietysti kokoomukselle, joka puolueena kai ensimmäisenä on sitoutunut Suomen EU-jäsenyyden puolesta. Meille tavoite on täysin selvä: "kyllä EU:lle".

Odotimme myös maatalouden tukipaketin ryhmänä hyväksyessämme, että keskustapuolue sitoutuu hallituksen EU-tavoitteeseen kunnolla eikä enää niin sanotusti venkoile. Sanoisin, että se ilmeisesti oli turha toivo, jos se olisi esitetty toiveena. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei toivonut vaan edellytti keskustalta selvää myönteistä kantaa asiassa.

Sen lisäksi maanviljelijät, joiden EU-myönteisyyttä paketin avulla toivottiin lisättävän, ovat ilmoittaneet mm. viikonlopun Hesarin välityksellä, että heille ei mikään väliaikainen tuki riitä ja he tulevat joka tapauksessa äänestämään EU:ta vastaan, eli palkansaajien ja kokoomuksen uhrautuminen tuntuukin aika turhalta tässä valossa. Tässä on nyt sekin vaara, että synnytetyllä kohulla on aikaansaatu palkansaajien ja muun väestön asenteiden muutos kielteiseen suuntaan EU-asiassa ja maanviljelijät ovat edelleen "Ei EU -liikkeessä". Kärpäsestä on kuitenkin tullut härkänen. Nyt pallo onkin Suomen keskustalla. Tämän kiistämättä liian kalliin maataloustukipaketin, jonka nieleminen itsellenikin tässä vaiheessa on karvasta kalkkia, täytyy riittää.

Nyt keskustapuolueelta voi jo kai edellyttää kunnollista sitoutumista EU-jäsenyyteen ja kunnon kenttätyötä omien piirissä negatiivisväritteisen sekoilun sijaan. Tämä nyt viimeistään on sellainen asia, missä keskustapuolue myös voisi käyttäytyä herrasmiesmäisesti ja ottaa selkeästi kantaa. Tämä on nyt se hetki, sillä tätä liputtamista kokoomuksen eduskuntaryhmä hyväksyessään maataloustukipaketin edellytti. Tässä eivät nyt auta pääministerin uhkailutkaan, vaan nyt on näyttöjen aika. Onko keskustapuolue sitoutunut Suomen EU-jäsenyyteen vai ei? Kaikessa ei kai sentään politiikassakaan voi venkoilla, ei keskustapuoluekaan?

Arvoisa puhemies! Nyt ollaan eduskunnassa leikkimässä tulella. Kansalaiset ovat ymmällään erilaisen propagandan välittämien tietojen ristitulessa. Hallituksen EU-politiikkaan kuuluu maan saattaminen EU:n jäseneksi. Se on tavoite, johon itse ainakin olen sitoutunut, vaikka siinä sivussa joudun nielemään maatalouden tukipaketin. Nyt olisikin jokaisen niin hallituspuolueissa kuin oppositiossakin mietittävä tarkkaan, antaako tämän tavoitteen valua hiekkaan politikoinnin ja oman edun tavoittelun takia. Jospa kerrankin olisimme kaukaa viisaita ja miettisimme kokonaisuutta ratkaisua tehdessämme!

Minä haluan, että Suomi on Euroopan unionin jäsen vuoden 1995 alusta. Tämä hallitus vieköön suomalaiset kansanäänestykseen ja saattakoon EU-tavoitteen läpi, jos se siihen on kokonaisuudessaan sitoutunut. Muutoin tullaan tilanteeseen, jossa kansanedustaja ei voi hallitukseen tässä asiassa enää luottaa.

Ed. S u h o l a : Arvoisa puhemies! Jos ainoa työkalu on vasara, asiat alkavat näyttää nauloilta. Kun kahden vuorokauden ajan on kuunnellut eduskunnan EU-keskustelua, mieli on käynyt vakuuttuneeksi vain siitä, että sen kummemmin taloutemme kuin myöskään henkinen kanttimme ei ole eurokunnossa. Vasaroita meillä kyllä on. Paukutuksen määrä on lisääntynyt, mutta kukaan ei enää täsmälleen tiedä, ketä lyö ja millä, puhumattakaan siitä, että tietäisi miksi. Mutta ehkä se sopii EU-keskusteluun. EU on edelleen enemmän joukko valistuneita arvauksia, toisaalta pelkoja, toisaalta ihannekuvia, kuin varmuutta siitä, mitä siihen liittymisestä seuraa. On oltava mukana, sanotaan, pitää päästä pöytään. Kukaan ei kuitenkaan voi osoittaa, mihin pöydässäolomme yltää.

Eduskunnan keskustelu on yhtä aikaa laajentunut ja supistunut. Se kulminoitui tuohon alkuillan debattiin, jonka toinen ääripää oli ed. Heidi Hautalan puheenvuoro, jossa hän totesi, niin kuin ed. Pihakin äsken, keskustelun supistuneen pelkäksi maatalouspaketin ympärillä tapahtuvaksi juupas — eipäs-inttämiseksi. Toisen ääripään paaluttivat edustajat Helle ja Lipponen. Ed. Helle totesi, että tässä välikysymyskeskustelussa on kyse siitä, onko hallitus hoitanut asioita hyvin vai huonosti. Ed. Lipponen kirkasti myös sosialidemokraattien lähtökohdan, joka oli kysymys: Mitä hallitus aikoo tehdä talouden uskottavuuden kuntoon saattamiseksi? Ja minä kun luulin, että me keskustelemme siitä, annammeko tälle hallitukselle valtuudet allekirjoittaa Suomen EU-jäsenyyssopimuksen.

Itse asiassa keskustelu muistutti taannoista ensimmäistä pankkitukikeskustelua, jonka loppupäätelmäksi tuli palopäällikkökielellä: väärin sammutettu. Nimittäin silloinhan sosialidemo-

kraatit hyväksyivät lain sisällön tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, mutta hylkäsivät sen kiireelliseksi julistamisen, koska hallitus on huono. Nyt näyttää pätevän sama logiikka: EU on hyvä ja välttämätön, mutta hallitus, joka vie meitä siihen, on huono.

Itsenäisen Suomen historian vakavimmassa tilanteessa oppositiojohtajan liki täydellinen vastuuttomuus kavahdutti ja osoitti, että puoluepeli nousee jälleen kerran asioiden ylle. Jos sosialidemokraatit haluaisivat todeta, että hallitus kaatuu, he pitäisivät tämän keskustelun tiukasti vain ja ainoastaan EU-jäsenyyskeskusteluna ja luottaisivat siihen, että hallituspuolueiden, erityisesti keskustan, EU-vastustajat kääntävät kupin äänestäessään asiasta. Mutta ennenaikaiset EU-vaalit sopivat kaikkein vähiten sosialidemokraateille. Siksi puheenjohtaja Lipponen lavensikin välikysymyksen koskemaan talouspolitiikkaa ja hallituksen hyvyyttä yleensä, provosoi uskoen, että hallituksen uskolliset puolustajat provosoituvat, ja niin tapahtuikin. Minäkin silmät säkenöiden ajattelin, että ai jaha, jos tässä tästä on kyse, ei tämä ole minun pelini, tässä minä en ole mukana.

Ed. Lipponen paljasti, että kyse on valtapelistä, ei vastuullisesta isänmaata koskevasta ratkaisusta, joka tehdään vain ja ainoastaan siitä lähtökohdasta asia-argumentein ja niihin sitoutuen. Keskustelu paljasti, että itsenäisen Suomen historian tärkeimmässä ratkaisussa poliittisen päätöksenteon huipulla yhtäkkiä onkin kyse siitä, kuka on nöyryyttänyt ketä ja kuka pyytää anteeksi keneltä ja kuinka monta kertaa kukakin on ketäkin kölin alta vedellyt ja ennen muuta kenen housut kestävät, kenen kantti kestää pisimmän pelin ja ovelimmat vedot.

Kun katsoi ja kuunteli tämäniltaista keskusteluryöpsähdystä, tuntui väliin siltä kuin istuisi harrastajateatterissa katsomassa näytelmää, jonka käsikirjoitus on kehno, niin erimittaisista asioista me keskustelimme, sillä epäsuhtaisia budjettilait ja EU ovat. EU:lla ja budjettilaeilla on yksi ainoa kosketuspinta, ja se on se, millä me maksamme jäsenyytemme, mitä se kansantaloudelle ja veronmaksajille merkitsee, mutta siitä me taas emme keskustele.

Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että tämä kansa ei kerta kaikkiaan ole kypsä EU-jäsenyyteen. Ja nyt on pakko kysyä itseltään, painaako jarrua vai nostaako kädet pystyyn ja antautuu, luottaa juopon tuuriin ja ajatella, että kyllä kai tästä jotenkin selvitään. Juuri missään vaiheessa meillä ei ole ollut malttia, tahtoa tai uskallusta käydä syvällistä EU-keskustelua. Se on aina muutamien hyvien perusteltujen puheenvuorojen jälkeen, joihin muun muassa ed. Anderssonin välikysymyspuheenvuoro lukeutuu, palannut pintapolitikointiin.

EU on massiivinen kokonaisuus, mutta lähes kaiken aikaa keskustelu on kosketellut maataloutta. Me emme ole keskustelleet tarpeeksi jäsenyyden kansantaloudellisista vaikutuksista, emme juuri sen enempää kuin todeten, että se lisää investointeja. Niinhän Etaakin perusteltiin, mutta mitä tapahtui? Tässä yhteydessä uskallan olla inhorealisti ja kysyä, miksi tänne investoitaisiin: pitkä matka ja oudot olosuhteet.

Me emme ole keskustelleet lainkaan arvoista, vaikka juuri arvovalintahan EU on. Se ei ole taivas eikä Ilmestyskirjan peto, mutta arvovalinta se on, unioni, joka on valjastettu talouskasvun ja tuloksenteon välineeksi. Se on suuri yläotsikko, josta pitäisi keskustella eikä pohtia sitä, onko joku paketti jonkin kokoinen tai mikä olikaan sosialidemokraattien määrä EU-parlamentissa.

Historioitsija Juha Siltala on lukenut viime aikoina ilmestyneet puheenvuorot, joissa liberalismia sen eri muodoissa tarjotaan paremman Suomen rakennusaatteeksi. Tuhansien sivujen jälkeen Siltalan johtopäätös on, että markkinavoimat eivät pelasta porvarillista yksilöä, vaan hänet on pelastettava markkinavoimilta. Tästäkin me voisimme puhua, puhua henkisestä kasvusta ja talouskasvun rinnalla, edes rinnalla. Voisimme kysyä, mikä on arvopohja, jolle tulevaisuutemme rakennamme, mikä on ihmisarvo EU:ssa. Kyselin kesällä 91 eräältä Brysselin virkamieheltä, rakennatteko te täällä järjestelmää, joka toimisi loistavasti, jos ei olisi ihmisiä, ja hän kysyi minulta, mitä ihmisiä.

Jos me emme puhu arvoista emmekä ihmisyydestä, on aivan sama, olemmeko me EU:ssa vai ulkopuolella. Tyhjän saa pyytämättäkin, huutolaispojan kohtalon hakemattakin. Me tarvitsemme aivan samaa innovaatiomieltä ja pärjäämistahtoa sekä unionin ulko- että sisäpuolella. On muistettava, että EU:n vaihtoehto ei ole se, mitä nyt on, vaan se, mitä on, kun tämä murros on ohi. Meidän taloutemme ei ole eurokunnossa emmekä ole mekään.

Mutta kaksi asiaa täsmää: EU:ssa päätökset syntyvät vain kriisin kautta, ja sen mekin osaamme. Toiseksi: kukaan ei tässäkään keskustelussa oikein tiedä, mistä on sovittu ja kuka siinä on mukana, sitoutumisesta puhumattakaan. Näissä kahdessa asiassa eduskunta ja eduskuntaryhmät ovat viime vuorokausien aikana osoittaneet eu-

rokuntoa. Lopputulos on se, että ei ole oikein varmuutta siitä, äänestetäänkö paketista vai asiasta vai asiasta vai vallasta. Ja niinpä yksi kuvittelee tukevansa kotimaista pakettia mutta vastustavansa EU:ta. Toinen ottaa EU:n ilman pakettia ja kolmas vastustaa EU:ta mutta tukee hallitusta, joka on viemässä meitä siihen. Ja sitten me ihmettelemme, että kansa on menettänyt uskonsa politiikkaan.

Ja kun näin on, me alamme katsoa kansanvallan suuntaan. Mutta miten sekin yhtälö on onnistuttu sotkemaan! Perustuslain mukaan valta kuuluu Suomessa kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Saman lain mukaan valtiota koskevat päätökset tehdään kahden kolmasosan enemmistöllä, mutta intomielisimmät parlamentarismin ja suoran kansanvallan yhdistäjät katsovat liberaalisti, että yksikin ääni riittää ja se on poliittisesti ja moraalisesti sitova. Ja kun oikein sotketaan ja jos tästä salista asia allekirjoitussuosituksella tulee ulos, niin loppujen lopuksi kansa äänestääkin EU-kansanäänestyksessä luottamuksesta tai epäluottamuksesta hallitukselle, niin kuin ed. Lipponen ilmoitti, aivan niin kuin presidentinvaaleissa saattoi äänestää periaatteella "kenen tahansa puolesta kunhan vain Väyrystä vastaan".

Väyryseen liittyy julkisen keskustelun äärettömän mielenkiintoinen mataluus. Se liittyy siihen näkemykseen, että ne keskustalaiset kansanedustajat, jotka kannattavat EU:n jäsenyyttä, ovat muodostaneet mielipiteensä syvällisen harkinnan, pohdinnan ja asia-argumenttien perusteella, mutta ne, jotka vastustavat sitä, ovat väyrysläisiä, ikään kuin me olisimme mielipiteettömiä sokeita liittolaisia, joilla ei ole edellytyksiä omaan vakaaseen harkintaan perustuvaan näkemykseen. Ja tuntuu siltä, että tätä mielikuvaa ei murra millään.

Toimittajat tässä maassa ovat ruvenneet tekemään kovaa politiikkaa, ja asia ja todellisuus on se, miltä se julkisuudessa näyttää. Manipuloinnin luvattuna aikana kaikki on mahdollista. Asia hämärtyy ja sen vakavuus varsinkin, ja kansa käy yhä hämmentyneemmäksi EU:n edessä. Mielikuvat, uhkailut, mustamaalaukset ja vaikka mitkä elävät omaa elämäänsä. Milloin aseena on turvallisuuspolitiikka, milloin täydellisen eristäytymisen uhka. Me irtoamme kokonaisuudesta yksityiskohtiin siksi, että yksityiskohdat on helpompi hahmottaa. Siksi mekin täällä vasaroimme ja naulaamme.

Olen miettinyt, miksi on paljon helpompi nähdä puu metsältä kuin metsä puilta. Ehkä siksi, että metsään voi eksyä, mutta puusta voi pitää kiinni. Kun elämästä on tullut lähinnä laskennallinen arvo, mekin laskemme pylly pitkällä Gatt-tukea, lfa-tukea ja kuutostukea ja 5b-tukea, kun meidän pitäisi kysyä, onko siinä mitään järkeä, että me ensin annamme EU:lle miljardikaupalla rahaa, sitten me yritämme ulosmitata sieltä omia rahojamme, koska niitähän ne ovat, ja sitten me vielä joudumme kysymään, saammeko me mahdollisesti näitä kotimaisia omia rahoja ihan tähän tarkoitukseen käyttää. Se on pähkähullu hanke!

Vielä tänä iltana kello 18.45 minä ajattelin, että jos hallitus kaatuu, syntyy kriisi, joka ehkä on välttämätön, jotta jotakin uutta voi syntyä. Tämä prosessi voisi ehkä osoittaa, mitä tapahtuu, jos sielutonta hanketta yritetään hoitaa yksin teknokratian ja valtapolitiikan keinoin, ja että murroksen jälkeen politiikka voisi ehkä olla jälleen politiikkaa, ei valtapolitiikkaa.

Mutta kun kuuntelin illan debattia, kysyin kauhuissani: Entä sitten? Mikä on vaihtoehto, mikä muuttuu ja kuka kantaa vastuun? Ei mikään, jos ihmiset eivät muutu, ei mikään, jos meillä ei ole mitään muuta arvoa kuin valta. Mikään ei siis muutu. Jokin tulee vain toiseksi, mutta peli jatkuu. Siitä tulin tänä iltana vakuuttuneeksi. Joku toinen vain jakaa kortit, joku toinen kuin Esko Aho pelaa venttiä.

Nythän koko EU-prosessi on vähän ollut kuin ventinpeluuta, katsotaan vielä, ja lopulta menee yhdellä yli. Eduskunnalle ei ole tarjottu oikeaa aikaa ottaa kantaa juuri EU-jäsenyyteen. Kun jäsenhakemus jätettiin, sanottiin, että päätös tehdään sitten, kun neuvottelut on käyty. Kun neuvottelut oli käyty, sanottiin, että kansallinen paketti on neuvoteltava ensin. Kun kansallinen paketti oli neuvoteltu, sitä ei pitänyt hyväksyä, koska hyväksyminen tapahtuu allekirjoituksen yhteydessä. Nyt on kyse allekirjoituksesta, mutta päätöstä ei pidä tehdä nyt, koska sen tekee Suomen kansa kansanäänestyksessä, paitsi että kansakaan ei ole ihan vapaa. Pääministeri totesi vastauksessaan seuraavaa: "Toivon yhä, että tästä salista välittyisi viesti laajasta kansallisesta yhteisymmärryksestä. Se helpottaisi ratkaisevasti kansan laajan enemmistön tuen voittamista jäsenyyshankkeen tueksi." Eli pääministeri ei hae vastausta vaan tiettyä vastausta. Kun kansa on äänestänyt, päätös on pääministerin mukaan poliittisesti ja moraalisesti sitova. Että se eduskunnan kannanotoista.

Arvoisa puhemies! Olen halunnut painaa jarrua, koska näen, että EU koituu Suomelle koette-

lemukseksi sekä taloudellisesti että inhimillisesti. Uskon Etaan ja innovaatiomieleen, avoimeen sitoumuksista vapaaseen kansainväliseen kanssakäymiseen. Mutta kuinka paljon meitä jarrumiehiä on ja kuinka demokratia toimii? Jos kaasunpainajia on enemmän, jarrumiehet häviävät.

Keskustan eduskuntaryhmässä mielestäni meillä olisi kaikki perustelut todeta ryhmäpuheenvuorojen jälkeen, että eduskunnassa ei ole laajaa yhteisymmärrystä EU-jäsenhakemuksen hyväksymisestä. Mitä tapahtuukin, mitä päätetäänkin, päätös on tehtävä tietoisena siitä, että on nähtävä kauas ja kokonaisuus. On kysyttävä, mitä on kukkulan takana. Tarvitsemme nöyryyttä ja kykyä hahmottaa kokonaisuuksia. Kuka kantaa maasta vastuun, ketkä nousevat rinnalle, sitä on kysyttävä. On kysyttävä, kenen johdolla tästä repaleisesta tilanteesta selvitään niin, että isänmaa ja kansa selviytyvät vähimmin vaurioin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa pyysin vastauspuheenvuoron jo ed. Pihan puheenvuoroon.

On todella murheellista, kuten ed. Suholakin totesi, että syvällinen arvokeskustelu on kaiken aikaa puuttunut tästä salista, yhtä lailla tästä EU-keskustelusta kuin täällä käydyistä aikaisemmistakin keskusteluista. Keskustelun taso on monesti valitettavasti ollut hyvin kypsymätöntä eipäs — juupas-jahkailua ja toistensa mollaamista ja leimaamista. Se on sortunut pikkupoikien pikkupelipolitikointiin, jossa kansaa jaetaan kaiken aikaa kannattajien ja vastustajien mukaan viisaisiin ja tyhmiin, nuoriin, vanhoihin, juntteihin, juppeihin, maalaisiin, kaupunkilaisiin. Koko EU-kysymyksestä on tehty sellainen uskomaton kohtalonkysymys, jossa on kaiken aikaa pakko löytää ne, jotka muka ovat oikeassa, ja ne, jotka mahdollisesti ovat väärässä ja joita voi jälkeenpäin sormella osoittaa.

Minua ihmetyttää se, että meidän nuoremme ovat menneet siihen halpaan mukaan, että tässä on kysymys siitä, sanommeko me "kyllä" vai "ei" Euroopalle. Suomihan on ollut kautta aikojen Euroopassa. Mielestäni hyvin pitkälle kysymys on siitä, haluammeko me EU:n jäsenyydessä sitoutua valtavaan byrokratiaan ja lobbausjärjestelmään. Se ei todellakaan tuo mitään sellaista uutta, mitä sivistysvaltiot eivät voisi kahden- ja moninkeskisin kansainvälisin sopimuksin ilman herrojen lobbailua ja rahariitoja hoitaa muutoinkin.

Ed. R ä t y : Arvoisa rouva puhemies! Tämän suuren surun keskellä on kuin kohtalon ivaa puhua melkein tyhjälle salille. Mutta kun puhumme koneille ja näille parille kansanedustajalle, jotka ovat vielä paikalla, ja tietysti puhemies sihteereineen, haluan kuitenkin tuoda Eskon puumerkkini tähän kansakunnan kohtalon suurimpaan kysymykseen.

Ajatukseni tällä hetkellä todella kulkevat hyvin syvällä, hyvin laajoissa kysymyksissä ja todella niissä kysymyksissä, jotka ovat varmasti keskeisiä. Miten elää? Miten elää tämä elämä? Minkälaisen elämän haluaa lapsilleen ja minkälaisen tulevaisuuden niille sukupolville, jotka haluavat elää turvassa ilman sotaa, ilman evakkoretkiä? Äitini, joka joutui lähtemään evakkoon aikanaan sodan keskeltä, toi selkeästi esiin runoissaan ja teksteissään, jotka hän jätti meille jäähyväisinä, miten järkyttävää on, kun aikanaan joutuu sodan keskelle.

Varmasti turvallisuuspoliittinen keskustelu, joka liittyy Euroopan yhteisöön, auttaa meitä ajattelemaan sitä keskeistä asiaa, johon varmaan kaikki yhdymme, ettei koskaan enää Euroopassa olisi sotaa, ettei koskaan Suomi joutuisi sodan myllerryksen keskelle. Siitä huolimatta on esitettävä erittäin keskeisiä kysymyksiä:

Onko Euroopan yhteisön jäsenyys todella se lähtökohta, joka luo Suomelle ja Suomen kansalle tulevaisuuden elää turvassa ja rauhassa? Pelastaako Euroopan unioni Suomen taloudellisesta lamasta? Onko näkyvissä niitä investointeja, jotka tuovat myös työtä tähän maahan? Niitä en ole vielä nähnyt. Pelastaako todella Euroopan unioni laajan ja vakavan työttömyysongelman Suomesta, Euroopasta jne? Haluaako Suomi jatkaa itsenäistä turvallisuuspolitiikkaa puuttumatta sotilaallisesti tulevaisuudessa joskus taisteluihin, joihin Suomella ja ennen kaikkea meidän omilla pojillamme ei ole osaa eikä arpaa? Kuinka Euroopan unioni on ottanut vakavasti kantaa siihen hirvittävään taisteluun, joka Jugoslavian kentillä on käyty ja jota me saamme päivittäin televisiosta seurata sitä, miten järkyttävää meidän sivistyneessä suuressa kulttuuri-Euroopassamme tänä päivänä ja joka päivä tälläkin hetkellä tapahtuu?

Luopuuko Suomi päätösvallan pitämisestä Suomessa? Se on ehkä se keskeisin kysymys, joka itseäni askarruttaa. Meidän on pakko luopua

suvereniteetista, jonka olemme aikanaan kovien taistelujen kautta saavuttaneet ja joka on tunnusomaista itsenäiselle Suomelle. Se on varmasti kipein asia, kun joutuu päättämään, äänestääkö "kyllä" vai "ei" EU:lle.

Tunnen kipeänä kysymyksen, miksi itsenäisyydelle tunnusomainen voima itse päättää omista asioistaan haihtuu kuin tuhka tuuleen. Tuleeko Suomen parlamentista EU:n kumileimasin? Korfun allekirjoitustilaisuus on kuin olisimme EU:n jäsen, kuten tänään tuli jo esille. Onko todella niin, että sillä, mitä eduskunnassa puhumme, lakeja säädämme ja luomme kansalle mahdollisuuden äänestää, ei Korfun allekirjoitustilaisuuden jälkeen enää olekaan mitään arvoa? Eikö näiden keskustelujen pitäisi nimenomaan avata tietä sille keskustelulle, että Suomen kansa ymmärtää, mistä se tulee kansanäänestyksessä äänestämään, vai onko jo päätökset viety niin pitkälle, että allekirjoitustilaisuus allekirjoittaa myös mitättömyydeksi sen, mitä kansa myöhemmin meille sanoo? Toisin sanoen, onko tämä sitä todellista kansan teatteria, jota taiteilijat sitten myöhemmin teoksissaan ilmaisevat? Näin se varmasti on.

Onko Euroopan turvallisuus hallittavissa, on varmasti keskeisin kysymys, arvoisa puhemies, joka kaikkia suomalaisia tällä hetkellä askarruttaa. Tämä kysymys varmasti tulee ratkaisemaan sen, liittyykö Suomi Euroopan unionin jäseneksi vai ei. Jokaisen suomalaisen, jokaisen veteraanin, jokaisen nuoren suomalaisen, jokaisen itsenäisesti ajattelevan kansalaisen mielessä liikkuu se keskeinen kysymys, onko meidän tulevaisuutemme turvattu vai ei. Huolestuttavinta on se, että ympäri Eurooppaa, jopa Suomessa, jälleen kerran historia on unohtunut ja uusfasismi, nationalismi, on nousussa hirvittävää vauhtia. Pystyykö europerhe vastaamaan siihen valtavaan haasteeseen, johon sydämemme tällä hetkellä kääntyvät, toisin sanoen onko meillä turvaa ja rauhaa?

Ministeri Salolainen tänään totesi, että se uudenvuoden rysäys kertaheitolla on suuri mullistus. Tuo mullistus tulee maksamaan tälle kansalle paljon. Kotimainen tukipaketti vie hallituksen kriisiin, ja uskon, ettei oppositio voi kaataa hallitusta, koska hallituksella on eduskunnassa enemmistö. Siis elleivät hallituspuolueet rakoile joko painaen tyhjää tai jopa vastustaen hallitusta, niin tuskin oppositio hallituksen kaatamiseen pystyy. Sen olen havainnut ensimmäisen kansanedustajakauteni aikana jo useita kertoja, kun hallitusta on yritetty kaataa. Toisin sanoen tämäkin vaikuttaa pelkältä poliittiselta teatterilta, joka kuuluu poliittiseen kulttuuriin: Tehdään välikysymyksiä, asetetaan hallituksen arvovalta kyseenalaiseksi. Kaikki tiedämme, että muutosta ei tule tapahtumaan.

Kantani EU-jäsenyyteen on muuttunut täysin vastustavasta erittäin kriittiseksi. Se johtuu pelkästään siitä, että olen saanut lisää tietoa, olen lukenut aktiivisesti sitä tietoa ja seurannut erittäin tarkasti, mitä Euroopassa ja Suomessa puhutaan ja mitä eduskunnassa keskustellaan jne. Tulen kunnioittamaan kansanäänestyksen tulosta ja, arvoisa puhemies, tulen äänestämään kansan enemmistön tahdon mukaisesti tässä salissa. Oli kanta tai puolesta tai vastaan, minulle tulos on sitova. Sitoutumattomana vihreänä kunnioitan vihreiden päätöstä siitä, ettei puoluekokous tehnyt yhteistä kantaa, joka velvoittaisi edustajat toimimaan joidenkin tahdon mukaisesti. Minä uskon, että me suomalaiset olemme itsenäinen kansakunta ja näin jokainen suomalainen päättää itse siitä mielipiteestä ja siitä ajatuksesta, millä periaatteilla kannattaa tai ei kannata jäsenyyttä. Pidän erittäin tärkeänä, että kansan enemmistön kanta on sitova myös eduskunnassa.

Tärkein kysymys tällä hetkellä kuuluu: Tietääkö kansa, mistä äänestää? Tietääkö kansa todella, mistä se tulee äänestämään? Me eduskunnassa keskustelemme paperista, jota meille ei ole edes esitetty. Siis edellytän, että kansanedustajille olisi jaettu käännetty neuvottelutulos, se neuvottelutulos, josta me joudumme äänestäjillemme ja kansalle olemaan vastuussa. Meidän on nähtävä kauas tulevaisuuteen. Jokaisen kansanedustajan on hallittava kyky nähdä, mihin tämä kaikki vie, koska meidän lapsemme kantavat vastuun niistä päätöksistä, joita tämä eduskunta tulee tekemään ja on tehnyt. Siis itse olen sitä mieltä, että päätösvallan vieminen Brysseliin heikentää Suomen itsenäistä päätösvaltaa päättää omista asioistaan. Uskon, että Suomi on osa Eurooppaa jo nyt erilaisten sopimusten kautta.

Mitä tulee kulttuuriin, olen täysin vakuuttunut siitä, että suomalaiset taiteilijat ovat nyt ja ovat aina olleet erittäin läheisessä kontaktissa Euroopan eri kansojen kanssa. Jo tällä hetkellä, kaikki hyvin tiedämme, suomalaiset taiteilijat ovat valloittaneet Euroopan areenat, joten EU ei tässä suhteessa tuo mielestäni mitään uutta.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka kokonaisuudessaan on hyvin muuttuva tänä päivänä. Suomi on nyt ottanut selkeän suunnanmuutoksen kohti länttä. Tältä osin suurin osa suomalaisista tulee tukeutumaan tähän kysymykseen. Kansalle on

tärkeää, ettei koskaan joutuisi sotaan, kuten edellä totesin, ei ketään naapureita vastaan. Se on kai meidän kaikkien tahto. Meidän on ennalta ehkäistävä kaikkia niitä tahoja, jotka näitä ajatuksia tuovat meidän eteemme. Pystyykö EU auttamaan, jos Suomi joutuu konfliktiin? Mitä EU on tehnyt Jugoslavian katastrofin hellittämiseksi? Olemme vain voineet todeta, kuinka Euroopan unioni on ollut voimaton.

Tukipaketti kytkettiin EU-jäsenyyteen, ja sitä sosialidemokraatit eivät hyväksy. Ne ovat kaksi eri asiaa, kuten päivällä todettiin. Näin huomenna he tulevat äänestämään hallituksen kaatamisen puolesta. Siis sosialidemokraattien oppositio kannattaa jäsenyyttä, mutta ei niitä toimenpiteitä, mitä hallitus on tehnyt maatalouden osalta, eli kansallista tukipakettia maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle.

Kansallisen tukipaketin tuominen eduskunnalle kaikkia väestöryhmiä ajatellen olisi, arvoisa puhemies, erittäin perusteltua. Ajatukseni koskee köyhiä, työttömiä, vanhuksia, sairaita jne. Tietysti meidän sosiaaliturvamme taso verrattuna Euroopan eteläisimpiin maihin on varsin korkea.

Äänestyksessä neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä, joka on muodollisesti ja moraalisesti sitova, kuten pääministeri tänään totesi, "jaa" tukee hallitusta ja sitä, että asia viedään kansanäänestykseen.

EU on vahvojen yhteiskuntien yhteisö. Suomen osa tulee olla nettomaksaja, se on kai kaikkien yhteinen mielipide. Löytyykö EU:n sisällä yhteistyökumppaneita, jotka takaavat positiivisen tulevaisuuden Suomelle, vai pärjääkö Suomi Eta-sopimuksen turvin Euroopan kilpakentillä?

Yhteinen raha ecu tulee olemaan kitkerä pala jokaiselle maalle, luopua kansallisesta identiteetistään, omasta rahastaan.

Maailma muuttuu hurjaa vauhtia, johon ei tavallinen kansalainen tahdo päästä mukaan. Mutta uskon, että tiedonvälitys tulee tasapuolisesti jakamaan tietoa EU:sta. Vai jakaako se? Ovatko toimittajat, tiedonvälitys, radio ja televisio tehneet jo ratkaisunsa, minkä puolesta he tekevät ohjelmia kansalle.

Kukaan ei osaa sanoa, mihin tämä meidän yhteinen Eurooppamme menee. Ihmiset sen sisällä ratkaisevat, mihin Eurooppa tulevaisuudessa vie meidät. Siis kuka meistä tietää tarpeeksi? Ei kukaan, koska elämä jatkuu ja tuo tullessaan uusia muutoksia, joten avoin, rehellinen keskustelu on aina tarpeen.

Arvoisa puhemies! Olen ehdottomasti tällä hetkellä, yöllä kello 02.19, sitä mieltä, että Suomen tulisi allekirjoittaa sopimus ja kääntää se jokaiseen kotiin saataville niin, että kansa voi sanoa sanansa, äänestääkö se sopimuksen puolesta vai ei.

Edelleen totean ja vakuutan, että minulle kansanedustajana kansan enemmistön kanta on sitova. Tiedän, että päätös on vaikea, mutta tänään kello 12 tulen äänestämään sen päätöksen puolesta, että Suomen kansa pääsee ottamaan kantaa allekirjoitettuun sopimukseen.

Edellytän, että vihreiden ponsiesitys, joka sisältää hyvin tärkeitä näkökohtia, tulee huomioon otetuksi.

Toivotan, arvoisa puhemies, oikein hyvää ja rauhaisaa yötä!

Ed. K u i t t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suomen Euroopan unionin jäsenyyden taipaletta voidaan mitata eduskuntakäsittelyjen osalta seuraavilla matkapylväillä: tammikuussa 1992 annettu selonteko, maaliskuussa 1992 tiedonanto ja jäsenyyshakemus ja neuvottelutavoitteiden paalutus kesäkuussa 1992. Toukokuussa 1994 hallitus teki periaatepäätöksen liittymissopimusta täydentävistä kansallisista toimenpiteistä, ja nyt ed. Anderssonin ym. välikysymyksen yhteydessä on mahdollisuus tarkistaa eduskunnan mielipide kansallisista ratkaisuista.

Kaksi vuotta ja kolme kuukautta sitten EY-tiedonantokeskustelussa totesin seuraavasti: "- - olen edelleen hyvin kriittinen itse EY-jäsenyyteen. En myöskään oleta, että kaikki neuvottelutavoitteemme toteutuvat. Olen kuitenkin sitä mieltä, että vain hakumenettely tuo - - selvyyden oletetuista uhista ja mahdollisuuksista." Jatkoin edelleen: "On myös muistettava, että Suomen talouden tai muita ongelmia EY-jäsenyys ei itsestään ratkaise. On tehtävä kovasti työtä, muutettava työtapoja ja rakenteitamme, jotta vientimme nousisi, vaihtotasevajeemme korjautuisi ja taloutemme elpyisi." Lopuksi totesin: "- - jäsenhakemuksen jättäminen on viisasta vain, mikäli uskomme kansallisten kokonaisetujemme olevan turvattavissa Euroopan yhteisön jäsenenä. Päätös on historiallinen, ja tulokset tiedetään vasta paljon myöhemmin." Sanomani pätee yhä tänä päivänä.

Arvoisa rouva puhemies! Jäsenyyshanketta on viety eteenpäin tiiviissä vuorovaikutuksessa eduskunnan ja sen valiokuntien kanssa. Sitä eduskunta edellytti, sen hallitus lupasi ja sen se toteutti. Nyt olemme tilanteessa, jossa EU-neuvottelutulos ja kansallinen ratkaisu ovat käsitel-

tävänä. Tässä välikysymyskeskustelussa teemme päätöksen siitä, onko pääministeri Ahon hallituksella valtuudet jatkaa EU-jäsenyyden valmisteluja niin, että Suomen kansalaiset voisivat ottaa kantaa jäsenyyteen ilmeisesti 16.10. eli Sirkan-päivänä pidettävässä kansanäänestyksessä. Tätä kannatan. Lopullisen päätöksen tekee eduskunta vasta sen jälkeen.

Välikysymys käsitti ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueen. Sen osalta hallitus on todennut, että Suomi on saavuttanut asetetut tavoitteet. Pidän tärkeänä sitä, että voimme jatkossakin itse tehdä omat ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisumme. Samoin pidän tärkeänä puolueettomuuden säilymistä eli sotilaallista liittoutumattomuutta ja sitä, että meillä on myös uskottava puolustus. Hallituksen tiedonannon mukaan Suomi voi siis myös EU:n jäsenenä halutessaan säilyttää sotilaallisesti liittoutumattoman asemansa niin kauan, kunnes EU:n piirissä yksimielisesti toisin päätetään. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan asettamat edellytykset on siis tältä osin täytetty.

Mielestäni Suomen tulee olla kansainvälisesti yhteistyökykyinen niin itään kuin länteen. Samoin pohjoismaista yhteistyötä tulee edelleen lujittaa. Siksipä Ruotsin päätös tulee olemaan hyvin merkittävä myös meidän tehdessämme EU-jäsenyyspäätöstä.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen toinen osa käsitteli EU:n yhteistä rahaa ja rahapolitiikkaa Euroopan talous- ja rahaliiton (Emu) puitteissa. Tätä Maastrichtin sopimus edellyttääkin. Emuun siirrytään kolmessa vaiheessa, jossa jokaisessa on täytettävä tietyt ehdot. Yhteisen rahapolitiikan tavoitteena on vakaa rahatalous ja alhainen inflaatio. Tähän tavoitteeseen voi sinänsä yhtyä. Vaikeutena on taas se, että kansalliselle raha- ja talouspolitiikalle se asettaa tiukat rajoitukset. Vaikka Suomen talous on korjaantumassa, en usko, että mitenkään nopeasti saavuttaisimme kaikki Emun kriteerit. Samoin korostan sitä, että Suomi on neuvotteluissa ilmoittanut, että Emun kolmanteen vaiheeseen osallistumisesta tehdään päätös eduskunnassa ja hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä moitittiin pääministeri Ahon johtaman valtioneuvoston keskittymistä valmistelemaan kansallisia maatalouden tukitoimia ja keskustelun keskittymistä tähän liikaa. Itse pidän keskustelua tästä kansallisen ratkaisun osasta hyvin tärkeänä, sillä Suomen jäsenyys Euroopan unionissa merkitsee olennaista toimintaympäristön muutosta maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle. Eduskuntahan edellytti, tästä muistutan, kesäkuun 18 päivänä 1992 kirjelmässään, että hallitus varmistaa jäsenyysneuvotteluissa Suomen kansalliset edut siten, että edellytykset kansalaisten ja koko maan taloudelliseen hyvinvointiin, täystyöllisyyteen, sosiaaliseen turvallisuuteen, kulttuurin omaehtoisuuteen, ekologiseen vastuullisuuteen, maaseudun elinvoimaisuuteen ja alueelliseen turvallisuuteen turvataan mahdollisimman hyvin ottaen huomioon eduskunnan mietinnössään esittämät näkemykset neuvottelutavoitteista ja kansallisista toimenpidesuosituksista.

Pidän siis oikeana, että nyt on arvioitavana se, mikä on tämän eduskunnan tahto ja erityisesti opposition halu hyväksyä ehdotetut kansalliset ratkaisut ennen kansanäänestystä ja jäsenyysratkaisua. Nämä neuvottelut on siis käytävä ennen allekirjoitusvaltuuksien hyväksymistä. Lopullisen kannan EU-sopimuksen hyväksymisestä mielestäni voi tehdä vasta kansallisten ratkaisujen varmistuttua liittymissopimuksen valiokuntakäsittelyn ja kansanäänestyksen jälkeen.

Vaikka Suomen EU-neuvottelijat tekivät parhaansa, Suomen keskeistä elintarviketalouden siirtymäaikajärjestelyä ei saavutettu. Sen on kuitenkin kyettävä vastaamaan kilpailuun avoimilla EU:n yhteismarkkinoilla. Tähän liittyy kyky maksaa kotimaisista raaka-aineista ja kyky jalostaa raaka-aineet kilpailukykyisiksi tuotteiksi.

Maataloudelle EU-jäsenyys merkitsee siirtymistä uuden säätelyjärjestelmän, EU:n yhteisen maatalouspolitiikan piiriin. Tässä yhteydessä viljelijäperheiden on saatava varmuus elinkeinotoimintansa jatkuvuudesta. Se edellyttää meiltä päättäjiltä sitoutumista pysyvään ja toimintaedellytykset turvaavaan tulonmenetysten korvaamis- ja rahoitusohjelmaan. Tätä edellytimme myös jäsenyyshakemusta jätettäessä.

Mielestäni kansallinen elintarviketalouden ratkaisu on verrattavissa kansallisen sosiaaliturvajärjestelmämme ratkaisuun. Siinähän sitoudumme turvaamaan eläkeläisille kansaneläkkeen, lapsiperheille lapsilisät jne. Vastaavasti voisimme verrata sitä koulutusjärjestelmäämme, jossa olemme tehneet omat kansalliset ratkaisumme.

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota välikysymyksessäkin käytettyyn sanaan "maatalouden tukitoimet". Sana "tuki" johtaa monet ajattelemaan, että on kyse ylimääräisestä rahasta, joka annetaan jollekin ja on poissa jostakin. Emmehän käytä kuitenkaan käsitteitä kansaneläketuki, lapsilisätuki, vapaapäivätuki tai vuosilomatu-

ki. Edelliset ovat asioita, jotka olemme lainsäädännön kautta sosiaaliturvaamme kehittäessämme luoneet ja jälkimmäiset niitä, joita työmarkkinajärjestöjen kesken on sovittu.

Kansallinen yhtenäisyys ja kypsyys pitäisi nyt löytää tässä kansallisessa ratkaisussa. Mielestäni tässä on kyse kansallisesta henkivakuutuksesta, jonka omavarainen ruokahuoltomme tuo. On kyse siitä, että emme vajoa samoihin loukkuihin kuin jotkut Euroopan maat EU-ratkaisua tehdessään ovat tehneet omavaraisen ruokahuollon turvaamatta. (Ed. Kekkonen: Mitkä ovat ne maat?) On kyse ihmisen perustarpeista, asumisesta ja myös työstä ja ruoasta.

Toinen minua askarruttava asia on alue- ja rakennepolitiikka. Ilman alueellista aktiivisuutta ei ole toivoa myöskään EU-rahojen saamisesta. Vaikka tämä on positiivinen haaste ja mahdollisuus maakunnille, se edellyttää myös maakuntien tukemista ohjelmien ja hankkeiden toteuttamiseksi.

Tiedämme, että EU:n alue- ja rakennepolitiikan soveltamistavalla Suomessa tulee olemaan merkittävä osa alueiden ja elinkeinojen sopeuttamisessa. Jäsenyys vaikuttaa sijainniltaan ja elinkeinorakenteeltaan erilaisiin alueisiin hyvin eri tavoin. Alueelliset toimenpiteet tulee suunnata siten, että uusien toimeentulolähteiden kehittämistä voidaan merkittävästi nopeuttaa. Aluepolitiikan avulla tulee pyrkiä alueiden tasapainoiseen kehittämiseen huomioon ottaen erityisesti kunkin alueen vahvuudet uudessa toimintaympäristössä.

Erityisesti itäsuomalaisena ja pohjoiskarjalaisena tunnen suurta huolta Pohjois-Karjalan maatalouden ja maaseudun elinvoiman ja toimeliaisuuden puolesta.

Arvoisa puhemies! Pari vuotta sitten EY-tiedonantokeskustelussa käsittelin myös sosiaaliturvaa, työelämää ja tasa-arvoa. Eta-sopimuksen kautta näistä Suomella on jo kokemusta. Osa ongelmista on Euroopan maiden kanssa yhteisiä, kuten työttömyys, ikärakenteen muutos ja huono talous. Suomen tulee säilyttää oma itsenäinen sosiaalipolitiikan mallinsa koskien perusturvan ja peruspalvelujen järjestämistä asumisperusteisesti. Samoin meidän on muistettava, että Euroopassa sosiaalipolitiikkaa toteutetaan työlainsäädännön kautta, meillä taas sen sisällön kautta suoraan lainsäädäntöä kehittäen.

Myös työelämän kehittämisessä on Suomella ja Euroopan mailla eroavaisuutta. Työelämän tilastoja ei tule katsoa yksioikoisesti verraten niitä toisiinsa vaan seuraten ehkä eri maiden kehitystrendejä. Portugalin 7 prosentin työttömyys ei kuvaa todellisuutta. Siellä naiset ja jopa lapset joutuvat käymään työssä, sillä toimeentulo ei ole muutoin riittävä.

Arvoisa puhemies! Vaikka tulen antamaan hallitukselle luottamuslauseen toimintansa jatkamiseksi, en näe EU-jäsenyyttä ihanteellisena ratkaisuna, mutta en myöskään sellaisena uhkana kuin sen äärivastustajat esittävät. Minulle jäsenyys ei ole ehdoton "ei" tai "kyllä". Näen jäsenyydessä monia etuja, jos osaamme hyödyntää sen kautta lisääntyvän yhteistyön talouden ja turvallisuuden takaamiseksi. En näe sitä kuitenkaan onnelana ja ratkaisuna kaikkiin ongelmiimme.

Maatalous- ja aluepolitiikan osalta jäsenyys voi antaa mahdollisuuden löytää kansallinen yhtenäisyys siitä, miksi omavarainen ruokahuolto on tärkeää ja miksi on tärkeää saada tätä kautta tulevia rahavirtoja Suomeen. En usko, että työttömyys ratkaisevasti nopeasti korjaantuu. En myöskään usko, että elintarvikkeiden hinnat ratkaisevasti halpenevat. Vielä on monia taloudellisia ongelmia sitä ennen voitettavana.

Mainitsin, että jäsenyyteen liittyy monia haittoja. Suurimpana uhkana näen maaseudun selviämisen mahdollisuuden. Myös EU:n suuruus ja järjestelmän byrokraattisuus lisäävät varmasti jonkin verran omaa päätöksentekojärjestelmäämme, mutta tässä yhteydessä muistutan taas, että Eta-sopimuksen kautta olemme jo alistuneet tai sopeutuneet moniin EU-lainsäädännön kautta tulleisiin direktiiveihin.

Oman päätäntävaltani EU-jäsenyyden osalta haluan säilyttää kansanäänestykseen ja sen jälkeiseen eduskuntakäsittelyyn. Päätökseeni vaikuttavat, missä muodossa EU-komissio hyväksyy kansalliset ratkaisut, miten pysyviä ne ovat, mikä on Ruotsin ratkaisu, mikä on kansanäänestyksen tulos ja tilanteen kehittyminen. Olen kuitenkin sitä mieltä, että koska ihmiset itse haluavat sanoa muiden maiden tapaan kantansa EU-jäsenyyteen, kansanäänestys tulee järjestää ja tämä heille sallia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean ed. Anderssonin välikysymyksen osalta, jossa korostettiin sitä, että kansallista keskustelua on käynnistettävä ja sitä varten oltava materiaalia, saman asian: Laaja kansalaiskeskustelu ja neuvottelutulokseen perehtyminen on hyvin tärkeää. Tätä edellyttää myös kansanäänestyksen hyvä valmistelu. Jotta se onnistuisi hyvin ja jotta ihmisillä olisi riittävät tiedot päätöksentekoon, on mielestäni kiinnitettävä huomiota nykyistä enemmän

tiedottamiseen. Tiedotusvälineinä on oltava niin radion, television kuin helposti luettavien EU-tiedotteiden. Niitä on myös toimitettava jokakodin jakeluna, sillä nykyisiin EU-tiedotuskeskuksiin on ihmisten vaikea löytää tai hakeutua tai ihmisillä ei ole suorastaan aikaa eikä kulkuvälineitä sinne mennä.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvaan, että on jotenkin kohtuutonta tähän aikaan vuorokaudesta pyytää vastauspuheenvuoroa. Mutta minusta ed. Kuittinen hyvin ansiokkaalla tavalla puuttui hyvin moneen tärkeään asiaan. Haluaisin kuitenkin lievät reunahuomautukseni eräisiin kohtiin asettaa.

Kun ed. Kuittinen puhui kansanäänestyksestä, me kaikki varmasti toivomme, että kansanäänestys suoritettaisiin niin, että äänestysprosentti olisi mahdollisimman korkea. Sellaiseen mekaaniseen tiedottamiseen, johon ed. Kuittinen viittasi, en kuitenkaan usko.

Mitä tulee kansanäänestyksen päivämäärään, minusta on erittäin sympaattista, että Suomi valitsi oman päivämääränsä niin kuin valitsi. Perustelen, arvoisa puhemies, tätä sillä, että me olemme kovin pitkään joutuneet kärsimään maailmalla sen laatuisista arvioista, että me teemme joitakin kansallisia toimenpiteitä vain, kun se meille sallitaan jostakin muusta, suuresta maasta. Minusta on äärimmäisen tärkeätä, että me teimme oman ratkaisumme riippumatta siitä, milloin Ruotsi suorittaa kansanäänestyksensä ja milloin muut Pohjoismaat, siis äänestämme itsenäisesti sanan varsinaisessa merkityksessä.

Mitä tulee ed. Kuittisen mainitsemaan puolueettomuuteen, haluaisin sanoa, että siitä minusta puhutaan liian kaavamaisesti tässä keskustelussa. Meidän täytyisi määritellä, suhteessa mihin me olemme puolueettomia: mihin asioihin, mihin valtioihin, mihin voimiin, mihin ylipäänsä maailmalla liikkuviin trendeihin nähden me olemme puolueettomia. Sellainen mekaaninen hokeminen, johon me olemme tämän puolueettomuuden suhteen tottuneet, ei kerta kaikkiaan, arvoisa puhemies, enää käy.

Ed. Kuittinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kehotan ed. Kekkosta kysymään ihmisiltä, minkälaista tietoa he tarvitsevat päätöksensä tueksi ja perusteeksi. Nämä ovat ihmisten eduskunnalle viestittämiä terveisiä.

Mitä tulee äänestyspäivämäärään, pidän onnettomana sitä ratkaisua, että se on ilmeisesti 16.10. Itse olisin pitänyt tärkeänä, että se on Ruotsin jälkeen.

Kolmannessa asiassa eli puolueettomuuden osalta viittaan siihen, mitä puheenvuorossani totesin.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa rouva puhemies! Kun Itävalta päätti kansanäänestyksen tuloksena liittyä EU:n jäseneksi, vähentää se Eta-vaihtoehdon mahdollisuuksia pysyä elossa. Itävallalle Eta oli EU:n eteinen. Näin lienee EU:ssa ajateltu muidenkin Efta-maiden osalta. Mitään aktiivista kiinnostusta EU:lla tuskin olisi byrokraattista raskasta Eta-systeemiä ylläpitää, saati sitä kehittää vain joitakin pohjoisia maita varten pitkällä aikavälillä. Sitten on helppo yhtyä ministeri Pertti Salolaisen kannanottoon siitä, ettei Eta-vaihtoehtoa oikeastaan pitkällä aikavälillä meille enää ole olemassakaan.

Arvoisa puhemies! Keskityn puheenvuorossani vaihtelun vuoksi EU-jäsenyyden ja sosiaalipolitiikan yhteyksiin sekä tasa-arvokysymyksiin enkä maatalouteen.

Olemme kotimaassa eniten huolissamme siitä, miten pohjoismaisen sosiaaliturvamme käy, jos liitymme EU:n jäseneksi. Vastauksena on tarjottu, ettei mitenkään, että eniten "onnemme" riippuu kotimaisista päätöksistä ja oman kansantaloutemme tilasta. Syvällä rintaäänellä olemme jopa ajatelleet olla eurooppalaisille suunnannäyttäjiä heikäläisittäin uuden sosiaalipolitiikan synnyttämisessä.

Yhtenäistä eurooppalaista sosiaaliturvajärjestelmää ei ole olemassa. On vain eri maissa toteutettuja, perusteiltaan toisistaan poikkeavia kansallisia systeemejä. Keski-Euroopan monissa maissa sosiaaliturva tarkoittaa kuitenkin vain sosiaalivakuutusta. Erityisesti palvelujen järjestämisessä on suuria eroja, jos niitä on julkisin järjestelyin yleensä tarjolla.

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion vientiprojektia Eurooppaan, eräänlaista missiota, ei ole kuitenkaan helppo suorittaa. Ensimmäinen kysymysmerkki on, miten suuressa yhteydessä oma taloutemme tulee olemaan eurooppalaiseen talouteen hyvässä ja pahassa eli miten suurella suulla puhumme. Esimerkiksi Tanska ja Englanti eivät ole menneet hyväksymään Emu-kriteereitä toisin kuin Suomi. Suomelle Emu-kriteereiden hyväksyminen merkitsisi suuria vaikeuksia, ilmeisesti noin 50 miljardin säästöpakkoa valtion budjettiimme aikanaan. Mistä nämä säästöt otettaisiin, sen saamme toki itse päättää. Sosiaaliturva ja hyvinvointipalvelut eivät valitettavasti

ole mitenkään enempää turvassa kuin muutkaan yhteisesti rahoitetut alat. Se on jo nähty tämän hallituksen aikana, vaikka emme ole EU:n jäseniä.

On välttämätöntä arvioida Emu-kriteereitä uudelleen. Sitä helpottaa se seikka, että poliittinen sitoutuminen Emuun on heikentynyt EU:nkin maissa. Viime vuosien mullistukset valuuttamarkkinoilla ja taloudellinen lama ovat merkinneet sitä, että kaikki EU-maat ovat entistä kauempana Emu-kriteereiden täyttymisestä. Tällä hetkellä vain Luxemburg taitaa täyttää kaikki kriteerit.

Suurtyöttömyys ja lama ovat näyttäneet, ettei Emu-talous kovine kriteereineen ole sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti riittävä valinta. Ei voi olla niin, että hinnalla millä hyvänsä hyväksymme Emun. Sosialidemokraatit ovatkin eri yhteyksissä esittäneet, että työllisyystilanne tulisi täydentävänä tekijänä ottaa huomioon Rahaliittoon liittymisen edellytyksissä. Rahaliiton tavoitteet vakaista oloista ovat tietysti sinänsä hyväksyttäviä.

Hyvän taloudenpidon ohjenuoraksi luodut Emu-kriteerit ja sosiaalipolitiikan toteuttaminen eivät ole ristiriidassa keskenään pitkällä aikavälillä. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa Emu-kriteerien saavuttaminen ja sosiaalisesti oikeudenmukaisen sosiaalipolitiikan harjoittaminen voivat kuitenkin olla vaikeasti yhteensovitettavia.

Toinen taloudellisten aiheitten ulkopuolelle kuitenkin menevä kysymysmerkki sosiaalipolitiikkaa koskeva missiomme onnistumisen kannalta liittyy ihmisten arvomaailmoissa oleviin eroihin. Nyt en tarkoita poliittisia näkemyseroja.

Kannattaa muistaa, että Eta-alueella asuu tätä nykyä noin 260 miljoonaa roomalaiskatolista. Nämä ihmiset ajattelevat sosiaalipolitiikasta monella tavalla. Monet heistä, varsinkin kristillisdemokraatit, haluavat noudattaa paavin vuonna 1991 antaman kiertokirjeen ohjetta siitä, ettei valtion tai kunnan tule puuttua hyvinvointitehtävien hoitamiseen, koska sillä olisi moraalisia rakenteita tuhoava vaikutus. Paavi ei hylkää yhteisöllisyyttä kokonaan, kun hän toteaa, että perhe, naiset, kirkko ja järjestöt olisivat palvelujen järjestämisen ensisijaisia vastuunkantajia. Paavin kiertokirjettä lienee luettu porvarillisissa ja uusliberalistisissa piireissä Suomessakin. Osa katolisista, lähinnä kai sosialistit, ovat olleet taas sitä mieltä, ettei kirkon tulisi liiaksi puuttua sosiaalipolitiikkaa koskeviin yhteiskunnan ratkaisuihin.

Eurotorilla eli europarlamentissa, komissiossa, ministerineuvostossa ja työryhmissä kohtaavat siis koko ajan poliittisten ryhmien lisäksi myös eri uskontokuntien ja niiden alaryhmittymien arvomaailmat. Mikä sitten päätöksenteossa kulloinkin painaa eniten, on jo eri kysymys ja ainakin jännittävä asia.

Katolisen Euroopan ja pohjoismaisten arvojen ero on näkynyt mm. terveyspalvelujen, kuten pitkäaikaissairaanhoidon, hinnoittelussa, päivähoidon ja vanhushoidon tarjonnan puutteena sekä lasten lakisääteisessä hoitovelvollisuudessa vanhempia kohtaan. Lasten päivähoidon ja vanhushuollon palvelujen tarjonta eivät ole Euroopassa lisääntyneet samassa tahdissa kuin naisten ansiotyöhön osallistuvuus. Monesti on sanottu, etteivät naiset siellä voikaan osallistua kokopäivätyöhön, koska lasten kouluruokailua ei ole järjestetty. Niin yksinkertainen tämä asia ei tietenkään ole, mutta se on havainnollinen hyvä pikku esimerkki.

Monissa Euroopan maissa hoitomaksut ovat riippuvaisia paitsi asianomaisen tuloista myös hänen omaisuudestaan. Jos asianomainen tai hänen puolisonsa on varaton, tarkastellaan hänen lastensa maksukykyä, mikä on johdettu suoraan lakisääteisestä hoitovelvollisuudesta vanhempia kohtaan. Perheet pyrkivät rahaa säästääkseen hoitamaan vanhuksensa kotosalla miten kuten. Lakisääteinen hoitovelvollisuus koetaan ilmeisen raskaaksi taakaksi, mikä on pääteltävissä siitä, että esimerkiksi TV:n saksalaisessa sarjassa Der Alte, Vanha kettu, naiset pyrkivät tappamaan miehensä. Hoitovelvollisuuskeskustelua on herätetty henkiin Suomessakin, mutta huomatkaa, riskitöntä se ei ole.

Kolmas asia, jonka haluan nostaa esiin missiotamme ajatellen, on se, että eurooppalainen sosiaalipolitiikka on toistaiseksi suuntautunut sosiaalipolitiikkaan ikään kuin työmarkkinoiden kautta, mikä on meikäläisittäin suppea näkemys. On välttämätöntä, että jatkossa lähestymistapaa laajennetaan koskamaan kaikkien jäsenmaiden kaikkia kansalaisia. Sosiaalipolitiikan tulee EU:ssakin koskea myös niitä, jotka eivät ole työssä lapsuuden, opintojen, työttömyyden, vammaisuuden, sairauden, vanhuuden tai kotona tapahtuvan hoitotyön vuoksi.

Eurooppalaisessa katsannossa olisi siis keskeisesti kysymys naisten itsenäisestä oikeudesta sosiaaliturvaan sekä hyvinvointipalvelujen lisääntyvästä tarjonnasta etenkin lasten ja vanhusten huollon alueella.

Arvoisa puhemies! Eurooppalaisella yhteis-

työllä on yritetty paikkailla sosiaali- ja terveysturvan systeemiaukkoja toistaiseksi erilaisilla ohjelmilla, mutta se tuskin voi pitemmän päälle riittää ratkaisuksi näillekään maille. Myös Euroopassa luulisi tarvittavan uutta pohdintaa paikallishallinnon roolista hyvinvointipalvelujen tuottamisessa. Onhan naisten työssäkäynti siellä paljon lisääntynyt. Kouluruokailu ja päivähoito ovat kaikissa oloissa naisten ansiotyöhön vapautumisen käytännön edellytyksiä. Oletan, että odotettavissa oleva taloudellinen kasvu nimittäin tarvitsee naiset mukaansa.

Sosiaalipolitiikka heijastaa aina yhtäältä inhimillisiä toiveita ja tavoitteita ja toisaalta sitä, mitä yhteiskunta voi tarjota.

Hyvät EU:lle kriittiset edustajatoverit! EU:ssakin on katsottava tulevaisuuteen. Niin sanotussa Vihreässä kirjassa uskotaan, että monista perustavoitteista sosiaalipolitiikan alueella voidaan päästä kaikissa EU-maissa yhteisymmärrykseen. Suomalainen epäilijä toteaa tähän tietysti helposti: verbaalitasolla ehkä, mutta entäs ne teot? Vihreä kirja toteaa, että sosiaaliturvan korkea taso ja sosiaalisten turvaverkostojen laaja kattavuus ovat Euroopan keskeisiä menestystekijöitä. Tähdättäessä tulevaisuuteen on helppo nähdä, että Suomi on paljon paremmassa asemassa kuin monet EU:n jäsenmaat, sillä meillä on jo universaalit, kaikille ainakin periaatteessa tarkoitetut sosiaaliset etuudet. Eurooppalainen ajatus vähimmäisnormeista, vähimmäistasoista, ei näin ollen suoraan Suomea tulisi koskemaankaan.

Taloudellisen laman seurauksena Euroopassakin on kiristetty sosiaalietuuksia. Kun järjestelmä ei siellä kata koko väestöä, tulee myös ymmärrettäväksi, miksi Euroopan maissa on arvioiden mukaan 52 miljoonaa köyhää. Tilanne käy näille maille pian kestämättömäksi, jolloin mikään köyhyydenpoisto-ohjelma ei voi tepsiä. Eurooppakin tulee tarvitsemaan kattavampia sosiaalijärjestelmiä, humanistisen ihmiskäsityksen ja tasa-arvon viemistä sosiaalilainsäädäntöön.

Suurtyöttömyyden voittaminen on Euroopan kaikille maille päällimmäisiä kysymyksiä ja yhteinen ongelma, jonka ratkaisuun on löydettävä yhteisiä ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia keinoja. Pelkkä talouskasvu ei riitä poistamaan työttömyyttä. Tarvitaan tuotantojärjestelmien muutosta ja kenties myös työn sekä työajan uutta määrittelyä. Lisääntyvistä kansainvälisistä riippuvuussuhteista, oikeastaan jo pelkästään kansainvälisen kaupan vaatimien yhdenvertaisten kilpailuedellytysten takia, tarvitaan yhteistä sopimista.

EU:n monimutkaisen ja monikerroksisen systeemin on monesti todettu olevan tae kansainvälisen rauhan ylläpitämiselle jäsenmaiden kesken, mutta tämä ei riitä. Työttömyyden torjunnan kautta EU lähtee kantamaan tulevaisuudessa vastuuta myös kansallisvaltioiden sisäisestä turvallisuudesta, sillä pelättävissä on, että barrikadeille myös noustaan, jos yhteiskunnat edelleen kaksinapaistuvat eli köyhät tulevat köyhemmiksi ja rikkaat yhä rikkaammiksi.

Eurooppalaisen sosiaalipolitiikan tavoitteet koskevat tulevaisuudessa myönteistä suhtautumista sosiaalipolitiikkaan yleensä. Yhteisymmärrystä on myös siinä, että sosiaalimenot on pitkällä tähtäyksellä sopeutettava rahoitusmahdollisuuksiin. On myös yhteistä tahtoa kehittää hyvinvointivaltiota edelleen sekä tukea yksilöitä omien voimavarojensa kasvattamisessa ja integroimisessa yhteiskuntaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka yhteisiä tavoitteita painottava Vihreä kirja onkin kyetty synnyttämään, tosiasia on, että Euroopan maissa sosiaalipolitiikkaa kuljetetaan jatkossakin moneen toisistaan poikkeavaan suuntaan. Iso-Britannia pyrkii edelleen voimakkaasti kohti suurempaa markkinoiden roolia terveydenhuollossa ja vanhusten palveluissa. Ranskassa ja Saksassa taas tavoitellaan suurempaa julkista säätelyä. Alankomaissa on ollut sama pyrkimys, joskin palveluiden käytännön tuottamista on julkisella sektorilla vähennetty. Tässä joitakin esimerkkejä.

Meillä Suomessa juuri nyt pyristellään jossain määrin ulos julkisesta järjestelmästä, mutta rakenteena universaalit etuudet ja palvelut ovat meillä vielä lamastakin huolimatta kai pystyssä.

Viimeaikaiset kotimaiset tapahtumat eivät ole estäneet meitä suosittelemasta, että myös eurooppalaisen sosiaalipolitiikan tulisi olla koko väestöön kohdistuvaa ja yksilön oikeuksiin perustuvaa. Tämä olisi välttämätöntä myös sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen takia, ja tämähän on ainakin verbaalitasolla ollut eurooppalaisena tavoitteena jo Rooman sopimuksesta lähtien.

Keinot sosiaalipolitiikan vientiprojektimme läpiviemiseksi ovat siis moninaiset ja mahdolliset, jos olemme EU:n jäseniä. Suoraan sosiaalipolitiikan tietotaitoon liittyvien mahdollisuuksien kuten tutkimusyhteistyön, lobbauksen, ryhmätyöskentelyn ja päätöksenteon foorumien ohella haluan lopuksi toistaa, että Suomen on aktiivisesti tavoiteltava sitä, että Emu-kriteereitä

täydennetään niin, että työllisyystilanne otetaan niissä huomioon.

Euroopan maiden tilanne ja sosiaaliturvajärjestelmät eroavat toisistaan. Kaikille yhteisten Emu-kriteereiden toteuttamisella on erilaisia vaikutuksia jäsenmaissa harjoitettavaan yhteiskuntapolitiikkaan ja siten myös sosiaalipolitiikkaan. Katsoisinkin, että komission tulisi selvittää näiden keskinäisiä riippuvuuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Koska istuva hallitus on hoitanut EU-prosessia kansaa jakavalla ja levottomuutta lisäävällä tavalla, en tule omalta osaltani lisäämään hallituksen elonpäiviä. Haluan korostaa, että välikysymyksen yhteydessä otetaan kantaa vain siihen, nauttiiko hallitus eduskunnan luottamusta. Nyt ei ratkaista Suomen jäsenyyttä EU:ssa. Sitä varten on toiset instrumentit.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaojalle haluan todeta, että salissa kuitenkin äänestetään myös hallituksen luottamuksesta ja myös EU-jäsenyydestä, riippuen siitä mikä ponsi on viimeisessä äänestyksessä. Sosialidemokraatitkin joutuvat ottamaan kantaa siihen, kannattavatko he EU-jäsenyyttä vai eivät. Tässä suhteessa ei ole kysymys pelkästään hallituksen luottamuksesta.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että Eta-sopimus aikoinaan hyväksyttiin tässä salissa erittäin suurella äänten enemmistöllä, yli 5/6:lla. Jos kuitenkin tänä päivänä arvioidaan Eta-sopimusta, totuus on kaiketi se, että Eta-sopimus on yksi huonoimpia sopimuksia, mitä eduskunta on koskaan hyväksynyt.

Tilanne on se, että Eta-sopimuksen myötä Suomi joutui hyväksymään kaikki ne päätökset, joita Brysselissä tehdään, mutta emme voi vaikuttaa niiden päätösten syntyyn, mitä siellä tehdään. Meitä voidaan kyllä kuulla asiantuntijoina tai lausunnon antajina, mutta totuus on, että niillä lausunnoilla ei ole mitään olennaista merkitystä.

Totuus on myös se, että kun suuressa valiokunnassa käsitellään Brysselissä hyväksyttyjä ratkaisuja, me voimme sanoa kyllä "ei" niille ratkaisuille, mutta näin tapahtuessa me vähitellen päädymme myös Eta-sopimuksen ulkopuolelle. Se taas tarkoittaa sitä, että Eta-sopimus käytännössä ei toimi. Eta on osoittanut konkreettisesti sen, että voimme vain hyväksyä Brysselissä tehdyt sopimukset. Tämä merkitsee sitä, että me olemme tahdottomia sopeutujia ilman päätäntävaltaa. Siitä syystä päätäntävaltakysymys on aivan keskeinen ja olennainen, kun keskustellaan Suomen EU-jäsenyydestä. Siitä syystä on tärkeää, että Suomesta tulisi EU:n jäsen ja pääsemme vihdoinkin eroon Eta-sopimuksesta.

Tärkeätä on myös todeta se tosiseikka, että sen jälkeen kun Itävallassa kansanäänestyksen tulos on tullut selville, voimme arvioida, että Eta-sopimuksesta ei jää juuri mitään jäljelle, koska vähitellen tuo koko sopimus täytyy purkaa siitä syystä, että Itävalta luopuu siitä, samoin todennäköisesti ainakin osa Pohjoismaista. Lopputulos on, että Eta jää merkityksettömiksi kirjaimiksi koko sopimusverkostoon ja sitä kautta se menettää merkityksensä. Näin ollen vaikutusvalta, mitä sillä vähäisimmässäkin määrässä on ollut tähän mennessä, menettää lopunkin merkityksensä.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että tähän asti on varsin keskeisesti keskusteltu siitä, että talouspoliittiset syyt ovat ensisijaisia syitä siihen, että Suomesta tulisi EU:n jäsen. On aivan oikein, että talouspoliittiset perusteet ovat erittäin keskeisiä. EU-jäsenyys merkitsee avoimuutta ja sitä kautta kilpailun lisääntymistä myös erityisesti elintarvikesektorissa ja sitä, että talouselämämme tervehtyy. Se merkitsee myös sitä, että meidän tulee pyrkiä noudattamaan yhdenmukaista talouspolitiikkaa, joka merkitsee ns. tervettä, järkevää talouspolitiikkaa, joka omalta osaltaan lisää talouspolitiikkamme uskottavuutta ja johtaa alempiin korkoihin ja sitä kautta investointien kasvuun.

Myös jos Suomi on EU:n jäsen, se merkitsee sitä, että Suomeen liittyvät riskit olennaisesti vähenevät ja se lisää investointeja, varsinkin ulkomaisia investointeja, Suomessa. On ehkä syytä viitata siihen lausuntoon, jonka tänään vuorineuvos Casimir Ehrnrooth antoi televisiossa todeten: "Jos Suomesta ei tule EU-jäsentä, se merkitsee sitä, että suomalaiset yritykset investoivat jatkossa ulkomaille eivätkä enää Suomeen. Se, että hylkäisimme nyt EU-jäsenyyden, olisi suoraan sanottuna katastrofi tämän päivän vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa taistelevalle Suomelle."

Mitä tulee Suomen tulevaisuuden kehittymiseen, meidän tulevaisuuden ratkaisumme ovat tutkimuksessa ja tuotekehittelyssä. Se, että pääsemme päättämään projekteista, joita tutkimuksen ja tuotekehittelyn suhteen EU:ssa tehdään, olisi hyvin keskeistä, ja vain jäsenyys kykenee tämän turvaamaan.

Arvoisa puhemies! Useissa puheenvuoroissa

on kiinnitetty huomiota siihen, että Suomen maine on myös kyseessä silloin, kun EU-jäsenyydestä puhutaan. Jos Suomi on EU:n jäsen, merkitsee se sitä, että olemme osa Länsi-Eurooppaa, osa sitä aluetta, jolla tuotetaan korkeatasoisia, laadukkaita tuotteita. Vain sillä tavalla voimme turvata sen, että suomalaiset tuotteet saavat myös sen arvostuksen ja hintatason, mikä tämän alueen tuotteille kuuluu.

Arvoisa puhemies! Täytyy toki tunnustaa, että EU-jäsenyys merkitsee myös ongelmia. Se merkitsee sitä, että kun kilpailu kiristyy, ne alat, joilla me olemme vahvoja ja hyviä, vahvistuvat, mutta ne alat, joilla me olemme heikkoja, joutuvat vaikeuksiin. Kuitenkin täytyy todeta, että näin kansainvälinen yhteistyö ja kilpailu kehittyy ja tällä tavalla kaikkein parhaat komparatiiviset etuudet voidaan saada kullekin maalle, kun ne erikoistuvat niille aloille, joilla niiden vaikutusvalta ja mahdollisuudet ovat kaikkein parhaimpia.

On myös syytä korostaa sitä, että jos Suomi on EU-jäsen, me kykenemme myös vaikuttamaan eurooppalaiseen kilpailupolitiikkaan hyvin keskeisellä tavalla. Voimme vaikuttaa niihin standardeihin, joita tuotteille asetetaan. Sanon, että tänä päivänä useat maat pyrkivät vaikuttamaan hyvin protektionistisesti tuotteiden laatuvaatimuksiin. Jos Suomi ei ole neuvottelupöydässä, se vaikeuttaa jatkuvasti teollisuutemme asemaa.

Vasemmistoliiton välikysymyksessä ja muutenkin tässä salissa on keskeisesti puhuttu siitä, tulisiko Suomen sitoutua Emun kriteereihin ja pyrkiä aktiivisesti toteuttamaan niitä tavoitteita, joita Emun kolmannessa vaiheessa edellytetään.

Lähtökohtana pitäisi todeta se, että Emun kolmannessa vaiheessa edellytetään sitä, että kunkin valtion talouspolitiikka olisi tarkoituksenmukaista, johdonmukaista ja tervettä. Siinä suhteessa tietysti Suomen tulisi pyrkiä noudattamaan niitä tavoitteita, joita Emussa asetetaan.

On kuitenkin syytä todeta se, että mielestäni Suomen kannalta ei ole tärkeätä kiirehtiä erityisesti sitä, että ehdottomasti ehtisimme vuonna 1997 tai 1999 Emun kolmanteen vaiheeseen, vaan tietysti tärkeätä on se, että Suomi on tuohon mennessä päässyt varmasti irti siitä inflaatio — devalvaatio-syklistä, jossa aikaisemmin olemme olleet, sellaiseen tilanteeseen, jossa hintataso Suomessa on vakaa ja kilpailukyky pitemmällä aikataululla kyetään säilyttämään.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin todeta sen, että viime aikoina turvallisuuspoliittiset aspektit ovat nousseet kaikkein keskeisimmiksi, kun on puhuttu Suomen EU-jäsenyydestä. On totta, että kyse on Suomen kannalta historiallisesti keskeisestä ratkaisusta. Kysymys on siitä, liitymmekö länteen osana luonnollista yhteyttämme vai pyrimmekö seikkailemaan jossakin välialueella, ns. harmaalla vyöhykkeellä. Jos ajattelemme Suomen kannalta tilannetta, niin tärkeätä on se, että vakaus Euroopassa lisääntyy. Millä tavalla tuota vakautta voidaan lisätä? Ainoa keino on se, että EU laajenee.

Jos EU koostuisi vain 12 jäsenmaasta nyt ja myös jatkossa, olisi todennäköistä, että Eurooppa jakautuisi jälleen kahteen vyöhykkeeseen. Luulen, että kukaan meistä ei halua enää uudestaan Euroopan kahtiajakoa. Nyt on kyse siitä, edistääkö Suomi omalta osaltaan sitä, että kahtiajaon tilanne ei jatku, vaan pääsemme siihen, että EU laajenee ensin kehittyneisiin länsimaihin, Efta-maihin, ja sen jälkeen myös muihin maihin, ensisijaisesti Puolaan, Tshekin tasavaltaan, Slovakiaan ja Unkariin. Tärkeätä on se, että jos Suomi on EU:n jäsen, pyrimme aktiivisesti myötävaikuttamaan siihen, että myös meidän jälkeemme EU:n laajeneminen jatkuu.

Tärkeää on myös se, että kun keskustellaan Suomen turvallisuuspoliittisesta asemasta, voidaan todeta, että EU antaa meille selvää konkreettista turvaa. Voidaan keskustella siitä, mistäpäin uhat Suomeen voisivat kohdistua. Mielestäni täysin selvää on se, että uhka ei voi kohdistua lännestä päin, uhka voi kohdistua, tosin vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, lähinnä idästä päin Suomeen. Tältä osin on kaksi vaihtoehtoa.

Meidän tulee pyrkiä torjumaan uhka idästä päin siten, että Venäjän kehitys etenee mahdollisimman nopeasti, niin että demokratia ja markkinatalous Venäjällä voidaan mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti turvata. Tältä osin Suomen resurssit ovat äärimmäisen vähäisiä ja keinot, joita tulee käyttää, ovat nimenomaan EU:n taloudellinen ja myös poliittinen apu. Jos Suomi on EU:n jäsen, voimme keskeisesti vaikuttaa siihen, millä tavalla EU auttaa Venäjää ja myös minne tuo apu kohdistuu.

Jos ajattelemme Suomen kansallista strategiaa, niin varmasti hyvin keskeistä pitkällä tähtäimellä on, että pyrimme luomaan konseptin, jossa apu kohdistuu nimenomaan teollisuuspaikkakunnille Venäjälle ja erityisesti Pietarin alueelle. Jos me saamme kasvun vauhtiin Pietarin alueella, uskon, että se on eräs keino, jolla taloudellinen kehitys Suomessa voidaan saada mahdollisimman nopeasti eteenpäin ja jolla myös työllisyystilannetta Suomessa voidaan mahdollisimman nopeasti pyrkiä parantamaan. Tätä

kautta on mielestäni tärkeää se, että pyrimme vaikuttamaan EU:n sisäisiin projekteihin niin, että ne kohdistuvat Suomen lähialueille. Jos kehitys Venäjällä pääsee nopeasti eteenpäin, luulen, että turvallisuuspoliittiset uhat, joita Suomeen saattaisi kohdistua, ovat torjuttavissa. Sen lisäksi Suomi voi hyödyntää niitä mahdollisuuksia, joita Venäjän taloudellinen kehitys antaisi meille.

On myös syytä todeta, että jos uhkakuvat Venäjällä etenevät, siis siten, että venäläiset kansallisainekset pääsevät valtaan Venäjällä, on täysin selvää, että niissä olosuhteissa Suomi tarvitsee turvaa. Me tarvitsemme myös turvatakuita. On vain yksi suunta, mistä niitä voidaan saada, ja se suunta on Euroopan unioni. Jäsenyys Euroopan unionissa merkitsee poliittista turvallisuutta. On aika vaikea kuvitella tänä päivänä, että jokin valtio voisi käydä aggressiivisesti jonkin EU:n jäsenmaan kimppuun, koska se merkitsisi niin valtavan jäsenvaltiojoukon kimppuun käymistä epäsuorasti, että se aiheuttaisi hyvin voimakkaita reaktioita erityisesti taloudellisesti mutta myös poliittisesti. Siitä syystä EU:n jäsenyys jo turvaa varsin hyvin Suomen aseman.

Mutta jos katsotaan, että tuollainen turvallisuus ei ole riittävää, Suomella on myös muita optioita. Hallituksen lähtökohtana on se, että Suomesta tulisi Weu:n tarkkailijajäsen alkuvaiheessa, mutta on myös syytä muistaa se, että EU:n jäsenenä meillä on mahdollisuus liittyä myös Weu:n jäseneksi. Weu:n jäsenyys merkitsee sitä, että me saisimme juridista turvallisuutta muilta jäsenmailta, jotka Weu:n jäseninä sitoutuisivat myös auttamaan Suomea siinä tilanteessa, jossa Suomeen saattaisi kohdistua ulkopuolinen aggressio.

On tosin totta, kuten eräissä puheenvuoroissa on korostettu, että sopimus, joka velvoittaa muita maita auttamaan Suomea, ei ole riittävä. Meillä on Kansainliiton osalta varmasti kokemuksia siltä osin, että sopimukset ovat joissakin tilanteissa paperia. Mutta EU:n osalta tilanne on kuitenkin hyvin olennaisesti toisenlainen ja on uskottava, että myös juridinen sitoumus olisi varsin merkittävä.

Tietysti tältä osin täytyy todeta se, että varmasti siinä tilanteessa, jos Suomi olisi Weu:n jäsen, myös Suomen ja Naton suhde tulisi vakavasti pohdittavaksi. Suomen toki ei välttämättä ehkä tarvitse liittyä Naton jäseneksi, mutta uskon, että ne turvatakuut, joita Naton jäsenyyteen liittyy, olisivat välttämättömissä ongelmatilanteissa Suomen käytettävissä.

Jos ajattelemme Suomen turvallisuuspoliittista asemaa, niin uskon, että tietysti pitkällä tähtäimellä rusinapullateoria olisi kaikkein paras eli pyrkisimme tilanteeseen, jossa Suomessa ei olisi vieraita joukkoja, pyrkisimme itse huolehtimaan vahvalla puolustuksella omasta puolustuksestamme, mutta kuitenkin saisimme riittävän vahvat läntiset turvallisuustakuut kaikkia ongelmatilanteita varten niin, että Suomen asema missään tilanteessa ei joutui uhanalaiseksi.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta myös sen, että eri puheenvuoroissa on kiinnitetty huomiota myös hallituksen kannanottoihin. Minua hämmästyttää erityisen suuresti se, että keskustan ryhmäpuheenvuorossa ei ole otettu täysin selvää kantaa Suomen EU-jäsenyyteen. Myös se kannanotto, joka kansallisen tukipaketin solmimisen jälkeen hyväksyttiin keskustan eduskuntaryhmässä, asettaa lukuisia eri ehtoja. Toivon kuitenkin, että selvästi ja konkreettisesti voitaisiin tunnustaa se tosiasia, että hallitus pääministeri Ahon johdolla on viemässä Suomea Euroopan unionin jäseneksi. Tarkoitus on, että Korfulla kahden viikon kuluttua Suomen EU-jäsenyys allekirjoitettaisiin, ja sen jälkeen kyse on vain siitä, että Suomen kansa hyväksyy tuon ratkaisun. Se, että jatkuvasti yritetään asettaa erilaisia ehtoja jäsenyydelle, mielestäni ei ole tarkoituksenmukaista ja viisasta.

Mitä tulee itse kansanäänestykseen lokakuussa, niin tärkeätä on mielestäni todeta siltä osin se, että silloinhan Suomen kansa ottaa kantaa vain Suomen ja EU:n jäsenyyssopimukseen, mutta ei niihin kansallisiin järjestelyihin, joita tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä eduskunnassa meillä tehdään.

Tärkeätä on todeta, kuten ed. Zyskowicz kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa totesi, että jokainen eduskunta omalta osaltaan hyväksyy kaikki ratkaisut. Ja mitä tulee kansallisiin tukiratkaisuihin, tietysti rakenteet ovat tärkeitä, maataloudella tulisi olla tietty ennustettavuus näiden ratkaisujen suhteen. Mutta täytyy myös muistaa se, että jos ratkaisut koetaan kohtuuttomiksi ja epäoikeudenmukaisiksi, niin jokaisella eduskunnalla ja kaikilla valtiopäivillä on oikeus tehdä tarpeellisia muutoksia näihin ratkaisuihin.

Tärkeätä on myös, arvoisa puhemies, todeta, että sosialidemokraatit ovat varsin voimakkaasti arvostelleet maatalouspakettia. Haluan todeta, että kokoomuksella oli hyvin konkreettisia ja selviä vaihtoehtomalleja, joilla maatalouspakettia olisi tullut muuttaa. On selvää, että siirtymävaiheen aikana on tärkeätä, että maataloudessa

tulotaso pyritään mahdollisimman hyvin turvaamaan niin, että kukaan ei joudu kohtuuttomaan tilanteeseen näissä uusissa olosuhteissa. Mutta tärkeätä on, että maatalouden rakenne pitkä aikavälillä tehostuisi mahdollisimman nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Kokoomuksessa kiinnitämme huomiota siihen, että Euroopan unionin komissio joutuu arvioimaan vielä tämän maataloussopimuksen. Tältä osin uskomme, että ratkaisut sieltä tulevat olemaan sellaisia, että ne ovat maataloudenkin pitkän tähtäimen intressien mukaisia, niin että meillä voidaan mahdollisimman nopeasti rationalisoida maataloutta siten, että se muistuttaisi mahdollisimman pitkälti normaalia yritystoimintaa.

Haluan sosialidemokraateille todeta erityisesti sen, että he ovat vaatineet paketin supistamista. Konkreettisia ehdotuksia en ole kuitenkaan nähnyt, eikä niitä ole mielestäni esitetty. He ovat vaatineet myös sitä, että pitkällä tähtäimellä maatalouden tuki ei saa olla liiallista. Tältäkin osin konkreettiset vaihtoehdot totaalisesti puuttuvat. Täytyy sanoa, että tuntuu siltä, että maatalouspolitiikassa sosialidemokraatit vain puhuvat, mutta mitään konkreettista vaihtoehtomallia heillä ei ole. Olenkin hyvin huolissani sen tilanteen varalta, että eduskuntavaalien jälkeen, kun keskustellaan maatalouden tukemisesta, sosialidemokraatit toteavat, että he ovat kyllä puhuneet ennen vaaleja siitä, että tuki on liiallista mutta että kuitenkin kaikesta huolimatta ne tehdyt ratkaisut, joita eduskunnassa on tehty, tulisi hyväksyä ja että kaikki se kritiikki, mitä sosialidemokraatit ovat esittäneet, jää vain puheeksi, mutta konkreettiset näytöt tulevat puuttumaan myös jatkossa.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan heti alkuun pyydän sillä tavalla anteeksi, että saattaa olla kohtuutonta jatkaa tätä keskustelua, mutta kun ed. Sasi kohdisti puheenvuoronsa sosialidemokraatteihin, niin katson paitsi oikeudekseni myös velvollisuudekseni vastata.

Ensinnäkin, arvoisa puhemies, ed. Sasi puhui juridisesta turvallisuudesta. Käsite on aika hankala. Me historiaa lukeneet tiedämme, että Erkko sanoi Moskovaan lähteville rauhanneuvottelijoille: "Muistakaa, että Kreml ei ole raastupa." Tästä jäi ikuinen trauma Juho Kusti Paasikivelle, joka ei koskaan voinut ymmärtää sitä juridista ajattelua maailman politiikassa, mitä Erkko oli edustanut ja mitä aika moni muukin edusti. Väitän, ed. Sasi, että suhteemme EU:hun ei voi olla vain juridisen turvallisuuden kysymys, vaan verrattomasti ja paljon enemmän. Tässä mielessä minusta ed. Sasin sinänsä ansiokkaassa puheenvuorossa oli aikamoinen musta aukko. Me emme voi pienenä valtiona koskaan käydä oikeutta turvallisuudesta. Minusta tämän pitäisi olla itsestäänselvyys.

Arvoisa puhemies! Minun täytyy pyytää puheenvuoro siltä osin, mitä ed. Sasi puhui sosialidemokraateista ja meidän arvostelustamme tätä tilannetta kohtaan.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuresti kunnioittamalleni SDP:n varapuheenjohtajalle ed. Kekkoselle haluan todeta, että Weu-jäsenyys merkitsisi juridista turvallisuutta. Mutta totuus on myös, kuten puheenvuorossani mainitsin, että juridinen turvallisuus välttämättä ei ole riittävää. Weu:n turvatakuut liittyvät osittain myös siihen, että lähestulkoon kaikki Weu:n jäsenmaat ovat myös Naton jäseniä. Tietysti tuossa tilanteessa Suomi joutuisi keskustelemaan siitä, ovatko ne turvatakuut, joita Nato omalta osaltaan antaa, myös Suomen käytettävissä. On täysin selvää, että tuo kysymys on hyvin keskeinen. Tärkeätä on myös todeta, että saattaisi olla mahdollista se, että Suomi voisi saada nuo turvatakuut olematta kuitenkaan Naton jäsen, mutta olemalla EU:n jäsenenä Weu:n jäsen. Luulen, että tällainen järjestely saattaisi olla Suomen oman aseman kannalta kaikkein tarkoituksenmukaisin ja turvallisin.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahikainen tulee vastaamaan ed. Sasille niihin kysymyksiin, mitkä liittyvät maatalouteen.

Sanon kuitenkin Nato-asiasta sen verran, että kun minulla oli tilaisuus kaksi viikkoa sitten olla Oslossa Naton parlamentaarikkojen kokouksessa Suomen edustajana, tarkkailijana siellä, niin tämänkin kokouksen perusteella minä en kävisi keskustelua tällä hetkellä Suomessa Natosta, ensinnäkään sen takia, että Nato ei ole hyväksymässä uusia jäseniä. Nato sietää, sallii ja pitää hyvänä yleistä parlamentaarisen tason keskustelua Euroopassa. Mutta jos me lähdemme siitä ajatuksesta tässä tilanteessa, kun me käymme tätä hyvin arkaa ja herkkää EU-keskustelua, että me ikään kuin haemme optiota Natosta, niin me saatamme pilata mahdollisuuksiamme tässä eurooppalaisessa uudessa arkkitehtuurissa. Sen takia minä näen hyvin pitkälle niin, että jos Suo-

mella joku rooli on, niin se rooli on pehmentää asetelmaa, joka saattaa olla syntymässä tilanteesta, jossa entiset itäisen Euroopan valtiot erittäin aggressiivisella tavalla haluavat Naton jäseniksi ja josta saattaa seurata se, että Venäjä, josta ed. Sasi puhui aika viisaasti, saattaa tuntea itsensä uhatuksi. Minusta meidän roolimme tässä tilanteessa tarkkailijoina, mukanaeläjinä ja EU:n jäseninä pitäisi olla ikään kuin tyynyn rooli.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisalle ed. Kekkoselle haluan todeta sen, että Suomen ei tule pyrkiä Naton jäseneksi missään olosuhteissa. Mutta on tärkeätä se, että me pyrimme etsimään sellaisia turvallisuustakuita lännen suunnalta, jotka ovat tarkoituksenmukaisia ja jotka ovat kussakin olosuhteissa mahdollisimman luonnollisia. Tietysti me emme tiedä, mitä Euroopan kehitys on. Mutta olemalla EU:n jäsenenä ensin Weu:n tarkkailijajäsen ja mahdollisesti myöhemmin Weu:n jäsen voidaan luoda sellainen järjestelmä, joka kuitenkin antaa sellaiset turvallisuustakuut Suomelle, jotka ovat riittäviä siihen, että Suomeen ei kohdistuisi ulkopuolista uhkaa. Mutta kuten sanottu, tärkeätä on, että me emme saa näillä toimenpiteillämme myöskään pyrkiä ärsyttämään ulkopuolisia tahojamme, emme myöskään naapurimaitamme, joten kaiken tulisi loksahtaa tietyllä tavalla luonnollisesti kussakin vaiheessa omalle paikalleen.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Ihan lyhyesti, arvoisa puhemies! Ulkopuolinen uhka on mahdollinen täysin siitä huolimatta, onko meillä niitä turvallisuustakeita vai ei. Jos meillä ne turvallisuustakeet ovat, niin se olisi maailmanhistorian ensimmäinen turvallisuustae, joka takeena saattaisi olla estämässä uhkaa. Yritän tällä sanoa nyt sitä, että meidän sitoutumisemme astetta ei tässä tilanteessa pitäisi kiirehtiä. Niin sanotusti elävä elämä, niin kuin marxilaiset sanovat, johtaa myös kansojen suhteissa asetelmia siihen suuntaan, jossa voidaan todeta, että nyt me olemme jotenkin loogisessa yhteydessä ympäröivään maailmaan. Ajattelen tässä suhteessa sillä tavalla, ed. Sasi, että jos me kauhealla kiireellä pyrimme niihin jäsenyyksiin, joihin te viittasitte puheenvuorossanne, siitä voi syntyä sen laatuisia uhkakuvia, jotka muuten mahdollisesti eivät syntyisikään.

Ed. K o i s t i n e n : Arvoisa puhemies! Euroopan unioniin liittyminen tai liittymättä jääminen on kysymys, joka koskee Suomen kansan valtiollisen järjestäytymisen perusteita. Liittyminen muuttaisi kansallista tilaamme radikaalisti sekä valtio-olojen että perustuslain kannalta. Tähän liittyen haluan lyhyesti tähän aikaan vuorokaudesta esittää muutamia kannanottojani.

Suomi on voimassa olevan hallitusmuotomme mukaan täysivaltainen tasavalta, jossa valtiovalta kuuluu yksin Suomen kansalle. Jäsenyyden myötä oleellinen osa valtiovallasta siirtyisi EU:lle, joka saa valtuutuksensa koko alueensa väestöltä.

Suomen kansaan kohdistuva lainsäädäntövalta kuuluu hallitusmuodon mukaan suvereenisti Suomen eduskunnalle ja tasavallan presidentille. EU:n jäseneksi liittymisen jälkeen suomalaista yhteiskuntaa ohjaisivat suuresti sekä unionin lainsäädäntö että siihen nähden toissijainen ja alempiasteinen suomalainen lainsäädäntö.

Tuomioistuimemme menettivät hallitusmuodon mukaisen riippumattomuutensa jo Eta-sopimuksen mukana. Jäsenenä ne tulisivat EU-oikeudelle alistetuiksi sen koko toimialaa vastaavilta osilta.

Suomen suhteista ulkovaltoihin eivät määräisi enää, niin kuin hallitusmuodossa on säädetty, yksinomaan Suomen tasavallan presidentti ja eduskunta. EU tekee jäseniään sitovia sopimuksia ulkopuolisten valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Maastrichtin sopimuksen toinen pilari toi mukanaan EU:n ja jäsenmaiden yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan. Sen puitteissa tehdyistä linjanvedoista jäsenenä oleva Suomi ei voisi poiketa.

Hallitusmuodon mukaan Suomen rahayksikkö on markka. Ei ole epäilystä, ettei säännöksellä olisi tarkoitettu Suomen markkaa. Maastrichtin sopimuksessa jo sovitun EU-rahayksikön toteutuminen romuttaisi sen.

Suomessa on hallitusmuodon mukaan oma valtiopankki. Suomen Pankki toimii Suomen eduskunnan takuulla ja hoidossa ja sitä hoidetaan niin kuin siitä Suomen laissa säädetään. EU:n oman valtiopankin perustaminen veisi pohjan näiltä säännöksiltä.

Sekä alkuperäisellä Rooman sopimuksella että Maastrichtin sopimuksella on edellä todettuja pidemmälle menevät tulevaisuuden tavoitteet. Jäsenyyteen sitoutuminen merkitsisi myös niihin sitoutumista.

Arvoisa puhemies! Jäsenyyden aiheuttamat valtiolliset ja valtiosääntöoikeudelliset muutokset olisivat monin verroin suuremmat kuin perustuslakiimme sen voimassa ollessa tehdyt kaikki

muutokset yhteensä. Jäsenyyspäätös on kuitenkin suunniteltu tehtäväksi valtiosopimuksia koskevaa päätöksentekomenettelyä käyttäen. Se merkitsee, että asia ratkaistaisiin kevyemmällä menettelyllä kuin on tähän asti ollut käytettävä perustuslain pienemmissäkin muutoksissa.

Nykyisissä EU-maissa on selvitetty, kuinka suuri merkitys EU:n ja kuinka suuri oman maan valtioelimillä on niiden yhteiskuntaelämässä. Tilanne vaihtelee sen mukaan, kuinka säänneltyä ylipäätään minkin maan yhteiskuntaelämä on. Mutta esimerkiksi Tanskassa on arvioitu, että sen yhteiskuntaelämää koskevasta sääntelystä selvästi yli 80 prosenttia on EU-elimistä peräisin.

Arvoisa puhemies! Suomen kansa on kaiken kaikkiaan suuren ratkaisun edessä. Paljon puhutut neuvottelutulos ja kansallinen tukipaketti mielestäni on osattava asettaa oikeisiin puitteisiin ja mittasuhteisiin. Ne heijastavat realistisesti EU:n ja Suomen poliittista voimasuhdetta, mutta ratkaisua ei pidä silti tehdä vain eikä edes pääasiassa niiden perusteella. Kummassakin niistä on kysymys siirtymäkautta koskevasta päivänpolitiikasta. Ratkaisu koskee laajalti ja syvästi paljoon sellaiseen, mitä neuvotteluissa ja kansallisessa tukipaketissa ei ole käsitelty.

Koko kansallista tulevaisuuttamme koskevat valtiollinen järjestäytymisperusta ja päätöksentekojärjestelmä ovat monin verroin ratkaisevampi asiakokonaisuus kuin yhteiskuntapolitiikan muutamia lohkoja lähivuosina koskevat ja toteutumiseltaan epävarmat tukijärjestelyt. Ratkaiseva kysymys on mielestäni, millaisilla voimilla tästä lähtien päätetään suomalaisten elintarvikkeiden tuotannosta, maamme alueellisesta kehityksestä ja meitä koskevasta yhteiskuntapolitiikasta yleensä kuin myös kansallisesta roolistamme maailmassa. Tämän kysymyksen suhteen ratkaisumme vaikutukset ulottuvat ensi vuosituhannelle niin pitkälle kuin ajatella saattaa.

Arvoisa puhemies! Suomi on avara, puhdas ja luonnonvaroiltaan vauras mahdollisuuksien maa. Se on kuitenkin väkimäärältään pieni, kaukana suurista markkinoista, luonnonolosuhteiltaan ja geopoliittiselta asemaltaan vaikeassa paikassa. Se jäisi monikansallisessa valtioyhteisössä ja sen ylikansallisilla päätöksentekosäännöillä toimittaessa muiden tarvitsemia voimavaroja tuottavaksi ja luovuttavaksi maaksi. Sellaisella ei ole pitkälle ulottuvan tulevaisuuden näkymiä. Eta-sopimus antaa meille 85 prosenttia EU:n tarjoamista eduista, mutta meidän ei tarvitse sitoutua unioniin. Valtiolliset valtaoikeutemme on mielestäni syytä pitää täysimääräisesti omissa käsissämme. Silloin voimme päättää, missä asioissa teemme, niin kuin itse tahdomme, ja missä otamme myös muiden tahdon huomioon.

Arvoisa puhemies! Kun jäsenhakemus jätettiin, kuuluin niihin, jotka vastustivat sitä. Eräänä hyvin tärkeänä perustelunani oli, että on katsottava, miksi silloinen EY, nykyinen EU, muotoutuu. Sehän on elänyt koko ajan.

Nyt 15.6.1994 aamuvarhaisella edellä olevaan puheenvuorooni ja täällä käytyyn keskusteluun perustuen olen edelleen sitä mieltä, ettemme ole vieläkään kypsiä liittymään EU:hun. Niinpä äänestyskäyttäytymiseni tulevaisuudessa tulee olemaan puheenvuoroni mukaista.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä välikysymyskeskustelu on osoittanut sen, että siihen on liittynyt paljon odotuksia, odotuksia enemmän kuin aikaisempiin välikysymyskeskusteluihin. Mielestäni näitä odotuksia synnyttää hallituksen perinpohjainen sekoilu kotimaan asioissa, ennen kaikkea talouspolitiikassa mutta myös kansakuntamme kannalta tärkeimmässä: EU-asiassa.

Maan hallituksella ei ole vieläkään selkeää kantaa Euroopan unioniin liittyen paitsi tähän yhteen asiaan, joka sekin on kansallinen asia eli maatalouden tuki. Tämän tosiasian ed. Sasi juuri äsken käyttämässään puheenvuorossa todisti ihmetellessään sitä, että keskustan ryhmäpuheenvuorossa ei vieläkään otettu kantaa itse tähän tärkeään pääkysymykseen.

Hallituksen sisällä vallitsee eripura lähes joka asiassa tällä hetkellä. Tässä kansallisessa tukipaketissa on käynyt kokoomukselle samoin kuin aiemminkin tärkeissä kysymyksissä eli yli on kävelty. Keskusta on sementoinut tukipaketin, jonka kokoomus hyväksyi mukisematta. Kokoomus puolestaan selvittelee äänestäjäkunnalleen, että kyseessä on korkeintaan parin vuoden mittainen tuki, jota tulevien budjettien kautta leikataan ja korjataan. Keskusta puhuu puolestaan viidestä vuodesta.

Sosialidemokraatit olisivat olleet halukkaita osallistumaan jäsenyysneuvotteluihin ja laatimaan yhdessä hallituksen kanssa neuvottelutavoitteita, kuten esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa tehtiin. Tämä ei sopinut hallitukselle, vaan hallitus neuvotteli itse ja vielä lopuksi epäröi neuvottelemaansa tulosta. Neuvottelutulosta voidaan kuitenkin pitää vähintäänkin tyydyttävänä. Tässä suhteessa sosialidemokraatit ovat olleet tukemassa hallituksen uskoa omaan neuvottelutulokseensa. Kaikki, mitä tämän jälkeen

on tapahtunut, onkin ollut hallituksen omissa käsissä. Kansallisen tukipaketin muotoiluun olisi hallitus mieluusti ottanut mukaan opposition ja meidät sosialidemokraatit. Siihen emme lähteneet enää mukaan vaatien sitä, että hallituksen on itse kyettävä tuomaan esitys puntaroitavaksi. Sieltä se sitten vihdoin tuli, ilman että oppositio olisi ryhtynyt takuumieheksi. Mehän elämme enemmistöparlamentarismissa, jossa hallitus kantaa vastuun tavalla tai toisella.

Nyt kun sosialidemokraatit pitävät kansallista maataloustukipakettia liian laajana, kalliina ja pitkäaikaisena, syytetään meitä jälleen siitä, että tyydymme vain arvostelemaan, oppositiopuolue kun olemme. Sosialidemokraatit ovat koko oppositiokautensa ajan harjoittaneet vastuullista politiikkaa. Olemme laatineet, toisin kuin aiemmat oppositiot, omat vaihtoehtomme hallituksen budjettiesityksille ja talouspolitiikalle tietäen, että vastaamme niistä jopa hallituksesta käsin siinä tilanteessa, kun tämä nykyinen saadaan pois päiviltä.

Ed. Sasi peräänkuulutti meiltä vaihtoehtoja tähän keskusteluun, ja olemme tässäkin yhteydessä harjoittamassa vastuullista politiikkaa. Olemme esittäneet jo ed. Paavo Lipposen käyttämässä ryhmäpuheenvuorossa, että tästä paketista tulee voida irrottaa eroon sosiaalipolitiikka, eläke- ja veropolitiikka, jotta näin voitaisiin kohdella maataloutta ja maatalouteen liittyvää väestönosaa samalla tavoin kuin muitakin kansalaisryhmiä. Tiedämme, että esitetyn kaltainen tukipaketti tullessaan hyväksytyksi vaikeuttaa entisestään valtiontalouden tasapainoon saattamista. Velkaannumme lisää, ja talouden nousun mahdollisuudet kaikkonevat.

Maatalouden tukipaketti tullessaan hyväksytyksi luo lisää eriarvoisuutta kansalaisten keskuudessa. Puoli miljoonaa työtöntä ei ole saanut hallitusta liikkeelle, ei eläkeläisten, lapsiperheiden tai koulukkaiden hätä, sen sijaan maatalous kyllä. Tämän kaltaista eriarvoisuutta eri väestöryhmien osalta emme voi hyväksyä. Joudummekin näin eittämättä vastakkainasettelun tielle tässä yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa tilanteessa, ja se ei mielestäni voi olla kuitenkaan hyödyksi kenellekään, ei millekään väestöryhmälle. Mutta mielestäni tästä kantaa vastuun maan hallitus.

Kotimaista maataloustukipakettia ei pitäisi sotkea jäsenyyteen Euroopan unionissa. Maataloudella on edessään sopeutuminen, olimme EU:n jäseniä tai emme. Se on yksinkertaisesti kiinni maamme taloudellisesta tilanteesta ja veronmaksajien kantokyvystä. Tässä kohden eivät ed. Sasin selittelyt auta. Hän viittaa siihen, että EU-neuvottelut jatkuvat. Onko niin, että kokoomus uskoo, ettei Bryssel hyväksykään tämän kaltaista pakettia? Kunhan päästäisiin jotenkin tästä eteen päin.

Kun me tarkastelemme valtionverotusta vuodelta 92, voimme nähdä, että palkansaajat maksoivat veroista lähes 72 prosenttia, eläkeläiset 10, yhteisöt 8, muut henkilöt 5 ja yrittäjät 5 prosenttia. Kun me tarkastelemme kunnallisverotusta samaiselta vuodelta, ei tilanne juurikaan muutu edellisestä. Siksi on mielestäni aivan oikeutettua puolustaa veronmaksajien kukkaroa ja kieltäytyä sen kaltaisista tulonsiirroista, jotka heikentäisivät entuudestaan näiden asemaa, siis palkansaajien.

Kuluvana vuonna ovat maatalouden tuet valtion talousarviossa yhteensä 18,3 miljardia markkaa. Se sisältää hinta- ja tulotuet, maatalouden markkinointi- ja tasapainottamistuet, maatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämiseen tarkoitetut tuet, sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan liittyvät maataloustuet sekä verojärjestelmän sisään rakennetut tuet. EU-neuvotteluissa on onnistuttu saamaan puolestaan maataloudelle 6,8 miljardin jäsenmaksusta tuloina takaisin noin 2,6 miljardia markkaa, alue- ja rakennepoliittisia tukia noin 2 miljardia sekä muita tukia noin 640 miljoonaa markkaa. Lisäksi maatalous saa siirtymäkauden tukea reilut 1,2 miljardia markkaa.

Se, mistä me nyt keskustelemme, on siis tämän tuen päälle maksettava tuki, joka maksetaan suomalaisten veronmaksajien pussista EU:n hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Kansallinen tukipaketti on saatu kasvamaan nykyistä vielä 4 miljardia markkaa suuremmaksi hallituksen esityksessä.

Useissa puheenvuoroissa on täällä keskustelussa vaadittu oppositiolta tukea maatalouspaketin hyväksymiselle. On syytetty maatalouden alasajosta, vaikkei siitä ole missään yhteydessä ollut kyse, vaan siitä, että saavutettaisiin jonkinlainen kohtuullisuus tukipolitiikassa, joka on tullut tiensä päähän. Mikäli tämä hallitus jatkaa, tuo se tukipakettiin liittyvät maatalouslait eduskunnan käsittelyyn syksyllä. Ne ovat puitelakeja, joista ainoastaan yhteen vaaditaan sosialidemokraattien tuki. Tuli sitä tai ei, se ei kaada hallituksen esityksiä tai EU-ratkaisua. Tästä syystä onkin käsittämätöntä kuunnella tämän kaltaisia puheenvuoroja, sillä hallitus voi viedä lakiesityksensä täällä lävitse niin halutessaan, kuten se on

tehnyt kaikkien muidenkin lakien osalta tähän mennessä.

Arvoisa puhemies! Nyt käyty keskustelu, jonka ohjaimissa on ollut pääministeri Esko Aho, on paljastanut hallituksen kykyä arvioida tilannetta, jossa olemme. Oli nimittäin strategisesti täysi virhearvio hallitukselta kytkeä EU-ratkaisuun maatalouden kansallinen tukipaketti. Myöskin kansallisen tukipaketin arviointi jätettiin vasemmistoliiton esittämän välikysymyksen varaan. Jos ja kun hallitus kaatuu, se kaatuu omaan näppäryyteensä ja omin voimin.

Itse kannatan Euroopan unionin jäsenyyttä, mutta en voi hyväksyä sitä kansallista tukipakettia, jonka hallitus on eteemme kantanut. Se on mielestäni osoitus siitä näköalattomuudesta maaseutupolitiikassa ja maatalouspolitiikassa, jota meillä on harrastettu jo vuosikaudet. Minä uskon maaseutumme elinvoimaisuuteen ja maataloutemme kilpailukykyisyyteen niissä tilanteissa, joita tulevaisuus tuo tullessaan. Kyse on ennen kaikkea siitä, kykenemmekö itse kannustamaan maaseutuelinkeinoja uudenlaiseen yrittämiseen. Uskon, että kykenemme. Siihen tarjoavat meille mahdollisuuksia niin oikein mitoitetut maatalous- kuin aluepoliittiset toimet, niin EU:n rahoilla kuin kotimaistenkin markkojen turvin. Tämä edellyttää kuitenkin katsomista eteenpäin, ei taaksepäin. Tämä edellyttää meiltä uudenlaista aktiivisuutta.

Hallitus on nyt omilla toimillaan ajanut siihen tilanteeseen, etten voi olla antamassa luottamusta sille. Siispä EU:lle "kyllä", hallitukselle "ei".

Miksi sitten EU-jäsenyys? Suomen liittyminen Euroopan unionin jäseneksi avaa suomalaisille mahdollisuuden vaikuttaa suoraan eurooppalaiseen tulevaisuuteen. Tulemme täysivaltaisina mukaan päättämään kaikista eurooppalaisen kehityksen keskeisistä kysymyksistä. Suomen Eurooppa-ratkaisun suuret linjat tulee nähdä yli Euroopan unionin menoja ja tuloja koskevien laskelmien ja kotimaisten maatalousvaatimusten rämeikön. Euroopan unionin jäsenyys on Suomelle suuri haaste ja mahdollisuus, johon on mielestäni tartuttava.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen ja vahvistaminen edellyttää vahvaa taloutta ja poliittista tahtoa. Kummankaan suhteen pelkkä kansallinen vahvuus ei enää yksin riitä. Euroopan unionin jäsenyys antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet talouden kehittymiselle, mutta tarvitsemme myös koko Euroopassa poliittista tahtoa tasa-arvoa vahvistavan yhteiskuntakehityksen turvaamiseksi. Vahvaa eurooppalaista tahtoa ja päätöksentekoa tarvitaan ennen muuta työllisyyden nostamiseksi eurooppalaisen talouspolitiikan tärkeimmäksi tavoitteeksi. Tahtoa tarvitaan myös sellaisen Euroopan luomiseksi, jossa valtiot eivät voi etsiä lyhytaikaisia kilpailuetuja sosiaaliturvan tai ympäristönsuojelun laiminlyönneistä. Tavoitteenamme tulee olla kansalaisten Eurooppa, jossa ihmisten elämä on pohjoismaisen hyvinvointimallin mukaisesti turvattu niin poliittisten vapauksien kuin sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksiensa puolesta ja jossa talous toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Uskonkin, että Suomen kansan selvä enemmistö on mukanamme tämän kaltaisen Euroopan rakentamisessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

5) Talousvaliokunnan mietintö n:o 24 (HE 14)

6) Talousvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 64)

7) Talousvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 88)

8) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 112)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 12.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 15 päivänä kesäkuuta kello 3.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen